5363

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

ΚΑΙ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ,

ΥΠΟ

Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΟΣ.

« Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος·
» ἀεργίη ὄνειδος ».

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

1867.

Α'.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ.

SISMANOGLIO

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ,

Η

ΣΥΛΛΟΓΗ

Διαφόρων Ἐκθέσεων περὶ δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, περὶ διδακτικῶν βιβλίων, περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους Ἐκπαιδευτηρίων

ΜΕΤΑ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

ΑΥΤΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ,

ΥΠΟ

Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΟΣ.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΑΣΤΕΡΟΣ.

1867

Φίλοι ὁμογενεῖς!

Ἡ ἔκδοσις τοῦ ἀνὰ χεῖρας πονηματίου, εἰς δύο τεύχη διηρημένου, ὑπὸ τὸν τίτλον **ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ** καὶ **ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ**, πρὸ πολλοῦ μὲν, ὡς γνωστὸν, ἀνηγγέλθη, μόλις δὲ σήμερον συμπληρωθεῖσα, προκύπτει εἰς φῶς ἐκ τῶν τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀξέρος πιεστηρίων, ἰδιωτικὸν ὅλως φέρουσα χαρακτῆρα. Ἡ ἀκούσιος αὕτη ἀναβολὴ καὶ ἐξ ἄλλων μὲν προῆλθεν αἰτιῶν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀδυσωπήτου διδασκαλικῆς ἀνεχείας, καὶ μάλιστα ἐν τοιούτοις χαλεποῖς καιροῖς, καθ' οὓς ἡ μεγαλώνυμος τοῦ Γένους Σχολὴ, ἧς λειτουργὸς κἀγὼ ἔσχατος ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἐτάχθην, πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ὀδυνᾶται, συνοδυνωμένων καὶ συνταλαιπωρουμένων καὶ τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων.

Καὶ ἐν μὲν τοῖς Ἐκπαιδευτικοῖς γίνεται λόγος περὶ τῶν τῆς πρωτευούσης, ὡς καὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν, Ἐθνικῶν σχολείων, ἰδίᾳ δὲ περὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς, ἐπισυνημμένων διαφόρων περὶ δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐκθέσεων, κανονισμῶν καὶ διατριβῶν, μετὰ στατιστικῆς τῶν σχολείων, διδασκάλων, μαθητῶν, μαθημάτων κλπ. ἡμεδαπῶν τε καὶ ἀλλοδαπῶν, κατὰ τάξιν, ὡς καὶ ἐκ τοῦ λεπτομερεστάτου πίνακος τῶν περιεχομένων δηλοῦται, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γερμανοῦ μέχρι τῆς λά. δεκεμβρίου τοῦ ᾳωξ΄. ἔτους, ἐπὶ τῇ πεποιθήσει, ὅτι ξυντελέσουσιν ἴσως μικρόν τι καὶ αἱ ἐλάχιστα αὗται παρατηρήσεις, ἐν μέρει μὲν, εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως, ἐξ ἧς καταφαίνεται ἀρκούντως ὁ βαθμὸς τῆς διανοητικῆς πορείας ἑκάστου Ἔθνους, ἐν μέρει δὲ, καὶ εἰς τὰς ἐμβριθεῖς σκέψεις τῶν λογάδων τοῦ Ἔθνους, οἷς ἐπιτέτραπται ἡ προαγωγὴ καὶ βελτίωσις ἁπάντων τῶν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ ἐπικρατείᾳ Ἐθνικῶν ἐκπαιδευτηρίων.

Ἐν δὲ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς, ὡς ἐνδελτίῳ Ἐκκλησιαστικῷ, ἐκτίθενται ἐν ἐπιτομῇ τὰ κυριώτερα συμβάντα ἀπὸ τῆς ἀποβιώσεως τοῦ ἀοιδίμου ἐν Πατριάρχαις Γερμανοῦ, ἐπίσης, μέχρι τῆς λά. δεκεμβρίου τοῦ ᾳωξϛ'. ἔτους, κατὰ χρονολογικὴν τάξιν καὶ ἀκρίβειαν, καὶ μάλιστα τὰ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῶν λεγομένων Ἐθνικῶν Κανονισμῶν. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ καθορῶνται (ἄνευ παρατηρήσεων καὶ ἐπικρίσεων) παύσεις, μεταθέσεις, ἀποβιώσεις, ἐκλογαὶ καὶ ἀντικατασάσεις Πατριαρχῶν, Ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν ἀνωτέρων Κληρικῶν, διάφοροι ἐπίσημοι Ἐκκλησιαστικαὶ πράξεις, ἀνήκουσαι πλέον εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους, καὶ δι' ἐπισήμων πολλάκις ἐγγράφων πιστούμεναι, ὡς καὶ ὁ λεπτομερὴς πίναξ τῶν περιεχομένων δείκνυσι.

Δεξιαὶ χεῖρες, διακεκριμένος κάλαμος καὶ νοῦς ὀξὺς βεβαίως ἀπῃτοῦντο πρὸς ἀξίαν τῶν τοιούτων συναρμολόγησιν. Τοιαῦται δὲ, ὡς εὐχαρίσως ἐπληροφορήθην, ἐξυφαίνουσι χεῖρες τὴν ἱσορίαν τῶν τριῶν τελευταίων Πατριαρχῶν: Κυρίλλου, Ἰωακεὶμ καὶ Σωφρονίου, κατ' ἔκτασιν, ἐν εἰκοσιτέσσαρσι τεύχεσι, περιοδικῶς ἐκδοθησομένοις μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων ἐπισήμων Πατριαρχικῶν ἐγγράφων, ἐγκυκλίων, ἐκθέσεων, διατριβῶν καὶλοιπῶν· ἀλλ' ἐγὼ καὶ νῦν ἔπραξα, ὡς ἠδυνάμην.

Εἰ δέ τι τυχὸν τῶν ἐν τῷ παρόντι πονήματι μετέχει πικρίας τινὸς, ἀπορρέει αὕτη ἐκ τῆς ἀληθείας· « πικρὰ γὰρ ἡ ἀλήθεια », κατὰ τὸν εἰπόντα.

Ἀπονέμων δὲ δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην μου εἰς τοὺς εὐγενῶς καὶ φιλοτίμως ὑποστηρίξαντας καὶ τὸ ἐλάχιστον τοῦτο διανοητικὸν προϊὸν, ὡς καὶ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν Συνδρομητῶν καταφαίνεται, εὐχαριστῶ τῷ Ὑψίστῳ, ὅτι δὲν ἔσχον τὴν ἀνάγκην, καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, νὰ κρούσω τὰς θύρας ὁμογενῶν τινων, ἐπὶ πλούτῳ μὲν καὶ κόμπῳ ἐναβρυνομένων, φειδωλίᾳ δὲ καὶ ἀφιλομουσίᾳ δεινῇ κατεχομένων.

Ἡ πολυχρόνιος πεῖρα ἐδίδαξέ με, ὅτι « ἔργον οὐδὲν ὄνειδος· ἀεργία ὄνειδος ».

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ᾳωξϛ'. Σεπτεμβρίου ά.

Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ.

Ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν καὶ ἐπέκεινα διδάσκων ἐν διαφόροις δημοσίοις ἑνοριακοῖς τῆς πρωτευούσης σχολείοις, ὡς καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μεγαλωνύμῳ τοῦ Γένους σχολῇ (α), καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς κατανοήσας τὰς περὶ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν πολλὰς πολλαχοῦ ἐλλείψεις, ἐπιθυμῶν δὲ, κατὰ συνέπειαν τῆς ἐκ τῆς πολυχρονίου διδασκαλίας προσγενομένης ἐλαχίστης μὲν, ἀλλ' εἰδικῆς περὶ τὰ τοιαῦτα πείρας, ἵνα φαίνωμαι συντελεστικὸς, τὸ κατὰ δύναμιν, εἰς τὸ δημόσιον καλὸν, καὶ πρὸ πάντων, εἰς τὴν ὠφέλειαν τῆς φοιτώσης ὁμογενοῦς νεότητος, ἐθεώρησα κοινωφελῆ κατά τι τὴν δημοσίευσιν τῶν μέχρι τοῦδε ἐκπεπονημένων μοι περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, εἴτε κατὰ καιροὺς ἐκδεδομένων ἐν τῷ περιοδικῷ τύπῳ, εἴτε μὴ, πεποιθὼς, ὅτι καὶ αὗται αἱ ἐλάχισται παρατηρήσεις μικρόν τι ξυντελέσουσιν ἴσως εἰς τὸ βαθύνουν

(α) Μετὰ τὴν ἐκ τῆς Ξηροκρηνείου τοῦ Γένους σχολῆς ἀποφοίτησίν μου, ἀνέλαβον τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα κατὰ πρῶτον ἐν Μεγ. Ῥεύματι, ὅπου ἐδίδαξα ἐπὶ μικρὸν τὰς προκαταρκτικὰς τάξεις τῆς Ἑλλ. σχολῆς τῆς συνοικίας ταύτης, μέχρι τοῦ 1841 κατὰ μάϊον· ἐκεῖθεν μετατεθείς, ἀνεδεξάμην τὴν σχολαρχίαν τῆς τῶν Ἓξ Μαρμάρων σχολῆς, ἐν ᾗ ἐδίδαξα μέχρι τοῦ 8βρίου τοῦ 1843 ἔτους. Ἀπὸ τῆς 15 τοῦ αὐτοῦ μετέβην εἰς τὴν ἐν Κοντοσκαλίῳ σχολὴν τῆς ἁγ. Κυριακῆς, κατ' ἐπίμονον πρόσκλησιν τῶν τὰ πρῶτα ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ φερόντων, μέχρις 8βρίου λήγοντος τοῦ 1848 ἔτους. Ἀπὸ τῆς ά. 9βρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, μετὰ τὰς ἀπαιτουμένας ἐξετάσεις καὶ δοκιμασίας, γενομένας ὑπὸ τῆς τότε ὀκταμελοῦς Ἐφορίας (Καισαρείας Παΐσίου, Κυζίκου Ἰωακεὶμ [πρώην Πατριάρχου], Δέρκων Νεοφύτου, Σερρῶν Ἰακώβου [μακαρίτου Ἀλεξανδρείας Πατριάρχου], Σ. Καλλιάδου, Ἀλ. Φωτιάδου, Σ. Καραθεοδωρῆ καὶ Κ. Καραθεοδωρῆ), διωρίσθην εἰς τὴν τότε μὲν Ξηροκρήνειον μεγάλην καὶ Πατριαρχικὴν τοῦ Γένους σχολὴν, διευθύνοντος αὐτὴν προσωρινῶς τοῦ Λήμνου Δανιὴλ, μετὰ δὲ ἓν ἔτος, ἕνεκα τῶν Πιτσιπικῶν, μετατεθεῖσαν εἰς Φανάριον, ἔνθα καὶ διαμένει ἀναξιοπαθοῦσα καὶ παλαιπωρουμένη ἡ πολυπαθὴς αὕτη καὶ ἱστορικὴ σχολή.

τῶν τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους λογάδων, τῶν ὀφειλόντων ἵνα δραστηριώτερον πλέον προνοήσωσι καὶ περὶ τῆς διευθετήσεως καὶ δυνατῆς βελτιώσεως ἁπάντων τῶν ἐν τῇ Ὀσμανικῇ αὐτοκρατορίᾳ ἐκπαιδευτηρίων, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν τῆς πρωτευούσης, βαθμηδὸν καὶ ἐν τάξει, μετ' ἐπιμονῆς παραδειγματικῆς, δι' εἰδικῶν ἐπιτροπῶν.

Ὅτε, προτροπῇ φίλων, ἐπεχείρησα (τῷ 1850) τὴν συναρμολόγησιν Τεχνολογικοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν ἡμετέρων σχολείων, προέταξα, ὡς ἐν προλόγῳ, τὰς ἐξῆς παρατηρήσεις, ἐξ ὧν ἀρκούντως διευκρινίζεται ὁ σκοπὸς τῆς ἐκδόσεως ταύτης.

« Συγγράφων ὁ Κοραῆς τοὺς αὐτοσχεδίους αὐτοῦ στοχασμοὺς περὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης τῷ αωέ. ἔτει, τὴν πληθὺν τῶν ἀπειραρίθμων ἀναλογιζόμενος Γραμματικῶν, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ τὸν αὐστηρὸν ἐκεῖνον λόγον, ὅτι « μᾶλλον ἤθελεν ὠφελήσει τις τὸ Ἔθνος σήμερον καίων παρὰ γράφων Γραμματικάς » (α). Ἀλλὰ πόσαι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰσὶν ἐκδεδομέναι Γραμματικαί; τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐμφαίνει, ὅτι ἕκαστος τῶν συνταττόντων Γραμματικὴν, ἀτελείας τινὰς ὑφορώμενος ἐν ταῖς προεκδεδομέναις, ἐπιχειρεῖ σύνταξιν Γραμματικῆς μεθοδικωτέρας δῆθεν καὶ ὠφελιμωτέρας εἰς τὸ Ἔθνος, ὑπὲρ οὗ συντάττεται, καὶ οὕτω μόλις προκύπτουσαν εἰς φῶς, διαδέχεται αὐτὴν ἔστιν ὅτε ἄλλη, καὶ οὕτως ἐφεξῆς· ἀφ' ἑτέρου δὲ, ὅτι καὶ ὁ Κοραῆς, εἰς εὐμεθόδως συντεταγμένην Γραμματικὴν ἀφορῶν, προέκρινεν ἀναντιῤῥήτως τὴν πυρπόλησιν τῶν ἀμεθόδων.

Γνωστὸν δὲ τοῖς πᾶσιν ὑπάρχει, ὅτι, ὡς ἄλλοτε ἐβασίλευσαν εἰς τὰ ἡμέτερα Ἑλληνικὰ σχολεῖα αἱ Γραμματικαὶ τοῦ Γαζῆ καὶ Λασκάρεως καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, οὕτω καί τινες ἐσχάτως τῶν νεωτέρων Γραμματικῶν, δι' ἀλλεπαλλήλων μετατυπώσεων, ἄνευ τινὸς ἐπαισθητῆς βελτιώσεως, ἐνῷ μάλιστα καὶ πρὸς ἀλλήλας τινές εἰσιν ἀσύμφωνοι, παραγκωνιζομένων διὰ πολλοὺς λόγους διαφόρων ἄλλων Γραμματικῶν.

Ἀλλὰ, μὴ θέλων ἵνα περιπλεχθῶ εἰς ἀτομικότητας, ἀφίνων νὰ φρονῇ ἕκαστος περὶ Γραμματικῆς ὅπως βούλεται, τοῦτο μόνον περιορίζομαι νὰ εἴπω, ὅτι, ὅσον ἀγνωστέρα εἴτε ξηροτέρα συγγραφὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ τῆς Γραμματικῆς, τοσοῦτον καὶ ἀναγκαιοτέρα, ὡς ἀφορῶσα εἰς τὴν ἀρχικὴν, οὕτως εἰπεῖν, διάπλασιν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τίς λοιπὸν δὲν πρέπει νὰ σπεύδῃ, ὅσον τὸ δυνατὸν, εἰς τὴν ὁμοιόμορφον αὐτῆς ἐκπαίδευσιν, ὡς τούτου πρὸ χρόνων καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἀνέλαβε μὲν τὴν πρόνοιαν, ἀλλὰ διὰ πολλὰς, φαίνεται, δυσχερεῖς περιστάσεις, ἀνεξαρτήτους ὅλως τῆς θελήσεως αὐτῆς, μέχρι τοῦδε δὲν ἐνήργησε (β); Τίς

(α) Πρόδρομ. Ἑλλ. βιβλιοθ. σελ. ιγ'.

(β) Κανονισμὸς τῶν Ἀλληλοδιδ. καὶ Ἑλλ. σχολείων, ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1846.

δὲ τῶν φιλοτίμων διδασκάλων δὲν γνωρίζει ἐκ πείρας, ὅτι πολλάκις, τὴν ἐμπεπιστευμένην αὐτῷ νεολαίαν διδάσκων διά τινος Γραμματικῆς, ἔστω καὶ τῶν *ἐπισημοτέρων*, εἰς ἀμηχανίαν ἐμπίπτει, ποτὲ μὲν διὰ τὸ ὑπέρογκον αὐτῆς, ποτὲ δὲ διὰ τὰς ἐν αὐτῇ θεωρίας, ἀνοικείους εἰς πρωτοπείρους μάλιστα μαθητὰς, ποτὲ δὲ διὰ τὸ *ξενικὸν* ὅλως τινῶν ἰδίωμα, ἀκατάλληλον εἰς Ἕλληνα σπουδαστὴν, ποτὲ δὲ διὰ τὸ ἀναμεμιγμένον ἐν ἀταξίᾳ τινὶ τῶν κανόνων; ἐπειδὴ, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ ὁ μακαρίτης Κούμας (α), παῖς Ἕλλην, μεταβαίνων ἐκ τῶν κοινῶν λεγομένων γραμμάτων εἰς τὸ Ἑλληνικὸν σχολεῖον, καὶ λαμβάνων εἰς χεῖρας τὴν Βουτμάνειον Γραμματικὴν, ἢ τὴν τοῦ Ματθίᾳ, ἢ Θειρσίου, ἢ Ῥώστου, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς νεωτέρου Ἑλληνιστοῦ φιλολόγου, πῶς, λέγω, δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἐξ αὐτῆς; ἐνῷ εἰς τὰς παρούσας ἀνάγκας δὲν ὠφελεῖ ἁπλῆ μετάφρασις Γραμματικῆς, ἔστω καὶ *φιλοσοφικωτάτης*, ἀλλὰ Γραμματικὴ μετεσκευασμένη καὶ μετερρυθμισμένη κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἡμετέρας νεολαίας· ἐπειδὴ ἄλλως μὲν σπουδάζει τις τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν, ἄλλως δ' ὁ ξένος τὴν ξένην· τούτου δὲ ἂν ἐπέτυχον πᾶσαι γενικῶς αἱ μέχρι τοῦδε ἐκδεδομέναι Γραμματικαὶ, ἢ μὴ, ἄλλοι κρινέτωσαν. Διὰ τοῦτο καί τινες τῶν Γραμματικῶν προκρίνουσιν, εἰ δυνατὸν, διὰ λόγους τινὰς τὴν ἤδη *ἀπηρχαιωμένην Γραμματικὴν τοῦ Λασκάρεως* (β).

Δὲν ἀρνεῖται πᾶς τις ὅμως, ὅτι, τὴν δυσκολίαν τοῦ πράγματος ἀξιότιμοί τινες καὶ σοφοὶ ἄνδρες συναισθανόμενοι, ἐπεχείρησαν μεταῤῥύθμισίν τινα τῆς Γραμματικῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἀναλόγως τῶν σπουδαζόντων, θέλοντες νὰ σχηματίσωσιν, εἰ δυνατὸν, Ἑλληνικὴν ἀκραιφνῶς Γραμματικήν. Καὶ τῷ ὄντι, θησαυρὸς πολυτίμων γνώσεων, τὸ κατ' ἐμὲ, ἐνυπάρχει εἰς τὰ ἐγχειρίδια αὐτῶν, περὶ ὧν ἴσως θέλω ἀναφέρει ἐν καιρῷ καὶ ὀνομαστί.

Ἐπειδὴ δὲ « ἡ Γραμματικὴ εἶναι τρόπον τινὰ ὁ ἐπιούσιος ἄρτος παντὸς ὁπωσοῦν γραμμάτων μετέχοντος καὶ παντὸς ἁπλῶς διδασκάλου, μικροῦ ἢ μεγάλου, καὶ τὸν ἄρτον του νομίζει ἕκαστος καλὸν καὶ εὔκολον νὰ τὸν παρασκευάζῃ κατὰ τὸ δοκοῦν καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ὄρεξιν (γ) », ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ἐγὼ ὁρμώμενος ἀρχῆς, συνέταξα *Γραμματικὴν*, εἴτε *σχέδιον Γραμματικῆς*, διὰ τοὺς ἡμετέρους πρὸ πάντων μαθητάς· ἂν δὲ κριθῇ παρὰ τῶν φιλοτίμων ὁμογενῶν εἰσακτέα καὶ εἰς ἄλλα σχολεῖα, τοῦτο ἔνδειξίς ἐστι τῆς ἐπὶ τὰ καλὰ ὀργώσης αὐτῶν φιλοτίμου προθυμίας μᾶλλον ἢ τῆς ἀξίας τῶν ἐκπεπονημένων. Χρέος μου ἐν τούτοις λογίζομαι νὰ κηρύξω δημοσίως, ὅτι ἀξιότιμοί τινες τῶν ἀρχαίων ἐρασταὶ προέτρεψάν με φιλικῶς εἰς τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον· ἅπαξ δ' ὅπως δήποτε εἰς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν ἐνδοὺς, ὠφειλον νὰ ὑποδυθῶ τὸν ἀγῶνα, καὶ μάλιστα εἰς ἐ-

(α) Προλεγόμ. Γραμματικῆς, σελ. 23, ἔκδ. Βιέννης.

(β) Στοιχ. Ἑλλ. Γραμμ. ὑπὸ Διβαδᾶ, ἐν Ἀθήναις, 1848.

(γ) Εὐτέρπη, τόμ. β'. φυλλ. 34, 1849, σελ. 239.

ποχὴν, καθ' ἣν ἕκαστος ὀφείλει ἵνα συνεισφέρῃ τὸ κατὰ δύναμιν εἰς βελτίωσιν τῆς ὁμογενοῦς νεότητος.

Ἡ δὲ διάταξις τοῦ ἀγγελλομένου πονήματος γενικῶς εἶναι αὕτη. Διαιρεῖται εἰς Α'. καὶ Β'. *Περίοδον*, εἴτε εἰς *Πρακτικὴν* καὶ *Θεωρητικὴν* Γραμματικήν· ὧν ἡ μὲν Α'. ὑποδιαιρεῖται εἰς τρία μέρη: α) *Τεχνολογικόν*· β') *Ἐτυμολογικὸν* ἢ *Ὀρθογραφικόν*· γ') *Συντακτικόν*· τούτων δὲ πάλιν τὸ Τεχνολογικὸν ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο *Τμήματα*: Α'. τὸ *Τυπικὸν*, καὶ Β'. τὸ *Κανονικόν*. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκδίδονται τὰ δύο ταῦτα τελευταῖα, ὡς ἀναγκαιότερα· ἕκαστον δ' αὐτῶν ἀποτελεῖ καὶ ἴδιον τεῦχος· κατόπιν τούτων ἐκδοθήσεται τὸ *Ἐτυμολογικόν*· ὅσον δὲ περὶ τοῦ *Συντακτικοῦ*, ἔχομεν ἀπό τινος ἤδη καιροῦ πλήρη καὶ καλὰ φιλοπονήματα. Περὶ δὲ τῆς Β'. *Περιόδου*, εἴτε *Θεωρητικῆς Γραμματικῆς*, ἐν καιρῷ ἴσως θέλουσιν ἐκτεθῆ τὰ δέοντα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ, συμφώνως τῷ σκοπῷ τοῦ πονήματος, ἠρκέσθην μόνον ἐν μὲν τῷ πρώτῳ *Τμήματι*, ἤτοι τῷ *Τυπικῷ*, νὰ προτάξω τὴν *προδιοίκησιν*, εἴτε τὸ σύνολον τῆς διαιρέσεως τοῦ πονήματος· ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, ἤτοι τῷ *Κανονικῷ*, ἐπίτομόν τινα ἱστορικὴν εἰσαγωγὴν περὶ τῶν γραμμάτων τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, μετὰ τῆς δυνατῆς, ὅσον ἔνεστι, συντομίας, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἀνήκουσι μᾶλλον εἰς τὴν *Θεωρητικὴν Γραμματικήν*· ἑκάτερα δὲ τὰ *τμήματα* περιέχουσι γενικὸν τῶν περιεχομένων πίνακα. Τὰς δὲ *Ποιητικὰς παρατηρήσεις*, ὡς καὶ τὰ περὶ *Διαλέκτων*, παρέλιπον, ὡς ὕλην ἀνήκουσαν εἰς ἰδίαν *Γραμματικὴν τῶν Ποιητῶν καὶ Διαλέκτων*, περὶ ὧν πλατύτερον ἀλλαχοῦ ῥηθήσεται.

Ὕφος δὲ λόγου μετεχειρίσθην, ὅσον τὸ δυνατὸν, εὔληπτον μὲν, ἀλλὰ καὶ καταλληλον εἰς συγγραφὴν τοιαύτης ὕλης καὶ ἁρμόδιον εἰς Ἑλληνικὰ σχολεῖα· συνεβουλεύθην δὲ πολλοὺς μὲν καὶ τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν, πλείστους δὲ καὶ τῶν νεωτέρων.

Ἐν τοσούτῳ, ὡς ἕκαστος εἶναι ἐλεύθερος (τοὐλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν) νὰ ἐκλέξῃ οἵαν δήποτε Γραμματικὴν θέλει, οὕτω καὶ πᾶς λόγιος οὐχ ἧττον εἶναι ἐλεύθερος νὰ συνεισφέρῃ τὸν δυνατὸν ἔρανον εἰς τὴν ἐνδεχομένην αὐτῆς βελτίωσιν, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων· ἐγὼ δὲ ὁμολογῶ, ὅτι, ὅσην καὶ ἂν κατέβαλον προσοχὴν εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ παρόντος πονήματος, συναισθάνομαι τὴν ἀτέλειαν τοῦ ἔργου. Ἴσως δὲ καί τινες ἀπορήσουσι, *πῶς καὶ πόθεν ἐν Κωνσταντινουπόλει*!!! *Γραμματική*, καὶ ζήτημά τι ἴσως δυνατὸν γενέσθαι, *εἰ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι*· ἀλλὰ περὶ τῶν τοιούτων, ὡς προκατειλημμένων, οὐδεμία φροντίς. Ἔπειτα εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἔργα ἐντέλειαν δὲν πρέπει τις νὰ ἀπαιτῇ, εἰμὴ μόνον μεταῤῥύθμισίν τινα ἐπὶ τὸ βέλτιον, προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ οὐχὶ πολλαπλῆν μόνον μετατύπωσιν κερδοσκοπικήν· οἱ σκληροὶ δὲ καὶ αὐστηροὶ κριταὶ μαθέτωσαν, ὅτι καὶ σοφώτατοι ἄνδρες μόλις ὑπωσοῦν τελειοποιοῦσι τὰ ἔργα αὐτῶν μετὰ δευτέρας καὶ τρίτας

φροντίδας, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ κατὰ πάντα ἀσθενεῖς· π. χ. ὁ Βουτμᾶνος ἐνδεκάκις ἐξέδωκε τὴν Γραμματικήν του, καὶ ἡ τελευταία ἔκδοσις, συγκρινομένη μὲ τὴν πρώτην (ὡς λέγει καὶ ὁ Κούμας), φαίνεται ὡς εἰκὼν ἀρίστου ζωγράφου πρὸς ἀτελέστατον σχεδίασμα μαθητοῦ, διδασκομένου τὴν τέχνην.

Οὕτως οὖν ἀναδεχόμενος ἔργον βαρὺ καὶ ἐπίπονον, ἐπικαλοῦμαι τὴν συνδρομὴν ἁπάντων τῶν φιλομούσων, ἰδίᾳ δὲ τῶν φιλογενῶν καὶ φιλοτίμων φίλων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Εἰς τούτων τὴν εὐγενῆ μάλιστα ἀνατιθέμενος προθυμίαν, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν τῆς *σεβαστῆς Ἐφορίας τῆς τοῦ Γένους σχολῆς*, εἰς ἣν καὶ ἀνατέθειται τὸ πόνημα, ἐπιχειρῶ τὴν ἔκδοσιν ταύτην τῆς Γραμματικῆς, περιμένων νὰ ὁδηγηθῶ, εἰ δυνατὸν, τοῦ χρόνου προϊόντος, καὶ ἀπὸ ἄλλων πολυχρονίους μὲν, ἀλλ' ἐλλόγους παρατηρήσεις, καὶ τὸν ἀλάνθαστον ὁδηγὸν, τὴν πεῖραν· ἂν δὲ τύχῃ εὐμενοῦς ὑποδοχῆς καὶ παρὰ τῶν σοφῶν διδασκάλων, τοῦτο ἔσται ἡ τοῦ κοπιάσαντος ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ, ὅτι συνεισέφερε καὶ αὐτὸς τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὸν φωτισμὸν τῆς ὁμογενοῦς νεότητος.

Ἔγραφον ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῷ 1850, κατὰ μῆνα νοέμβριον ».

Τὴν ἔκδοσιν τῆς ἐν λόγῳ Γραμματικῆς (τὸ τρίτον ἤδη ἐκδεδομένης) ὁ τύπος τῆς Σμύρνης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἠσπάσατο μετ' ἐπιεικείας καὶ συγκαταβάσεως, τιμὴν περιποιούσης εἰς τὸν ἐπαινοῦντα μᾶλλον παρὰ εἰς τὸν ἐπαινούμενον (α).

(α) Ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ Α'. τμῆμα Γραμματικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Κ. Β. Καλλίφρονος (σελίδες 136, τιμὴ γρ. 7 καὶ ἥμισυ). Τὸ τμῆμα τοῦτο, Τυπικὸν ἐπιγραφόμενον, καὶ κατὰ τὸ εὔστοχον τοῦ Συγγραφέως σχέδιον τὴν πρᾶξιν ἁπλῶς τοῦ Τεχνολογικοῦ τῆς Γραμματικῆς μέρους ἐμπεριέχον, εἶναι συντεταγμένον μετ' ἀξιολόγου ἀκριβείας καὶ μεθόδου, καὶ πιστεύομεν ὅτι δύναται νὰ χρησιμεύσῃ μεγάλως εἰς τοὺς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων σπουδαστάς. Ὁ πρόλογος τοῦ Κ. Καλλίφρονος ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ εἶναι πολλῆς προσοχῆς ἄξιος.

(Ἐφημερὶς τῆς Σμύρνης, ἀρ. 90, 29 δεκεμβρίου 1850).

Ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ Τυπικὸν μέρος τῆς ἀρχαίας Γραμματικῆς τοῦ Κ. Β. Καλλίφρονος. Εὐμεθοδία, ἀκρίβεια, καθαρότης γλώσσης, καὶ προσφυεῖς παραλληλισμοὶ χαρακτηρίζουσι τὸ πόνημα, ὅπερ, συμπληρωθὲν, θέλει καταστῆ ὠφελιμώτατον εἰς τὴν μαθητιῶσαν νεολαίαν.

Ὁ Κ. Β. Καλλίφρων, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀοιδίμου Κούμα, ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν Γραμματικὴν, μετὰ τὰς περιπλανήσεις, ἃς ὑπέστη ἔκ τινων χρόνων, εἰς τὸν ἀρχαῖον καὶ γνήσιον αὐτῆς δρόμον, προσθεὶς παραλλήλως τῶν τε νεωτέρων τὰς δοκιμωτέρας παρατηρήσεις, καὶ ὅσα αὐτὸς παρετήρησεν ἐν τῇ διαρκεῖ μελέτῃ καὶ σπουδῇ τῶν ἀρχαίων.

Ἔχει δὲ τὸ πόνημα καὶ ἕτερον οὐχ ἧττον οὐσιῶδες πλεονέκτημα, ὅτι συνηρμολογήθη κατάλληλον ὡς πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν ἐνταῦθα σχολείων, καὶ ἰδίως τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, ἧς κύριός ἐστι σκοπὸς βάσιμος ἡ ἐκμάθησις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς. Τὴν χρείαν ταύ-

Μετὰ ἓν ἔτος (1851), προτροπῇ ἀξιοσεβάστου φίλου, συνηρμολόγησα καὶ ἐπιτομὴν τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς, πρὸς χρῆσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων», ὅπερ καὶ ἐνέκρινεν ἡ τότε Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ, καθὼς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς ἐπισυναπτομένης ἐγκρίσεως (α).

την δὲν ἠδύνατο ἄλλος νὰ ἀναπληρώσῃ, εἰμὴ ὅστις, διδάσκων ἐν αὐτῇ ἐπὶ τόσα ἔτη, κατενόησεν ἐκ τοῦ πλησίον αὐτὴν βέλτιον.

Οὕτω καὶ ἡ σεβαστὴ Ἐφορία τῆς τοῦ Γένους σχολῆς, ἐκτιμῶσα τοὺς πόνους καὶ τὸν ζῆλον τοῦ ἀξιοτίμου Κ. Β. Καλλίφρονος, καὶ ἐνέκρινε καὶ ἐπευκόλυνε τὴν τύπωσιν τῆς Γραμματικῆς του, καὶ τὸ καλὸν τοῦτο παράδειγμα θέλει ἐνισχύσει, πεποίθαμεν, καὶ τοὺς λοιποὺς Καθηγητὰς νὰ δημοσιεύσωσι διὰ τοῦ τύπου τὰ συντάγματα, ἐξ ὧν παραδίδουσιν οἱ πολλοὶ ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Γένους σχολῇ. Οὐ μόνον οἱ μαθηταὶ θέλουσιν εὐκολυνθῆ περισσότερον, ἀλλὰ καὶ τὸ κοινὸν θέλει ὠφεληθῆ, ἀναγινώσκον συντάγματα φιλοπονηθέντα ὑπ' ἀνδρῶν, ἐχόντων καὶ πρᾶξιν καὶ θεωρίαν τῆς ἐνδιαλαμβανομένης ὕλης.

Ἀλλ' ἡ Κωνσταντινουπολῖτις τοῦ Κ. Καλλίφρονος Γραμματικὴ διήγειρε σφοδρότερον ἐν ἡμῖν καὶ τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν. Ὁ ἱερὸς ἡμῶν Κλῆρος, καίπερ πολλάκις φορολογούμενος ὑπὸ ἀμαθῶν καὶ κερδοσκόπων ἐκδοτῶν, ἀπέδειξεν, ὅτι διασῴζει ἀκραιφνῆ τὸν ὑπὲρ τῆς παιδείας ζῆλον καὶ φιλογένειάν του. Ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ τις τὸ βλέμμα εἰς τὸν κατάλογον τῶν συνδρομητῶν, καὶ θέλει βεβαιωθῆ, ὅτι ὁ φιλόπονος Κ. Καλλίφρων καὶ εἰς τὸ ἐκδοθὲν ἤδη μέρος καὶ εἰς τὰ λοιπὰ θέλει εὕρει ἀδρὰν συνδρομὴν ἐκμέρους τοῦ ἱεροῦ πρὸ πάντων Κλήρου.

(Τηλέγραφος τοῦ Βοσπόρου, ἀρ. 366, 23 δεκεμβρίου 1850).

Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ Β. Δ. Καλλίφρονος. Ἐξεδόθη τὸ πρῶτον μέρος, ἤτοι τὸ Τεχνολογικόν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Ι. Λαζαρίδου, καὶ τιμᾶται 1 γρ. τὸ τυπογραφικὸν φύλλον.

Ἕως οὗ περὶ τῆς νέας ταύτης Γραμματικῆς δυνηθῶμεν νὰ παραθέσωμεν ἀκριβεστέραν τινὰ καὶ ἁρμοδιωτέραν κρίσιν, περιοριζόμεθα εἰς τὴν παροῦσαν ἁπλῆν ἀγγελίαν. Σημειοῦμεν δὲ διὰ τοὺς ἐπιπολαιοτέρους, ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς, διδάσκαλος ὢν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης λεγομένης σχολῆς τοῦ Γένους, οὔτε τὸν λόγον τοῦ Κοραῆ ἐλησμόνησεν, ὅτι «μᾶλλον ἤθελεν ὠφελήσει τις τὸ Ἔθνος σήμερον καίων παρὰ γράφων Γραμματικάς», οὔτε τὸ πλῆθος τῶν ἔκτοτε ἐκδεδομένων Γραμματικῶν ἀγνοεῖ· ἀλλ' ὅμως ἐνόμισεν, ὅτι ἐξ ἰδίας πείρας καὶ μελέτης ἔτι ἠδύνατο νὰ προσθέσῃ χρήσιμόν τι εἰς τὰς ὑπαρχούσας, περὶ οὗ ἐπικαλεῖται τὴν κρίσιν τῶν φίλων τῆς ἀρχαίας γλώσσης. Ταῦτα δ' ἐν τῇ περὶ τῆς ἐκδόσεως ἀγγελίᾳ.

(Ἀμάλθεια, ἀριθ. 629, 9 μαρτίου 1851).

(α) Ἡ παροῦσα ἐπίτομος Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, φιλοπονηθεῖσα πρὸς χρῆσιν τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, θεωρηθεῖσα ὑπὸ τῆς κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐνεκρίθη ἵνα ἐκδοθῇ ὡς χρήσιμος διὰ τὸ εὐσύνοπτον αὐτῆς καὶ κατάλληλος εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν προκαταρκτικῶν μαθημάτων. ᾳωνά. μαΐου κθ'. Ἐν Κ]πόλει.

Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ,

ἧς μέλη

† Ο ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΠΑΙΣΙΟΣ. † Ο ΕΦΕΣΟΥ ΑΝΘΙΜΟΣ.

Ἀλλὰ τοῦ Ἐγχειριδίου τούτου εἶχον προτάξει πρόλογόν τινα, ὃν ἡ τότε Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε μὲν καλὸν, ἀλλὰ δὲν ἐνέκρινε τὴν δημοσίευσιν αὐτοῦ, ὅπως μὴ φέρῃ (ὡς εἶπε) πρόσκομμά τι εἰς τὴν ἐπιχείρησιν. Τοῦτον δημοσιεύομεν νῦν πρὸς γνῶσιν καὶ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνδιαφερομένων.

« *Πρὸς τὸν ἀξιότιμον Κ****

§. ά. Ἱερὸν ἐκπληρῶν καθῆκον, φίλτατε, ἀνέλαβον τὴν ὁποίαν πρό τινος ἤδη καιροῦ μ' ἐζήτησας σύνταξιν καὶ ἐπιτόμου τινὸς Γραμματικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, πρὸς χρῆσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, διὰ τοὺς πάντῃ πρωτοπείρους καὶ ἀρχαρίους τῶν μαθητῶν, εἴτε μέλλοντας νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, εἴτε μὴ, ἐπὶ τῇ βάσει ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ *ὁμοιομόρφου συστήματος*, εἰσακτέους, κατ' ἔγκρισιν τῆς ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς ὅλα τὰ τοῦ ἡμετέρου Γένους σχολεῖα. Τελειώσας δὲ ἤδη τὸ ἔργον, σοὶ διευθύνω αὐτό· καὶ σὺ μὲν, ὡς πεῖραν ἔχων οὐ μικρὰν, βασάνισον τὸ ἔργον μου μὲ οἷον δήποτε ἐγκρίνεις τρόπον· ἐγὼ δὲ περιορίζομαι μόνον εἰς τὴν ἔκθεσιν ἀναγκαίων τινῶν παρατηρήσεων περὶ *Γραμματικῆς*, εἰς ἣν μὲ προέτρεψας ἵνα ἐνασχοληθῶ. Πρὸ τῶν παρατηρήσεων ὅμως τούτων ἐπάναγκες νομίζω νὰ εἴπω ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῶν ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο μάλιστα ἐπικρατούντων ἀνομοίων πάντῃ καὶ διαφόρων συστημάτων εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς σχολεῖα, δημόσιά τε καὶ ἰδιωτικὰ, πρωτοβάθμιά τε καὶ δευτεροβάθμια.

§. β'. Γνωστόν ἐστι τοῖς πᾶσιν, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, ἀναλαβοῦσα πρόνοιαν περὶ τῆς διευθετήσεως τῶν ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ ἐπικρατείᾳ σχολείων· Ἑλληνικῶν τε καὶ ἀλληλοδιδακτικῶν, συνέταξε *Σχέδιον Κανονισμοῦ*, περιλαμβάνον τὰ ἀναγκαιότερα καὶ γενικώτερα ἐκ τῶν ἀπαιτουμένων εἰς τὴν μεθοδικωτέραν πρόοδον καὶ ὁμοιόμορφον ἐκπαίδευσιν τῆς φοιτώσης νεότητος· προσεκλήθησαν τότε οἱ διδάσκαλοι, καὶ προετράπησαν ἵνα συμμορφωθῶσιν ἀνυπερθέτως πρὸς τὸν Κανονισμὸν αὐτόν. Τὴν ἀξιέπαινον ταύτην πρᾶξιν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἐπεδοκίμασαν τότε οἱ λογάδες τοῦ Γένους, καὶ εὐέλπιδες περὶ αἰσίου μέλλοντος ὡς πρὸς τὴν λυσιτελεστέραν πορείαν τῆς παιδείας, εἶπον πολλὰ, καὶ διὰ δημοσιογραφικῶν ὀργάνων ἐκήρυξαν τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ἔργου. Ἀλλὰ τὴν ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ἔθνους ταύτην πρόνοιαν τῆς Μ. Ἐκκλησίας οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ μισόκαλος φθονήσας, ἀφῆκε μέχρι τοῦδε, κατὰ δυστυχίαν, ἀνεκτέλεστον (α)· καὶ οὐδ' ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς παραδόσεως ἐλήφθη δραστηριωτέρα τις πρόνοια, οὐδ' ὡς πρὸς τὴν σύνταξιν τοῦ ἀναγκαιοτέ-

---

(α) Ἴδε τὴν περὶ ἐκδόσεως Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς ἀγγελίαν ἐν τῷ Α'. τμήματι τοῦ Τεχνολογικοῦ: ἤτοι τῷ Τυπικῷ, ἐκδοθέντι, ἐγκρίσει τῆς Ἐφορίας τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, τῷ 1850.

ρου πάντων: *εὐμεθόδου* δηλονότι *Γραμματικῆς* (α), οὐδ' ὡς πρὸς τὰ ἄλλα διδακτικὰ μαθήματα ἐγένετό τις μεταρρύθμισις. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὁ Κανονισμὸς τῶν σχολείων ἐντὸς αὐτῶν τῶν σπαργάνων, οὕτως εἰπεῖν, ἐξέψυξεν, ὡς μὴ ὤφελεν! Ἤρχισαν πάλιν τὰ *συνήθεα-συνήθη* τῶν κατ' ἐνορίας διδασκάλων, οἱ μὲν νὰ βαδίζωσιν οὕτως, οἱ δ' ἄλλως, ὡς μὴ ἔχοντες ἵνα δώσωσι λόγον πρὸς οὐδένα, οὐδὲ τὴν αὐστηρὰν τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὑφορώμενοι ἐποπτείαν.

§. γ'. Δύναται δὲ, κατ' ἐμὴν τοὐλάχιστον γνώμην (ἐννοητέον ὅτι μετά τινος δυσκολίας) νὰ βληθῇ εἰς ἐνέργειαν ἡ ἐποπτεία αὕτη, ἂν προηγουμένως μυηθῶσι τὰ χρέη τῆς τῶν σχολείων Ἐφορείας οἱ κατ' ἐνορίας ἔφοροι, ὅτε καὶ οἱ διδάσκαλοι δύνανται ἀκωλύτως νὰ ἐκπληρῶσι τὰ καθήκοντά των ἀπαρασαλεύτως, *ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς*, μηδενὸς ἄλλου ἐπεμβαίνοντος, μήτε ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῶν παραδιδομένων μαθημάτων, μήτε ὡς πρὸς τὴν ὥραν τῶν παραδόσεων, μήτε ὡς πρὸς τὸν καιρὸν τῆς ἀναπαύσεως, ὡρισμένων ὄντων ἁπάντων. Ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ἀπαιτεῖται ἵνα βληθῶσιν ὑπ' ὄψιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τῶν κατὰ πεῖραν εἰδημόνων, καὶ, κοινῆς μετὰ τῶν λογιωτέρων τοῦ Ἔθνους γενομένης συσκέψεως, αὐστηρὰ ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο νὰ ληφθῶσι μέτρα. Καὶ τοῦτο, στοχάζομαι, δύναται ἡ ἱερὰ Σύνοδος δικαιωματικῶς νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὰς διαφόρους συνοικίας, ἀ) ἂν προηγουμένως ἀποδείξῃ τὸ ἀναγκαῖον τοῦ ἔργου διὰ τῶν προσφορωτέρων μέσων, καὶ β') ἂν γείνῃ διαίρεσις τῶν ἐνοριακῶν σχολείων εἰς *πρωτοβάθμια* καὶ *δευτεροβάθμια*· ὥστε, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν ἐσόδων μιᾶς ἐνορίας, νὰ διατηρῆται μία Ἑλληνικὴ σχολὴ ἀ. ἢ β'. βαθμοῦ.

§. δ'. Ἀλλ' εἰς τὰ εἰσοδήματων ἐπαρκῶν στερούμενα σχολεῖα ἀναμφιβόλως ὁ ζῆλος καὶ ἡ ἐπαινετὴ τῶν ἐνοριτῶν ἅμιλλα θέλει ἀναπληροῖ τὰς ἐλλείψεις, ἢ διὰ συνεισφορᾶς τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν, τῶν διαφόρων συντεχνιῶν, καὶ δι' αὐτῶν προσέτι τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν· ἐπειδὴ τὰ τῶν ἐκκλησιῶν εἰσοδήματα ποῦ ἄλλοῦ ἐν μέρει πρέπει νὰ δαπανῶνται, εἰμὴ πρὸς διατήρησιν σχολείων πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν νέων; Διὰ τί λοιπὸν εἷς τινας ἐνορίας (ἐκ πείρας λέγω τοῦτο) ἰδιότροποί τινες τῶν ἐκκλησιῶν ἐπιστάται *(καψιμάλιδες)* τοσοῦτον ἀπεχθῶς φέρονται κατὰ τῶν σχολείων, ὥστε οὐδ' ὀβολὸς ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰσοδημάτων ἀνέχονται νὰ δοθῇ εἰς τὰς τῶν σχολείων ἀνάγκας; Τοὺς τοιούτους ἡ Μ. Ἐκκλησία, μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν, πρέπει νὰ ἀποκλείῃ ὅλως τῶν τοιούτων δημοσίων θέσεων, στιγματίζουσα αὐτοὺς ὡς πάντῃ

(α) « Ἐπειδὴ ἡ Γραμματικὴ πρέπει νὰ ἦναι ὁμοιόμορφος εἰς πάντα τὰ σχολεῖα, πρὸς τὸ παρὸν γενέσθω ἡ διδασκαλία ἢ ἀπὸ τῆς Γραμματικῆς τοῦ Κ. Ν. Βάμβα, ἢ τοῦ μακαρίτου Κ. Κούμα, ἕως οὗ ἡ Ἐκκλησία διατάξῃ νὰ συνταχθῇ καὶ ἐκδοθῇ διὰ τοῦ τύπου ἡ μᾶλλον εὐμεθοδεστέρα ». Κανον. τῶν σχολ. ἄρθ. 7, σελ. 5, ἐκδοθεὶς τῷ 1846.

ἀδαεῖς καὶ *ἀπολιτεύτους*, μὴ συμμορφουμένους οὔτε μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν θρησκείας, ἀρχηγὸς τῆς ὁποίας εἶναι αὐτὴ ἡ Αὐτοσοφία, οὔτε μὲ τὴν τάσιν τοῦ αἰῶνος, καθ' ὃν ζῶμεν, οὔτε μὲ τὴν Αὐτοκρατορικὴν πρόνοιαν περὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν ὑπὸ τὴν ἀμφιλαφῆ αὐτοῦ σκιὰν διατελούντων πιστῶν ὑπηκόων, οὔτε μὲ τὰς πατρικὰς τῆς Μ. Ἐκκλησίας νουθεσίας.

§. ε'. Τὰς μικράς μου ταύτας παρατηρήσεις δράττομαι τῆς εὐκαιρίας, ἵνα ὑποβάλω εὐσεβάστως, ὅσον μοὶ συγχωρεῖ ὁ καιρὸς καὶ τὰ στενὰ ὅρια τῆς παρούσης ἐκθέσεως, διὰ νὰ βληθῶσιν εἰς πρᾶξιν, ἂν ἀφορῶσι πρὸς ὠφέλειάν τινα τοῦ Ἔθνους, καὶ οὐχὶ σκεπτόμενοι καὶ μετασκεπτόμενοι νὰ χρονοτριβῶμεν, χωρὶς ποτε νὰ πραγματοποιῆταί τι τῶν ἀποφασιζομένων· δὲν ἀρκεῖ μόνον θέλησις καὶ προαίρεσις ἀγαθὴ καὶ σκέψις, ἀντικείμενον ἔχουσαι τὴν παιδείαν· ὁ λόγος ἐνταῦθα εἶναι περὶ ἔργων· « ἅπας λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ πράγματα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν ». Τὴν μὴ μέχρι τοῦδε πραγματοποίησιν τῶν καλῶν τούτων σχεδίων βλέποντες καὶ οἱ κατὰ διαφόρους ἐνορίας προΐχοντες, ἤρχισαν νὰ δυσπιστῶσι, διστάζοντες πρὸς πᾶν ὅ,τι ἤθελον ἀκούσει ἐνεργούμενον περὶ ὁμοιομόρφου ἐκπαιδεύσεως. Ἔχουσιν ἐν μέρει οὗτοι δίκαια, ἢ οὔ, ἀφίνω τὸν καιρὸν ν' ἀποδείξῃ τοῦτο τρανώτατα· εἶναι ὅμως ἀληθὲς, ὅτι, ἂν εἷς τινας ἐνορίας ἐγένετο ἐπαισθητή τις πρόοδος ὡς πρὸς τὸν διοργανισμὸν τῶν σχολείων των, ὀφείλεται εἰς τὸν σπάνιον τῶν ἐφορευόντων ζῆλον καὶ εἰς τὴν κατ' ἀναλογίαν ἱκανότητα τῶν διδασκόντων. Γνωρίζομεν καλῶς, ὅτι μέγιστα καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνυπέρβλητοι δυσκολίαι ἐνυπάρχουσιν εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν εἰρημένων· ἀλλ' εἰς τὴν ὡριμον καὶ βαθεῖαν σκέψιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν λογάδων τοῦ Ἔθνους πεποιθότες, εὐέλπιδές ἐσμεν περὶ τοῦ μέλλοντος.

§. ς'. Ὅσον δὲ περὶ τῶν ἄνευ συστήματος συστημάτων, εἶναι γελοῖον καὶ μόνον νὰ φαντασθῇ τις. Γνωρίζουσιν οἱ λόγιοι, ὅτι τρία τινὰ ἀνεφάνησαν παρ' ἡμῖν συστήματα γενικῶς: οἱ μὲν πιστοὶ καὶ μὲ σέβας σχεδὸν θρησκευτικὸν ὀπαδοὶ τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν, οἱ δὲ πάλιν ἀκρίτως παραδεχόμενοι πάντα τὰ τῶν νεωτέρων ἀβασανίστως, οἱ δὲ καὶ τρίτον τι μετερχόμενοι σύστημα, τὸ *ἐκλεκτικὸν* δηλονότι, τὸν μέσον ὅρον μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Γραμματικῶν καὶ τῶν νεωτέρων φυλάττοντες (α). Ἀλλ' εἰς τὰ ἡμέτερα σχολεῖα μεταξὺ πολλῶν διδασκάλων ὁποῖόν τι ἆρα σταθερὸν ἐπικρατεῖ συστήμα; ἐγὼ εἰς τοῦτο ἐπέχω· ἐπειδὴ, κατὰ δυστυχίαν, ὅσαι σχολαὶ εἰσι, τοσαῦτα, νομίζω, καὶ συζήματα. Οἱ μὲν ἐνεκολπώθησαν, ὡς πρὸς τὴν Γραμματικὴν, τὴν ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ, διὰ Γερμανόπαιδας μᾶλλον γενομένην, μετάφρασιν τοῦ Γενναδίου, οἱ δὲ τὴν τοῦ Βάμβα, ἄλλοι τὴν τοῦ Κούμα, ἄλλοι τὴν τοῦ Βαρθολομαίου, καὶ ἄλλοι ἄλλην·

(α) Ἴδε τὴν περὶ Ἑλληνικῆς συντάξεως Α'. περίοδον, ὑπὸ Ἀσωπίου.

ἄλλοι, τέλος, καὶ αὐτὸν τὸν Λάσκαριν καὶ Ματθαῖον, οἵτινες ἐβασίλευον εἰς τὰ σχολεῖα καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἄλλοι ἐξ ἰδίων αὐτῶν συλλογῶν ἀναγκάζονται νὰ παραδίδωσι τὴν Γραμματικήν. Δὲν ἀρνεῖται πᾶς τις ὅμως, ὅτι μεταξὺ τῶν πολλῶν Γραμματικῶν ὑπάρχουσι καί τινες, ἐν αἷς ὑπάρχει, τὸ κατ' ἐμὲ, θησαυρὸς πολυτίμων ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο γνώσεων. Ἀλλ' ἀφίνων εἰς ἄλλους τὴν περὶ ἑκάστης τῶν Γραμματικῶν κρίσιν, αἵτινες κατεπλημμύρησαν ἡμᾶς (α), δὲν εἶναι δυνατὸν, στοχάζομαι, νὰ ἀρνηθῶσιν οἱ λόγιοι, ἰδίᾳ δὲ οἱ κατ' ἐπάγγελμα διδάσκαλοι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅτι δὲν ἠρκέσθησαν εἰς τὰς ἐν χρήσει ἤδη Γραμματικὰς, ἀλλ' ἐλλείψεις τινὰς ἐνορῶντες, ἐρανιζόμενοι ἄλλοι ἐξ ἄλλων, ἀποτελειοῦσιν, ἕκαστος κατὰ τὴν αὐτοῦ πρόθεσιν, τὸ ἔργον τῆς παραδόσεως *Γραμματικῆς διὰ τὰ σχολεῖα*. Ἀλλὰ πρὸς τί αὕτη ἡ χρονοτριβή ; Δὲν ἦτο δυνατὸν ἆρά γε, κοινῆς καὶ ἀμερολήπτου γενομένης συσκέψεως, νὰ συντεθῇ τις Γραμματικὴ κατ' ἐκλογὴν, χρησιμεύουσα ἐπίτηδες εἰς τοὺς μαθητάς ;

§. ζ'. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ποῖος τῶν διδασκάλων δύναται νὰ βεβαιώσῃ, οἵαν δήποτε Γραμματικὴν καὶ ἂν μεταχειρισθῇ ἐκ τῶν συνήθων, ὅτι ἀρχάριός τις μαθητὴς καὶ πάντῃ πρωτόπειρος προώδευσεν ἁπλῶς διὰ μιᾶς τῶν συνήθων τούτων Γραμματικῶν ; Τὴν ἀλήθειαν ἔχων τῶν λόγων μου μάρτυρα, ἐπικαλοῦμαι τὴν εὐμενῆ ἀκρόασιν. Ἡ ὁ δύστηνος μαθητὴς ἀναγκάζεται ν' ἀποστηθίζῃ ὅσα ἀπαντᾷ κατὰ σειρὰν (καὶ μάλιστα ὅσα ἢ ποτὲ δὲν θέλει ἀξιωθῇ, διὰ τὸν προορισμόν του, ἴσως νὰ ἴδῃ, ἢ θέλει τὰ ἀπαντήσει εἰς τοὺς Ποιητὰς : ὅ ἐστιν, εἰς τὴν Ποιητικὴν Γραμματικήν)· ὥστε, ἀναγινώσκων ὁ νέηλυς ἐκεῖνος μαθητὴς, ἀποστηθίζων, ἐπαναλαμβάνων, μόλις εἰς δύο ἢ τριῶν ἐτῶν διάστημα μανθάνει τὰ ἥμισυ τῶν ὅσα ἦτο δυνατὸν νὰ μάθῃ εἰς ἓξ μηνῶν περίοδον, ἂν ἦτο συστηματικῶς διωργανισμένον τὸ εἶδος τῆς παραδοτέας Γραμματικῆς· ἢ ἀναγκάζεται ὁ διδάσκαλος, ὡς προεῖπον, νὰ κάμνῃ ἐκλογὴν τῶν ἀναγκαιοτέρων, καὶ οὕτως οἱ μαθηταὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἀντιγράφωσι: πρᾶγμα ὀχληρὸν, καὶ μάλιστα εἰς πρωτοπείρους μαθητάς (β).

(α) Ἐκ τῆς πληθύος πολλῶν Γραμματικῶν, ἀμεθόδων μάλιστα, ἠναγκάσθη καὶ ὁ Κοραῆς νὰ εἴπῃ, ὅτι « περισσότερον ἤθελ' ὠφελήσει τὸ Γένος σήμερον ὅστις καίει, παρὰ ὅστις γράφει Γραμματικάς ». Πρόδρ. Ἑλλ. βιβλ. σελ. ιγ'.

(β) Τὴν τοιαύτην ἀνάγκην θέλων, τὸ κατ' ἐμὲ, νὰ ἀναπληρώσω, συντάξας ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ Α'. μέρος τῆς Γραμματικῆς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης: ἤτοι τὸ Τεχνολογικὸν, ἐξέδωκα αὐτὸ τύποις Ἀλ. Ζαχαρίδου περὶ τὰ τέλη τοῦ 1850, κατὰ μῆνα νοέμβριον, ἀδείᾳ καὶ ἐγκρίσει τῆς τότε ὀκταμελοῦς Ἐφορίας τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς, ἣ καὶ ἀνετέθειτο, ὑποδιαιρέσας αὐτὸ εἰς Α'. καὶ Β'. τμῆμα. Ὁποίαν ἐντύπωσιν παρέσχεν εἰς τὸ δημόσιον, καὶ ὁποίας ὑποδοχῆς ἔτυχε παρὰ τῶν ἐλλογίμων διδασκάλων, πολλοὶ τῶν ὁποίων αὐθορμήτως, ἐξ ἐμφύτου καλοκαγαθίας κινούμενοι, ἔσπευσαν εἰς τὴν ἐντὸς τῶν ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν αὐτῶν Ἑλληνικῶν σχολείων εἰσαγωγὴν αὐτοῦ, τοῦτο ἐν μέρει ἴσως βεβαιοῦται καὶ ἐκ τῆς παντελοῦς

§. η'. Τοιαύτη τις ἴσως ἀνωμαλία ἐν μέρει ἐπικρατεῖ καὶ εἰς ἄλλα εἴδη τῶν μαθημάτων· ἀλλ' ἐγὼ ἐνταῦθα περιορίζομαι εἰς τὴν Γραμματικὴν μᾶλλον, ἥτις ἀναμφιβόλως θεωρεῖται καὶ ὑπάρχει πραγματικῶς ἡ ῥίζα καὶ κρηπὶς τῆς Ἑλληνικῆς ἐκπαιδεύσεως (α).

§. θ'. Ἡ εἰς τρία δὲ μέρη διαίρεσις τῆς Γραμματικῆς, ἐγκριθεῖσα ὑπό τε τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων Γραμματικῶν, εἶναι τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, ὡς ἁρμοδία καὶ κατάλληλος εἰς τὴν συστηματικὴν τῶν μαθητιώντων πρόοδον : τὸ Τεχνολογικὸν δηλονότι, Ὀρθογραφικὸν ἢ Ἐτυμολογικὸν, καὶ Συντακτικόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὅτι πρέπει γενικῶς νὰ διαιρῆται εἰς Α. καὶ Β'. *Περίοδον*, εἴτε εἰς *Πρακτικὴν* καὶ *Θεωρητικὴν* Γραμματικὴν, τὸ Τεχνολογικὸν ἰδίᾳ εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑποδιαιρεθῇ εἰς δύο τμήματα. Τὸ Α. ἤτοι τὸ *Τυπικὸν*, παραλαμβάνον τὸν πρωτόπειρον μαθητὴν. πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ μὲ δυνατὴν συντομίαν τὰς πρώτας ἀρχὰς μετὰ τῶν ἀναγκαίων παρατηρήσεων, τοὺς τύπους τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, τὴν ἁπλῆν ἔκθεσιν τῶν λοιπῶν τοῦ λόγου μερῶν, χωρὶς νὰ παρενείρωνται κανόνες καὶ ἐξαιρέσεις, ἐξ ὧν συγχέεται τῶν ἁπλῶν παιδίων ὁ νοῦς, ἐνῷ ταῦτα μὲ περισσοτέραν ὠφέλειαν δύναται νὰ μάθῃ εἰς τὸ Β'. τμῆμα: ἤτοι τὸ *Κανονικόν*. Εἰς τοιαύτην ἡλικίαν ὁ μαθητὴς ἀδυνατεῖ νὰ γνωρίσῃ τὸ διὰ τί. Μάρτυς τῶν λόγων μου εἶναι αὐτὴ ἡ πεῖρα τῶν διδασκόντων. Ἐντὸς τὸ πολὺ ἓξ μηνῶν (β) δύναται, στοχάζομαι, ὁ μαθητὴς νὰ διέλθῃ ἀποστηθίζων καὶ μανθάνων τὸ Α. τῆς Γραμματικῆς τμῆμα, καὶ μάλιστα ἂν,

ἐντὸς ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἐξαντλήσεως τῶν ἐκδοθέντων ἀντιτύπων, καὶ κατὰ συνέπειαν, τῆς μετατυπώσεως αὐτῆς.

(α) Ὅσα τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἔχομεν ὁπωσοῦν ἐντελῆ, ὡς τῶν προεκδεδομένων ὄντα ἐντελέστερα, δύνανται νὰ ἐγκριθῶσιν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς εἰσακτέα εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς σχολεῖα, ὅπου δήποτε καὶ ἂν ὦσιν ἐκδεδομένα καὶ ὑφ' οἱουδήποτε. Ὁσάκις δὲ γίνεται ἀνάγκη ἐκδόσεως διδακτικοῦ τινος βιβλίου, νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκδίδηται αὐτὸ ὅπως δήποτε ἐπὶ κερδοσκοπίᾳ, ὅτε πολλάκις τὰ ἐκδιδόμενα μάλιστα εἶναι πολλῷ ἐλάττω τῶν προεκδεδομένων, καθὼς αὐτὸ τοῦτο φαίνεται ὅτι συνέβη εἰς τινα νεωστὶ ἐκδεδομένα βιβλία, τὴν ἀξίαν τῶν ὁποίων ἂς ἐκτιμήσωσιν οἱ πεῖραν ἔχοντες τούτων. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ δὲν δύναμαι νὰ παρασιωπήσω τὴν ἐκ τῶν προκαταρκτικῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, καὶ ἐξ αὐτῆς εἰσέτι τῆς ἐν Φαναρίῳ προκαταρκτικῆς τοῦ Γ. σχολῆς, ἐξ ἧς κυρίως μεταβαίνουσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. σχολὴν, ἔλλειψιν πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων μαθημάτων: ὡς, τῆς ἐπιτόμου Ἀρχαιολογίας, Μυθολογίας κλπ. πρὸ πάντων δὲ τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας: τοῦ καθρέπτου τῷ ὄντι τῶν παρελθόντων αἰώνων, τὴν ὁποίαν μόναν ὁ πάντῃ ἀβὰς δύναται νὰ καταφρονῇ, ἢ νὰ μὴ καταλαμβάνῃ πόσον χρησιμεύει εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας καὶ εἰς πάσας τὰς περιστάσεις τοῦ βίου.

(β) Ἀρκεῖ, μοὶ φαίνεται, τοσοῦτον διάστημα, ἂν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα μάθῃ τὸ δυσκολώτερον καὶ τὸ χρονιωτέραν ἀπαιτοῦν σπουδὴν τῆς Γραμματικῆς μέρος, δηλ. τοὺς τύπους τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων κλπ. Ἴδε τὴν περὶ τούτου τοῦ ἀντικειμένου γνώμην τοῦ Κ. Α. Ῥαγκαβῆ ἐν τοῖς προλεγομένοις τῆς Χρηστομαθείας.

ἐντὸς τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων ὧν εἰσέτι, προγυμνάζηται εἰς πράγματα ἁπλᾶ, μὴ ταράττοντα παντάπασι τὸν νοῦν αὐτοῦ, ὡς κλιμακηδὸν μεταβαίνοντα ἐκ τῶν ἁπλουστέρων εἰς τὰ ὑψηλότερα, καὶ οὕτως ἑφεξῆς· εἰς τοῦτο δὲ, νομίζω, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τὸ κατ' ἔγκρισιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐκδοθὲν *Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων*, περὶ οὗ ὁ λόγος. Ὅπου δὲ μάλιστα ἐλλείπουσιν Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἰς διάφορα μέρη τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας, ὑπάρχουσι δὲ μόνον ἀλληλοδιδακτικὰ, ἐκεῖ τὸ Ἐγχειρίδιον τοῦτο, παραδιδόμενον εἰς τοὺς μαθόντας καλῶς τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, θέλει εἶσθαι ἐπωφελέστατον, ὡς δίδον εἰς τὸν μαθητὴν ἀρχάς τινας στοιχειώδεις τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅστις ἴσως διὰ κατεπειγούσας ἀνάγκας δὲν δύναται νὰ λάβῃ ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν, μεταβαίνων ὅπου δεῖ.

§. ί. Εἰς Ἑλληνικὴν δὲ σχολὴν μεταβαίνων ὁ μαθητὴς, ἂν λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων ἐκδεδομένην Γραμματικὴν, καὶ ὅσα ἐν τῇ ἀλληλοδιδακτικῇ σχολῇ ἀκριθιγῶς πως ἔμαθεν ἐπαναλάβῃ μὲ περισσοτέραν τοῦ διδασκάλου ἀνάπτυξιν, γυμνάζεται ὁ τοιοῦτος σπουδαστὴς τοσοῦτον ἀκριβῶς εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν πτωτικῶν καὶ ῥημάτων (τὸ μόνον, ὡς εἴρηται, ἀναγκαῖον εἰς πρωτόπειρον μαθητὴν), ὥστε εὐκόλως δύναται νὰ μεταβῇ εἰς ὅπερ προτείνω Β'. τοῦ Τεχνολογικοῦ τμῆμα, ὅπερ τοὺς ἀπαιτουμένους εἰς τὰ ὀκτὼ τοῦ λόγου μέρη περιλαμβάνει κανόνας, χωρὶς, ἐννοεῖται, νὰ περιπίπτῃ εἰς φιλοσοφικὰς καὶ σκοτεινὰς ἰδεολογίας, καὶ παρατηρήσεις ὑψηλὰς, ἀνοικείους καὶ εἰς αὐτὴν εἰσέτι τὴν κατάστασιν τῶν παίδων, αἵτινες ἁρμόζουσιν εἰς τὴν Β'. Περίοδον, εἴτε τὴν *Θεωρητικὴν Γραμματικήν*.

§. ιά. Ὅτι δὲ ταύτην τὴν εἰς δύο τμήματα τοῦ Τεχνολογικοῦ διαίρεσιν ἐνέκριναν πολλοὶ τῶν Γραμματικῶν, τοῖς πᾶσι δῆλον. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀρχαῖος Γραμματικὸς Θεόδωρος ὁ Γαζῆς, μεταβαίνων εἰς τὸ Β'. βιβλίον (ὡς τὸ ὀνομάζει) τῆς Γραμματικῆς του, λέγει· «Μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρξάμενοι, λέγωμεν περὶ τῶν αὐτῶν, ὥς περ τινὰς τύπους τῶν εἰρημένων τιθέντες, καὶ πλείω ἄττα τῶν καθ' ἕκαστον ἀνάγοντες εἰς αὐτά» (α).

§. ιβ'. Κατόπιν τούτων ἀκολουθεῖ τὸ Β'. τῆς Γραμματικῆς μέρος: ἤτοι τὸ *Ἐτυμολογικὸν* ἢ *Ὀρθογραφικὸν* (β). Αὕτη δὲ ἡ Α'. περίοδος, ὡς πρὸς τὸ Τεχνολογικὸν τῆς Γραμματικῆς μέρος, εἶναι ἀναγκαία εἰς πάντα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης σπουδαστὴν, μεταβαίνοντα εἰς ἀνώτερα σχολεῖα, ἢ καὶ Γυμνάσια. Τὴν Α'. δὲ περίοδον πρέπει νὰ διαδέχηται ἡ Β'. ἀναπτύσσουσα μὲν τὰ αὐτὰ, ἀλλ' ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ βαθυτέραν ἔποψιν, χρησιμεύουσα εἰς τὴν ἀνωτάτην τάξιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ἢ καὶ

(α) Θεοδ. Γαζῆ Γραμματική, ἐν Βενετίᾳ μετασυπωθεῖσα τῷ 1756, σελ. 44.

(β) Ἴδε τὴν περὶ Γραμμ. προδιοίκησιν καὶ περιδιαιρέσεως αὐτῆς ἐν τῷ Τυπικῷ, σελ. 1—2.

εἰς τὴν κατωτάτην τῶν Γυμνασίων, ἔχουσαν τυχὸν ἀνάγκην Τεχνολογικῆς τινος ἐπὶ τὸ τελειότερον ἐξασκήσεως. Διὰ τῶν δύο δὲ τούτων περιόδων ὁ μαθητὴς δύναται νὰ καυχηθῇ, ὅτι ἀρκούντως κατέμαθε τὴν Γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ δὲν χρήζει ἄλλου, εἰμὴ γυμνάσεως διὰ τῆς κατ' ἔθος γινομένης *Τεχνολογίας* καὶ τῆς διηνεκοῦς μελέτης.

§. ιγ'. Ὑποτιθεμένων λοιπὸν, ὡς ἔμοιγε δοκεῖ, δύο περιόδων, ἡ πρώτη τί ἔπεται νὰ ἦναι; βεβαίως ἁπλουστέρα (α). Καὶ ἂν τοῦτο τεθῇ εἰς ἐνέργειαν, εὔελπίς εἰμι, ὅτι ὁ συνεργήσας ἀφεύκτως θέλει θεωρεῖται εὐεργέτης τοῦ ἀρτιπαγοῦς τοὐλάχιστον τούτου τῆς κοινωνίας μέρους, ἀπαλλάττων αὐτὸ τοῦ ἐπικειμένου ζυγοῦ τῆς κατὰ κόρον ἐκστηθίσεως τῶν μὴ ἀναγκαιούντων εἰς πρωτοπείρους Γραμματικῶν κανόνων τε καὶ παρατηρήσεων· καὶ αὕτη εἶναι, νομίζω, ἡ μόνη εἰς αὐτὸν ἀποχρῶσα ἀμοιβὴ τῶν πολλῶν ἢ ὀλίγων αὐτοῦ κόπων. Τὰ δὲ κατὰ *Διαλέκτους* καὶ τὰ τῶν *Ποιητῶν* πρέπει νὰ περιέχωνται ἐν ἰδίῳ τεύχει, εἴτε ἐν τῇ *Ποιητικῇ Γραμματικῇ*, περιλαμβανούσῃ καὶ τὴν *Μετρικήν*. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸ *Τεχνολογικὸν* καὶ *Ἐτυμολογικὸν* τῆς Γραμματικῆς μέρος.

§. ιδ'. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ *Συντακτικοῦ* τῆς Γραμματικῆς μέρους, εἶναι ἀναντίῤῥητον, ὅτι ἔχομεν ἀπό τινος ἤδη καιροῦ πλήρη καὶ καλὰ φιλοπονήματα: τὴν τοῦ Κ. Ἀσωπίου Α'. καὶ Β'. Περίοδον, καὶ τὴν Εἰσαγωγὴν τοῦ αὐτοῦ. Ταῦτα, ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τῆς φοιτώσης νεότητος, παραδιδόμενα, ὑπισχνοῦνται καρποὺς ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο οὐκ εὐκαταφρονήτους· ὥστε, ἂν ταύτην φυλάττωμεν τὴν τάξιν καὶ ὡς πρὸς τὴν Γραμματικὴν, καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα τῶν μαθημάτων εἴδη, καὶ, τοῦ χρόνου προϊόντος, μεταῤῥυθμίζωνται ταῦτα ἐπὶ τὸ βέλτιον μετὰ τῶν ἀνηκουσῶν τροποποιήσεων, ὅσας αὐτὴ ἡ φορὰ τοῦ χρόνου συνεπιφέρει καὶ ἡ τακτικὴ τῶν διδασκόντων ἐπεξεργασία, ὕπεστιν ἐλπὶς, ὅτι καὶ ταῦτα θέλουσι πλησιάζει εἰς τὴν ἐνδεχομένην ἀκμὴν, καὶ ἡμεῖς, ὡς πρὸς τὰ τοιαῦτα, θέλομεν χωρεῖ ἐπὶ τὸ βέλτιον· ἄλλως, οὐ μόνον δὲν θέλει γίνεσθαι πρόοδος, ἀλλ' ἴσως καὶ ὀπισθοδρόμησις, ἐνόσῳ μάλιστα, κατὰ δυστυχίαν, ὑπάρχει ἀναπόσπαστος εἰς τοὺς πλείστους ἐξ ἡμῶν σύντροφος ἡ ὀλέτειρα παντὸς καλοῦ *ἀδιαφορία*.

§. ιέ. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ καὶ ἐπιτομή τις, στοχάζομαι, περιλαμβάνουσα τὸ Α'. μόνον τμῆμα ἐκ τῶν τριῶν, τῶν ἐν τοῖς τοῦ Κ. Ἀσωπίου Συντα-

(α) Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῆς τυπογραφίας Κ. Γκαρμπολᾶ, ἐξεδόθη τῷ 1841 ὑπό τινος Χ. Ἀλεξάνδρου πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων Γραμματικὴ· ἔχει ὑπὲρ τὰς 150 σελίδας, καὶ ἐκτὸς τούτων, ἑπτὰ πίνακας καὶ ἓν παράρτημα ὀνομάλων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἐν ἐκτάσει· ὅ ἐστιν, ἐνῷ ἐπιγράφεται «πρὸς χρῆσιν τῶν δημοτικῶν σχολείων», εἶναι πολὺ ὀγκωδεστέρα τῶν Γραμματικῶν Γενναδίου, Βάμβα κλπ. Ἀνήκει λοιπὸν εἰς τοὺς ἐν δημοτικοῖς σχολείοις σπουδάζοντας πρωτοπείρους;

κτικοῖς περιεχομένων, δηλ. τὸ περὶ Ἑλληνικῆς Συντάξεως, εἶναι κατάλληλος διὰ τοὺς πάντη ἀπείρους τῆς Συντάξεως· ὥστε ὁ μαθητὴς προπαρεσκευασμένος ὁπωσοῦν νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὴν *Α΄. Περίοδον* τοῦ Συντακτικοῦ, ὅπου θέλει ἀπαντήσει ἐν ἐκτάσει μὲν τὸ *περὶ Ἑλληνικῆς Συντάξεως Α΄.* τμῆμα, ἐν συντομίᾳ δὲ τὰ λοιπὰ δύο: Β΄. καὶ Γ΄. τὸ *περὶ Συνδέσεως λόγων*, καὶ τὸ *περὶ Συντακτικῶν Σχημάτων καὶ Ἰδιωμάτων*, ὡς πάλιν καὶ ταῦτα θέλουσιν ἀναπτύσσεσθαι πλατύτερον εἰς τὴν Β΄. τοῦ Συντακτικοῦ περίοδον. Ἀλλ' εἰς ταῦτα, ὡς ἐν παραρτήματι, πρέπει νὰ προστεθῇ τὸ περὶ *Συνθέσεως*, ἢ τὸ *Συνθετικὸν* τῆς Γραμματικῆς μέρος, ὅπερ (δυστυχῶς) παρημελήθη παντάπασιν ὑπὸ τῶν νεωτέρων Γραμματικῶν.

§. ις΄. Τί δὲν ἐλπίζεται, φίλε, ὅταν κανονισθῇ ὁμοιόμορφός τις διδασκαλία; ὥστε τὸ πᾶν πλέον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐπιμόνου καὶ δραστηρίας πραγματοποιήσεως τῶν πρὸ πολλοῦ ἤδη σχεδιαζομένων. Ταῦτα δὲ καὶ ἐγὼ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταύτῃ ἔκρινα εὔλογον διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἐπισυνάψω περὶ τοῦ ὅλου τῆς Γραμματικῆς ἐν γένει πονήματος. Ὁ βουλόμενος δύναται μετ' ἐπιστασίας καὶ ἐσκεμμένως νὰ ἀναγνώσῃ τοὺς ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἡμετέρων πρὸ πάντων ὁμογενῶν συγγράψαντας περὶ συνθέσεως Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς καὶ ἐν γένει περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1851. Ὁ σὸς

Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ».

Μετ' ὀλίγον (1853) καιρὸν, τὰς παρατηρήσεις ταύτας ὑπέβαλον τῷ τοὺς πνευματικοὺς οἴακας τῆς Ἐκκλησίας τότε διευθύνοντι γεραρῷ Πατριάρχῃ Γερμανῷ, ἀνδρὶ φιλογενεστάτῳ καὶ φιλομουσοτάτῳ, τῷ καὶ ἱδρυτῇ τῆς Θεολογικῆς σχολῆς καὶ τοῦ ἐθνικοῦ Ὀρφανοτροφείου, ἐπισυνάψας μετὰ τῆς παρὰ πόδας ἀναφορᾶς.

«Τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ταπεινῶς προσκυνῶν, τὴν παναγίαν Αὐτῆς εὐσεβάστως ἀσπάζομαι δεξιάν.

Ὁ περὶ τὴν ὁμοιόμορφον ἐκπαίδευσιν τῆς φοιτώσης νεότητος ἔνθεος καὶ ἀπαρράμιλλος τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ζῆλος, ἡ περὶ τὴν εὐκοσμίαν καὶ βελτίωσιν ἁπάντων τῶν δημοσίων ἐν γένει ἄοκνος τῆς Γ. Π. καὶ ἐκ πείρας ἀποδεδειγμένη ἐπιμονὴ καὶ ἀφοσίωσις, δι' ὧν χαρακτηρίζεται ἀνέκαθεν ἡ Γ. Π., ἀνεπτέρωσαν τὰς περὶ αἰσιωτέρου μέλλοντος ἐλπίδας ἁπάντων τῶν ἐπιποθούντων τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταῤῥύθμισιν τῶν δημοσίων πρὸ πάντων τῆς παιδείας ἐνδιαιτημάτων. Καὶ τῷ ὄντι! Ἄριστα σκεπτομένη, ἐν τῇ βαθείᾳ Αὐτῆς συνέσει, ἡ Γ. Π., εὐθὺς ἀπὸ τῆς θείᾳ νεύσει ἐπὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὸ β΄. ἀναβάσεως Αὐτῆς, καίπερ περιστοιχιζομένη ὑπὸ πολλῶν καιρικῶν περιπετειῶν καὶ ἀνωμαλιῶν, εἰς ἃς, ὡς μὴ ὤφελεν! ὑπέπεσεν ὅπως δήποτε τὸ Ἔθνος ἡμῶν, ἐπέστησε μόλα

ταῦτα τὴν ἄγρυπνον Αὐτῆς προσοχὴν καὶ ἐπὶ τῆς ὁμοιομόρφου ἐκπαιδεύσεως τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν Αὐτῆς διατελούντων δημοσίων σχολείων. Καὶ τοῦτο μόνον κατορθούμενον, Παναγιώτατε, θέλει ἀπαθανατίσει τὴν εὔκλειαν Ὑμῶν, ὡς ἀφορῶν εἰς σκοπὸν κοινωφελῆ, σκοπὸν ὅλως ἱερὸν: τὴν ἐν χριστιανικῇ δηλονότι ἀγωγῇ καὶ θρησκευτικῷ ζήλῳ διανοητικὴν ὁμοιόμορφον πρόοδον τῆς φοιτώσης νεότητος. Ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα ἡ Γ. Π. καὶ θέλει βεβαιωθῇ, ὅτι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μέχρι τοῦδε (δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀρνηθῶμεν) ἢ ἐπὶ πετρῶν ἐσπάρη ὁ τῆς διδασκαλίας σπόρος, ἢ ἐπ' ἀκανθῶν, χωρὶς τῆς προσδοκωμένης ἐξ αὐτοῦ, καθ' ὁλοκληρίαν τοὐλάχιστον, ὠφελείας. Ποῖον τὸ αἴτιον; τοῦτο θέλει ἐξιχνιάσει ἡ Γ. βαθύνους Παναγιότης, καὶ οἱ περιστοιχίζοντες Αὐτὴν πεπαιδευμένοι καὶ ἐλλόγιμοι ἄνδρες. Ἀλλ' ἤδη οἱ πάντες εὐελπιζόμεθα, ὅτι, προϊόντος τοῦ χρόνου, βαθμηδὸν θέλουσιν ἐξομαλύνεσθαι διὰ τῆς Γ. ὀραστηριότητος καὶ τὰ ὅλως ἀνώμαλα καὶ δυσκατόρθωτα καταντήσαντα μέχρι τοῦδε.

Ὅθεν καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, ἐλάχιστον πνευματικὸν τέκνον τῆς Ὑμ. φιλοστόργου Παναγιότητος, προσφέρων τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, ὡς ἀνέκαθεν ἀπολαύων τῆς ὑψηλῆς Αὐτῆς εὐνοίας, καὶ ἐπὶ τῆς ἐφορείας Ὑμῶν ἐν τῇ Κουρουτσεσμείῳ τοῦ Γ. σχολῇ, καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς Γ. Π. καὶ ἐφεξῆς, τολμῶ ἤδη νὰ ὑποβάλω καὶ ὑπ' ὄψιν τῆς Γ. συνετῆς Παναγ. τὰς περὶ ὁμοιομόρφου διδασκαλίας ἐλαχίστας μου παρατηρήσεις, εἰς ἃς καὶ εὐελπίς εἰμι, ὅτι εὐμενῶς θέλει ἐπιβλέψει· καὶ ἂν μὲν περιέχωσί τι, συντεῖνον ὅπως δήποτε εἰς τὸ προκείμενον, ὁ σχεδιάσας ταύτας οὐδὲν ἄλλο ἐπιποθεῖ, εἰμὴ τὰς πατρικὰς καὶ Πατριαρχικὰς τῆς Γ. Π. εὐλογίας, ἵνα ἐπιῤῥώσωσιν αὐτὸν τοῦ λοιποῦ εἰς τελειότερα· ἂν δὲ δὲν ἀξιωθῶσι τῆς ὑψηλῆς Ὑμῶν ἐπιδοκιμασίας, εὐελπίς εἰμι, ὅτι θέλει συγκατατεθῇ ἡ Γ. Π. εἰς τὸ νὰ ἐπιστραφῶσι πάλιν εἰς τὸν σχεδιάσαντα. Τῶν δ' ἐκτεθειμένων ὡς ἐν σχεδίῳ, ἀνάγκης γενομένης, θέλει δώσει ἐρωτώμενος ὁ ὑποφαινόμενος ἀποχρῶντάς τινας λόγους.

Ὅτι τὰ σχολεῖα ἡμῶν, Παναγιώτατε, χρῄζουσι συντόνου τινὸς ἐπιστασίας καὶ μεταῤῥυθμίσεως, τοῦτο ἄριστα γνωρίζει ἡ Γ. Π. τολμῶ μόλα ταῦτα νὰ εἴπω καὶ ἐγὼ ὅ,τι ἐκ τῆς πείρας προσεγένετό μοι. Εἰς τὰς ὑπ' ἐμοῦ παραδιδομένας δύο τάξεις τῆς μεγάλης σχολῆς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατατάσσονται οἱ ἐκ τῶν διαφόρων σχολείων ἐρχόμενοι μαθηταί. Τὰς ἐπαισθητὰς αὐτῶν ἐλλείψεις πολλάκις ἀμηχανία τοὺς πάντας ἡμᾶς κατέλαβε, πῶς νὰ θεραπεύσωμεν· ἐπειδὴ αἱ ἐλλείψεις τῶν ἀναγκαίων μαθημάτων, αἱ ἀδιαφόρως εἰς πάντα τοῦ ἔτους καιρὸν γινόμεναι ἐξετάσεις τῶν ἐνοριακῶν σχολείων καὶ οὐχὶ ὡρισμένως κατὰ μῆνα ἰούλιον καὶ αὔγουστον, ἑπομένως, ἡ ἄκαιρος τῶν μαθητῶν εἰς τὴν μεγάλην σχολὴν εἴσοδος, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τοῦ νέου σχολειακοῦ ἔτους, κατὰ μῆνα δηλ. σεπτέμβριον, ταῦτα πάντα οὐκ ὀλίγας παρέσχον καὶ παρέχουσιν ἡμῖν μέχρι τοῦδε δυσκολίας καὶ ἀνωμαλίας, ὡς τοῦτο βεβαίως καὶ ἐπὶ τῶν ἐξετάσεων τῆς Μ. σχολῆς δειχθήσεται καὶ ἐνώπιον τῆς Γ. Π. Παρευρεθεὶς δ' ἑπομένως εἰς ἐξετάσεις πολλῶν Ἑλληνικῶν τε καὶ ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, νομίζω, ὅτι δύναμαι νὰ εἴπω εὐσυνειδότως, ὅτι πολλοὶ πολλάκις τῶν μὲν ἀναγκαίων παρημέλησαν, φωνασκιῶν δέ τινων, ὕμνων ἀλλεπαλλήλων,

φδῶν, λογιδρίων κατάχρησιν ἐποιήσαντο, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ πρό τινων εἰσέτι ἡμερῶν εἰς τὰς ἐξετάσεις σχολείων τινῶν.

Ἴσως δὲ παρατηρήσεις μου τινὲς φανῶσι δριμύτεραι τοῦ δέοντος· ἀλλ' ἔστω καὶ τοῦτο γνωστὸν τῇ Υ. Π. ὅτι, σχεδιασθεῖσαι ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὑπ' ἐμοῦ συντεθείσης Γραμματικῆς, ὅτε τὰ πράγματα ἦσαν ἀνωμαλώτερα, καὶ οὐδ' ἐλπὶς ὑπεφαίνετο βελτιώσεως, καὶ ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐπιτροπῆς ὑπεβλήθησαν· ἤτις καὶ ἀπεφήνατο, ὅτι καλαὶ μὲν ἐν μέρει αἱ παρατηρήσεις, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ δυσκόλως τὰ τοιαῦτα κατορθοῦνται, προτιμότερον εἶναι νὰ μένωσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀδημοσίευτοι, καὶ νὰ μὴ συνεκτυπωθῶσι μετὰ τῆς ἐκδοθείσης Γραμματικῆς, διὰ νὰ μὴ μοὶ φέρωσι ὄπθεν πρόσκομμά τι εἰς τὴν ἐπιχείρησιν. Συναισθάνομαι ἐν τοσούτῳ καὶ ἐγὼ κάλλιστα τὰς δυσκολίας, Παναγιώτατε! ἀλλὰ τὰ καλὰ ἐν γένει δυσκόλως κατορθοῦνται· αἰσίως δὲ, σὺν Θεῷ, κατορθωθήσονται ἐπὶ τῆς Υ. Π. Ἧς ὁ ζῆλος καὶ ἡ φιλοτιμία ἀναφαίρετά εἰσι προσόντα. Ἂς ἀναμνησθῇ ἡ Υ. Π. τὰς ἐπὶ τῆς Υ. ἐφορείας ἐν τῇ Κουρουτσεσμεϊῳ τοῦ Γ. σχολῇ κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἀναφυομένας ἔστιν ὅτε δυσκολίας· τὰς ὁποίας ὅμως πόσον δραστηρίως ἐξωμαλυνεν ἡ Υ. Π. Ἂς ἀναμνησθῇ ἡ Υ. Π. τὰς ἐπὶ τῆς Α'. Αὐτῆς Πατριαρχείας ἀντιπράξεις τινῶν εἰς τὴν πρόοδον ὅπως δήποτε τῶν ἐνοριακῶν σχολείων. Ἰδίᾳ δὲ ἀνακαλῶ εἰς τὴν ζωηρὰν τῆς Υ. Π. μνήμην τὰ περὶ τῆς σχολῆς τῶν Ἓξ Μαρμάρων, ὅτε ἐσχολάρχουν ὁ ὑποφαινόμενος ἐν αὐτῇ: τὰς κατὰ τῆς σχολῆς, λέγω, ταύτης ἀντιπράξεις τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς ἐφορείας τοῦ Κ. Σοφιανοῦ, ζῶντος εἰσέτι τότε τοῦ ἐκεῖ Ἀρχιερατικῶς προϊσταμένου (μακαρίτου νῦν) πρώην Ἄρτης· ἀλλ' ἡ αἰφνίδιος τῆς Υ. Π. εἰς τὴν σχολὴν ἐπίσκεψις, ἑπομένως εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἡ παρότρυνσις καὶ ἐπίπληξις τοῦ τότε εὑρεθέντος ἐκεῖ κατ' εὐτυχίαν ἀγροίκου ἐπιτρόπου, καὶ λοιπαὶ χρυσαῖ καὶ ἀξιομνημόνευτοι τῷ ὄντι συμβουλαί, προέτρεψαν τοὺς ἐνορίτας ἐκείνους, τὴν ἐσπέραν μάλιστα ἐκείνην, νὰ μεταβάλωσιν ὅλως τὴν διαγωγήν των, καὶ φιλοτιμηθέντες, ἐκ τῶν ἐνόντων νὰ προαγάγωσι τὴν σχολήν των.

Ἐλπίζων ὅθεν καὶ ὁ ὑποφαινόμενος, ὅτι ἐπὶ τῆς Υ. Π. μόνον θέλουσι πραγματοποιηθῆ αἱ πολλάκις ἐν τῷ νῷ πολλῶν σχεδιαζόμεναι πολλαχῶς περὶ σχολείων παρατηρήσεις, ἔτι δὲ πεποιθώς, ὅτι καὶ τὰς ἐλαχίστας ταύτας παρατηρήσεις μου εὐμενῶς θεωρήσασα, ἐν τῇ βαθείᾳ Αὐτῆς συνέσει, θέλει ἐπιφέρει τὴν δικαίαν Αὐτῆς ψῆφον, ὑποφαίνομαι μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

1853, φεβρουαρίου 10.

Τῆς Ὑμετέρας φιλοστόργου Παναγιότητος

ἐλάχιστον πνευματικὸν τέκνον

Β. Δ. ΚΑΛΛΙΦΡΩΝ ».

Καὶ ὑπέσχετο μὲν λίαν φιλογενῶς καὶ φιλοτίμως ὁ ἀοίδιμος, ὅτι θέλει πραγματοποιήσει τὰ δέοντα· ἀλλ' αἰφνίδιος, κατὰ δυσμοιρίαν, ἐπελθὼν ὁ θάνατος μετ' οὐ πολὺ, τοῦτόν τε τοῦ ζῆν

ἐστέρησε, καὶ τὰ σχεδιασθέντα περὶ βελτιώσεως τῶν σχολείων ἀφῆκεν ἀνεκτέλεστα (α).

Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ τοῦ 1850 εἶχεν ἀνατεθῇ, Ἐκκλησιαστικῇ κελεύσει, εἰς ἐμὲ καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως ἐν τῇ τοῦ Γένους σχολῇ, ἐθεώρησα ἀναγκαίαν τὴν ἐκ τῶν ἐνόντων συναρμολόγησιν Συνοπτικῆς Κατηχήσεως, ἣν καὶ ὑποβαλὼν, προηγουμένως μὲν, ὑπὸ τὴν ἐπιθεώρησιν καὶ ἐπεξεργασίαν τοῦ γεραροῦ μοι πνευματικοῦ πατρὸς καὶ ἀοιδίμου ἐν Πατριάρχαις Κωνσταντίου Α'. τοῦ ἀπὸ Σιναίου, ᾧ καὶ εὐσεβάστως ἀνετέθειτο, ἀκολούθως δὲ, καὶ εἰς τὴν τότε Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν, καὶ τῆς ἀπαιτουμένης ἐπιδοκιμασίας ἐπιτυχὼν, ὡς δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς ἐπισυναπτομένης ἐγκρίσεως (β), τύποις αὐτὴν ἐξέδωκα τῷ 1857, πρὸς χρῆσιν ἰδίᾳ τῶν μαθητῶν τῆς τοῦ Γ. Σχολῆς, τὸ τρίτον ἤδη μετατυπωθεῖσαν.

Τὸν δ' ἐν αὐτῇ προταχθέντα πρόλογον, ὡς ἱκανῶς διευκρινίζοντα τὸν σκοπὸν καὶ τῆς ἐκδόσεως ταύτης, μεταφέρομεν ἐνταῦθα.

(α) Ὁ ἀοίδιμος Πατριάρχης Γερμανὸς, ἀποθανὼν τῇ 16 Ϛβρίου τοῦ 1853 ἔτους, ἐτάφη τῇ 17 ἐν τῇ Ζωοδόχῳ Πηγῇ. Τούτου διάδοχος ἐψηφίσθη ὁ ἀπὸ Ἐφέσου Ἄνθιμος (τὸ δεύτερον πατριαρχεύσας), τῇ 24 σεπτεμβρίου, ἐνθρονίσθη δὲ, κατὰ τὰ Ἐκκλησιαστικῶς τε καὶ πολιτικῶς νενομισμένα, τῇ 26. Ἀλλὰ μετὰ διετῆ μόλις πατριαρχείαν, ἰσχυρᾶς σχηματισθείσης ἀντιπολιτεύσεως, ἐπαύθη τῇ 17 σεπτεμβρίου τοῦ 1855, καὶ διεδέξατο αὐτὸν ὁ ἀπὸ Ἀμασείας Κύριλλος, ψηφισθεὶς μὲν τῇ 20, ἐγκαθιδρυθεὶς δὲ τῇ 24. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐπαύθη, μετὰ πατριαρχείαν, πλήρη πολλῶν ὀλεθρίων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος περιπετειῶν, διαρκέσασαν 4 ἔτη, 9 μῆνας καὶ 15 ἡμέρας: ἤτοι τῇ 5 ἰουλίου 1860. Διάδοχος αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ ἐκ τῶν Γερόντων Κυζίκου Ἰωακεὶμ, τῇ 4 ὀκτωβρίου, μετὰ τρίμηνον ἱστορικὴν μεσοπατριαρχείαν· ἀλλὰ καὶ οὗτος, ἀναγκασθεὶς ἐκ τῶν περιστάσεων νὰ παραδεχθῇ τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴν τῶν νέων Κανονισμῶν, μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν νέαν τῶν πραγμάτων τάξιν, κατ' αἴτησιν τῆς Ι. Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου, καὶ δυνάμει Αὐτ. διατάγματος, ἀπελύθη τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ διακονίας, τῇ 9 ἰουλίου τοῦ 1863. Διάδοχος αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ ἀπὸ Ἀμασείας Σωφρόνιος τῇ 24 σεπτεμβρίου, ὃς καὶ ἐνεθρονίσθη, κατὰ τὰ εἰθισμένα, τῇ 22 ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους· ἀλλὰ καὶ οὗτος ἠναγκάσθη, ἕνεκα τῆς σχηματισθείσης ἰσχυρᾶς ἀντιπολιτεύσεως, νὰ ἀποσυρθῇ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐκὼν ἄκων, τῇ 4 δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1866.

(β) Ἡ παροῦσα ἐπίτομος Κατήχησις, ἐπιθεωρηθεῖσα, καὶ τύποις ἐκδοθεῖσα, ἀδείᾳ Ἐκκλησιαστικῇ, ἐγκρίνεται εἰς ἐλευθέραν διάδοσιν τοῖς εὐσεβέσι, πρὸς χρῆσιν τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων. Ἐπὶ τούτῳ δὲ δέδοται ἡ παροῦσα ἐνυπόγραφος ἔγκρισις.

1857, κατὰ μῆνα ἀπρίλιον, ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡ Κεντρικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή.

† Ο ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΠΑΝΑΡΕΤΟΣ. † Ο ΔΕΡΚΩΝ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ.

† Ο ΜΕΛΕΝΙΚΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

« Ὅτι ἡ ἱερὰ *Κατήχησις* τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ὑπάρχει τὸ ἀναγκαιότατον οὐ μόνον εἰς τοὺς φοιτητὰς τῶν σχολείων μάθημα, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα εὐσεβῆ Χριστιανόν, εἴτε ἐκ τῶν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου, εἴτε ἐκ τῶν λαϊκῶν, τοῦτο τοῖς πᾶσιν ὡμολόγηται. Ὅθεν καὶ ἡ Ἐκκλησία ἀνέκαθεν, τοῖς ἴχνεσιν ἑπομένη τῶν Ἀποστόλων, μᾶλλον δὲ αὐτοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τελειωτοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀδιαλείπτως φροντίζει περὶ τῆς Κατηχήσεως τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν φοιτώντων εἰς τὰ ἀπανταχοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς ἐπικρατείας Ἑλληνικά τε καὶ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα. Χάρις δὲ τῇ ἀξιαγάστῳ ταύτῃ Ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ, καὶ ἐν αὐταῖς εἰσέτι ταῖς ἀπωτάταις γωνίαις καὶ τοῖς παρὰ βύστοις τόποις, ῥήματα Θεοῦ κατηχοῦνται, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, οἱ φοιτῶντες ἀπὸ τοῦ κατωτάτου *παιδαγωγείου* μέχρι τοῦ ἀνωτάτου *ἐκπαιδευτηρίου*. Ἐπειδὴ ἔκπαλαι προὐνόησεν ἡ Μ. τοῦ Χ. Ἐκκλησία ὅπως διδάσκηται, κατὰ πᾶν μάλιστα τῆς ἑβδομάδος σάββατον, ἀπὸ καθέδρας ἰδίᾳ ἡ ἱερὰ Κατήχησις μετὰ τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας: παλαιᾶς τε καὶ καινῆς, τῇ ἀπαιτουμένῃ Ἐκκλησιαστικῇ ἀναπτύξει· πρὸ πάντων δὲ τῶν ἄλλων σχολείων, τοῦτο ἐτελεῖτο μετὰ πλείονος ἀναμφισβητήτως καρποφορίας καὶ ἀναπτύξεως ἐν τῇ τοῦ Γένους Ξηροκρηνείῳ σχολῇ ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων διδασκάλων καὶ σχολαρχῶν, καὶ μέχρι τοῦ τελευταίου αὐτῆς σχολαρχήσαντος ἀοιδίμου καὶ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς, τοῦ μακαρίτου, λέγω, Σαμουὴλ, τοῦ πρώην Μεσημβρίας. Οἱ δὲ τὰς σπουδὰς αὐτῶν διανύοντες ἐν ταύτῃ τῇ σχολῇ οὐ μόνον κατηρτίζοντο εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὰ λοιπὰ μαθήματα, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἱερὰν Κατήχησιν ἐδιδάσκοντο καὶ τὴν *Θεολογικὴν* προηγουμένως *Στοιχείωσιν*, καὶ ἑπομένως τὴν *Δογματικὴν Θεολογίαν*. Ὥστε οἱ τελειοδίδακτοι τῆς σχολῆς ταύτης μαθηταὶ, ἀπανταχοῦ ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης, καθιστάμενοι διδάσκαλοι τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, ὡς ἔχοντες τὰς ἀπαιτουμένας Θεολογικὰς στοιχειώδεις γνώσεις, ἐδίδασκον τὴν ἱερὰν Κατήχησιν μετὰ ζήλου καὶ καρποφορίας.

Συστάσης δ' ἑπομένως, Ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ, πρὸς ἰδίαν τοῦ Κλήρου ἐκπαίδευσιν, τῆς Θεολογικῆς σχολῆς, τοῦ σεμνώματος ὄντως τούτου τοῦ τε ὀρθοδόξου Ἀνατολικοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Ἔθνους, καὶ ἐν αὐτῇ βάσις καὶ κρηπὶς ἐθεωρήθη ἡ ἱερὰ Κατήχησις. Τοσοῦτον περισπούδαστον ἐθεωρήθη τὸ ἱερὸν τῆς Κατηχήσεως ἔργον ἀείποτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας! Πρώτιστος δὲ μάλιστα, ὡς εἰπεῖν, σκοπὸς τῆς συστάσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου καθιδρύματος ὑπῆρξεν ἡ εἰς πᾶν τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα καρποφόρος διάδοσις τῆς Κατηχήσεως ὑπὸ Κατηχητῶν ἀξίων καὶ ἱκανωτάτων, οὓς καὶ ἐπέτυχεν ἡ Ἐκκλησία, θεία συνάρσει. Εἰ δὲ καὶ ἔν τισι τῶν ἐνοριακῶν σχολείων δυστυχῶς παρημέληται τὸ ἱερὸν τοῦτο μάθημα, καὶ τούτου τὴν ἀξιάγαστον πρόνοιαν ἀνεδέξατο ἤδη ἡ ἄγρυπνος τοῦ Χριστιανισμοῦ προστάτις, καὶ κοινὴ τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος μήτηρ, ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία.

Ἐπειδὴ δὲ, ἐπὶ τοῦ παρόντος κἂν, ἡ μόνη λίαν καταλλήλως συντεταγμένη, καὶ εὐρυεστάτη, ἅμα δὲ καὶ φιλοσοφικωτάτη συναρμολογία συντεθειμένη ἱερὰ Κατήχησις παρὰ πάντων ὁμολογεῖται ἡ τοῦ ἀοιδίμου Πλάτωνος, Μητροπολίτου Μόσχας, ἐκ τοῦ Ῥωσσικοῦ μεταπεφρασμένη πρὸ ἑνὸς περίπου αἰῶνος, αὕτη ἐνεκρίθη ἁρμοδιωτάτη εἰς παράδοσιν καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Γένους σχολῇ, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἀλλαχοῦ ἀνωτάτοις ἐκπαιδευτηρίοις.

Τῆς παραδόσεως δὲ τοῦ ἱεροῦ τούτου μαθήματος ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ἀνατεθειμένης πρὸ χρόνων εἰς ἐμὲ, ἐθεώρησα ἐκ πείρας διηνεκοῦς συντελεστικωτέραν εἰς τὸν σκοπὸν τῆς παραδόσεως *Σύνοψίν* τινα, εἴτε *Ἐπιτομὴν* αὐτῆς, πρὸς χρῆσιν τὸ κατ' ἀρχὰς τῶν ἡμετέρων μόνον μαθητῶν ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων. Ἐπειδὴ δὲ ἐπεδοκιμάσθη ἐν ταῖς κατ' ἔτος γινομέναις δημοσίαις ἐξετάσεσι, καὶ ὑπὸ πολλῶν ἱεροδιδασκάλων ἰδίᾳ ἐκρίθη ἡ διαίρεσις αὐτῆς ὡς πρόσφορος, ἐνόμισα ὅτι δύναται ἵνα συντελέσῃ τὸ πόνημα καὶ εἰς γενικωτέραν χρῆσιν οὐ μόνον τῶν καθ' ἡμᾶς λοιπῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, πρὸς ὁμοιόμορφον κἂν τοῦ ἱεροῦ τούτου μαθήματος διδασκαλίαν, ἀλλὰ καὶ παντὸς μάλιστα ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ. Οὐχ ἧττον δὲ καὶ ὑπὸ πολλῶν λογάδων τοῦ Γένους προὐτράπην εἰς τὴν συναρμολόγησιν καὶ ἑπομένως ἐκτύπωσιν τούτου.

Πρὸς εὐχέρειαν δὲ τῶν διδασκομένων πρὸ πάντων συνηρμολογήθη κατ' ἐρωταπόκρισιν· ἡ δὲ συναρμολογία τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων τοιαύτη ὑπάρχει, ὥστε ἡ μία συνεπάγει τὴν ἄλλην, κατ' ἀλληλένδετον συνάφειαν· προὐτάχθη ἐν συντομίᾳ ἡ περὶ Κατηχήσεως, Κατηχητῶν καὶ Κατηχουμένων ἱστορικὴ προεισαγωγή· κατόπιν ἀκολουθεῖ ἡ εἰς τρία μέρη διαίρεσις αὐτῆς κτλ. ἀνεπτύχθησαν ἐν μέρει τὰ περὶ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τὰ περὶ τῆς τοῦ Δανιὴλ περὶ ἐλεύσεως Μεσσίου προφητείας, τὰ περὶ τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, τὰ περὶ οὐρανίου ἱεραρχίας, κατὰ Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην, τὰ περὶ Μελχισεδὲκ ἐν περιλήψει, ἐκ τῆς ἐπισυνημμένης ἐν τῇ τοῦ Πλάτωνος Κατηχήσει περὶ Μελχισεδὲκ πραγματείας, τὸ περὶ τῶν θείων μακαρισμῶν κτλ. τὰ πάντα ὅμως ἐννοεῖται, ἐν συνόψει, μετὰ τῆς δυνατῆς συντομίας τε ἅμα καὶ εὐκρινείας.

Ἐπεγράφη δὲ *Σύνοψις τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως, συναρμολογηθεῖσα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τοῦ Πλάτωνος, Μητροπολίτου Μόσχας, Ὀρθοδόξου Διδασκαλίας*. Συνεπτυγμένως δέ πως συνηρμολογημένον ὂν τὸ πονημάτιον τοῦτο, παρέχει καὶ εἰς τοὺς διδάσκοντας τὴν δυνατὴν εὐχέρειαν, ἵνα ἀναπτύσσωνται, ὅπου δεῖ, κατὰ κεφάλαια ἐκ τῆς τοῦ Πλάτωνος ἐν ταῖς αὐτῶν παραδόσεσιν.

Ὕφος δὲ λόγου μετεχειρίσθην ἀνάλογον τῆς τε Θεολογικῆς ὕλης καὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, τὴν μέσην βαδίσας. Ἐπειδὴ δὲ εὐμενῶς ἐδέξατο τὸ δημόσιον καὶ τὰ προεκδεδομένα μοι πονημάτια, εὐέλπις εἰμὶ, ὅτι πολλῷ εὐμενέστερον διατεθήσεται πρὸς τὸ ἤδη ἐκδιδόμενον, ἀφορῶν

εἰς τὴν προαίρεσιν μᾶλλον τοῦ ἐπιποθοῦντος τὴν ὅπως δήποτε βελτίωσιν τῆς ὁμογενοῦς πρὸ πάντων φοιτώσης νεότητος, καίτοι περιεστοιχισμένου ὑπὸ μυρίων ὅσων οἰκογενειακῶν ἀναγκῶν, καὶ μάλιστα *διδασκαλικῶν*.

Λόγου δὲ περὶ τῆς τοῦ ἀοιδίμου Πλάτωνος Κατηχήσεως γενομένου, μεταφρασθείσης, ὡς εἴρηται, πρὸ ἑνὸς περίπου αἰῶνος, ὑπὸ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, οὐκ ἀπὸ σκοποῦ νομίζω τὴν ἀνάγκην τῆς λεκτικῆς καὶ φραστικῆς μεταβολῆς τοῦ ἀξιολόγου τούτου πονήματος, ἀναλόγως τῆς προόδου τῆς γλώσσης, ἀκαταλλήλου οὔσης, τὸ κατ' ἐμὲ, τῆς στερεοτύπου μάλιστα αὐτῆς μετατυπώσεως. Εἴθε δὲ δεξιὸς Θεολόγων ἐπιστημόνων κάλαμος, ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τῆς μικρᾶς μὲν, ἀλλ'ἀναγκαίας καὶ ὀρθῆς ταύτης παρατηρήσεως, ἀναλάβοι τὴν ἀπαιτουμένην ταύτην ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταῤῥύθμισιν τῆς Κατηχήσεως ταύτης, ὅτε, νομίζω, καὶ τὸ ὕψος τῶν Θεολογικῶν ἐννοιῶν, ἐκπεφρασμένων μετὰ φραστικῆς καὶ λεκτικῆς ἀκριβείας, ἀναλόγου τῆς τε Θεολογικῆς ὕλης καὶ τῆς ἐπαισθητῆς μέχρι τοῦδε προόδου τῆς γλώσσης, δειχθήσεται ἐμφανέστερον· καὶ εἴ τι μὲν ἐν αὐτῇ παρεισέρρησεν ἐκ τῆς μεταφράσεως ἀποβολῆς ἄξιον, ἐξοβελισθήσεται· εἴ τι δὲ κριθήσεται προσθήκης ἄξιον, καὶ τοῦτο προστεθήσεται.

Ἔγραφον ἐν Κωνσταντινουπόλει, 1857, *μαΐου* 15.

Μετ' πολὺ ἐξέδωκα καὶ ἐπιτομωτέραν Ἱερὰν Κατήχησιν, ἐπιτμηθεῖσαν ἐκ τῆς πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων προεκδοθείσης, ἰδίᾳ διὰ τὰ ἀνωτέρω τμήματα τῶν Ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, ἣν καὶ ἐπεδοκίμασεν ὁ τύπος, ἡμεδαπός τε καὶ ἀλλοδαπὸς (α), λίαν εὐμενεῖς ἐπενεγκὼν κρίσεις, ὡς συντελοῦσαν τρόπον τινὰ πρὸς τὸν διπλοῦν σκοπὸν τῆς παραδόσεως καὶ ἐκμαθήσεως.

(α) 1) Στοιχειώδης ἱερὰ Κατήχησις καὶ Σύνοψις ἱερᾶς Κατηχήσεως ὑπὸ Β. Δ. Καλλίφρονος, ἐπιθεωρηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ πρώην Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Κυρίου Κωνσταντίου Α'. τοῦ ἀπὸ Σιναίου, ἀδείᾳ δὲ καὶ ἐγκρίσει τῆς κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς, ἐκδοθεῖσαι τῷ 1857.

Τὰ δύο ταῦτα πρόχειρα βιβλία τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Κατηχήσεως συνιστῶμεν πρὸς ἅπαντας τοὺς διδασκάλους, ὡς τὰ καταλληλότερα διὰ τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, διά τε τὸ μεθοδικὸν αὐτῶν καὶ τὴν εὐκρινῆ γλῶσσαν, ἧς ὁ συντάκτης Κ. Καλλίφρων ἐποιήσατο ἐπιμεληθέντα χρῆσιν [Βυζαντὶς καὶ Τηλέγραφος τοῦ Βοσπόρου, ἀρ. 157, 22 μαρτίου 1858].

2) Σύνοψις ἱερᾶς Κατηχήσεως, κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τοῦ Πλάτωνος. Τὸ βιβλιάριον τοῦτο, διὰ τὸ μεθοδικὸν καὶ εὐσύνοπτον, συνιστῶμεν εἰς ὅλα τὰ Ἑλληνικὰ καὶ δημοτικὰ σχολεῖα· καὶ μάλιστα, καθὸ πραγματευόμενον περὶ τῆς βάσεως πάσης ἠθικῆς καὶ παντὸς ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ [Ὁ Φιλόπατρις, ἐφημερὶς Ἀθηνῶν, ἀρ. 134].

3) Σύνοψις ἱερᾶς Κατηχήσεως κτλ. Τὸ βιβλίον τοῦτο θεωροῦμεν αὐτοσύστατον ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιγραφῆς αὐτοῦ, καὶ διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἀναγεγραμμένα σεβαστὰ ὀνόματα· μανθάνο-

Τὴν εἰσαγωγὴν ὁμοιομόρφου διδασκαλίας εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς σχολεῖα ποθῶν καὶ ὁ ἀπὸ Ἀμασείας πατριαρχεύσας Κύριλλος, ἅμα τῇ εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἀναβάσει αὐτοῦ, γινώσκων ἐκ τοῦ σύνεγγυς, καὶ ὡς ἔφορος τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς, τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐν ἐνεργείᾳ Κανονισμοῦ τῶν σχολείων ἀνωμαλίαν περὶ τὴν διδασκαλίαν, συγκαλέσας τὸν καθηγητικὸν σύλλογον τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς (α), ὑπεχρέωσεν, ἐπανειλημμένῃ προτροπῇ καὶ κελεύσει, ὅπως ἐπεξεργασθεὶς συντάξῃ Κανονισμὸν ὁμοιόμορφον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀπὸ τοῦ 1846 ἐκδεδομένου, πρὸς διαῤῥύθμισιν τῶν τε Ἑλληνικῶν καὶ ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων. Τὸν Κανονισμὸν τοῦτον (τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων κατὰ πρῶτον) συνταχθέντα ἐνεχείρισεν εἰς τῶν καθηγητῶν τῇ Α. Π. τῇ κυριακῇ τῶν Βαΐων, ὅπως τεθῇ εἰς ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς ά. Ἑβρίου τοῦ προσεχοῦς ἔτους (1856), ἐπὶ τῇ διαβεβαιώσει, ὅτι προσεχῶς ἀποπερατωθήσεται καὶ ὁ τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν· ἀλλὰ, δυστυχῶς, καὶ τὰ περὶ τὸν Κανονισμὸν τῶν σχολείων ὑπέστησαν τότε τὴν αὐτὴν τύχην, ὁποίαν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα Ἐκκλησιαστικά τε καὶ Ἐθνικὰ πράγματα, παραλυόμενα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, καὶ ἐπὶ τὸ χεῖρον χωροῦντα. Οὐδὲ λόγος κἂν ἐγένετο πλέον περὶ τοῦ ἐλαχίστου τούτου ἀντικειμένου: τῶν Ἐθνικῶν δηλ. σχολείων!!!

Ἵνα δὲ μὴ ὑπολάβωσιν οἱ ἀναγνῶσται, ὅτι ταῦτα ψιλοί εἰσι λόγοι, δημοσιεύομεν ἀντίγραφον τοῦ ἐν λόγῳ Κανονισμοῦ.

μεν δὲ καὶ παρὰ διδασκάλων ἐμπείρων, ὅτι ὑπάρχει ἄριστα συντεταγμένον πρὸς τὸν διπλοῦν σκοπὸν τῆς παραδόσεως καὶ ἐκμαθήσεως [Ἀμάλθεια, ἀρ. 995, 14 μαρτίου 1858].

(α) Ἡ μεγάλη τοῦ Γένους σχολὴ, μετὰ τὴν εἰς Φανάριον μετάθεσιν, πολλὰς ὑπέστη μεταβολὰς καὶ ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν καὶ ὡς πρὸς τὸν καθηγητικὸν σύλλογον. Καὶ διηύθυναν μὲν ταύτην ἀλλεπαλλήλως, ὁ μὲν ἐπ' ὀλίγον, οἱ δὲ ἐπὶ πολὺ, οἱ ἐκ τῶν κληρικῶν ΚΚ. Παρθένιος (νῦν μητροπολίτης Ἰωαννίνων), Δωρόθεος (νῦν Δημητριάδος), Δανιὴλ Μάγνης (ἀποβιώσας), Παΐσιος (νῦν Λάμπης), Ἀλέξανδρος Λάσκαρις (νῦν Σισανίου), Ἱερόθεος (νῦν Νεοκαισαρείας), Εὐστάθιος Κλεόβουλος, ὁ ἐπὶ τριετίαν περίπου ἤδη σχολαρχῶν καὶ διδάσκων τὴν Δογματικὴν Θεολογίαν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν μετὰ καρποφορίας, διανοητικῆς τε καὶ ἠθικῆς. Ὡς πρὸς τὸν καθηγητικὸν δὲ σύλλογον, καθ' ἃ δηλοῦται καὶ ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ 1850 ἐκδεδομένων προγραμμάτων, τὸν μὲν καθηγητὴν τῆς Τουρκικῆς Ἰβραὴμ ἐφένδην διεδέξατο ὁ ὁμογενὴς Κ. Φωτιάδης, τὸν δὲ τῆς φιλοσοφίας μακαρίτην Κ. Εὐθυβούλην (1859) ὁ ἐπίσης νῦν μακαρίτης Γ. Κανελλίδης ἰατρὸς, καὶ τοῦτον ὁ μακαρίτης ἰατρὸς Κ. Ἀποστολίδης (1860), τοῦτον δὲ (1863) ὁ μέχρι τοῦδε ἐπιτυχῶς διδάσκων τὸν κλάδον τοῦτον Ι. Ἀριστοκλῆς, ὁ καὶ ἀρχιγραμματεὺς τοῦ Ε. Μικτοῦ Συμβουλίου. Τὸν καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν Δ. Βαλασίδην παραιτηθέντα ἀντικατέστησε (1864) ὁ ἐπίσης ἐν Μαθηματικοῖς διακρινόμενος Α. Σπαθάρος. Τὸν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης Κ. Κρῆτα παραιτηθέντα διε-

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

ΤΩΝ

ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ.

Ἡ Ἁγία μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, βλέπουσα τὴν ἐν πᾶσι σχεδὸν τοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις, τοῖς εἰς αὐτὴν ὑποκειμένοις, καὶ ἐν αὐτῇ προσέτι τῇ Βασιλευούσῃ, διατρέχουσαν ἀταξίαν, καὶ τὸ πάντῃ σχεδὸν τούτων ἀπρονόητον, καὶ χρέος ἑαυτῆς νομίζουσα τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, ἀπεράσισεν, ἵνα ἐκθέσῃ, καὶ ἐκδώσῃ αὖθις διὰ τοῦ τύπου Κανονισμὸν, καθ' ὃν ὀφείλουσι πάντα τὰ σχολεῖα, ἵνα διατάσσωνται καὶ διακυβερνῶνται.

Τριπλοῦς λοιπόν ἐστιν ὁ σκοπὸς τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

ά. Ἵνα μὴ εἰσάγωνται εἰς τὰ σχολεῖα ἀπροσέκτως καὶ ἀνεξετάστως οἱ τυχόντες ἀπαίδευτοι καὶ ἀνάξιοι τῆς διδασκαλικῆς ἕδρας, καὶ διεφθαρμένοι διδάσκαλοι, καὶ ἐπιβουλεύωνται ὑπ' αὐτῶν τὰ Ὀρθόδοξα τῆς Ἀνατολικῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας δόγματα, ἅπερ εἰσὶν ἡ μόνη τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐλπίς· β'. ἵνα εὐμεθόδως, καὶ μετὰ καρποφόρου καλλιεργίας διδάσκηται ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὁ πολύτιμος οὗτος θησαυρὸς τῶν προγόνων ἡμῶν, δι' ἧς ηὐδόκησεν ἡ πάνσοφος καὶ πανάγαθος τοῦ Θεοῦ πρόνοια, ἵνα καὶ αὐταὶ αἱ ἱεραὶ Γραφαὶ, τῆς σωτηρίας ἡμῶν τὰ ὄργανα, ὑπάρχωσι συγγεγραμμέναι δι' αὐτῆς, καὶ προτρέπουσιν ἡμᾶς, διὰ τῆς καθ' ἑκάστην ἀναγινωσκομένης γλώσσης, εἰς τὴν τοιαύτην ἐκμάθησιν· γ'. καὶ τελευταῖον, ἵνα ὁμοιομόρφως προβαίνῃ ἡ ἐκπαίδευσις τῆς ὁμογενοῦς νεολαίας ἐν ἅπασι τοῖς σχολείοις, καὶ μὴ ποικιλομόρφως, ἀτάκτως καὶ συγκεχυμένως, τοῦ μὲν οὕτω διδάσκοντος, τοῦ δὲ, ἄλλως, ὅπερ ἀμάθεια μᾶλλον δύναται λέγεσθαι, ἢ μάθησις, καὶ τύφον γεννᾶν συνεθίζει, καὶ ἠθῶν διαφθορὰν μᾶλλον, ἢ μετριοφροσύνην καὶ χρηστότητα ἠθῶν, πρὸς ἃ ἡ μάθησις ἀποβλέπει.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ Διδασκάλων.

§. ά. Εἰς οὐδεμίαν πόλιν, ἢ ἐνορίαν, ἢ χωρίον νὰ μὴ συνιστᾶται, οὔτε εἰς γενικὸν σχολεῖον, οὔτε εἰς μερικὸν, διδάσκαλος, ἐν μὲν τῇ Κωνσταντινουπόλει, ἄνευ τῆς ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας, εἰδοποιουμένης διὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις διὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (ὅπου ὑπάρχει), τῇ ἀδείᾳ τοῦ Ἀρχιερέως.

§. β'. Ὁ διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὀφείλει νὰ ἦναι ὀρθόδοξος, χρηστοήθης καὶ ἄξιος τῆς διδασκαλικῆς ἕδρας· ὅθεν ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι γνωστὸς κατὰ ταῦτα. Οἱ δ' ἄλλων μαθημάτων διδάσκαλοι (Μαθηματικῶν δηλ. ἄλλων γλωσσῶν κλπ.), ἐὰν δὲν εὑρίσκωνται ὀρθόδοξοι, δύνανται νὰ ἦναι καὶ ἑτερόδοξοι, ἀλλ' ἄξιοι τῆς ἕδρας, καὶ χρηστοήθεις, καὶ μὴ ἐπηρεάζοντες τὴν Ὀρθοδοξίαν· οἱ δὲ μὴ ὄντες τοιοῦτοι παύονται.

§. γ'. Ὁ συσταθεὶς ἄνευ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀδείας παύεται.

§. δ'. Οἱ τελειόνοντες τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἢ καὶ ἐν τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας σχολείοις μαθηταὶ, ὡς ὄντες γνωστοὶ κατὰ τὰ εἰρημένα, καὶ ἐκπληροῦντες μᾶλλον τὸν τριπλοῦν σκοπὸν τοῦ Κανονισμοῦ, τοῦ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐκτεθέντος, προτιμῶνται εἰς διδασκαλικὰς ἕδρας τῶν ἄλλων, ἰσοδυνάμων ὄντων.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ τῶν Ἐκπαιδευτηρίων.

§. ά. Διὰ τὴν εἰς πάντας ἀναγκαιοτάτην ἐκπαίδευσιν, ἐκτὸς τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, χρησιμεύουσι τὰ προκαταρκτικὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, καὶ τὰ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια.

§. β'. Πρώτιστος σκοπὸς τῶν προκαταρτικῶν σχολείων εἶναι τὸ νὰ προπαρασκευάζωσι τοὺς διδασκομένους διὰ τὰ ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ προσδιορίζεται ἡ ἔκτασις καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐν αὐτοῖς διδασκαλίας.

§. γ'. Ἰδίᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνώτερον κοινὸν ἐκπαιδευτήριον ὑπάρχει ἡ μεγάλη τοῦ Γένους σχολή· ὅθεν καὶ οἱ μεταβαίνοντες εἰς αὐτὸ πρὸς τελειοτέραν ἐκπαίδευσιν σπουδασταὶ, ἔκ τε τῶν ἐνοριακῶν προ-

---

δέξατο ὁ Ε. Μαρκελλῖνος (1865), καὶ κατόπιν ἄλλος Γάλλος, λίαν βραχυχρόνιος, καὶ τοῦτον παυθέντα, αὖθις ἀντικατέστησεν ὁ ἀρχαῖος καθηγητὴς Κ. Κρὴς (1866). Οἱ δ' ἐν αὐτῇ καθηγηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων εἰσὶν οἱ αὐτοὶ οἱ καὶ ἐν τῇ Ξηροκρηνείῳ σχολῇ διδάσκοντες, πλὴν μόνον κατὰ τὸ 1851, ὅτε τὸν ἀξιότιμον Ι. Φιλαλήθη, ἀπομακρυνθέντα προσωρινῶς, ἀντικατέστησεν ὁ Α. Δῶρος ἐπὶ ἓν ἔτος. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1859 εἰσήχθη εἰς τὴν μεγάλην σχολὴν καὶ ὁ Κ. Ζαχαριάδης, ὡς διδάσκαλος τῶν προκαταρκτικῶν Γαλλικῶν μαθημάτων καὶ τῆς ἱστορίας κτλ. Κατὰ τὸ 1860 εἰσήχθη καὶ ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, διδάσκοντος αὐτὴν τοῦ μακαρίτου Ι. Πρωτοψάλτου, ἀλλ' ὀλίγον διήρκεσεν ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου. Εὐτυχῶς ὅμως ἤδη, ἀπὸ τῆς συστάσεως Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς σχολῆς, ἤρξατο πάλιν ἡ διδασκαλία τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου μαθήματος. Ἀπὸ τοῦ 1863, σχολαρχοῦντος τοῦ Α. Λασκάρεως, εἰσήχθη καὶ ἡ δογματικὴ Θεολογία καὶ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, διδασκομένη ὑπ' αὐτοῦ, καθὼς καὶ ὑπὸ τοῦ νῦν Σχολάρχου, φιλοτίμως ἀναδεξαμένου κατὰ τὸ ἔτος 1865 καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας, ἥτις ἀνετέθη ἀκολούθως τῷ εἰδικῷ καθηγητῇ.

καταρκτικῶν σχολείων καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν, τότε μόνον ὠφελοῦνται ἐπαισθητῶς, μὴ ζημιούμενοι τὸν πολύτιμον καιρὸν αὐτῶν, ὅταν, ὁμοιομόρφως τῇ διδασκαλίᾳ τῆς μεγ. τοῦ Γένους σχολῆς, διδάσκωνται τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς μαθήματα ἐν τοῖς προκαταρκτικοῖς σχολείοις· καθότι ἡ ἔλλειψις ἔστιν ὅτε μαθημάτων τινῶν ἀναγκαίων ὑποχρεοῖ τοὺς μεταβαίνοντας εἰς τὴν μεγ. σχολὴν νὰ κατατάσσωνται εἰς κατωτέραν τοῦ δέοντος τάξιν, καὶ τοῦτο ἐξ ἀνάγκης.

§. δ'. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ διὰ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις σχολεῖα, ὅπου μάλιστα ὑπάρχουσιν ἀνώτερα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ Μαθημάτων.

§. ά. Ἡ περίοδος τῶν μαθημάτων εἰς τὰ Ἑλληνικὰ προκαταρκτικὰ σχολεῖα προσδιορίζεται τετραετής.

Α'. ἔτος.

§. β'. Εἰς τὸ Α'. ἔτος διδάσκονται

1) *Τὸ ά. τμῆμα τοῦ Τεχνολογικοῦ: ἤτοι τὸ Τυπικόν.*

2) *Ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τὰ ἑξῆς·*

Ἱεροκλέους Ἀστεῖα.

Αἰσώπου μῦθοι.

Αἰλιανοῦ Ποικίλη ἱστορία καὶ διαφόρων ἄλλων ἐκλογαί.

Λουκιανοῦ Νεκρικοὶ διάλογοι καὶ Ἐνύπνιον.

Κέβητος Θηβαίου Πίναξ.

Χρυσοστόμου ὁ περὶ προσευχῆς.

3) *Ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλ. Γραφῆς.*

4) *Ἀριθμητικῆς αἱ 4 πράξεις.*

5) *Συνοπτικὴ πολιτικὴ Γεωγραφία (Τουρκία καὶ Ἑλλάς).*

Β'. ἔτος.

§. γ'. Εἰς τὸ Β'. ἔτος διδάσκονται

1) *Τὸ β'. τμῆμα τοῦ Τεχνολογικοῦ: ἤτοι τὸ Κανονικόν, μετ' ἐφαρμογῆς καὶ ἐξασκήσεων ὀρθογραφικῶν.*

2) *Ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τὰ ἑξῆς·*

Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία—Κύρου Ἀνάβασις—Ἑλληνικά.

Ἰσοκράτους ὁ πρὸς Δημόνικον.

Θεοφράστου Ἠθικοὶ Χαρακτῆρες.

Χρυσοστόμου πρὸς Εὐτρόπιον.

3) *Ἱερὰ ἱστορία τῆς Ν. Γραφῆς.*

4) *Ἀριθμητικὴ μέχρι τῶν ἀναλογιῶν.*

5) *Γεωγραφία πολιτικὴ (Εὐρώπη).*

Σημ. ά. Ὠφέλιμος ὑπάρχει καὶ ἡ ἐκστήθισις τῶν ἀξιολογωτέρων Ἑλληνικῶν τεμαχίων, τῇ ἐκλογῇ τοῦ διδασκάλου, κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη.

Γ'. ἔτος.

§. δ'. Εἰς τὸ Γ'. ἔτος διδάσκονται

1) *Ὀρθογραφικὸν μετ' ἐξασκήσεων τεχνολογικῶν.*

2) *Ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τὰ ἑξῆς·*

Λουκιανοῦ περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν τῇ διαβολῇ.

Ξενοφῶντος ἀπομνημονεύματα καὶ Οἰκονομικά.

Πλουτάρχου Παραλλήλων βίων Ἀριστείδης καὶ Θεμιστοκλῆς.

Βασιλείου τοῦ Μεγάλου εἰς τὸ Πρόσεχε σεαυτῷ.

3) *Ἱερᾶς ἐπιτόμου Κατηχήσεως τὸ ά. μέρος.*

4) *Ἀριθμητικῆς ἀναλογίαι κλπ.*

5) *Γεωγραφίας Πολιτικῆς τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ κόσμου.*

6) *Ἑλληνικὴ ἱστορία ἐπίτομος.*

7) *Καθ' ὑπαγόρευσιν γραφὴ πρὸς ἐξάσκησιν ὀρθογραφικὴν καὶ ὀρθὴν ἔκφρασιν.*

Σημ. β'. Ἡ καθ' ὑπαγόρευσιν γραφὴ ὠφέλιμον εἶναι νὰ λαμβάνηται ἐκ τῶν τοῦ Ξενοφῶντος συγγραμμάτων μᾶλλον, ἢ καὶ ἐξ ἱστορικῶν καὶ ἠθικῶν βιβλίων τῆς καθομιλουμένης, τῶν ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ γλαφυρώτερον ἐπεξειργασμένων.

Δ'. ἔτος.

§. ε. Εἰς τὸ Δ'. καὶ τελευταῖον ἔτος διδάσκονται

1) *Στοιχειῶδες Συντακτικὸν μετ' ἐφαρμογῆς θεματογραφικῶν τινων ἐξασκήσεων.*

2) *Ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων*

Λυσίου Ἐπιτάφιος.

Πλουτάρχου ἐκ τῶν ἠθικῶν ὁ περὶ παίδων ἀγωγῆς, ἢ ὁ περὶ τοῦ πῶς ἄν τις διακρίνει τὸν κόλακα τοῦ φίλου.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῶν Παραλλήλων (Φωκίων).

Βασιλείου τοῦ μεγάλου ὁ Παραινετικός.

3) *Ἱερᾶς ἐπιτόμου Κατηχήσεως τὸ Β'. καὶ Γ'. μέρος.*

4) *Μυθολογικὸν στοιχειῶδες.*

5) *Ἐξακολούθησις τῆς καθ' ὑπαγόρευσιν γραφῆς καὶ τῶν ὀρθογραφικῶν καὶ τεχνολογικῶν ἀσκήσεων.*

6) *Γαλλικὴ γλῶσσα.*

Σημ. γ'. Εὐχῆς ἔργον, ἂν εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα εἰσήγετο ἡ παράδοσις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, τοὐλάχιστον δὶς τῆς ἑβδομάδος, ὡς τοῦτο πρὸ χρόνων βλέπομεν εὐχαρίστως γινόμενον ἔν τισι τῶν σχολείων.

§. ς'. Ἐπειδὴ ἐνοριακά τινα σχολεῖα προάγονται ἐπὶ τὸ βέλτιον, διὰ τὸ φιλόμουσον καὶ φιλότιμον τῶν ἐνοριτῶν, καὶ διὰ τὴν προσθήκην διδασκάλων, μεταβαίνουσιν εἰς ἀνώτερον τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτηρίων βαθμὸν, εἰς ταῦτα δυνατὸν νὰ προστεθῶσι προσέτι ἓν ἢ δύο ἔτη, καθ' ἃ παραδίδονται μαθήματα ἀνώτερα, τὰ εἰς τὴν ά. καὶ β'. τάξιν εἰσηγμένα τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς, εἴτε μαθήματα γυμνασιακὰ 2 τάξεων.

Ε'. ἢ Α'. ἔτος.

§. ζ'. Εἰς τὸ ἔτος τοῦτο διδάσκονται

1) *Ἱερὰ Κατήχησις.*

2) *Ἡ Α'. περίοδος τοῦ Συντακτικοῦ μετ' ἐφαρμογῆς.*

3) *Ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων*

Λυκούργου ὁ κατὰ Λεωκράτους.
Δημοσθένους Ὀλυνθιακοὶ (Α'. Β'. Γ'.)
Ὁ κατὰ Φιλίππου (Α').

4) *Θεματογραφία.*

5) *Θεωρητικὴ Ἀριθμητική.*

6) *Γαλλικά.*

ΣΤ'. ἢ Β'. ἔτος.

§. ή. Εἰς τὸ ἔτος τοῦτο διδάσκονται

1) *Ἡ Β'. Περίοδος τοῦ Συντακτικοῦ μετ' ἐφαρμογῆς, μέχρι τοῦ περὶ συνδέσεως.*

2) *Ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων*

Πλάτωνος Κρίτων, Ἀπολογία Σωκράτους.
Αἰσχίνου ὁ κατὰ Κτησιφῶντος.
Δημοσθένους ὁ περὶ Στεφάνου.

3) *Ἐξακολούθησις τῆς Θεματογραφίας.*

4) *Ἐξακολούθησις τῶν Γαλλικῶν.*

5) *Ἀρχαὶ τῆς Λατινικῆς γλώσσης.*

6) *Ἀρχαὶ τῆς Τουρκικῆς.*

7) *Ἄλγεβρα.*

8) *Ἐκ τῆς γενικῆς ἱστορίας ἀρχὴ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ἕως τῆς Ἑλληνικῆς.*

9) *Μαθηματικὴ Γεωγραφία.*

Σημ. Δ'. Εἰς τὰ δύο ταῦτα ἔτη οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ γυμνάζωνται εἰς τὴν σύμπτυξιν καὶ ἀνάλυσιν, καθὼς καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν παράφρασιν.

Σημ. Ε'. Περὶ τῶν πρὸς ὁμοιόμορφον διδασκαλίαν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἰσακτέων βιβλίων θέλουσιν ἐν καιρῷ κανονισθῆ τὰ δέοντα.

§. θ'. Καθ' ἡμέραν προηγεῖται τῆς διδασκαλίας προσευχὴ, εἴτε ὑφ' ἑκάστης τάξεως ἐν ταῖς αὐτῶν παραδόσεσιν, εἴτε ὑφ' ὅλων ὁμοῦ τῶν μαθητῶν ἐν κοινῇ αἰθούσῃ.

§. ι'. Ἐργάσιμοι ὧραι τὸ μὲν θέρος πρὸ μεσημβρίας μὲν τέσσαρες (8—12), μετὰ μεσημβρίαν δὲ $2\frac{1}{2}$ ($2\frac{1}{2}$—5), τὸν δὲ χειμῶνα πρὸ μεσημβρίας μὲν ὡσαύτως 4 (8—12), μ. μ. δὲ 2 (1—3)· τὸ σάββατον μόνον δὲν ὑπάρχουσι μαθήματα μετὰ μεσημβρίαν.

§. ια'. Τὸ σχολειακὸν ἔτος ἄρχεται τὴν ά. Ἰουνίου.

§. ιβ'. Κατ' ἔτος γίνονται γενικαὶ ἐξετάσεις ἐν τῷ τέλει τῶν μαθημάτων τοῦ σχολειακοῦ ἔτους πρὸ τῶν διακοπῶν, προσκαλουμένων καὶ ἄλλων διδασκάλων· ἀπαραβάτως δὲ, τοῦ Ἀρχιερέως (ὅστις εἶναι καὶ

Ἔφορος τῶν σχολείων καὶ πρόεδρος τῶν ἐντῇ ἐπαρχίᾳ Ἐπιτροπῶν), ἤ τινος ἀντιπροσώπου αὐτοῦ, ἐὰν μὴ ὑπάρχῃ δυνατὴ ἡ τοῦ Ἀρχιερέως παρουσία, καὶ 1 τοὐλάχιστον μέλους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅπου εἰσὶ τοιαῦται συστημέναι. Ἡ εἰς τὰς ἐξετάσεις δὲ εἴσοδος εἶναι ἐλευθέρα· εἰς αὐτὰς ὀφείλουσιν ἵνα παρευρίσκωνται, ἐκτὸς τῶν Ἐφόρων, καὶ οἱ γονεῖς, οἰκεῖοι ἢ προστάται τῶν μαθητῶν.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν Διδασκάλων.

§. ά. Ὁ ὀρθόδοξος διδάσκαλος ὀφείλει ἵνα φυλάττῃ ἀπαράβατα τὰ δόγματα καὶ ἔθιμα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ἁγ. ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, γινόμενος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἔργῳ καὶ λόγῳ παράδειγμα, καὶ προσέχων ἀκριβῶς, ἵνα μηδέποτε ἐκφεύγῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ λόγος, προσβάλλων τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν, ἢ τὴν ἠθικὴν, ἢ τὰς πολιτικὰς ἀρχάς· ἐὰν δὲ παραβῇ τι τούτων, συμβουλευόμενος ἅπαξ καὶ δὶς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιερέως, ἐὰν μὴ διορθωθῇ, παύεται ὑπ' αὐτοῦ, ὡς μὴ ἐκπληρῶν ἔργα διδασκάλου. ἀλλὰ διαφθορέως καὶ ταραχοποιοῦ.

§. β'. Ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης πρέπει νὰ γίνηται κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τὴν νέαν Ἑλληνικήν.

§. γ'. Οἱ διδάσκαλοι τῶν γλωσσῶν, ἢ ἄλλων παρὰ τὴν Ἑλληνικὴν μαθημάτων, ἐὰν τυχὸν ὦσι ἑτερόδοξοι, ὀφείλουσιν ἵνα διδάσκωσιν εἰρηνικῶς ὅ,τι ἐπαγγέλλονται, οὐδένα λόγον περὶ θρησκείας ποιούμενοι· ἐὰν δὲ ἐπηρεάζωσιν ὅπως δήποτε τὴν θρησκείαν, καὶ συμβουλευόμενοι μένωσιν ἀδιόρθωτοι, παύονται παρευθύς.

§. δ'. Ἅπαντες ἐν γένει οἱ διδάσκαλοι ὀφείλουσιν ἵνα διδάσκωσιν ἕκαστος τὰ ἴδια μαθήματα μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμελείας ὑπὲρ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν.

§. ε'. Εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων ἑκάστου ἔτους ὀφείλουσιν οἱ διδάσκαλοι νὰ συντάττωσι τὸ πρόγραμμα τῶν παραδοθησομένων μαθημάτων, σημειοῦντες ἐπ' αὐτοῦ τὴν τεταγμένην ὥραν ἑκάστου μαθήματος.

§. ς'. Κατὰ πᾶσαν ἔναρξιν μαθημάτων ὁ διδάσκαλος ἐκφωνεῖ λογίδριον σύντομον, προτρεπτικὸν εἰς τὴν παιδείαν.

§. ζ'. Εἰς ἐπίτηδες βιβλίον ὁ διδάσκαλος ὀφείλει ἵνα ἐγγράφῃ ἑκάστου μαθητοῦ τὸ ὄνομα, τὸ ἐπώνυμον, τὸ ἐπιτήδευμα τῶν γονέων αὐτοῦ, τὴν ἡλικίαν, τὴν πατρίδα, τὴν διαμονὴν αὐτοῦ, τὴν τάξιν, εἰς ἣν κατετάχθη, καὶ τὸν ἐγγυητὴν αὐτοῦ· β'. τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν πρόοδον καὶ τὴν χρηστὴν αὐτοῦ διαγωγὴν, καὶ τἀναντία τούτων.

§. ή. Ἕκαστος διδάσκαλος εἶναι ὑπεύθυνος περὶ τῆς κοσμιότητος καὶ εὐταξίας τῆς σχολῆς του, καὶ ὀφείλει νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ χρηστοήθειαν τῶν μαθητῶν του· ἔχει ἑπομένως τὸ δικαίωμα νὰ ἀν-

ταμείβῃ μὲν τοὺς ἐπιμελεῖς, νὰ ἐπιβάλλῃ δὲ ποινὰς εἰς τοὺς ἀτακτοῦντας καὶ ἀμελεῖς, δίδων εἴδησιν εἰς τοὺς γονεῖς ἢ ἐπιστάτας περὶ τῶν πταισμάτων τῶν μαθητῶν, καὶ ζητῶν παρ' αὐτῶν πληροφορίας περὶ τῆς διαγωγῆς των. Ἐπειδὴ συντείνει οὐκ ὀλίγον εἰς διέγερσιν τῆς φιλοτιμίας τῶν μαθητῶν καὶ ἡ ἀμοιβαία συνεννόησις τῶν διδασκάλων μετὰ τῶν γονέων καὶ ἐπιστατῶν αὐτῶν.

§. θ'. Ἐκτὸς τούτου, ὀφείλει ὁ διδάσκαλος νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν διαγωγὴν τῶν μαθητῶν του, οὐ μόνον ἐντὸς, ἀλλὰ καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς, ὅσον τὸ δυνατὸν, πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ μαθητοῦ ἀπὸ ἀνοικείων συναναστροφῶν.

§. ι'. Οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων προσδιορίζονται κατὰ τὰ εἰσοδήματα τῶν συνοικιῶν, ἀξίως τῶν γνώσεων καὶ τῆς φιλοπονίας των· ὁ δὲ τεταγμένος μισθὸς πρέπει νὰ πληρόνηται τακτικώτατα περὶ τὸ τέλος ἑκάστου μηνός.

§. ια'. Ὅσοι τῶν διδασκάλων ἐδίδαξαν ἐπιτυχῶς ἐπὶ δεκαετίαν, τούτους ἡ Κοινότης ὀφείλει νὰ ἀνταμείβῃ δι' ἐπιμισθίου: ἤτοι διὰ τοῦ $\frac{1}{3}$ τοῦ τακτικοῦ αὐτῶν μισθοῦ· ἂν δὲ ἐπὶ εἰκοσαετίαν καὶ ἐφεξῆς, διὰ τῶν $\frac{2}{3}$· ἐν περιπτώσει δὲ διαρκοῦς ἀσθενείας τῶν οὕτως ἐπωφελῶς ὑπηρετησάντων ἢ ἀκουσίας ἀνικανότητος, νὰ χορηγῆται αὐτοῖς τοὐλάχιστον τὸ ἥμισυ τοῦ τακτικοῦ μισθοῦ.

Σημ. ς'. Εὐχῆς ἔργον, ἂν ἑκάστη Κοινότης φιλοτιμῆται διὰ τοὺς οὕτως ἐπιτυχῶς διδάξαντας ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη, καὶ μετὰ θάνατον, νὰ χορηγῇ εἰς τὰ ὀρφανὰ τέκνα ἢ τὴν χήραν ἐπιμίσθιόν τι, ἀνάλογον τῶν ἀναγκῶν τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς τῶν ἐνοριτῶν φιλοτιμίας. —ο—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ Μαθητῶν.

§. ά. Πᾶς μαθητὴς ὀφείλει νὰ φυλάττῃ τὰ χρέη τῆς ἱερᾶς θρησκείας του, ὡς διδάσκεται ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς, ὀρθοδόξου καὶ χρηστοήθους διδασκάλου του. Ἐὰν φωραθῇ κακῶς φρονῶν, ἢ διεφθαρμένος τὰ ἤθη ἀπ' ἄλλων συναναστροφῶν, συμβουλεύεται ἅπαξ καὶ δὶς πατρικῶς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου του· καὶ ἐὰν μὴ διορθωθῇ, ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἐφόρους τῆς σχολῆς, οἵτινες μετὰ τοῦ διδασκάλου πάλιν συμβουλεύουσιν αὐτόν· ἐὰν δὲ καὶ πάλιν παρακούσῃ, σκληρυνόμενος καὶ ἐμμένων ἀδιόρθωτος, ἐκδιώκεται ὑπὸ τῶν ἐφόρων, ἵνα μὴ γίνηται εἰς τοὺς λοιποὺς εὐσεβεῖς καὶ χρηστοήθεις μαθητὰς παράδειγμα κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς.

§. β'. Ὀφείλουσιν ἅπαντες οἱ μαθηταὶ ἵνα ἐπιμελῶνται, καὶ μὴ γίνηται ἡ ἀμέλεια αὐτῶν αἰτία τῆς τοῦ διδασκάλου δῆθεν ἀμελείας ἀδίκως· ὁ ἀμελὴς κατὰ πρῶτον συμβουλεύεται, προσπαθοῦντος τοῦ διδασκάλου νὰ κεντήσῃ τὴν φιλοτιμίαν του. Ἐὰν δ' ἐμμένῃ ἀμελῶν, νὰ ἐπιπλήττηται σφοδρότερον ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του. Πάλιν δ' ἐμμένων ἐν ἀμελείᾳ, νὰ ἐπιπλήττηται καὶ ὑπὸ τῶν ἐφόρων ἐν πλήρει συνελεύσει

ἁπαξαπάντων τῶν μαθητῶν. Ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα πάντα μηδεμίαν λάβῃ διόρθωσιν, ἡ Ἐφορία πρέπει νὰ τὸν ἀποβάλῃ τῆς Σχολῆς, διὰ νὰ μὴ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι τὴν ἀμέλειάν του.

§. γ'. Οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσι νὰ φοιτῶσιν ἀναποφεύκτως εἰς τὴν σχολὴν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ διδάσκαλος ἔχει μάθημα, μὴ οὔσης κυριακῆς, μηδ' ἑορτῆς, προτρεπόμενοι ἐπιμόνως καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτῶν γονέων, ὅπως μὴ ἀνακόπτωνται ἀπὸ τῆς τῶν διδασκομένων συνεχείας· διότι τότε οὐδεὶς γίνεται καρπὸς, ἐκτὸς κατεπειγούσης ἀνάγκης· ὅτε καὶ εἰδοποιεῖται ὁ διδάσκαλος περὶ τοῦ ἀναποφεύκτου τούτου κωλύματος.

§. δ'. Πᾶς χρηστοήθης, ἐπιμελούμενος καὶ προκόπτων μαθητὴς ἐπαινεῖται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου ἐνώπιον τῶν μαθητῶν, ἵνα διεγείρηται ὁ ἐπαινετὸς ζῆλος καὶ τῶν λοιπῶν.

§. ε'. Πᾶσα οἱαδήποτε ἀταξία τῶν μαθητῶν, καὶ ἑκούσιος ἀδικαιολόγητος ἀπουσία τιμωρεῖται ἀπαραιτήτως.

§. ς'. Ὁ ἐπὶ κακῇ διαγωγῇ ἔκτινος ἀποβαλλόμενος σχολῆς ἀποκλείεται γενικῶς ἐξ ὅλων τῶν σχολείων.

§. ζ'. Οἱ μεταβαίνοντες ἀπό τινος Ἑλληνικοῦ σχολείου εἰς ἄλλο, εἴτε ἀπὸ τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων εἰς Ἑλληνικὰ, ὀφείλουσι νὰ ἐφοδιάζωνται μὲ τακτικὰς ἀποδείξεις τῶν διδασκάλων, εἰς οὓς προεμαθήτευσαν ὅσον δήποτε καιρόν.

§. ή. Οἱ παραιτούμενοι τῆς σχολῆς μαθηταὶ δι' οἱουσδήποτε λόγους ὀφείλουσιν ἵνα ἀναγγέλλωσι τὴν παραίτησίν των εἰς τὸν διδάσκαλον.

§. θ'. Ὁσάκις ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς τάξεως ὑπάρχῃ ὑπερμέτρως μέγας, πρέπει νὰ ὑποδιαιρῆται εἰς 2 τμήματα, πρὸς ὠφέλειαν τῶν διδασκομένων.

§. ι'. Ὁ ἐξετασθησόμενος μαθητὴς προσδιορίζεται ἐν ταῖς ἐξετάσεσι διὰ κλήρου.

§. ια'. Ὀφείλουσιν ἅπαντες οἱ μαθηταὶ ἵνα παρευρίσκωνται ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν· ὅσοι δ' ἀποφεύγουσι ταύτας, ἀποβάλλονται· ἐκτὸς εἰμὴ δι' ἀσθένειαν, ἢ ἄλλην κατεπείγουσαν καὶ ἀποδεδειγμένην αἰτίαν· ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὑποβάλλεται οὐχ ἧττον ὁ μαθητὴς μερικώτερον εἰς ἐξετάσεις ὧν ἐδιδάχθη μαθημάτων, καὶ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τούτων προσδιορίζεται καὶ ἡ τάξις, ἐν ᾗ θέλει καταταχθῆ.

§. ιβ'. Ὁ προβιβασμὸς τῶν μαθητῶν εἰς ἀνωτέραν τάξιν προσδιορίζεται κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐξετάσεων, κοινοποιεῖται δὲ εἰς τοὺς μαθητὰς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, συγχρόνως μὲ τὸ πρόγραμμα τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους. Ἀπαγορεύεται μετὰ πάσης αὐστηρότητος ὁ προβιβασμὸς τῶν μὴ ἐχόντων τὴν ἀνήκουσαν ἱκανότητα μαθητῶν, οἵτινες ὀφείλουσιν ἐκ νέου ν' ἀκούσωσι τὰ μαθήματα τῆς αὐτῆς τάξεως, εἰς ἣν εὑρίσκοντο τὸ παρελθὸν ἔτος· ἀλλ' ὁ δύο ἔτη διαμείνας ἐν τῇ αὐτῇ τάξει, καὶ πάλιν μὴ κριθεὶς προβιβασμοῦ ἄξιος, ἀποβάλλεται τῆς σχολῆς.

§. ιγ'. Οἱ περὶ ἐπιμελείας καὶ προόδου ἐπὶ τῶν ἐξετάσεων βαθμοὶ διαιροῦνται εἰς ἓξ τάξεις: ἄριστα, καλῶς, σχεδὸν καλῶς, μετρίως, μετριώτατα, κακῶς.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ Ἐφορίας.

§. ά. Ἑκάστη συνοικία ὀφείλει ἵνα ἐκλέγῃ ἐκ τῶν ἀξιωτέρων αὐτῆς ἀνδρῶν Ἐφόρους τῶν ἑνοριακῶν σχολείων, τοὺς μᾶλλον ζηλωτὰς τῆς παιδείας καὶ ὅπως δήποτε μετόχους αὐτῆς, ἐπικυρουμένης τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει, ὑπὸ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις, ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους Ἀρχιερέων.

§. β'. Ἐὰν πολλαὶ συνοικίαι ἡνωμέναι διατηρῶσιν ἓν σχολεῖον, πᾶσα συνοικία διορίζει Ἐφόρους ἀνὰ 2 μέλη, διὰ τὴν ἐπιστασίαν τῆς σχολῆς.

§. γ'. Οἱ Ἔφοροι οὗτοι ὀφείλουσιν ἵνα ἐκ διαδοχῆς ἐπισκέπτωνται τὴν σχολὴν συνεχῶς, φροντίζοντες περὶ τῆς εὐταξίας καὶ ἐπιμελείας τῶν μαθητῶν καὶ διδασκάλων, καὶ συσκεπτόμενοι περὶ συντηρήσεως καὶ βελσιώσεως τῶν ἐκπαιδευτηρίων.

§. δ'. Ὀφείλουσι προσέτι νὰ προμηθεύωσι τὰ διὰ τὸ σχολεῖον καὶ τοὺς διδασκάλους ἀπαιτούμενα, ὅπως διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν αὐτῶν καὶ τὴν τῶν μαθητῶν ἐπιμέλειαν, διέπωντες τὴν περιουσίαν τῆς σχολῆς κατὰ τὸν νομιμώτερον καὶ δικαιότερον τρόπον.

§. έ. Ὁ διορισμὸς τῶν μελῶν τῆς Ἐφορίας γίνεται μόνον δι' ἓν ἔτος πάντοτε, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ μέλη δύνανται καὶ διὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος νὰ διορισθῶσιν ἐκ νέου, ἂν ἐγκριθῶσιν, ἀφοῦ δώσωσι προηγουμένως λογαριασμὸν τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς σχολῆς ἐπὶ τῆς προληξάσης ἐφορείας των.

§. ς'. Ἐάν τις τῶν διδασκάλων φανῇ ἀμελὴς καὶ ἀσέμνου διαγωγῆς, καὶ, ἅπαξ καὶ δὶς συμβουλευόμενος, δὲν διορθοῦται, ἀνάγκη νὰ παύηται διὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἢ τοῦ Ἀρχιερέως, ἵνα μὴ καὶ τὰ χρήματα εἰς μάτην δαπανῶνται, καὶ ὁ πολύτιμος τῆς νεολαίας ἀπόλληται χρόνος· ἀλλὰ πρέπει νὰ προειδοποιῆται ὁ τῆς ἐπαρχίας Ἀρχιερεὺς, ἢ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ, καὶ, προγενομένης ἀκριβοῦς ἐξετάσεως τῶν κατ' αὐτοῦ λεγομένων, νὰ ἐκτελῆται τὸ δίκαιον· ἀλλὰ καὶ, ἐν περιπτώσει ἀποβολῆς, πρέπει νὰ προειδοποιῆται ὁ διδάσκαλος, τοὐλάχιστον πρὸ ἑνὸς μηνός.

§. ζ'. Ἐὰν ὅμως οἱ διδάσκαλοι διὰ τῆς αὐτῶν ἐπιμελείας προάγωσι τοὺς μαθητὰς, καὶ ἐπὶ τῶν ἐξετάσεων φαίνηται πραγματικῶς ὁ καρπὸς τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν, ὀφείλεται αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ Ἀρχιερέως καὶ τῆς Ἐφορίας εὐγνωμοσύνη καὶ ἔπαινος δι' εὐχαριστηρίου ἐγγράφου. Εἰ δὲ καὶ πραγματικήτις ἀνάλογος ἀμοιβὴ αὐτοῖς ὀφείλεται, τοῦτο ἀπόκειται εἰς τὴν φιλοτιμίαν τῶν Ἐφόρων καὶ λοιπῶν συνεφορίτων.

§. ή. Τοὺς ἀποδεδειγμένους ἀφυεῖς τῶν μαθητῶν, οἵκτου μᾶλλον ἀξίους ἢ ἐπιπλήξεως, μετὰ ἱκανὴν ἀνοχὴν τοῦ διδασκάλου, καὶ ἐπανειλημμένας νουθεσίας, ὅταν μηδεμίαν οὗτοι ὑπόσχωνται βελτίωσιν, ἀποπέμπει ἐγκαίρως τῆς σχολῆς ἡ Ἐφορία, ὅπως μάθωσιν ἄλλην τινὰ τέχνην, πρὸς ἣν εἶναι τυχὸν μᾶλλον ἐπιτήδειοι, δι' ἧς δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι καὶ εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ὁπωσοῦν.

§. θ'. Τοὺς εὐδοκιμοῦντας τῶν μαθητῶν ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν ὀφείλει ἡ Ἐφορία νὰ βραβεύῃ, ὅπως διεγείρηται καὶ ἡ τῶν ἄλλων φιλοτιμία· τὰ δὲ βραβεῖα θέλουσιν εἶσθαι μᾶλλον ἀνάλογα βιβλία ἐκ τῶν πρὸς τὴν τῶν μαθητῶν ἐκπαίδευσιν χρησιμευόντων.

§. ι'. Ὀφείλουσιν οἱ Ἔφοροι νὰ συνιστῶσι Παιδονόμον τῆς σχολῆς φρόνιμόν τινα, διὰ νὰ ἐπιστατῇ ἀγρύπνως εἰς τὴν εὐταξίαν τῶν μαθητῶν· οὗτος δ' ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ διδασκάλου, τοῦ ἐπιτηροῦντος τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ, καὶ, ἐν περιπτώσει παραβάσεως τῶν χρεῶν του, ἀποβάλλεται ὑπὸ τῆς Ἐφορίας καὶ τοῦ διδασκάλου.

§. ια'. Ἀναγκαῖον, ἵνα φροντίζωσιν οἱ Ἔφοροι καὶ περὶ συστάσεως βιβλιοθήκης, τοὐλάχιστον ἐκ τῶν ἀξιολογωτέρων ἐκδόσεων, διὰ τῆς προνοίας καὶ ὁδηγίας τοῦ Ἀρχιερέως, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἀνάγκη ἵνα διορισθῇ ποσότης τις χρηματικὴ, κατ' ἔτος καταβαλλομένη, ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν, τῆς δυνάμεως καὶ φιλοτιμίας αὐτῶν.

§. ιβ'. Ἑκάστη πόλις, ἑνορία, χωρίον ὀφείλει νὰ ἔχῃ τεταγμένην ἑορτὴν ἐπέτειον τῆς σχολῆς, καθ' ἣν θέλει γίνεσθαι μνεία τῶν συντρεχόντων αὐτῇ, ζώντων τε καὶ τεθνεώτων.

§. ιγ'. Προσέτι ἕκαστον σχολεῖον ὀφείλει ἵνα ἔχῃ ἰδίαν σφραγῖδα μετὰ περιγραφῆς «Σχολεῖον Ἑλληνικὸν τῆς ἑνορίας .....», ἐκτυπουμένης καὶ τῆς τεταγμένης ἑορτῆς τοῦ σχολείου.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς ἐκ μέρους τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας γενικῆς ἐποπτείας.

§. ά. Εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐναπόκειται ἀπαραιτήτως ἡ γενικὴ ἐποπτεία ὅλων τῶν σχολείων· διὸ καὶ διατάττει τὰ δέοντα πρὸς ἁπάσας τὰς ἐπὶ τῶν σχολείων καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας διευθύνσεις.

§. β'. Ἡ κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν ἐποπτεία τῶν Ἐφοριῶν, τῶν διδασκάλων καὶ σχολείων ἐναπόκειται εἰς τὸν τῆς ἐπαρχίας Ἀρχιερέα, ὅστις ὀφείλει ἵνα ἐπισκέπτηται τὰ σχολεῖα, ἢ αὐτοπροσώπως, ἢ διά τινος ἐκ τῶν ἀξίων κληρικῶν ἢ διδασκάλων, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διορισθέντων.

§. γ'. Εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως Ἐπιτροπὴν, ἐκτὸς τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὴν τριῶν ἱερωμένων μελῶν, ὧν τὸ ἓν συνοδικὸς Ἀρχιερεὺς, ὁ καὶ πρόεδρος αὐτῆς, προστίθενται καὶ 2 ἄλλα συμπληρωτικὰ μέλη ἐκ τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου, ὧν τὸ ἓν ἐκπληροῖ καὶ ἔργα Γραμματέως.

§. δ'. Ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ὀφείλει ἵνα ἐξετάζῃ τοὺς διοριζομένους διδασκάλους, παραλαμβάνουσα παρ' αὐτῶν ἔγγραφον ὑπόσχεσιν, πρὶν ἢ ἀναλάβωσι τὰ χρέη των, ὅτι θέλουσι φυλάττει ἀπαραβάτως τὴν πατρῴαν θρησκείαν, ὑποταγὴν εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν καὶ τὰ καθεστῶτα, καὶ ἐντελῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν καθηκόντων αὐτῶν.

§. ε'. Τὰ ὑποσχετικὰ ταῦτα ἔγγραφα θέλουσιν ἐναποτίθεσθαι καὶ φυλάττεσθαι ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ παρὰ τῷ Γραμματεῖ τῆς Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς, ὅστις ὀφείλει νὰ καταγράφῃ λεπτομερῶς καὶ τὸν διορισμὸν ἑκάστου διδασκάλου, καὶ εἴτι ἄλλο προσαπαιτεῖται, ἀκριβέστατα.

§. ς'. Τὰ δύο συμπληρωτικὰ τῆς Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς μέλη εἶναι κυρίως καὶ τὰ περιοδεύοντα πρὸς πληροφορίαν καὶ ἐπιτήρησιν τῶν ἐνοριακῶν σχολείων, τοὐλάχιστον ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ἀναγγέλλοντα τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῶν εἰς τὴν ὁλομέλειαν τῆς Ἐπιτροπῆς· χορηγεῖται δὲ εἰς ταῦτα ἀντιμισθία διὰ τὰς ἐκτάκτους δαπάνας, τὰς ἀπαιτουμένας ἐν τῇ τῶν σχολείων ἐπισκέψει.

§. ζ'. Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαιδευτικὴ Ἐπιτροπὴ προσέτι ὀφείλει νὰ ἐξετάζῃ τοὺς κατηγορουμένους διὰ τὴν διαγωγὴν καὶ τὰ ἤθη διδασκάλους, καὶ τοὺς μὴ ἐπιμελουμένους, ἵνα, ἀκριβοῦς γενομένης ἐρεύνης, ἐκτελῆται τὸ δίκαιον.

§. η. Εἰς τὰς κατ' ἔτος γινομένας δημοσίους ἐξετάσεις τῶν σχολείων ὀφείλει νὰ παρευρίσκηται τοὐλάχιστον ἓν μέλος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς· ἀλλ' ὅταν πολλαὶ ὁμοῦ συμπίπτωσιν ἐξετάσεις, τότε ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκλέγουσα, ἀποστέλλει ἀντιπροσώπους αὐτῆς οἱαδήποτε μέλη ἐγκρίνει, εἴτε ἐκ τῶν ἱερωμένων εἴτε ἐκ τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου.

§. θ'. Εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν ἀποτείνονται οἱ Ἔφοροι τῶν σχολείων, ὁσάκις λάβωσιν ἀνάγκην συστάσεως ἢ παραιτήσεως διδασκάλων, ἢ ἔχουσί τι νὰ ἀναγγείλωσιν.

§. ι. Ἐπειδὴ δὲ συνιστῶνται καὶ κατ' οἴκους διδάσκαλοι, καὶ ἐν ἰδιωτικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, καὶ οὗτοι ὀφείλουσι νὰ παρουσιάζωνται εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἐπιτροπὴν, καὶ δοκιμαζόμενοι, ὅταν ἐγκριθῶσι, τότε νὰ συνιστῶνται.

§. ια. Ὑπόκεινται καὶ οἱ τοιοῦτοι ἰδιωτικοὶ διδάσκαλοι εἰς τὴν αὐτὴν γενικὴν ἐποπτείαν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ οἱ δημόσιοι, ὀφείλοντες ἀνυπερθέτως ἵνα ὑπακούωσιν εἰς τὰς γενικὰς περὶ σχολείων διατάξεις καὶ ὁδηγίας.

—o—

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Τελευταῖα Ἄρθρα.

§. ά. Εἰς τὴν τήρησιν τῶν ὅσα ὁ Κανονισμὸς οὗτος διατάττει, καὶ εἰς ὃν ὀφείλουσι νὰ ὑπόκηνται ἅπαντα τὰ σχολεῖα, καὶ τὰ κατώτερα καὶ τὰ ἀνώτερα, θέλει ἐπαγρυπνεῖ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ καὶ ὁ

τῆς ἐπαρχίας Ἀρχιερεὺς, ὑποχρεοῦντες τοὺς διδασκάλους, ἵνα μηδὲν τούτων παραβαίνηται, καὶ ὅπως ἐκπληροῦται ὁ ἐν τῇ ἀρχῇ προταχθεὶς τριπλοῦς τοῦ Κανονισμοῦ σκοπός.

§. β'. Ὁ παρὼν Κανονισμὸς τεθήσεται εἰς ἐνέργειαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ νέου σχολειακοῦ ἔτους: ἤτοι ἀπὸ τῆς ά. 7βρίου τοῦ 1856 ἔτους.

—

Κατάλογος τῶν ἑορτῶν καὶ διακοπῶν.

ά.) Ἑορταί.

Ἐκτὸς τῶν κυριακῶν, δεσποτικῶν καὶ θεομητορικῶν ἑορτῶν, ἑορτάσιμοι ἡμέραι ὁρίζονται αἱ ἑφεξῆς:

8βρίου	26	τοῦ ἁγ. Δημητρίου.
9βρίου	8	τῶν Ἀρχαγγέλων.
	14	μία ἡμέρα τῆς ἀπόκρεω τοῦ Τεσσαρακονθημέρου (σαρανταημέρου).
	30	τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου.
10βρίου	6	τοῦ ἁγ. Νικολάου.
	12	τοῦ ἁγ. Σπυρίδωνος.
	24—27	τέσσαρες ἡμέραι τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως μετὰ τῆς παραμονῆς.
	31— 1 ἰαν.	2 ἡμέραι τοῦ ἁγ. Βασιλείου μετὰ τῆς παραμονῆς.
Ἰαν.	5— 7	3 ἡμέραι (μετὰ τῆς παραμονῆς) τῶν Θεοφανείων.
	17	τοῦ ἁγ. Ἀντωνίου.
	30	τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν.
Μαρτίου	9	τῶν 40 Μαρτύρων.
Ἀπριλίου	23	τοῦ ἁγ. Γεωργίου.
Μαΐου	21	τοῦ ἁγ. Κωνσταντίνου.
Ἰουνίου	24	τὸ γενέσιον τοῦ Προδρόμου.
	29—30	2 ἡμέραι τῶν ἁγ. Ἀποστόλων.
Ἰουλίου	20	τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ.
	27	τοῦ ἁγ. Παντελεήμονος.
		2 ἡμέραι τῆς Ἀπόκρεω.
		2 » τῆς Τυρινῆς.
		τῇ δευτέρᾳ τῆς Α'. ἑβδομάδος τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς.
		τρεῖς τῆς μεγάλης ἑβδομάδος.
		τρεῖς τοῦ μεγάλου Πάσχα.

β'.) Διακοπαί.

Διακοπὴ καθ' ὅλον τὸν αὔγουστον πρὸς μικρὰν ἄνεσιν.

Κατὰ τὸ 1860, ἐν μηνὶ αὐγούστῳ, ἐν τῇ Ἀμαλθείᾳ (ἀρ. 1121, 1122, 1125 καὶ ἑφεξῆς) ἐδημοσιεύθησαν λόγου ἄξιαι διατριβαὶ, ἀφορῶσαι ἅπαντα ἐν γένει τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκπαιδευτήρια, πρωτεύοντά τε καὶ δευτερεύοντα, ἀπὸ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς ἐλαχίστης ἐνοριακῆς, καὶ περιγράφουσαι τὴν τότε κατάστασιν αὐτῶν. Ταύτας, ὡς ἐνδιαφερούσας, καὶ λίαν σπουδαίας, ὑποβάλλομεν ὑπ' ὄψιν ἤδη τῶν δυναμένων, ἵνα θεραπεύσωσι τὰς ἐνυπαρχούσας ἐπαισθητὰς ἐλλείψεις ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδευτηρίοις.

« *Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως.*

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ.

Αἱ δημόσιοι ἐξετάσεις τῶν ἐνταῦθα ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων ἤρξαντο ἀπὸ τῆς ἐν Φαναρίῳ μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, τῆς ἄλλοτε ἐπωνυμουμένης *Κουρουτσεσμείου*· ἐπειδὴ δὲ εὐτύχησα νὰ παρευρεθῶ ἐφέτος κατὰ διάρκειαν εἰς τὰς ἐξετάσεις μέχρι τῆς σήμερον πολλῶν σχολείων, ὧν ἡ πρόοδος καὶ ἡ δυνατὴ βελτίωσις ἐνδιαφέρει τὸ δημόσιον, ἄρχομαι ἀπὸ τῶν ἐξετάσεων τῆς ἐν Φαναρίῳ *Κουρουτσεσμείου* σχολῆς, εἴτε Γυμνασίου, ἀφοῦ προηγουμένως εἴπω ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ διοργανισμοῦ τῆς σχολῆς ταύτης.

Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ, πλὴν τοῦ τόπον ἐπέχοντος Διευθυντοῦ, εἴτε Γραμματέως, Παϊσίου Ἀρχιμανδρίτου, διδάσκουσι δέκα διδάσκαλοι· ὧν τρεῖς μὲν τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ πεζογράφων καὶ τῆς Ῥητορικῆς, Ἰ. Φιλαλήθης, Α. Χαρίλαος καὶ Β. Δ. Καλλίφρων (εἰς τὸν τελευταῖον ἐκτάκτως εἶναι ἀνατεθειμένη καὶ ἡ παράδοσις τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως), εἷς δὲ τῆς Λατινικῆς γλώσσης καὶ τῆς γενικῆς Ἱστορίας, ὁ Γερμανὸς Σκαρλάτος Βίλκιος· τῆς Γαλλικῆς, ὁ Κ. Κρὴς· τῆς Ὀθωμανικῆς, ὁ Κ. Φωτιάδης· τῆς Φιλοσοφίας, ὁ ἰατρὸς Ι. Ἀποστολίδης· τῶν Μαθηματικῶν καὶ τῆς Φυσικῆς, ὁ Δ. Βαλασίδης· καὶ ὁ Κ. Ζαχαριάδης, ὑφηγητὴς τῶν προκαταρκτικῶν Γαλλικῶν μαθημάτων.

Περιλαμβάνει δὲ, ὡς ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἐπληροφορήθην, ἡ σχολὴ πέντε τάξεις, ὧν ἡ τελευταία (Α'.) ἄρχεται ἀπὸ τῶν Δημοσθενικῶν μαθημάτων. Ἐνεγράφησαν δὲ ἐφέτος ἐν τῷ καταλόγῳ, πλὴν τῶν *ἀκροατῶν*, τακτικοὶ φοιτηταὶ 172 δι' εἰσιτηρίου, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐξετάσεων ἔμειναν 146. Τῶν ἐλλειπόντων δὲ οἱ πλείονες παρητήθησαν τῶν μαθημάτων, ὡς ἀσθενήσαντες, τινὲς δὲ ἀνεχώρησαν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν, ἄλλοι μετέβησαν εἰς τὴν ἐνταῦθα Αὐτοκρατορικὴν Ἰατρικὴν σχολὴν, ὅπως σπουδάσωσι τὴν Ἰατρικὴν, καὶ ἄλλοι ἄλλο τοῦ βίου ἠσπάσαντο ἐπάγγελμα.

Μετὰ πολλῆς μου δὲ τῆς εὐχαριστήσεως ἔμαθον, ὅτι κατ' ἔτος μισθοδοτοῦνται ὑπὸ τῆς Ἐφορίας 20 μαθηταὶ ὑπότροφοι ἀνὰ 100 γρόσια κατὰ μῆνα, οἱ εὐφυέστεροι καὶ πενέστεροι βεβαίως, ἐξοικονομοῦντες τὰ ἀπολύτως αὐτοῖς ἀναγκαῖα. Χορηγεῖται δὲ ἡ ὑποτροφία εἰς τοὺς ἀνωτέρων τάξεων μαθητὰς, ἀφοῦ προηγουμένως δώσωσι δείγματα ἐπιμελείας καὶ εὐφυΐας.

Κατ' ἔτος ἀπολύεται μία τάξις καὶ παραλαμβάνεται ἄλλη, εἴτε ἐκ τῆς *προκαταρκτικῆς* σχολῆς τοῦ Φαναρίου, εἴτε καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἐνοριακῶν σχολείων, τῶν πλείστων ὅμως ὄντων ἀδιοργανίστων καὶ ἄνευ ἐπιτηρήσεως μέχρι τοῦδε· ἀλλ' ὡς ἐπληροφορήθην βασιμως, τὸ Αὐτοκρατορικὸν ὑπουργεῖον τῆς Δ. Ἐκπαιδεύσεως, οὗ ἐπαξίως προΐσταται ἡ Α. Ε. ὁ Σαμῆ πασσᾶς, φροντίζει περὶ εἰσαγωγῆς ὁμοιομόρφου διδασκαλίας τῶν τε ἀλληλοδιδακτικῶν καὶ Ἑλληνικῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει σχολείων. Καὶ ἴσως ἐντὸς ὀλίγου θέλει τεθῆ αὕτη εἰς ἐνέργειαν, πρὸς ἐπαισθητὴν ὠφέλειαν τῆς φοιτώσης νεότητος. Καὶ πραγματικῶς, ἀνάγκη ὑπῆρχε νὰ ληφθῇ τοιαύτη πρόνοια· διότι *ἄλλως οὐκ ἦν γενέσθαι.*

Ἡ νέα Ἐφορία, ἡ συστᾶσα ἐφέτος μετὰ τὴν ἀποπομπὴν τῶν Γερόντων, συγκειμένη ἐκ τῶν ὄντως σεβασμίων Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης καὶ Ἀμασείας, καὶ ἐκ τοῦ ἀείποτε ἐφορεύοντος Ποστελνίκου Α. Φωτιάδου, ἔδειξεν ἀπαράμιλλον τῷ ὄντι ζῆλον ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως τοῦ ἀρχαίου τούτου ἱεροῦ τῶν Μουσῶν τεμένους, προνοήσασα ἐκ τῶν ἐνόντων περὶ παντὸς, ὅ,τι δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐχερεστέραν προαγωγὴν τῶν φοιτώντων. Τοὺς λόγους μου βεβαιοῦσι, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις, καὶ αὐτοὶ οἱ γενόμενοι, προνοίᾳ αὐτῆς, *Κανονισμοὶ*, πρὸς διατήρησιν τάξεως, πειθαρχίας καὶ κοσμιότητος τῶν εἰς τὴν σχολὴν ταύτην φοιτώντων νέων· οὓς ἀνέγνων μετὰ προσοχῆς, ὄντας ἐκτεθειμένους, μετὰ τοῦ ἐτησίου προγράμματος τῶν μαθημάτων, εἰς τὴν τῆς σχολῆς εἴσοδον.

Παρατηρήσεις δέ τινας ὀφείλω νὰ ὑποβάλω εἰς τὴν Ἐφορίαν, προερχομένας ἐκ φιλογενοῦς προθέσεως. Παρευρέθην εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς Φυσικῆς· ὁ ὁμογενὴς καθηγητὴς αὐτῆς εἶναι ἀληθῶς εἷς τῶν ἱκανωτέρων ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῆς μετασχόντων παιδείας· διδάσκει δὲ, ὡς ἐπληροφορήθην, ἰδίᾳ τὴν Φυσικὴν καὶ ἐν τῇ Αὐτοκρατορικῇ Ἰατρικῇ σχολῇ, ἀλλὰ, δυστυχῶς, ἡ τοῦ Γένους σχολὴ στερεῖται παντελῶς πειραμάτων. Εὐχῆς ἔργον ἦν, ἂν ἡ Ἐφορία, ἄνευ πλέον ἀναβολῆς, ἐλάμβανε τὴν ἀξιέπαινον φροντίδα τῆς προμηθείας συλλογῆς τινος καὶ τῶν ἀναγκαιοτέρων πειραμάτων.

Δὲν δύναμαι δὲ νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ καὶ τὴν κακὴν ἐντύπωσιν, ἣν παρέσχε τοῖς ἀκροαταῖς ἐπὶ τῶν ἐξετάσεων ὁ δυσάρεστος τῶν μαθητῶν θόρυβος, προερχόμενος καὶ ἐκ τῆς στενότητος τῆς αἰθούσης τῶν ἐξετάσεων, ἀκαταλλήλου ὅλως ὡς πρὸς τοιαύτην Ἐθνικὴν σχολὴν, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως παιδονόμων· διότι ἐπὶ τοσούτων μαθητῶν εἷς μόνος

ὑπάρχει παιδονόμος, οἱ δὲ ἄλλοι δύο ὑπηρέται τῆς σχολῆς εἰσιν ὁ θυρωρὸς καὶ ὁ καθαριστής. Προσθέσατε δὲ καὶ τὴν πολυτάραχον τῆς σχολῆς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν δύο λεωφόρων θέσιν.

Μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὰς ἐξετάσεις. Ἤρξαντο αὗται τὴν κυριακὴν (19 ἰουνίου), καὶ διήρκεσαν ὅλην τὴν ἑβδομάδα, ἐξεταζομένων τῶν μαθητῶν, πρὸ μεσημβρίας μὲν, 4 ὥρας, μετὰ μεσημβρίαν δὲ, 3. Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐξετάσεων ἐγένετο ἡ συνήθης τελετὴ ὑπὸ τοῦ παραιτηθέντος Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου μετὰ τῆς Ἱ. Συνόδου, ἀκολούθως ἀπήγγειλεν ὁ διευθυντὴς σύντομον λογίδριον περὶ τῆς σχολῆς, καὶ ἀμέσως ἤρξαντο αἱ ἐξετάσεις ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως.

Καὶ ὁ μὲν Πατριάρχης παρευρέθη τρὶς, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν Σ. Ἀρχιερέων ἐκ διαλειμμάτων πάντοτε, πρὸ μεσημβρίας καὶ μετὰ μεσημβρίαν, πλὴν ὀλίγων τινῶν Μητροπολιτῶν, διόλου μὴ παρευρεθέντων, ἢ μόνον ἅπαξ. Ἐκ δὲ τῶν κοσμικῶν μελῶν τῆς Ἐθνοσυνελεύσεως παρῆν τακτικώτατα ὁ ἀξιότιμος ἀντιπρόσωπος τῆς Σμύρνης, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ὁ τῆς Κρήτης καὶ Λέσβου μετά τινων ἄλλων λογίων. Οὐδεὶς δὲ παρευρέθη τῶν λεγομένων ἀρχόντων τοῦ Ἔθνους καὶ προκρίτων Κωνσταντινουπολιτῶν, ἀσχολουμένων, φαίνεται, μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως εἰς τὴν εἰσαγομένην ἤδη μεταρρύθμισιν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων. Ὥστε ὀρθότατα καὶ ἡ *Βυζαντὶς* ἐλεεινολόγησε τὴν διαγωγὴν ταύτην τῶν προκρίτων καὶ κοσμικῶν Ἐφόρων τῆς σχολῆς ταύτης.

Ἀλλὰ, κύριε Συντάκτα, περὶ τῆς φιλοτιμίας τῶν γονέων καὶ προστατῶν τῶν φοιτώντων τί νὰ εἴπῃ τις; Εἰθισμένος ὢν εἰς τὰς ἐξετάσεις τῶν ἐν Σμύρνῃ, Κρήτῃ, Χίῳ σχολείων καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ὀθωμανικῆς ἐπικρατείας, δὲν δύναμαι νὰ παρασιωπήσω, ὅτι κατ' ἀντίστροφον ὅλως ἀναλογίαν προβαίνουσιν οἱ Κωνσταντινουπολῖται. Πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, οὐδεὶς τῶν γονέων παρευρίσκετο, κἂν πρὸς ἅμιλλαν καὶ διέγερσιν τῆς φιλοτιμίας τοῦ ἰδίου αὐτοῦ τέκνου, ἐνῷ ἡ παρουσία τῶν πολιτῶν ἐν γένει ἀναζωπυροῖ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν παντὸς φοιτητοῦ.

Καὶ ἡ μὲν Α'. τάξις, ἤτοι ἡ κατωτάτη, συγκειμένη ἐκ 55 περίπου μαθητῶν, ἐξητάσθη εἰς τὴν ἱερὰν Κατήχησιν, τὰ Ἑλληνικὰ (Ὀλυνθιακοὺς τοῦ Δημοσθένους), Ἀριθμητικὴν καὶ ἀρχὰς Γαλλικῶν, ἡ δὲ Β'., συγκειμένη ἐκ 35, ἐξητάσθη εἰς τὰ Ἑλληνικὰ (Πλάτωνος Κρίτωνα καὶ Δημοσθένους τὸν περὶ Στεφάνου), Γαλλικὰ (Τηλέμαχον καὶ μύθους Λαφονταίνου), Λατινικὰ (Κορνήλιον Νέπωτα), Τουρκικὰ (μετάφρασιν τῆς περιηγήσεως τῆς Εὐρώπης καὶ Ῥισαλεῖ Ἀχλιὰκ), Ἄλγεβραν καὶ ἀρχὰς τῆς Γενικῆς Ἱστορίας.

Ἡ Γ'. (ἐκ 19 μαθητῶν) ἐξητάσθη εἰς τὰ Ἑλληνικὰ (Θουκυδίδην καὶ Ἡρόδοτον), Γαλλικὰ (Πρακτικὴν Ἠθικὴν μετ' ἐφαρμογῆς γραμματικῆς), Λατινικὰ (Ἰούλιον Καίσαρα), Τουρκικὰ (περιήγησιν τοῦ Λονδίνουμετ' ἐφαρμογῆς γραμματικῆς), Γεωμετρίαν καὶ Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν.

Ἡ Δ'. (ἐκ 19 ὡσαύτως μαθητῶν) ἐξητάσθη εἰς τὰ Ἑλληνικὰ (Ὅμηρον καὶ Θεόκριτον), Γαλλικὰ, διάφορα τεμάχια φιλολογικὰ καὶ ἐπιταφίους λόγους Βοσσουέτου), Λατινικὰ (Σαλλούστιον), Τουρκικὰ (Πέντι Ἀττὰρ καὶ Ἱστορίαν Καρόλου), Τριγωνομετρίαν καὶ Κοσμογραφίαν, Ῥωμαϊκὴν Ἱστορίαν, Ψυχολογίαν καὶ Ἀνθρωπολογίαν.

Ἡ Ε'. ἤτοι ἡ ἀνωτάτη (ἐκ 19 μαθητῶν) ἐξητάσθη εἰς τὰ Ἑλληνικὰ (Πίνδαρον καί Σοφοκλέα), Ῥητορικὴν μετὰ προγυμνασμάτων, Γαλλικὰ (Σατύρας καὶ ποιητικὴν τέχνην Βοαλὼ, Σύνοψιν Φιλολογίας γραπτὴν), Λατινικὰ (Ὁράτιον), Τουρκικὰ (Γκιουλιστὰν καὶ διαφόρους Τουρκικὰς συνθέσεις), Φυσικὴν, Ἱστορίαν τοῦ Μεσαιῶνος, Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Ἠθικὴν Φιλοσοφίαν καὶ Φυσικὴν Θεολογίαν.

Εἰς τὴν νέαν Ἐφορίαν ὀφείλεται καὶ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ μαθήματος τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς*, παραδιδομένης εἰς τοὺς ἁρμοδίους τῶν φοιτητῶν τρὶς τῆς ἑβδομάδος ὑπὸ τοῦ νῦν πρωτοψάλτου τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας. Κατεγοητεύθην, κ. Συντάκτα, ὑπὸ τῆς συμφωνίας καὶ ἁρμονίας τῶν εἰς δύο χοροὺς παραταχθέντων μαθητῶν, ψαλλόντων διάφορα μαθήματα τὴν τελευταίαν τῶν ἐξετάσεων ἡμέραν.

Οἱ ἀπολυθέντες τελειοδίδακτοι τῆς σχολῆς ταύτης μαθηταὶ ἦσαν ἐφέτος 19 τὸν ἀριθμὸν, λαβόντες τὰ τακτικὰ αὐτῶν ἀπολυτήρια. Τούτων 9 μὲν εἰσι Βυζάντιοι, 3 δὲ Ἁγιοταφῖται, 3 Καισαρεῖς, 2 Αἰγαιοπελαγῖται, εἷς Ἰκονιεὺς, καὶ εἷς Μακεδών. Τινὲς τούτων, ὡς ἐπληροφορήθην, μεταβαίνουσιν εἰς Εὐρώπην πρὸς τελειοποίησιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν.

Ἐντύπωσιν προσέτι πολλὴν μοι ἐνεποίησε τὸ παρὰ τῶν μαθητῶν εἰς τοὺς καθηγητὰς αὐτῶν προσφερόμενον ἀπεριόριστον σέβας· ἐξ οὗ συμπεραίνω ὅτι καὶ ἀγωγῆς ἐκ παίδων καλῆς οἱ φοιτῶντες δὲν στεροῦνται, οὐχ ἧττον δὲ ὅτι καὶ οἱ ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ διδάσκοντες προσφέρονται ὡς πατέρες φιλόστοργοι πρὸς τέκνα αὐτῶν ἀγαπητὰ, ἐφελκύοντες οὕτω τὴν ἀγάπην αὐτῶν.

Περαίνων δὲ τὴν περὶ τῆς σχολῆς ταύτης διατριβήν μου, εὐσυνειδότως λέγω, ὅτι ἐφέτος αἱ ἐξετάσεις τῆς σχολῆς ταύτης ἀπέβησαν πολλῷ τῶν ἄλλων ἐτῶν ὑπέρτεραι. Καὶ ὅτι μὲν ἐφάνησαν, ὅτι ἦσαν καί τινες μεταξὺ τῶν πολλῶν μαθητῶν ὄντως *κηφῆνες*, ὡς ἀπεκάλεσεν αὐτοὺς καί τις τῶν καθηγητῶν, οἱ πλεῖστοι ὅμως ἔδειξαν ὅτι *ἐργάτευσαν*, οὕτως εἰπεῖν, καλῶς τὰ διδαχθέντα καὶ ἐπιτυχῶς, προοιωνιζόμενοι αἴσιον μέλλον. Ἐκ τῶν ἀπολυθέντων μάλιστα ὑπάρχουσί τινες νέοι ζωηροὶ καὶ εὐφυεῖς, οἵτινες δύνανται νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν ὠφέλειαν τοῦ Ἔθνους πολλαχῶς, ἂν τινας ἐξ αὐτῶν ἐκλέγουσα ἡ μεγάλη Ἐκκλησία, ἔστελλεν εἰς διάφορα ἐκπαιδευτήρια τῆς περιωτισμένης Εὐρώπης, διὰ νὰ τελειοποιηθῇ ἕκαστος εἰς ἓν εἶδος, καὶ χρησιμεύσωσιν ἐπομένως εἰς συμπλήρωσιν ἑδρῶν τινων ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ σχολῇ· διότι, ὡς παρετήρησα, μία ἐπαισθητὴ ἔλλειψις ὑπάρχει ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ, ἡ ἔλλειψις τῆς *Ἑλλη-*

ρικῆς Μυθολογίας καὶ Ἀρχαιολογίας, καθὼς ἀπαιτεῖται καὶ μία ἕδρα ἱερῶν μαθημάτων ἤτοι *Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας καὶ στοιχειώδους Δογματικῆς Θεολογίας*, χρησίμων οὐ μόνον ἰδίᾳ εἰς τὸν Κλῆρον, ἀλλ' εἰς πάντα ὀρθόδοξον ἐν γένει χριστιανὸν, καὶ πρὸ πάντων εἰς διδάσκαλον, κατὰ τὸν τῆς σχολῆς ταύτης προορισμὸν, ὡς ἔκπαλαι εἰθίστο ἐν τῇ Κουρουτσεσμείῳ ταύτῃ σχολῇ, ἐν ᾗ ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν μαθημάτων ἐδιδάσκετο ἡ ἱερὰ Ἱστορία, ἱερὰ Κατήχησις, στοιχείωσις Θεολογίας καὶ Δογματικὴ Θεολογία· ἀλλ' ἤδη, ἐπειδὴ εἰς τὰ Ἑλληνικὰ προκαταρκτικὰ σχολεῖα παραδίδοται ἡ ἱερὰ Ἱστορία καὶ ἡ ἱερὰ Κατήχησις, ἐν αὐτῇ, ὡς ἐν ἀνωτάτῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκπαιδευτηρίῳ, καλὸν εἶναι νὰ παραδίδωνται, πλὴν τῆς ἀνωτέρας ἱερᾶς Κατηχήσεως, καὶ τὰ περὶ ὧν ἐγένετο λόγος δύο ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα.

Τὰς παρατηρήσεις μου ταύτας, ὑποβάλλων ἐν μέρει εἰς τὴν δραστήριον ὄντως καὶ φιλογενῆ Ἐφορίαν τῆς σχολῆς ταύτης, ἐν γένει δὲ, εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος, εὐελπίζομαι ὅτι θέλουσι ληφθῆ ὑπὸ ἐμβριθῆ σκέψιν αὗται, ὡς κοσμοῦσαι τὸ ἄλλως ἀξιόλογον τοῦτο ἐκπαιδευτήριον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ καὶ ἱστορικὴν καὶ πραγματικὴν ὄντως ἔχον ἀξίαν.

Ἔλλειψιν δὲ καθήκοντός μου ἤθελον θεωρήσει, ἂν δὲν προσέθετον καὶ ὀλίγας τινὰς λέξεις περὶ τῆς ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ Βιβλιοθήκης. Ἐκ περιστάσεως ἀνοιχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς σχολῆς, ἔτυχον νὰ ἴδω ταύτην· ἄλλως, *ἔστι κεκλεισμένη, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν*. Ἔχει συγγράμματα Ἐκκλησιαστικῶν πατέρων πολύτιμα, συγγραφεῖς καὶ ποιητὰς Ἕλληνας ἐπίσης, καὶ διάφορα ἄλλα διαφόρων διαλέκτων πολύτιμα σώματα· ἀλλ' οὐδὲν ὑπάρχει μεταξὺ τούτων νεώτερον, ἐν ᾧ ὤφειλεν ἡ Ἐφορία νὰ δαπανᾷ κατ' ἔτος ποσόν τι χρηματικὸν, ἔστω καὶ κατ' ἀρχὰς ὀλίγον, εἰς προμήθειαν τῶν νεωτέρων βιβλίων καὶ πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης, νὰ διορίσῃ δὲ καὶ *Κοσμητὴν* ἰδίᾳ αὐτῆς, ὅπως οὗτος ἀνταποκρίνηται πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ ἐκδότας, καὶ οὕτω, διὰ τῆς προσφορᾶς ἑνὸς ἀντιτύπου, αὐξηθῇ ἡ Βιβλιοθήκη. Τὰς προσφορὰς ταύτας ὁ Βιβλιοφύλαξ θέλει ἀναγγέλλει διὰ τοῦ τύπου κατὰ μῆνα, πρὸς διέγερσιν τῆς φιλοτιμίας τῶν δωρητῶν, καὶ μίμησιν εὐγενῆ ἄλλων. Ὁ δὲ Διευθυντὴς τῆς σχολῆς ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων ὀφείλει νὰ ἀπαγγέλλῃ ἔκθεσιν τῶν ἐτησίως δωρουμένων μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν δωρητῶν.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ.

Αἱ ἐξετάσεις τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς ἤρξαντο, ὡς ἔθος, ἀπὸ τῆς ά. ἰουλίου (ἡμέρᾳ παρασκευῇ), διαρκέσασαι ἡμέρας ἐννέα. Καὶ

τὰς μὲν πρώτας δύο ἡμέρας ἐξητάσθησαν ὑπὸ τοῦ Σχολάρχου οἱ ἐφέτος πέντε τελειοδίδακτοι μαθηταί· τὴν δὲ κυριακὴν ἐγένετο ἡ τελετὴ τῆς ἐπισήμου ἀναγορεύσεως τῶν πέντε τούτων διδακτόρων τῆς Θεολογίας. Τὰς ἄλλας ἡμέρας ἐξητάσθησαν αἱ λοιπαὶ τάξεις, ἑκάστη εἰς τὰ ἴδια αὐτῆς μαθήματα, παρὰ τοῦ ἁρμοδίου αὐτῶν καθηγητοῦ.

Παρευρεθεὶς εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν τελειοδιδάκτων, ὁμολογῶ εὐσυνειδότως, ὅτι ἐπίσης καὶ οἱ πέντε ἀπήντησαν εὐστόχως εἰς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ σεβαστοῦ Σχολάρχου, ἔν τε τῇ ἱερᾷ καὶ Ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ, τῇ Εἰσαγωγῇ εἰς τὴν ἁγίαν Γραφὴν, τῇ Ἑρμηνευτικῇ καὶ λοιποῖς θεολογικοῖς μαθήμασιν, ὡς τοῦτο ἀπεφάνθησαν πάντες οἱ παρευρεθέντες λόγιοι.

Καὶ εἷς μὲν τῶν καθηγητῶν, ὁ κ. Χριστόδουλος, ἀπήγγειλε τὸν πρὸ τῶν ἐξετάσεων ἐναρκτήριον λόγον. Εἶτα δὲ, ὁ ἅγιος Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος Τυπάλδος, ὁ γεραρὸς οὗτος καὶ σεβάσμιος διευθυντὴς τοῦ ἱεροῦ τούτου καταστήματος, ἀνέγνω ἔκθεσιν τῶν παρὰ διαφόρων φιλομούσων καὶ φιλογενῶν ἀνδρῶν δωρηθέντων καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰς τὴν σχολὴν, ἐν οἷς μάλιστα διέπρεπε τὸ ὄνομα τοῦ φιλομουσοτάτου Πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κ. Κυρίλλου.

Παρευρέθησαν δὲ κατὰ συνέχειαν ἐπὶ τῶν ἐξετάσεων τούτων οἱ Μακαριώτατοι τρεῖς Πατριάρχαι: Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων· ἐκ δὲ τῶν συνοδικῶν τοῦ Πατριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνου μόνος ὁ Μελενίκου, ὡς Ἔφορος καὶ ταμίας τῆς σχολῆς· οἱ λοιποὶ τῶν Ἐφόρων ἅπαξ μόνον παρευρέθησαν ἐν τῇ τῶν διδακτόρων ἀναγορεύσει. Ἡ ἀπουσία αὕτη τῶν συνοδικῶν ἐκ τοιούτου ἐκπαιδευτηρίου, ὅπου ἰδίᾳ μορφοῦται ὁ Κλῆρος, πολλὴν παρέσχε δυσάρεστον ἐντύπωσιν εἰς τὸ δημόσιον, καθόσον μάλιστα κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἠδύναντο νὰ παραβλαφθῶσι τὰ σχέδια αὐτῶν, καὶ ἂν ἀπεμακρύνοντο ἐπί τινας ἡμέρας ἀπὸ τοῦ Φαναρίου, τῆς ἕδρας ταύτης τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων!

Διὰ τῆς ἀόκνου ὄντως καὶ σοφῆς διευθύνσεως τοῦ ἐθνωφελοῦς τούτου ἱεροῦ καταστήματος ὑπὸ τοιούτου ἀνδρὸς, οἷος παρὰ πάντων ὁμολογεῖται ὁ κ. Τυπάλδος, διὰ τῆς ἐπίσης δραστηρίου συμπράξεως ὅλων τῶν ἐν αὐτῷ συνεργαζομένων καθηγητῶν, τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐκπαιδευτήριον προβαίνει κατ' εὐχὴν, ὑλικῶς τε καὶ ἠθικῶς. Εἴθε δὲ καὶ ἡ μεγάλη Ἐκκλησία, ἀπαλλαχθεῖσα τῆς εἰς ἣν περιέπεσεν, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, δυσχερείας, φροντίσειε δραστηριώτερον περί τε αὐτοῦ καὶ τῶν λοιπῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ κοινωφελῶν τοῦ Ἔθνους καταστημάτων, χρῃζόντων ἁπάντων ἀνεξαιρέτως συντόνου προστασίας.

Ἐπληροφορήθην ἐν τούτοις, κύριε Συντάκτα, ὅτι τὸ Αὐτοκρατορικὸν ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐπέστειλεν εἰδοποίησιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐξετάζον τὸν λόγον, δι' ὃν δὲν εἰδοποίησεν ἐπισήμως ἡ μεγάλη Ἐκκλησία τὸ ὑπουργεῖον διὰ τὰς ἐξετάσεις τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν ἐκπαιδευτηρίων. Καὶ πραγματικῶς ἀπορῶσιν οἱ πάντες, διατί ἐγένετο

ἡ παραμέλησις αὕτη, ἐνῷ τὸ ὑπουργεῖον πλήρη ἔχει δικαιοδοσίαν ὡς πρὸς τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἁπάντων ἐν γένει τῶν Ἐθνῶν ἀνεξαιρέτως καταστήματα κατὰ τὴν Αὐτοκρατορικὴν θέλησιν, καὶ καθὸμάλιστα συντάττει, ὡς λέγεται, σχέδιον ὁμοιομόρφου διδασκαλίας τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων. Συμπεραίνεται δὲ, ὅτι δὲν προῆλθεν ἡ τοῦ καθήκοντος τούτου παραμέλησις τοῦ Πατριαρχείου ἐξ ἄλλης αἰτίας, εἰμὴ ἐκ τῆς ἀνωμάλου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καταστάσεως ἀναμφιβόλως.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ
ΣΧΟΛΗ.

Αἱ τῆς σχολῆς ταύτης ἐξετάσεις ἤρξαντο τῇ 10 ἰουλίου, δύο μόνον διαρκέσασαι ἡμέρας, διὰ τὴν αἰφνίδιον ἀσθένειαν τοῦ Σχολάρχου Γ. Ῥαφάνου, ἐξετασθεισῶν τῶν τελευταίων μόνον δύο τάξεων ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Ἀναστασίου Κουρμουζιάδου εἰς προκαταρκτικὰ Ἑλληνικὰ μαθήματα: Γεωγραφίαν, Ἀριθμητικὴν, καὶ ἱερὰν Ἱστορίαν. Παρευρέθησαν δὲ ἐν αὐταῖς ὁ Σ. Τοποτηρητὴς τοῦ Πατριάρχου ἅγ. Νικαίας κ. Ἰωαννίκιος, εἷς τῶν Ἐφόρων τῆς σχολῆς: ὁ ἅγ. Ἀμασείας, οἱ πανιερώτατοι Δρυϊνουπόλεως καὶ Σβορνικίου, καὶ λοιποὶ φιλόμουσοι ἀκροαταί.

Ἡ σχολὴ αὕτη, δύο ἔχουσα διδασκάλους, ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 140 μαθητὰς, διηρημένους εἰς 4 κλάσεις. Μία δὲ τούτων, ἡ ἀνωτάτη, κατ' ἔτος μεταβαίνει εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Γένους σχολὴν, μεθ' ἧς συνενοῦνται καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐνοριακῶν σχολείων προσερχόμενοι μαθηταί. Ἐφορευομένη δὲ καὶ αὕτη ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἐφορίας, διατηρεῖται ἤδη ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς μεγάλης σχολῆς, προερχομένων ἐκ κτηματικῶν ἀρχαίων ἀφιερωμάτων ἐν ταῖς παραδουναβίοις Ἡγεμονίαις. Αἰωνία ὄντως ἡ μνήμη τοιούτων εὐεργετῶν καὶ ἀειμνήστων ἀνδρῶν!

Περίεργον δὲ ὅτι, ἐνῷ αἱ πλεῖσται τῶν ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνοικιῶν ἔχουσι πρὸς τῇ ἀλληλοδιδακτικῇ καὶ Ἑλληνικὴν σχολὴν, διατηρουμένην ἢ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς κατ' ἐνορίαν ἐκκλησίας, ἢ ἐξ ἀφιερωμάτων κτημάτων τινῶν, ἀποσπασθέντων ποτὲ, κοινῇ τῶν ἐνοριτῶν γνώμῃ, ἐκ τῆς ἐκκλησίας, κατ' ἐπίμονον προτροπὴν τῶν φιλομουσοτέρων, καὶ ἀφιερωθέντων τῇ σχολῇ πρὸς ἄνετον διατήρησιν αὐτῆς, μόνη ἡ *Πατριαρχικὴ τοῦ Φαναρίου συνοικία* δὲν διατηρεῖ, εἰμὴ μόνον ἀλληλοδιδακτικὴν σχολὴν, καὶ ταύτην οὐχ ὡς δεῖ, καθὼς παρακατιόντες ἐλλόγως ἀποδείξομεν, ἐνῷ πρὸ χρόνων ἡ προκαταρκτικὴ αὕτη τοῦ Γένους σχολὴ διετηρεῖτο ἐκ τοῦ Πατριαρχικοῦ *Κοινοῦ*· ἀλλ' ἐπομένως συνήνωσαν καὶ ταύτην βαθμηδὸν μετὰ τῆς Μ. σχολῆς οἱ κατὰ καιρὸν Ἔφοροι, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐκ Ξηροκρήνης τοῦ Βοσπόρου μετάθεσιν αὐτῆς εἰς Φανάριον ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ πασιγνώστου Πιτσιπίου, ὃν εἶχε συ-

στήσει ἡ ὀκταμελὴς τότε Ἐφορία τῆς σχολῆς. Διὰ τοῦτο ἤδη ὑπάρχει οὐ μικρὸν ἔλλειμμα ὡς πρὸς τὴν ἀπάντησιν τῶν ἀπαιτουμένων δαπανῶν τῶν δύο τούτων Ἐθνικῶν σχολείων. Τί δ' ἔμελλεν ἄρα γε γενέσθαι ἐν τῇ τοιαύτῃ τῶν Ἐθνικῶν καὶ Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καταστάσει, εἰ μὴ ὑπῆρχε τὸ σταθερὸν ἐτήσιον εἰσόδημα τῆς *Κουρουτσισμείου* σχολῆς, ἐκ τρισχιλίων, ὡς ἐπληροφορήθην, καὶ ἐπέκεινα Ὁλλανδικῶν κατ' ἔτος φλωρίων, δὶς τοῦ ἔτους καθ' ἑξαμηνίαν τακτικώτατα ἀποστελλομένων; Εὐκόλως ἕκαστος κατανοεῖ, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη ἤθελον εἶναι ταῦτα *κεκλεισμένα*, ἐπὶ βλάβῃ τῆς φοιτώσης νεότητος, καὶ πρὸς δυσμοιρίαν τοῦ Ἔθνους!

Μετὰ μεγίστης μου δὲ λύπης, κ. Συντάκτα, προστίθημι, καὶ ὅ,τι τελευταῖον ἐπληροφορήθην παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἐφόρου καὶ ταμίου τῆς Θεολογικῆς σχολῆς, ὡς καὶ παρά τινων ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων, ὅτι χρήματα διόλου δὲν ὑπάρχουσι πρὸς πληρωμὴν κἂν τῶν διδασκαλικῶν μισθῶν, νέους μαθητὰς δυσκολεύεται ἡ Ἐφορία νὰ παραλάβῃ, καὶ ὅτι μεγίστη οἰκονομία, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, *φειδὼ* εἰσήχθη ἐντὸς τοῦ καταστήματος, οὐχὶ εὐάρεστος εἰς τοὺς ἐνδιαιτωμένους, καὶ πολλὰ ἄλλα προοιωνίζονται, ὡς μὴ ὤφειλεν! ἀπαίσια ὡς πρὸς πάντα ἐν γένει τὰ δημόσια καταστήματα, ἂν ὁ τὰ πάντα διέπων δὲν ἐκτείνῃ, ὅσον τάχος, χεῖρα ἀρωγὸν, καὶ οὕτως ἀποτριβῶσιν ἀπὸ τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους αἱ προσαφθεῖσαι αὐτῷ κηλῖδες ἐν ταῖς ἐσχάταις μάλιστα ταύταις χαλεπαῖς τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους ἡμέραις.

Καιρὸς ἤδη νὰ εἴπω καί τινα περὶ τῶν λοιπῶν τῆς πρωτευούσης σχολείων, Ἑλληνικῶν τε καὶ ἀλληλοδιδακτικῶν, καὶ τῶν Παρθεναγωγείων. Ἀλλὰ πρὶν ἢ γένηται λόγος τις περὶ αὐτῶν, ἂς μὴ διέλθω ἐν σιγῇ ὅτι πολλὴν ἐνταῦθα ἐνεποίησε λύπην εἰς τοὺς μαθόντας, τὸ γενόμενον δηλ. *ἐν τῷ Ἐθνικῷ Ὀρφανοτροφείῳ*.

ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ.

Τὸ Ἐθνικὸν *λεγόμενον* Ὀρφανοτροφεῖον, κείμενον, ὡς γνωστὸν, κατὰ τὸ Ἐπταπύργιον, πλησίον τοῦ Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου, διατηρεῖται ἀπὸ τῆς καθιδρύσεως αὐτοῦ ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ διασήμου ἁγιάσματος τῆς *Ζωοδόχου Πηγῆς*, ὡς καὶ τὸ Νοσοκομεῖον. Ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ τούτῳ συνέστησαν μόλις πρὸ 5 ἐτῶν σχολεῖα, πρῶτον ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ κατόπιν Ἑλληνικὸν, ἐν ᾧ ὑπῆρχον μέχρι τῆς ά. σχεδὸν ἰουλίου τοῦ παρελθόντος, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν δύο διδασκάλων: Ἕλληνος καὶ ἀλληλοδιδακτικοῦ, 80 μαθηταί. Οἱ μαθηταὶ οὗτοι ἦσαν παῖδες ὀρφανοὶ καὶ ἀνέστιοι, συνειλεγμένοι οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀγυιῶν· πρὸς τῇ ἠθικῇ

δὲ αὐτῶν βελτιώσει, ἐξεπαιδεύοντο ἀρκούντως ἐν αὐτῷ. Αἱ τάξεις μάλιστα τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου, ὅπερ ἐπεσκέφθην πέρυσιν, εἶχον προοδεύσει ἀρκούντως εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς καὶ τὰ λοιπὰ βοηθητικὰ μαθήματα ὑπὸ ἐπιμελέστατον διδάσκαλον, καθ' ἣν μοι παρέσχον ἐντύπωσιν πολλῶν μαθητῶν ἀποκρίσεις εἰς τὰς προταθείσας μοι αὐτοσχεδίους ἐρωτήσεις.

Εὑρεθεὶς δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην καὶ ἐφέτος εἰς Κωνσαντινούπολιν, μετὰ τὴν εὐλαβῆ ἐπίσκεψιν τοῦ πανσέπτου ἁγιάσματος τῆς Ζωοδόχου πηγῆς, καὶ ἀκολούθως τοῦ Ἐθνικοῦ Νοσοκομείου, ἔσπευσα νὰ μεταβῶ καὶ αὖθις εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ὀρφανοτροφείου, διευθύνθην ἀμέσως εἰς τὴν ἐν αὐτῷ σχολὴν, καὶ αἴφνης, κατὰ δυστυχίαν, μανθάνω ὅτι *οἰκονομίας χάριν*, διὰ τὴν ἐν γένει ἀθλίαν οἰκονομικὴν τῶν Ἐθνικῶν καταστημάτων κατάστασιν, ἀντὶ τοῦ νὰ γίνωσιν ἄλλαι οἰκονομικαί τινες τροποποιήσεις, ἐνεκρίθη ἵνα ἀπὸ ἁ. ἰουλίου *διαλυθῇ* ἡ ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ Ἑλληνικὴ σχολὴ, ὅπερ καὶ ἐτέθη πάραυτα εἰς ἐνέργειαν, ἀποπεμφθέντων 50 πτωχῶν, ἀνεστίων καὶ ὀρφανῶν παίδων μετὰ τοῦ Ἑλληνοδιδασκάλου. Ἵνα δὲ μὴ διαδοθῇ ἡ δυσεξάλειπτον ἐπενεγκοῦσα ὄνειδος τοῖς τὰ Ἐθνικὰ πράγματα διέπουσιν αὕτη πρᾶξις, ἐνεκρίθη ἵνα μείνωσιν 28—30 παιδάρια τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μόνον σχολῆς, καὶ τοῦτο ἴσως *πρὸς τὸ θεαθῆναι*, κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον. Πληροφοροῦμαι δὲ, ὅτι πολλαὶ καὶ ἄλλαι οἰκονομικαὶ διενεργοῦνται μεταῤῥυθμίσεις, ἐπὶ βλάβῃ τῶν κοινωφελῶν τούτων καταστημάτων, τοῦ τε Ὀρφανοτροφείου καὶ τοῦ Νοσοκομείου.

Μετὰ δακρύων, κ. Συντάκτα! ἐξῆλθον τοῦ ὄντως ἤδη *λεγομένου* μόνον Ὀρφανοτροφείου, συλλογιζόμενος κατ' ἐμαυτὸν, ἂν ἔφθασέ ποτε τὸ Ἔθνος εἰς χειροτέραν κατάστασιν, ἢ μᾶλλον, ἂν παρημελήθησαν τὰ Ἐθνικὰ καταστήματα ἄλλοτέ ποτε ἐπὶ τοσοῦτον. Καὶ ἂν ὑποθέσῃ τις, ὅτι τὰ εἰσοδήματα τοῦ ἁγιάσματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς δὲν ἐξήρκουν εἰς τὴν διατήρησιν τούτων, δὲν ὤφειλεν ἄρα ἡ μεγάλη Ἐκκλησία καὶ ἐξ ἀμηχάνων νὰ εὕρῃ πόρους, ἔστω καὶ δι' ἐράνου τῶν φιλογενῶν καὶ φιλελεημόνων;

Μὲ θλῖψιν καὶ συγκίνησιν καρδίας μεγίστην μετέβην εἰς τὸ παρακείμενον Ἀρμενικὸν Νοσοκομεῖον, ἐν ᾧ διατηρεῖται σχολὴ λαμπρὰ ὑπὸ ἐποπτείαν τῶν ἐπισημοτέρων ἐκ τοῦ Ἀρμενικοῦ Ἔθνους ἀνδρῶν, καὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν Ἀρμενίου διευθυντοῦ ἐμπείρου μετὰ πολλῶν ἄλλων διδασκάλων διαφόρων διαλέκτων καὶ λοιπῶν ἰδίᾳ μαθημάτων. Ἡ τάξις, ἡ εὐγενὴς μετὰ φιλοφροσύνης ὑποδοχὴ, αἱ εὔστοχοι τῶν μαθητῶν ἀπαντήσεις εἰς ὅ,τι ἠρωτῶντο, τὰ ἄριστα δείγματα τῆς Ἰχνογραφίας, Καλλιγραφίας καὶ Ζωγραφίας, τὰ πάντα δεικνύουσι τὴν πρόοδον τοῦ σχολείου τούτου. Ὅ,τι δὲ μοὶ παρέσχε ζωηροτέραν ἐντύπωσιν, εἶναι ἡ πρὸ χρόνων ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ εἰσαγωγὴ τῆς Ἑλληνικῆς

γλώσσης (α), ἣν οἱ τῶν Ἀρμενίων σπουδάζουσι παῖδες ὑπὸ Ἕλληνα διδάσκαλον Ὑψωμαθεινόν. Ἀναχωροῦντί μοι δὲ μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως ἠνεῴχθη ἐπὶ τραπέζης, ἐπίτηδες παρακειμένης, βίβλος, ἐν ᾗ ἐσημείωσα κἀγὼ μετὰ τῶν συνεταίρων μου τὸ ὄνομά μου· περιεργαζόμενος δὲ τὸ βιβλίον τοῦτο, συγκαταθέσει τῶν ξεναγούντων με Ἐφόρων καὶ διευθυντοῦ, εὗρον καταγεγραμμένα πολλὰ ἐπίσημα ἄτομα: ἀλλοεθνῆ τε καὶ ὁμοεθνῆ, ἐπισκεφθέντα κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τὴν σχολὴν ταύτην, ἐν οἷς καὶ συνοδικά τινα μέλη.

Ἐκ φιλοτιμίας Ἐθνικῆς, ἀξιότιμε κ. Συντάκτα, πολλὰ πολλάκις συγκαλύπτομεν κακά· ἂς περιέλθῃ τις ἓν δημόσιον κατάστημα, τουλάχιστον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἄλλου Ἔθνους καὶ ἓν ὁμοεθνὲς, καὶ ἀμέσως διαδηλοῦται ἡ μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰ, ἔστω καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν καὶ φιλοφροσύνην. Ἀντίθετα ὅλως, κατὰ δυστυχίαν, κατήντησαν τὰ ἡμέτερα πράγματα! Νομίζει ὁ περιηγούμενος, ἔστιν ὅτε, ὅτι μεταβαίνει εἰς ἀντίθετον ὅλως ἡμισφαίριον!!

ΕΝΟΡΙΑΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Ὅσον δὲ περὶ τῶν δημοσίων ἐνοριακῶν σχολείων, Ἑλληνικῶν τε καὶ ἀλληλοδιδακτικῶν, καὶ τοῦ διοργανισμοῦ αὐτῶν, θέλουσι λεχθῆ ἀκολούθως τὰ δέοντα, ἀφοῦ προηγουμένως προσδιορισθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν πρωτοβαθμίων καὶ δευτεροβαθμίων Ἑλληνικῶν σχολείων, καὶ ἐπομένως τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν.

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Πρωτοβάθμια εἴτε ἀνώτερα Ἑλληνικὰ ἐνοριακὰ σχολεῖα ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συμπεριλαμβανομένων τῶν προαστείων καὶ τοῦ Βοσπόρου, ὡς καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, ὑπολογίζονται, κύριε Συντάκτα, μόλις ἑπτά. 1) Τὸ ἐν Σταυροδρομίῳ τῶν Εἰσοδίων. 2) Τὸ τῶν Ταταούλων. 3) Τὸ τῆς ἁγίας Κυριακῆς κατὰ τὸ Κοντοσκάλιον. 4) Τὸ ἐν Ὑψωμαθείοις κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. 5) Τὸ ἐν Χρυσοπόλει. 6) Τὸ ἐν Διπλοκιονίῳ. 7) Τὸ ἐν Μεγάλῳ Ῥεύματι.

ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Δευτεροβάθμια, εἴτε κατώτερα Ἑλληνικὰ ἐνοριακὰ σχολεῖά εἰσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν ἀριθμὸν εἴκοσι. 1) Τὸ τοῦ Τσιβαλίου. 2) Τὸ τοῦ Ἁγιοταφιτικοῦ

(α) Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εὐτυχῶς πρὸ χρόνων εἰσήχθη, αὐτοκρατορικῇ κελεύσει, καὶ εἰς τὴν ἐν νήσῳ Χάλκῃ Ὀθωμανικὴν Ναυτικὴν σχολὴν, πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν αὐτῇ διδασκομένων Ὀθωμανῶν, παραδιδομένη μετ' ἐπιτυχίας καὶ καρποφορίας ὑπὸ ὁμογενοῦς νέου, φιλοπόνου καὶ ἀξιοτίμου.

Μετοχίου. 3) Τοῦ Μουχλίου. 4) Τὸ τῶν Πικριδίων (Χάς-κιοϊ). 5) Τὸ τοῦ Παλατᾶ κατὰ τὴν συνοικίαν τῶν Ταξιαρχῶν. 6) Τὸ τοῦ Ἐδρινὲ-καποῦ (Ἀδριανουπόλεως πύλη). 7) Τῆς Βλάγκας. 8) Τῶν Ἓξ Μαρμάρων. 9) Τοῦ Γαλατᾶ. 10) Ὀρτάκιοϊ. 11) Ἐμιργιανίου. 12) Νεοχωρίου. 13) Θεραπείων. 14) Βουγιοὺκ-δερέ. 15) Γενὶ-Μαχαλᾶ. 16) Κανδυλί. 17) Τσεγκέλ-κιοϊ. 18) Κουσγουντζουκίου. 19) Χάλκης. 20) Πριγκίπου.

ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

Ἀλληλοδιδακτικὰ ὑπάρχουσιν ἤδη 40. 1) Τὸ ἐν Φαναρίῳ Πατριαρχικόν. 2) Τὸ τοῦ Τσιβαλίου. 3) Τὸ ἐν Παλατᾷ τῶν Ταξιαρχῶν. 4) Τοῦ ἁγίου Δημητρίου κατὰ τὴν Ξυλόπορταν. 5) Μουχλίου. 6) Φωτηρᾶ. 7) Ἐδρινὲ-καπί. 8) Ἐγρὶ-καπί. 9) Σαρμασηκίου. 10) Σαλματομβρουκίου. 11) Τσὶ-καποῦ. 12) Ὑψωμαθείων τῆς συνοικίας τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου. 13) Ὑψωμαθείων τοῦ ἁγίου Γεωργίου. 14) Ὑψωμαθείων τῆς Ἀναλήψεως. 15) Βλάγκας. 16) Ἐξ Μαρμάρων. 17) Κοντοσκαλίου Ἐλπίδος. 18) Κοντοσκαλίου ἁγίας Κυριακῆς. 19) Χάς-κιοϊ. 20) Ταταούλων. 21) Σταυροδρομίου. 22) Γαλατᾶ κατὰ τὴν συνοικίαν τῆς Παναγίας. 23) Διπλοκιονίου. 24) Ὀρτάκιοϊ. 25) Μεγάλου Ρεύματος. 26) Βεβεκίου. 27) Ἐμιργιανίου. 28) Νεοχωρίου. 29) Θεραπείων. 30) Βουγιοὺκ-δερέ. 31) Γενὶ-Μαχαλᾶ. 32) Φαναρακίου. 33) Κανδυλί. 34) Τσεγκέλ-κιοϊ. 35) Κουζγουντζουκίου. 36) Χρυσουπόλεως. 37) Χαλκηδόνος (Καδὶ-κιοϊ). 38) Ἀντιγόνης. 39) Χάλκης καὶ 40) Πριγκίπου.

Ὥστε ἑξήκοντα ἑπτὰ εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅλα τὰ ἐνοριακὰ δημόσια (*) σχολεῖα· 27 μὲν Ἑλληνικά, 40 δὲ ἀλληλοδιδακτικά, ἐντὸς μιᾶς τοιαύτης μεγαλουπόλεως.

Ἐκ τῶν 27 Ἑλληνικῶν ἐνοριακῶν σχολείων (συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐν τῷ Ἁγιοταφιτικῷ Μετοχίῳ) 9 μόνον ὑπάρχουσιν ἐντὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, 4 ἐντὸς τῶν προαστείων (Χάς-κιοϊ, Ταταούλων, Σταυροδρομίου καὶ Γαλατᾶ), 8 ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ τοῦ Βοσπόρου παραλίᾳ, ὧν τὰ 3 ὑπάγονται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου Δέρκων, ἓξ δὲ ἐν τῇ Ἀσιατικῇ τοῦ Βοσπόρου παραλίᾳ καὶ ταῖς παρακειμέναις νήσοις, ὑπαγόμενα ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνος.

Ἐκ δὲ τῶν 40 ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων ἡ μὲν Κωνσταντινούπολις κυρίως ἀριθμεῖ 18, τὰ δὲ προάστεια 4, καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ τοῦ Βοσπόρου παραλία 10, ὧν τὰ 4 ὑπὸ τὴν τοῦ Δέρκων δικαιοδοσίαν, ἡ δὲ Ἀσιατικὴ παραλία μετὰ τῶν νήσων 8, ὑπὸ τὸν Χαλκηδόνος.

(*) Περὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκπαιδευτηρίων καὶ τῶν παρθεναγωγείων ἀλλοτε θέλουσι λεχθῆ τὰ δέοντα.

ΓΕΝΙΚΑΙ ΤΙΝΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ.

Πρωτοβάθμια μὲν σχολεῖα ὀνομάζουσι συνήθως ἐνταῦθα πολλοὶ τῶν λογίων τὰ ἔχοντα δύο (τοὐλάχιστον) διδασκάλους, δευτεροβάθμια δὲ, τὰ ὑφ' ἑνὸς μόνου διευθυνόμενα διδασκάλου, ἀναλόγως τῶν συνοικιῶν. Εἶναι δὲ ἀληθὲς, ὅτι πολλὰ τῶν ἀνωτέρω ἐνοριακῶν σχολείων ἐπαισθητὴν ἔλαβον πρόοδον διὰ τῆς προσθήκης ἀναλόγων διδασκάλων, ἀρίστης διευθύνσεως, δραστηρίου Ἐφορίας (ὡς, π. χ. τὸ ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ ἄλλα τινὰ εὐάριθμα), περὶ τῶν ὁποίων ἰδίᾳ θέλουσιν ἐκτεθῆ τὰ δέοντα, καθὼς καὶ ἐξ ἐναντίας πολλὰ κατήντησαν νὰ ἐκπέσωσι τοῦ βαθμοῦ αὐτῶν διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἐπάρατον διχόνοιαν καὶ ἀσυμφωνίαν τῶν ἐνοριτῶν. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει, δυστυχῶς, καὶ εἰς τὰ κατώτερα Ἑλληνικὰ σχολεῖα, καθὼς καὶ εἰς τὰ ἀλληλοδιδακτικά.

Πολλαὶ τῶν ἐντὸς καὶ αὐτῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνοικιῶν στεροῦνται ὅλως διόλου ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, ὡς ἡ τοῦ Βαλίνου κατὰ τὸν Παλατᾶν, ἡ τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ, κατὰ τὰ Ὑψωμαθεῖα (διὰ τὰς οὐ πολὺ μακρὰν ἀλλήλων κειμένας τρεῖς ἀλληλοδιδακτικὰς σχολὰς), ἡ τοῦ Βελιγραδίου παρὰ τὸ Ἑπταπύργιον, αἱ τοῦ ἐμπορικωτάτου καὶ πολυανθρωποτάτου Γαλατᾶ συνοικίαι (πλὴν τῆς συνοικίας τῆς Παναγίας, ὅπου μόλις διατηρεῖται ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον), καί τινες ἄλλαι συνοικίαι ἐντὸς τοῦ Βοσπόρου, κατά τε τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν παραλίαν.

Ὑπῆρχε δὲ καὶ ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Τεκφοὺρ-σεραΐου ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ, διατηρουμένη, ἐν μέρει μὲν, ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησίας, ἐν μέρει δὲ, ἐκ συνδρομῶν διαφόρων φιλογενῶν, ἀλλ' ἐκλείσθη αὖτη, δυστυχῶς, πρό τινος ἤδη καιροῦ. Ἐπίσης καὶ τὸ κατὰ τὴν Ξυλόπορταν διὰ συνδρομῆς διατηρούμενον ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον ἐκάη εἰς τὴν ἀποτέφρωσιν τῆς συνοικίας ταύτης.

Ἐντισὶ δὲ τῶν συνοικιῶν ὑπάρχουσιν εἰσέτι *παιδαγωγεῖα*, κατὰ τὸ ἀρχαῖον σύστημα, ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἱεροδιακόνου ἢ ἱερέως τῆς ἐνοριακῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐν τῇ Στένῃ, Πασᾶ-κιοϊ καὶ ἀλλαχοῦ.

Πολλαὶ δὲ συνοικίαι στεροῦνται Ἑλληνικῶν σχολείων διὰ τὴν ὅλως ἀξιόμεμπτον διαγωγὴν τῶν κατοίκων. Ὡς τοιούτους δὲ πρώτους, δυστυχῶς, πρέπει ν' ἀναφέρω τοὺς κατοίκους τῆς Χαλκηδόνος (Καδὶ-κιοϊ), εἰς ἣν ὑπάρχει μόνον ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον, καίτοι κατοικουμένην ὑπὸ εὐκαταστάτων, εἴτε ἰθαγενῶν εἴτε ἀλλοδαπῶν (κατὰ τὸ θέρος μάλιστα) κατοίκων. Τοῦ ὀλεθρίου αὐτῶν παραδείγματος, ἂν ἐξετάσῃ τις ἀκριβῶς, εὑρίσκει καὶ ἄλλους εἰς ἄλλας συνοικίας κατὰ δυστυχίαν μιμητάς· ἡ αὐτὴ ἔλλειψις ἐπαισθητῶς ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν νῆσον Ἀντιγόνου.

Ἀλλ' ἴσως, Κύριε Συντάκτα, θέλετε νὰ πληροφορηθῆτε πλέον καὶ περὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος διοργανισμοῦ τῶν σχολείων τούτων. Τοῦτο ἤδη

θέλει δείξει τὸ ἑπόμενον κεφάλαιον, καθ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ ἐννοήσω, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος παρευρεθεὶς εἰς τὰς τῶν περισσοτέρων ἐξετάσεις, καὶ παρ' ἄλλων εἰδημόνων κατ' ἐπάγγελμα λαβὼν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως τὰς ἀπαιτουμένας πληροφορίας, ὡς καὶ παρ' ἀξιοτίμου πεπαιδευμένου μέλους τῆς πρὸ καιροῦ, ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν Πατριαρχικῶν πραγμάτων, διαλυθείσης κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, μεθ' οὗ εὐτύχησα μάλιστα νὰ σχετισθῶ πρὸ χρόνων καὶ ἐν Σύρῳ καὶ ἐν Ἀθήναις.

Μεταβῶμεν ἤδη διὰ βραχέων εἰς τὰ καθέκαστα.

Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν πρωτοβαθμίων Ἑλληνικῶν σχολείων.

1] Τὸ ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλληνικὸν τῶν Εἰσοδίων σχολεῖον εὑρίσκεται ἤδη ἐν βελτίονι ἢ πρότερον καταστάσει, καὶ ὡς πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν αὐτοῦ διοργανισμὸν, καὶ ὡς πρὸς τὴν τῶν μαθημάτων διάταξιν, ἕνεκα τῆς ἀρίστης ὄντως διευθύνσεως τοῦ νουνεχοῦς καὶ ἀξιοτίμου Σχολάρχου Γαβριὴλ Σοφοκλέους, ἀνδρὸς δραστηρίου καὶ φιλοτίμου.

2] Τὸ τῶν Ταταούλων ἐξέπεσε πολὺ, στερηθὲν τοῦ εἰς τὸ πανελλήνιον γνωστοῦ ἀρχαίου διδασκάλου Γ. Χρυσοβέργη, ὑποσκελισθέντος, ὡς ἐπληροφορήθην, ὑπό τινος τῶν διδασκάλων, οὐδεμίαν μὲν οὐδαμῶς δυναμένου ἔχειν ἀντιπαράθεσιν παρά γε τοῖς φρονίμοις, ὑπὸ τῶν προύχόντων ὅμως τῆς συνοικίας ταύτης προτιμηθέντος, ὡς πρὸς τὸ φαινόμενον χρηματικῆς οἰκονομίας χάριν. Πληροφοροῦμαι δὲ, ὅτι ὁ πρώην διευθυντὴς τῆς σχολῆς ταύτης Χρυσοβέργης ἔχει ἀπαιτήσεις ἐλλόγους παρὰ τῶν Ἐπιτρόπων καὶ Ἐφόρων ταύτης, ἀναβληθείσης τῆς δίκης διὰ τὸ ἀνώμαλον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Θέλει δὲ ἀναγκασθῆ ἵνα προστρέξῃ εἰς τὰς ἁρμοδίας, οὐ μόνον Ἐκκλησιαστικὰς, ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς, ἀνάγκης γενομένης, Ἀρχὰς, πρὸς διεκπεραίωσιν τῆς μεταξὺ αὐτοῦ καὶ αὐτῶν διαφορᾶς.

3] Καὶ εἰς τὴν τῆς ἁγίας Κυριακῆς σχολὴν συνέβησαν μεταβολαί τινες ὡς πρὸς τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων, ἐλαττωθέντος καὶ τοῦ μισθοῦ πάντων, καὶ αὐτοῦ τοῦ προσωρινῶς ἀπόντος διευθυντοῦ, εἴτε σχολάρχου Πρεζάνη. Καὶ μ' ὅλον ὅτι αἱ δύο τοῦ Κοντοσκαλίου συνοικίαι, ἁγ. Κυριακῆς δηλ. καὶ Ἐλπίδος, συνηνώθησαν ὡς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν σχολὴν, διατελοῦσαν ὑπὸ πολυμελῆ μάλιστα Ἐφορίαν, ἐξ ἀμφοτέρων κατ' ἀναλογίαν τῶν συνοικιῶν ἐκλεγομένην, μ' ὅλα ταῦτα ἀπαντῶσιν ἤδη χρηματικὰς δυσκολίας διὰ τὸ πολυδάπανον τῶν μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς συνοικίας γενομένων λιθοκτίστων μὲν καὶ μεγαλοπρεπῶν, ἀλλ' ὅλως ἀσυμμέτρων οἰκοδομῶν.

4] Τὸ ἐν Ὑψωμαθείοις κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου Ἑλληνικὸν σχολεῖον, ἀφότου διευθύνεται ὑπὸ τοῦ ἀρίστου ἐν Ἑλληνοδιδασκάλοις Ἰωσὴφ Ξενιάδου, προβαίνει κατ' εὐχὴν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φοιτώσης νεότητος.

4] Εἰς τὸ ἐν Χρυσουπόλει, δυστυχῶς, συμβαίνουσι συχναὶ μεταλλαγαὶ διδασκάλων. Ἐπὶ τοῦ παρόντος διευθύνει ταύτην Κρής τις πολυπαθὴς, ἱεροδιάκονος, διδάξας ἄλλοτε καὶ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Κρήτῃ, καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ πολλαὶ κατ' αὐτοῦ ὑπάρχουσι δυσαρέσκειαι τῶν ἐνοριτῶν, ὡς ἔτυχε νὰ πληροφορηθῶ παρ' αὐτῆς τῆς Ἐφορίας.

6] Ὅσον δὲ περὶ τῆς ἐν Διπλοκιονίῳ Ἑλληνικῆς σχολῆς, οἱ πάντες σχεδὸν γνωρίζουσιν, ὅτι ἤκμαζεν αὕτη, σχολαρχοῦντος τοῦ ἀρχαίου ἐνδιδασκάλοις Ἀντωνίου Φιλαλήθους, καὶ συνδιδάσκοντος τοῦ Χρ. Παπαδοπούλου. Ἀλλὰ κακόβουλοί τινες, ἐμπαθῶς φερόμενοι, ἐγένοντο αἴτιοι τῆς ἀδίκου παύσεως τοῦ πρώτου προηγουμένως, καὶ τῆς μετ' ὀλίγον παραιτήσεως τοῦ δευτέρου, καίτοι προβιβασθέντος εἰς τὴν διευθυνσιντῆς σχολῆς.

7] Εἰς τὴν ἐν Μεγάλῳ Ῥεύματι σχολὴν συμβαίνει περίεργος μεταβολὴ, ἀναλόγως τῆς ὑπερισχυούσης ἐν τῇ χώρᾳ μερίδος. Ἐὰν μὲν ἰσχύσῃ ἡ ἀριστοκρατία, διορίζονται ἄλλοι διδάσκαλοι· ἐὰν δὲ ἡ ὀχλοκρατία, διευθύνει τὴν σχολὴν ὁ Ι. Ἀθανασιάδης. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἤδη ἐποχὴ τῆς ὀχλοκρατίας, οἱ ἀριστοκρατικοὶ συμμορφοῦνται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις αὐτῶν, ἑκόντες ἄκοντες, καὶ ὡς πρὸς τοὺς μισθοὺς καὶ ὡς πρὸς τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων.

Τοιαύτη ἡ ἐπὶ τοῦ παρόντος κατάστασις τῶν καθ' ἡμᾶς πρωτοβαθμίων λεγομένων Ἑλληνικῶν σχολείων. Ἂς ῥίψωμεν ἤδη ἓν βλέμμα καὶ ἐπὶ τινων τῶν κατωτέρων Ἑλληνικῶν σχολείων, ἤτοι τῶν δευτεροβαθμίων λεγομένων.

Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν δευτεροβαθμίων λεγομένων Ἑλληνικῶν σχολείων.

1] Τὸ τοῦ Τσιβαλίου σχολεῖον, κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τῶν ἐνοριτῶν καὶ τῆς φιλομούσου ὄντως Ἐφορίας, ὑπάρχει διατεθειμένον οὕτως, ὥστε νὰ προπαρασκευάζῃ κατ' ἔτος τακτικώτατα μίαν τάξιν μαθητῶν πρὸς μετάβασιν εἰς τὴν οὐ πολὺ τῆς συνοικίας ταύτης ἀπέχουσαν κεντρικὴν ἐν Φαναρίῳ μεγάλην τοῦ Γένους σχολήν.

2] Τὸ ἐντὸς τοῦ Ἁγιοταφιτικοῦ Μετοχίου διατηρούμενον, δαπάνῃ τοῦ παναγίου Τάφου, σχολεῖον τῶν ἀῤῥένων, φυλάττει μὲν ἐν γένει τὴν αὐτὴν τάξιν, εὐχῆς ὅμως ἔργον ἦν, ἂν ἔῤῥιπτε προσεκτικώτερον καὶ ἐπὶ τούτου βλέμμα ὁ φιλόμουσος Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, καθὼς ἄλλοτε. Ἤθελον δὲ εὐλογεῖ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἔτι μᾶλλον, ἂν ἐφρόντιζε καὶ περὶ συστάσεως ἀλληλοδιδακτικοῦ τινος σχολείου, περιεκτικοῦ τοὐλάχιστον 50 μαθητῶν ἐκ τῶν ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τοῦ Μετοχίου.

3] Τὸ τοῦ Μουχλίου Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐσχάτως διελύθη, μέχρις οὗ ἀποπερατωθῇ ἡ ἤδη ἀρξαμένη νέα τοῦ ἀλληλοδιδακτικοῦ σχολείου

οἰκοδομή. Ὥστε ἡ τοῦ καθ' αὐτὸ Ἑλληνικοῦ σχολείου οἰκοδομὴ χρησιμεύει ἤδη ὡς ἀλληλοδιδακτικόν.

4] Τὸ τῶν Πικριδίων (Χάσκιοϊ) νεόδμητον μεγαλοπρεπὲς σχολεῖον, στερούμενον ἤδη πόρων, ἤρξατο νὰ ἐλαττοῖ τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων, περιορίζον καὶ αὐτὰς τὰς ἀναγκαιοτάτας δαπάνας, ἕνεκα τοῦ ὑπερόγκου χρέους, εἰς ὃ ὑπέπεσεν ἡ σχολὴ, ἕνεκα τῆς λιθοκτίστου καὶ ὑψωρόφου οἰκοδομῆς.

5] Τὸ κατὰ τὴν συνοικίαν τῶν Ταξιαρχῶν διατηρούμενον σχολεῖον διευθύνεται ἤδη ὑπὸ ἱεροδιδασκάλου τινὸς ἐκ τῶν ἀρχαίων σπουδαστῶν τῆς Θεολογικῆς σχολῆς. Εἶναι κομψὸν καὶ ἀνάλογον τὸ οἰκοδόμημα ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς ἐκκλησίας. Ἔχει δὲ ἐν μέρει καὶ πρόσοδον ἐξ ἀναθήματος τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γερμανοῦ, τοῦ καὶ κτίτορος τῆς Θεολογικῆς σχολῆς.

6] Τὸ τοῦ Ἐδιρνὲ-καπὶ σχολεῖον διευθύνεται μὲν ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὑπὸ πεπαιδευμένου καὶ φρονίμου διδασκάλου, ἀλλὰ τὸ οἰκοδόμημα εἶναι ἐρείπιον, κινδυνεῦον νὰ καταπέσῃ καὶ νὰ ἐπιφέρῃ (ὃ μὴ γένοιτο!) τὸν ὄλεθρον ἴσως πολλῶν. Ἔτυχε νὰ ἐπισκεφθῶ τοῦτο, μεταβαίνων ἐκ τοῦ ἁγιάσματος τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Οὐχ ἧττονα δὲ ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίησε καὶ ἡ ἐντὸς τῆς σχολῆς ἀκαθαρσία.

7] Εἰς τὴν τῆς Βλάγκας σχολὴν εἰσήχθη ὑπέρμετρος οἰκονομία, καὶ ὡς πρὸς τοὺς μισθοὺς τῶν διδασκάλων καὶ ὡς πρὸς τὰς ἄλλας ἀπαιτουμένας δαπάνας, ἕνεκα τοῦ ὑπερόγκου χρέους, εἰς ὃ ὑπέπεσεν ἡ ἐκκλησία μετὰ τὴν πυρκαϊὰν διὰ τὰς ἀνεγερθείσας λιθοκτίστους οἰκοδομάς.

8] Ἡ σύστασις τῆς τῶν Ἓξ Μαρμάρων σχολῆς ὀφείλεται εἰς τὴν φιλομουσίαν πρὸ πάντων τοῦ ἀρχαίου τῆς συνοικίας ταύτης κατοίκου γηραιοῦ Σοφιανοῦ, ὡς παρὰ πολλῶν ἐπληροφορήθην.

9] Ἡ τοῦ ἐμπορικωτάτου καὶ πολυανθρωποτάτου Γαλατᾶ σχολὴ μόλις διατηρεῖται, μ' ὅλον ὅτι εἶναι συγκεντρωμέναι ἐπὶ τὸ αὐτὸ 4 ἐνορίαι. Ἀσυμφωνίαν, ἰδιοτροπίαν, ἀμέλειαν καὶ πᾶν ὅ,τι δύναταί τις νὰ φαντασθῇ, εὑρίσκει ἐν ταῖς συνοικίαις ταύταις. Τὴν μὲν τῶν ἐκκλησιῶν (τοῦ ἁγίου Ν κολάου) διατηρεῖ καὶ ἐφορεύει ἡ συντεχνία τῶν καπήλων, καὶ περὶ σχολείων δὲν φροντίζει διόλου· τὴν δὲ (τοῦ ἁγίου Ἰωάννου) διατηροῦσιν οἱ φιλογενεῖς Χῖοι, οἵτινες πραγματικῶς συντελοῦσιν εἰς πολλὰς τοῦ Ἔθνους ἀνάγκας. Ἀδιαφοροῦσιν ὅμως διὰ τὴν σχολὴν τῆς συνοικίας ταύτης, βλέποντες περιαλγεῖς τὴν ἐμφωλεύσασαν μεταξὺ τῶν κατοίκων δυχόνοιαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε θέλει προοδεύσει αὕτη. Ἄλλη δὲ τῶν ἐκκλησιῶν (ἡ τοῦ Χριστοῦ) ὑπάρχει κατάχρεως, διὰ τὴν καταβροχθισθεῖσάν ποτε ὑπέρογκον χρηματικὴν ποσότητα ὑπό τινος τῶν συνήθων ἐνταῦθα ἐπιστατῶν (*καψιμάλιδων*). Οὕτω δὲ ἀνέκαθεν ὁ Γαλατᾶς εἶναι ἠμαυρωμένος διὰ τὴν ἀσύγγνωστον ὅπου οὐ δεῖ ὀλιγωρίαν. Καὶ τέλος πάντων,

ἡ ὀλιγωρία αὕτη δὲν εἶναι παραίτιος τῆς θρησκευτικῆς διαφθορᾶς πολλῶν ὀρθοδόξων τέκνων, φοιτώντων εἰς τὰ ξένα σχολεῖα; Εἴθε αἱ ὀλίγαι αὗται λέξεις νὰ προξενήσωσι μικράν τινα ἐντύπωσιν, καὶ ἐξυπνήσωσιν ὀπωσοῦν ἐκ τοῦ πολυχρονίου ληθάργου, εἰς ὃν ὑπέπεσον, δυστυχῶς, οἱ τὰς συνοικίας ταύτας διέποντες, ἐπὶ βλάβῃ τοῦ Ἔθνους καὶ καταστροφῇ τῆς ἐπιχωρίου νεολαίας.

10] Εἰς τὰ ἐν Ὀρτάκιοϊ σχολεῖα συνέβησαν ἐσχάτως ὀχλαγωγικαί τινες ἐπιδείξεις κατὰ τῶν νεωστὶ εἰσαχθέντων διδασκάλων, ἀλλ' ὡς ἴστον ἀράχνης διεσκέδασαν ταύτας ἡ ἐπιμονὴ καὶ δραστηριότης τῆς Ἐφορίας.

11] Ἡ τοῦ Ἐμιργιανίου σχολὴ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡσυχάζει.

12] Εἰς τὴν ἐν Νεοχωρίῳ συμβαίνουσι διενέξεις καὶ δυσαρέσκειαι, ὡς ἐκ τῆς ἐπιμονῆς πρὸ πάντων καὶ τῶν ὑπερμέτρων ἀξιώσεων μέλους τινὸς τῆς Ἐφορίας.

13—15] Εἰς τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου Δέρκων ὑπαγόμενα σχολεῖα: τῶν Θεραπείων, Βουγιοὺκ-δερὲ καὶ Γενὶ-μαχαλᾶ, ἀπό τινος ἤδη καιροῦ τρομεραὶ συμβαίνουσι διαφωνίαι καὶ διενέξεις, καὶ πρὸ πάντων ἐν Βουγιοὺκ-δερέ. Λυπηρὸν δὲ ὅτι ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς οὗτος ἀρχιερεὺς, ἐλλείψει τῆς ἀπαιτουμένης δραστηριότητος, οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ θεραπείαν, εἴτε συμβουλεύων, εἴτε ἐλέγχων, εἴτε ἐν γένει ἐπιβάλλων ἑκάστῳ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ὑπερισχύουσι πολλάκις ἄνθρωποι ἀνέστιοι, ἄνθρωποι ἄπειροι, ἀδαεῖς καὶ ἰδιοτελεῖς κατ' ἄλλων φιλησύχων καὶ τιμίων, ὑπερασπιζομένων τὸ κοινὸν καλόν.

16] Ἡ σχολὴ Κανδυλὶ εἶναι ἀθλία καὶ στερεῖται πόρων, ἀθλιωτέρα δὲ ὑπῆρξε διευθυνομένη ὑπὸ . . . .

17—18] Ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀσιατικῇ τοῦ Βοσπόρου παραλίᾳ σχολείων τοῦ Τσεγκέλκιοϊ καὶ Κουσγουντσουκίου πολὺ ὑπέρτερον εἶναι τὸ δεύτερον, καὶ διὰ τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων, καὶ διὰ τὸν ζῆλον τῶν ἐγχωρίων, καὶ διὰ τὸ κατάλληλον οἰκοδόμημα τῶν σχολείων.

19—20] Ἐκ τῶν τῆς Χάλκης καὶ Πριγκίπου Ἑλληνικῶν σχολείων εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ προτιμότερον τὸ τῆς Χάλκης, καὶ διὰ τὸν πρὸ χρόνων διδάσκοντα μετὰ καρποφορίας ἱεροδιδάσκαλον, καὶ διὰ τὴν οἰκοδομὴν τῆς σχολῆς. Ἴσως καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Πριγκίπου φιλοτιμηθῶσιν ἔτι μᾶλλον, ὅταν, σὺν Θεῷ, λάβῃ πέρας τὸ ἡμιτελὲς ἤδη διαμένον μέγα τῶν νέων ἐν τῇ νήσῳ αὐτῶν σχολείων οἰκοδόμημα κ. τ. λ. »

—

Τοιαύτη ἦν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ κατάστασις τῶν ἐθνικῶν σχολῶν, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς πρωτευούσης ἐκπαιδευτηρίων, κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις αὐτόπτου καὶ αὐτηκόου ἀνδρὸς, ἐκ τοῦ σύνεγγυς εἰδότος, καὶ ἐπὶ πολυετίαν ἐρευνήσαντος καὶ σπουδάσαντος, οὕτως εἰπεῖν, τὰ καθ' ἡμᾶς.

Ἐπὶ δὲ τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἀπὸ Κυζίκου Ἰωακεὶμ ὑπεβλήθη εἰς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν ἔκθεσίς τις, ἀφαρῶσα τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν, πίναξ σειρᾶς διδακτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικῶν καὶ προκαταρκτικῶν Ἑλληνικῶν σχολείων μετ' ἀναφορᾶς πρὸς τὴν Α. Π. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν κατὰ σειρὰν ἐνταῦθα ἐπισυναπτομένων τούτων ἐγγράφων (Α—Γ) καταφανὴς γίνεται ὁ σκοπὸς τῆς ἐκθέσεως, ὃν κακοβούλως τότε ἠθέλησάν τινες νὰ παρεξηγήσωσιν, ἀπατῶντες τοὺς ἁπλοϊκωτέρους, ἀκαίρου φιλοτιμίας χάριν, διὰ τῶν στρεβλῶν αὐτῶν παρερμηνεύσεων, αἵτινες, χάριτι θείᾳ, ἀπέληξαν εἰς οὐδέν, φωνασκίας τύπον λαβοῦσαι, καὶ οὐδὲν ἕτερον.

Α'.

Ἔκθεσις περὶ Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

§. 1. Πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἀσχολούμενοι εἰς τὴν διὰ μεθοδικωτέρων, ὅσον τὸ δυνατόν, βιβλίων λίαν καρποφόρον σπουδὴν τῆς εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς σχολεῖα φοιτώσης πρωτοπείρου νεότητος, καὶ ἐσκεμμένως διεξελθόντες ὅλην τὴν σειρὰν τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς, κατὰ τὰς τῶν διδασκόντων θελήσεις, εἰσαχθέντων βιβλίων, καί τινα δ' ἐπιχειρήσαντες εἰς φῶς προαγαγεῖν, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς εὐχαριστήσεως ἰδόντες, ὅτι ἐπέτυχόν τινα τοῦ σκοποῦ, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἅτε συμβαδίζοντα ἀναλόγως ταῖς δυνάμεσι τῶν παίδων, τῶν εἰς τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα φοιτώντων καὶ τῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ, συμβουλευόμενοι καὶ πολλοὺς τῶν ἁρμοδίων διδασκάλων, οὐχ ἥκιστα δὲ τὴν πολυχρόνιον διδασκαλικὴν πεῖραν ἔν τε τοῖς ἐνοριακοῖς σχολείοις καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ ἡμετέρου Γένους σχολῇ, ἐν ᾗ μάλιστα καταφαίνονται ψηλαφητότερον, οὕτως εἰπεῖν, αἱ ἐλλείψεις τῶν ἐκ διαφόρων συνοικιῶν φοιτώντων· ἐξ ὅλων τούτων καὶ τῶν παραπλησίων λαβόντες τὸ ἐνδόσιμον, ἔγνωμεν ἵνα κατὰ πρῶτον ἐκθέσωμεν τὰς κατὰ τὰ ἡμέτερα ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα ἀπαιτουμένας τροποποιήσεις, ἐπὶ τὸ *ἐθνικώτερον* καὶ *χριστιανικώτερον*, ἐπισπῶντες τὴν ἄγρυπνον ὑμῶν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ἄνευ σκοποῦ καὶ ἀλόγως σήμερον παρὰ τῶν πλείστων ἐπιδιωκομένου συστήματος τοῦ δῆθεν νεωτερισμοῦ, ἀπομακρύνοντος ἡμᾶς ὅλως τῶν τε θρησκευτικῶν καθηκόντων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐκείνων διατυπώσεων, διὰ τὸν κυριώτερον λόγον, ὅτι οὐδὲν τῶν τοιαῦτα περιλαμβανόντων βιβλίων ὑπάρχει εἰς χρῆσιν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικοῖς σχολείοις, ὅπου λαμβάνει τὰς πρώτας, καὶ ἑπομένως, ζωηροτέρας ἐντυπώσεις ἡ ἁπαλὴ νεότης· καὶ ἂν ὑπάρχωσι δέ τινα, πολλοὶ τῶν ἀνεξετάστως εἰσαγομένων διδασκάλων, ἐμπαίζοντες καὶ διακωμῳδοῦντες τὰ τοιαῦτα,

εἰσάγουσιν ἄλλα ἀνούσια ἱστορικὰ, ἢ μᾶλλον, μυθιστορικὰ, καὶ οὕτως ἀποχωρίζουσιν ἡμᾶς ὅλων ἐκείνων τῶν ἀρχαίων, περὶ ὧν ὀρθῶς ἐρρέθη· « τὰ ἀρχαῖα κρατείτω ».

§. 2. Ὅτι δὲ τὰ ἐνοριακὰ ἡμῶν σχολεῖα εὑρίσκονται εἰς τὸν μὴ περαιτέρω βαθμὸν τῆς ἀταξίας, ἐκτὸς εὐαρίθμων τινῶν ἐξαιρέσεων, οὐδεὶς, τοῦ κοινοῦ μετέχων νοὸς, περὶ τούτου ἀμφιβάλλει· οὐδεμία ἤδη ὑπάρχει ἐπιτήρησις ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς, ἥτις ἀληθῶς κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀνέλαβε τὴν περὶ τούτων πρόνοιαν, δι' ἐκδόσεως Κανονισμῶν, οὐδέποτε ὅμως ἐφαρμοσθέντων διὰ πολλὰς καιρικὰς περιπετείας, ἅτε οὐδέποτε συνδιορισθέντων ἀναλόγων ἀτόμων διὰ τὴν ἐπιστασίαν ταύτην τῆς ἐφαρμογῆς, εἰδημόνων κατ' ἐπάγγελμα τῶν διδασκαλικῶν καθηκόντων, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἀπαιτουμένης εὐγενοῦς συμπεριφορᾶς μετεχόντων· ὥστε σήμερον (ἀλήθεια ἀναντίῤῥητος!) οὐδεὶς σχεδὸν τῶν ἐνοριτῶν ἐρωτᾷ τινα περὶ τοῦ συνισταμένου διδασκάλου, οὐδεὶς ἐξετάζει τὰ εἰσαγόμενα, ἔστιν ὅτε, ἀντιθρησκευτικὰ καὶ ἀντικοινωνικὰ βιβλία, καὶ οὕτω, δυστυχῶς, ἀναφαίνονται εἰς τὴν δυστυχῆ ἡμῶν κοινωνίαν, τὴν ἐγκαυχωμένην ἄλλοτε ἐπὶ τοῖς ἐναρέτοις αὐτῆς διδασκάλοις, *διδάσκαλοι*, δημοσίας κατέχοντες ἕδρας, οὐ μόνον ἀδαεῖς ὧν ἐπαγγέλλονται, ἀλλὰ καὶ κακὰ ὄντες δοχεῖα, διά τε τὴν περὶ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν διαγωγὴν ἐξαχρείωσιν καὶ τὰ στρεβλὰ αὐτῶν φρονήματα, σκάνδαλα οὕτω γινόμενοι τῆς κοινωνίας. Ὁλόκληρον κατάλογον δυνάμεθα νὰ παρουσιάσωμεν τῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς διοριζομένων ἀνεξετάστως τοιούτων διδασκάλων, ἵνα μὴ ὑπολη φθῶμεν ὡς λόγους μόνον ἁπλοῦς ἐκτιθέντες.

§. 3. Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τῶν τοιούτων ἄλλοτε, ξὺν Θεῷ ἀντιλήπτορι, ἐκθήσομεν τὰ δέοντα, ἤδη περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὰ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικοῖς σχολείοις εἰσακτέα βιβλία, συμφώνως ταῖς ἀγαθαῖς προθέσεσι τῶν ἐπιτετραμμένων τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φοιτώντων ὁμογενῶν παίδων.

§. 4. Ἵνα προαχθῇ ὁ φοιτῶν παῖς, διερχόμενος καὶ τὰς ὀκτὼ κλάσεις τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, χρήζει κατὰ σειρὰν τῶν ἑρεξῆς βιβλίων.

Α. 1] ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟΥ καὶ 2] μικροῦ ΠΡΟΣΕΥΧΗΤΑΡΙΟΥ, τοῦ μὲν πρώτου πρὸς ἀνάγνωσιν, τοῦ δὲ δευτέρου πρὸς ἐκμάθησιν τῶν διαφόρων προσευχῶν, τῶν ἀναλόγων τῇ τοῦ παιδὸς ἡλικίᾳ.

§. 5. Ἐπειδὴ δὲ τὸ *Ἀλφαβητάριον* σύμφωνόν ἐστι τοῖς *Πίναξι τῆς Ἀναγνώσεως*, προχωροῦν τεχνικώτατα, ἐκτὸς ὀλιγίστων τινῶν μερῶν, ὅπου μᾶλλον ἀπαιτεῖται μετάθεσίς τις, ὅπως φυλάττηται ἡ τάξις, ἡ ἐκ τῶν ἁπλουστέρων εἰς τὰ ἀναλόγως ὑψηλότερα, οὐδεμίαν ἄλλην ἔχει ἀνάγκην τροποποιήσεως, ἢ μικράν τινα ἐλάττωσιν, διὰ τὸ ὀγκῶδες αὐτοῦ· διότι τὰ πλεῖστα τούτων ὁ μαθητὴς θέλει διδαχθῆ ἐν τῷ κατόπιν

βιβλίῳ: τῷ *Ἀναγνωσματαρίῳ*. Κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐλαττοῦνται καὶ οἱ *Πίνακες τῆς Ἀναγνώσεως*, γινόμενοι καὶ εὐωνότεροι καὶ εὐχρηστότεροι. Ἀφαιρουμένων δέ τινων περιττῶν καὶ πολλάκις ἀλλεπαλλήλως ἐπαναλαμβανομένων, θέλουσι, τὸ καθ' ἡμᾶς, προστεθῆ, ὡς ἐροῦμεν κατωτέρω (8), ἄλλα ἀναγκαιότερα καὶ ἐπωφελέστερα.

§. 6. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ λεγομένου *μικροῦ τῶν παίδων Ἀλφαβηταρίου*, ἐκδιδομένου ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τῶν τυπογράφων, τοῦτο θεωροῦμεν πάντη περιττὸν, ὡς ἀσύμφωνον κατὰ τὴν μέθοδον τῷ ἀνωτέρω σημειωθέντι *Ἀλφαβηταρίῳ τῶν Πινάκων*. Ἂν δὲ τοῦτο ἐγένετο οἰκονομίας χάριν, ἵνα μὴ κατατρίβηται τὸ *μέγα Ἀλφαβητάριον* ἐν ταῖς χερσὶ τῶν πρωτοπείρων παίδων, γενέσθω κἂν ὁμοιόμορφον, περιέχον μόνον *Πίνακας Συλλαβισμοῦ* ἄνευ ἑρμηνειῶν, περιεχομένων ἐν τῷ *Ὁδηγῷ*, καὶ χρησιμευουσῶν εἰς μόνον τὸν διδάσκοντα.

§. 7. Τὸ *Προσευχητάριον*, περιέχον τὰς ἐν τῷ σχολείῳ προσευχὰς τοῦ μαθητοῦ: πρωϊνάς τε καὶ ἑσπερινὰς, τὰς πρὸ τοῦ γεύματος καὶ δείπνου καὶ τὰς μετὰ ταῦτα εὐχαριστίας, μετά τινων ὕμνων, ὅπου δεῖ, προσθηκῶν: οἷον τοῦ *Φῶς ἱλαρὸν* κτλ. τοῦ *Νῦν ἀπολύεις* κτλ. τοῦ *Πληρωθήτω τὸ στόμα ἡμῶν* κτλ. πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ ὁλοκλήρους τὰς προσευχὰς, ἄνευ παραπομπῶν ἐκ μιᾶς σελίδος εἰς ἄλλην, ὅπως μὴ, χάριν ἀσημάντου οἰκονομίας τυπογραφικῆς, βασανίζηται ὁ παῖς, προσπαθῶν ἵνα εὕρῃ τὸ ζητούμενον ἀλλαχοῦ. Ἐν τούτοις ἐσμὲν γνώμης, ὅτι τὸ *Προσευχητάριον* πρέπει νὰ ἐκτυπωθῇ καὶ εἰς *Πίνακας*, πρὸς εὐχερεστέραν ἐκμάθησιν τῶν προσευχῶν, ἐν μὲν τῷ σχολείῳ διὰ τῶν *Πινάκων*, ἐν δὲ τῇ οἰκίᾳ διὰ τοῦ βιβλιαρίου.

§. 8. Β'. 3] ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΥ ΜΙΚΡΟΥ. Τὸ ἤδη ἐν χρήσει *Ἀναγνωσματάριον* ἔχει κεφάλαια ὁλόκληρα τοῦ *Ἀλφαβηταρίου* ἀντ' αὐτῶν ἀφαιρουμένων, καὶ ἄλλων τροποποιουμένων ἐπὶ τὸ ἁπλούστερον, πρέπει, τὸ καθ' ἡμᾶς, νὰ προστεθῶσιν ἐν αὐτῷ *ἠθικά τινα διηγηματία, γνῶμαι διάφοροι, ἀποφθέγματα, ἀστεῖά τινα* ἐπὶ τὸ ἠθικώτερον, *βιογραφίαι σύντομοι οὐ μόνον ἀρχαίων, ἀλλὰ καὶ νεωτέρων*, ἵνα ᾖ τὸ πόνημα σύμφωνον καὶ ἀνάλογον πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς.

§. 9. Γ'. 4] ΙΕΡΑΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ· 5] ΙΕΡΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ καὶ 6] ΧΡΗΣΤΟΘΕΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΟΥΣ. *Μικρὰν Κατήχησιν* καὶ *ἱερὰν Ἱστορίαν* ἔχομεν τὰς ὑπὸ Κοραῆ συναρμολογηθείσας.

Ἡ δὲ *Χριστοθεία* πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ ἐν συντόμῳ τὰ *καθήκοντα τῶν παίδων* καὶ τὸ *περὶ συμπεριφορᾶς* κεφάλαιον, ἀναγκαιοῦν πολὺ εἰς τοὺς φοιτῶντας παῖδας· ἀλλὰ καὶ ταῦτα, εἰ δυνατὸν, νὰ περιληφθῶσιν εἰς τοὺς *Πίνακας* διὰ τὸν αὐτὸν λόγον (7).

§. 10. Δ'. 7] ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ. Ἡ *Γεωγραφία*, ἐκτιθεῖσα γενικάς τινας προεισαγωγικὰς γνώσεις, νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ κατ' ἔκτασιν ἀνάλογον τὴν Εὐρώπην, καὶ πρὸ πάντων, τὴν Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα·

περὶ δὲ τῶν λοιπῶν μερῶν τοῦ κόσμου νὰ γίνηται μνεία γενικωτάτη καὶ συντομωτάτη, ὡς τῶν τοιούτων ἀναγκαιούντων μᾶλλον εἰς τοὺς φοιτητὰς τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων.

§. 11. 8] ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ. Ὅσον δὲ διὰ τὴν *Ἀριθμητικὴν*, ἐνῷ οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα οὐδέποτε ἔμαθόν τι περισσότερον τῶν τεσσάρων μόνον πράξεων (οἱ πλεῖστοι δὲ χωλαίνουσι καὶ εἰς τὴν διαίρεσιν), τὰ ἐν χρήσει τῶν μαθητῶν βιβλία καὶ οἱ τῆς *Ἀριθμητικῆς Πίνακες* περιέχουσι κατ' ἔκτασιν καὶ *δεκαδικὰ κλάσματα*, καὶ *ἐξαγωγὴν ῥιζῶν* κτλ. ἄτινα οὐδὲ οἱ τῶν προκαταρκτικῶν τάξεων τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων μαθηταὶ διδάσκονται. Διὰ τοῦτο ἡ *Ἀριθμητικὴ τῶν παίδων* πρέπει, τὸ καθ' ἡμᾶς, νὰ περιλαμβάνῃ τὴν ἀρίθμησιν μετὰ τῶν 4 πράξεων, τοὺς ἀπαιτουμένους δι' ἑκάστην πρᾶξιν ἀνεπτυγμένους πίνακας μετά τινων προβλημάτων εὐκόλων, καὶ οὐδὲν ἕτερον, ἐκτὸς ἂν κριθῇ εὔλογον ἐν Β'. τμήματι νὰ προστεθῶσι συντομώτατα τὰ *κλάσματα*, οἱ *συμμιγεῖς* ἀριθμοὶ καὶ αἱ *ἀναλογίαι*, ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον μόνον.

§. 12. Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκοῦσιν, ὥστε νὰ προαγάγωσι τὸν μαθητὴν μέχρι τῆς Ζ'. κλάσεως· μετὰ ταῦτα πλέον χρήζει οὗτος στερεωτέρας τροφῆς, ὡς ἀρκούντως προκαταρτισθείς, ὅταν μάλιστα διὰ τῆς συνεχοῦς τῶν μεμαθημένων ἐπαναλήψεως ἐντυπωθῶσι ταῦτα εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ.

§. 13. Χρήζει λοιπὸν ὁ μαθητὴς κατόπιν μεγαλητέρων βιβλίων, ἀναλόγως τῶν κλάσεων, ὑποδιαιρουμένων καὶ εἰς τμήματα, πρὸς ἀνάγνωσιν. Καὶ τοιαῦτα πρέπει νὰ ἦναι ἓν μὲν διὰ τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν, δύο δὲ διὰ τὴν ἀρχαίαν.

§. 14. Καὶ τὸ μὲν διὰ τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν βιβλίον τῆς ἀναγνώσεως θέλει ἐπιγράφεσθαι 9] ΤΑΜΕΙΟΝ ΠΟΙΚΙΛΩΝ ΚΟΙΝΩΦΕΛΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ, πρὸς χρῆσιν τῶν καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, εἴτε *Μέγα Ἀναγνωσματάριον*. Θέλει δὲ ἐμπεριέχει ἐν συναρμολογίᾳ ποικίλην ὕλην· οἷον, α.) Περίληψιν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, δίκην ἀπανθίσματος· β'.) Φυσικὴν Ἱστορίαν (ἁπλουστάτην)· γ'.) Ἠθικήν· δ'.) Βιογραφίαν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, ἐν οἷς καὶ σειρὰν τῶν Βυζαντινῶν καὶ Ὀσμανικῶν αὐτοκρατόρων· ε.) Ἀνέκδοτά τινα ἱστορικὰ καὶ ἐπαγωγά· ς'.) Συλλογὴν ποικίλων ἐκθέσεων ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Ἀνάμικτα*, καὶ τελευταῖον, ἐντεχνόν τινα προεισαγωγὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν περὶ τῶν ὀκτὼ τοῦ λόγου μερῶν.

§. 15. Ἐκ δὲ τῶν διὰ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἀναγκαιοτάτων βιβλίων τὸ μὲν θέλει ἐπιγράφεσθαι 10] ΙΕΡΟΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ, εἴτε *Μέγα Προσευχητάριον*, ὑποδιαιρούμενον εἰς δύο τμήματα· ὧν τὸ Α'. (καὶ εἰς ταῦτα παρακαλοῦμεν, ἵνα ἐπιστήσητε τὴν προσοχὴν ὑμῶν) θέλει περιέχει συλλογὴν ἐκ τῆς Ὀκτωήχου καὶ τοῦ Ψαλτηρίου, διαιρου-

μένου ἑκάστου ἤχου εἰς ἓξ μαθήματα: 1) Τὰ πρῶτα τοῦ ἑσπερινοῦ. 2) Τὰ ἀπόστιχα. 3) Τὰ καθίσματα. 4) Τοὺς ἀναβαθμούς. 5) Τοὺς αἴνους, καὶ 6) Τοὺς μακαρισμούς· κατόπιν τὰ Ἐξαποστειλάρια καὶ Ἑωθινά καὶ τελευταῖον δύο καθίσματα ἐκ τοῦ Ψαλτηρίου: τὸ Α'. καὶ ΙΗ'. ἤτοι τὸ *Μακάριος ἀνὴρ* κτλ. καὶ τὰ *Πρὸς Κύριον* κτλ.

§. 16. Ὅτι δὲ θεωρεῖται ἡ χρῆσις τοιούτων βιβλίων ἀναγκαιοτάτη, τοῦτο πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανός, ζηλωτὴς τῶν πατρώων, συναισθάνεται· καθότι πόσα παράπονα δὲν γίνονται ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ καὶ παντὸς εὐσυνειδήτου καὶ φιλοτίμου διὰ τὴν, ὡς μὴ ὤφειλε, κατάργησιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἐν τοῖς ἀλληλοδιδακτικοῖς σχολείοις, ἐξ ἧς πηγάζει ἡ ἐπικρατοῦσα ἐν ταῖς ἐνοριακαῖς ἐκκλησίαις ἔλλειψις *κανοναρχῶν* καὶ *ἀναγνωστῶν*, καὶ ἡ παντελὴς ἄγνοια τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν διατυπώσεων, ἥτις κατέχει οὐ μόνον τοὺς παῖδας, ἀλλὰ, δυστυχῶς! καὶ μέγα μέρος τῶν διδασκάλων, τῶν ἐναβρυνομένων ἐπὶ εἰσαγωγῇ *Ἀνθρωπολογιῶν*, *Ψυχολογιῶν*, καὶ τοσούτων ἄλλων, οὐ μόνον ἀνωφελῶν εἰς τὴν φοιτῶσαν εἰς τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα ἁπαλὴν νεότητα, ἀλλὰ καὶ πολλαχῶς ἐπιβλαβῶν; Διὰ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τούτου βιβλίου μανθάνοντες οἱ παῖδες ἀνάγνωσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, θέλουσι κανοναρχεῖ καὶ ἀναγινώσκει καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις, εὐαρεστοῦντες οὕτω Θεῷ τε καὶ ἀνθρώποις.

§. 17. Τὴν ἔλλειψιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τούτων βιβλίων κατενόησαν καὶ τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργεῖον τῆς Ἑλλάδος, ἀξιεπαίνως διέταξε τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν διὰ τῆς ἀπὸ 20 9βρίου 1854 καὶ ὑπ' ἀρ. 14,498 Ἐγκυκλίου του. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην τοῦ Ὑπουργείου ἐπευφήμησαν οἱ ἐμβριθέστεροι τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων (α).

(α) Ἰδοὺ τί ἀναγινώσκομεν εἰς τὸν Πρωτόνουν Κήρυκα.

« Εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἑβδομάδα τῶν ἁγίων Παθῶν· καθ' ἑκάστην τρέχομεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου, τελοῦντες τὴν κατὰ νόμον λατρείαν· πόσαν ὅμως εἴμεθα ἀδαεῖς τῶν ἀληθῶν τοῦ χριστιανοῦ καθηκόντων! πόσον εἶναι παρημελημένη ἡ Χριστιανικὴ ἡμῶν ἐκπαίδευσις! πόσον εἶναι ἀτρεβὴς ἡ ἐπικρατοῦσα ἰδέα τῶν δοκησισόφων (καὶ τοιοῦτοι δὲν εἶναι ὀλίγοι παρ' ἡμῖν), ὅτι τὰ παραγγέλματα τῆς θρησκείας καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἱερῶν αὐτῆς βιβλίων δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν χριστιανῶν! καὶ πόσον, ἀπ' ἐναντίας, ἠθέλαμεν εἶσθαι καὶ ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς ἐπὶ τὸ βέλτιον μορφωμένοι, ἐγκύπτοντες μετὰ πλείονος προσοχῆς εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι μόναν τυπικῶς καὶ κατὰ συνήθειαν. Τῳόντι οἱ πλεῖστοι, κατ' ἔθιμον μᾶλλον ἢ ἀπὸ συναίσθησιν τῶν ὑψηλῶν τοῦ χριστιανοῦ καθηκόντων, ἐνίοτε δὲ καὶ δι' ἐπίδειξιν ἢ ἀπὸ εὐσέβειαν, τελοῦμεν τὰς λατρείας μας πρὸς τὸν Ὕψιστον, ἐνῷ ἀπαιτεῖται καρδία συντετριμμένη καὶ τεταπεινωμένη, ἀγάπη τοῦ πλησίον, πίστις εἰς τὰ δόγματα τῆς θρησκείας, ἐξερεύνησις καὶ ἠθικοποίησις δι' αὐτῶν, ὡς τὰ μόνα στοιχεῖα τοῦ ἀληθοῦς χρι-

§. 18. Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸ Β'. τμῆμα τοῦ *Μ. Προσευχητάριου*. Τοῦτο θέλει περιέχει ά) τὸν Ἑξάψαλμον· β'.) τὸ μικρὸν Ἀπόδειπνον μετὰ τῆς πρὸς τὸν Ἄγγελον εὐχῆς· γ'.) τοὺς 24 Οἴκους τῆς Θεοτόκου, προηγουμένου μὲν τοῦ *Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς* κτλ. ἑπομένου δὲ τοῦ *Τῇ ὑπερμάχῳ* κτλ. δ'.) Τὴν πρὸ τῆς Μεταλήψεως προσευχήν, ἐν ἐπιτόμῳ, καὶ τὴν μετὰ τὴν Μετάληψιν Εὐχαριστίαν, καὶ ε'.) τὴν ἐν τῇ διακαινησίμῳ ἑβδομάδι σύντομον πρωϊνὴν καὶ ἑσπερινὴν προσευχήν, τὰ πάντα διηρημένα εἰς ἀνάλογα μαθήματα· ἐν τέλει δὲ, καὶ δύο Ἐπίμετρα, ὧν τὸ μὲν Α'. θέλει περιέχει 1] τοὺς ἐν τῷ ἑσπερινῷ συνήθεις ψαλμοὺς (τὸν προοιμιακὸν—Κύριε, ἐκέκραξα κτλ. (ρμ'.)—Φωνῇ μου πρὸς Κύριον κτλ. (ρμά.)—Ἐκ βαθέων κτλ. (ρκθ'.)—Αἰνεῖτε τὸν Κύριον κτλ. (ριζ'.) μετὰ τῶν προκειμένων· 2] τὴν ᾠδὴν τῆς Θεοτόκου: Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου κτλ. μετὰ τοῦ Πᾶσα πνοή—Αἰνεῖτε κτλ. καὶ τοῦ Σήμερον σωτηρία κτλ. 3] τὰ τυπικὰ (τὸν ρβ'. ψαλμόν: Εὐλόγει ἡ ψυχή μου κτλ. —τὸν ρμέ. Αἶνει ἡ ψυχή μου κτλ.—καὶ τοὺς Μακαρισμούς). 4] Διάφορα ἄλλα (τὰ Ἀναστάσιμα Εὐλογητάρια—Ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται—Κύριε τῶν δυνάμεων—Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν σου—Ὁ ὑψωθεὶς ἐν τῷ σταυρῷ —Τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν, δέσποτα—Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε κτλ.) Τὸ δὲ δεύτερον θέλει περιέχει τὰ ἑφεξῆς τροπάρια: Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ—Ὅτε καταβάς—Πάντα χορηγεῖ—Εἴδομεν τὸ φῶς

στιανοῦ, μὲ τὰ ὁποῖα, ὡς πανοπλίαν, νὰ τελῇ παντοῦ καὶ πάντοτε τὴν πρὸς τὸν ποιήσαντα αὐτὸν λατρείαν.

» Ἀληθῶς, ἐπὶ τοσοῦτον παρημελήθη παρ' ἡμῖν ἡ Ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευσις, ἐνῷ ἄλλοτε ἐπεκράτει, δικαίως, ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραμμάτων ἠθικοποίησις τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ, ὥστε καὶ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, κατὰ τὸ 1854, περὶ πολλοῦ ποιούμενον τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν διάπλασιν τοῦ ποιμνίου τοῦ Χριστοῦ, διέταξεν ἅπαντας τοὺς διδασκάλους καὶ διδασκαλίσσας, ὅπως τὸ σάββατον ἑκάστης ἑβδομάδος καὶ τὴν παραμονὴν ἑκάστης τῶν δεσποτικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἑορτῶν προσδιορίσωσιν εἰς ἀνάγνωσιν τῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, καὶ αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἀφθόνως χλευαζομένης παρὰ τῶν δοκησισόφων ΟΚΤΩΗΧΟΥ καὶ ΨΑΛΤΗΡΟΣ κλπ. τὰ ἀναγόμενα εἰς τὰς ἑκάστοτε ἑορτάς, καὶ εἰς αὐτὰ μᾶλλον ἢ τοὺς Αἰσωπείους μύθους προγυμνάζοντες τοὺς μαθητάς, ἐρμηνεύωσιν αὐτοῖς τὰ ἱερὰ ἀναγνώσματα τῆς ἡμέρας, καὶ ὁδηγῶσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὥστε καὶ νὰ κανοναρχῶσι κατὰ σειρὰν κ. λ. π. κ. λ. π. οὕτω δὲ οἱ παῖδες προκαταρτίζονται καθ' ἕξιν εἰς τὰ ἱερὰ μαθήματα, ἐξασκούμενοι συγχρόνως περί τε τὸ δημοσίως ἀναγινώσκειν μεγαλοφώνως, καὶ τὴν θρησκευτικὴν ἐκπαίδευσιν νηπιόθεν ἀναπτυσσάμενοι.

» Ἅπαντα ὅμως ταῦτα, συντελεστικώτατα ὁμολογουμένως, παρημελήθησαν, δυστυχῶς, καὶ τὸ ὑπουργεῖον, ὡς καὶ αἱ ἐπιτεταραμμέναι τὴν χριστιανικὴν ἀνατροφὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, δέον νὰ λάβωσιν ἐγκαίρως τὰ κατάλληλα μέτρα· διότι εἶναι λυπηρὸν πρὸ τῆς ἀνεξαρτησίας νὰ ἦναι χριστιανικώτεροι οἱ Ἕλληνες, παρ' ἤδη ὅτε εἶναι ἐλεύθεροι καὶ πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς ».

—Κύριε, ὁ τὸ παναγιόν σου πνεῦμα—Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας —Ἐπὶ σοὶ χαίρει, κεχαριτωμένη, κτλ. καὶ τέλος, ὡς ἐπισφράγισμα, τὸ Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου κτλ.

§. 19. Τὸ Β'. δὲ Ἐκκλησιαστικὸν βιβλίον θέλει εἶσθαι 11] ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΠΑΣΑΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ ΚΑΙ ΕΟΡΤΗΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ (Α'. τμῆμα), *τῶν Εὐαγγελίων μετὰ τῶν ἑνδεκα Ἑωθινῶν* ἐν τέλει (Β'. τμῆμα), καὶ *τῶν ἐν τοῖς ἑσπερινοῖς Προφητικῶν ἀναγνωσμάτων* (Γ'. τμῆμα).

§. 20. Νομίζομεν ὅτι δὲν θέλουσιν ἀποδοκιμασθῆ αἱ σκέψεις ἡμῶν αὗται, ὡς ἀφορῶσαι πρὸς βελτίωσιν τῆς καθ' ἡμᾶς νεότητος· ἐν τοιούτοις ποικίλοις θρησκευτικοῖς βιβλίοις ἐξασκούμενοι οἱ φοιτῶντες, ἄριστα τήν τε ἀνάγνωσιν ἐκμανθάνουσι, καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τύπων καὶ ἀκολουθιῶν καθίστανται κάτοχοι, ὡς τοῦτο πᾶς εὐαίσθητος τῶν φιλοτίμων ὁμογενῶν συναισθάνεται.

§. 21. Μετὰ τούτων θέλει συμβαδίζει καὶ ἡ μεγαλητέρα 12] ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ, καὶ τελευταῖον, 13] τὸ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ, περιέχον ἐν ἐκτάσει τοὺς τύπους τῶν πτωτικῶν καὶ ῥημάτων, τὸ χρονιωτέραν ἀναμφιβόλως σπουδὴν ἀπαιτοῦν μέρος τῆς Γραμματικῆς, καὶ ἑπομένως, χρησιμώτερον διὰ τοὺς παῖδας, ὡς περὶ τούτου ἀπεφήνατο καὶ ὁ πολυμαθὴς Α. Ῥ. Ῥαγκαβῆς.

§. 22. Ταῦτά εἰσι τὰ μόνα ἀναγκαῖα βιβλία, δι' ὧν ὁ μαθητὴς, διερχόμενος καὶ τὰς ὀκτὼ κλάσεις τοῦ ἀλληλοδιδακτικοῦ σχολείου, δύναται πλέον ἀκωλύτως, ὡς ἐξησκημένος ἀρκούντως εἰς ἃ δεῖ, ἵνα μεταβῆ εἰς Ἑλληνικὴν σχολήν. Ὁπόσων δ' εὐχῶν καὶ μακαρισμῶν τεύξονται οἱ συνεργήσοντες εἰς τὴν ὁμοιόμορφον εἰσαγωγὴν τῶν ἀπαιτουμένων βιβλίων ἔν τε τῇ βασιλευούσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις, ὅταν, ἐξ οἱασδήποτε ἀλληλοδιδακτικῆς σχολῆς μεταβαίνων ὁ μαθητὴς, ἀκολουθῇ τὸ αὐτὸ σύστημα, τὴν αὐτὴν κλάσιν, τὰ αὐτὰ μεταχειριζόμενος βιβλία, καὶ διὰ τοῦ αὐτοῦ προαγόμενος τρόπου.

§. 23. Παρατηρητέον προσέτι καὶ τοῦτο. Ἂν ἀλληλοδιδακτικά τινα σχολεῖα, προηγμένα εἰς ἀνάλογον ἐντέλειαν, *σχηματίζουσι καὶ ἀνώτατον λεγόμενον τμῆμα, γυμναζόμενον καὶ εἰς τὴν πρακτικὴν τεχνολογίαν*, τότε οὗτοι θέλουσι μεταχειρίζεσθαι ὡς βιβλίον ἀναγνώσεως τὸν Α. τόμον τῆς Ἑλληνικῆς τοῦ Ῥαγκαβῆ *Χρηστομαθείας*, ἐξακολουθοῦντες τὸ τεχνολογικὸν, καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὴν καλλιγραφίαν καὶ ἀρίθμησιν. Προστεθείσθω δὲ τούτοις καὶ ἠθικόν τι βιβλίον, χρησιμεῦον εἰς ἀνάγνωσιν καὶ ἠθικοποίησιν τῶν νέων.

§. 24. Ἐπάναγκες προσέτι θεωροῦμεν, ἵνα εἰσαχθῇ εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα καὶ ἡ *Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ*, παραδιδομένη τοὐλάχιστον δὶς τῆς ἑβδομάδος.

§. 25. Τοιαῦταί εἰσιν αἱ εὐσεβάστως ὑποβαλλόμεναι περὶ τῶν ἐν χρήσει βιβλίων παρατηρήσεις ἡμῶν, ἐκ πείρας προελθοῦσαι διηνεκοῦς. Ἐπειδὴ, πολλάκις παρευρεθέντες, καὶ ἰδιωτικῶς καὶ ὡς ἀπεσταλμένοι ἐκ μέρους τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, εἴτε τῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς ἐξετάσεις ἀλληλοδιδακτικῶν τινων σχολείων, οἱονεὶ κεραυνόπληκτοι ἐμείναμεν, παρατηροῦντες ὅτι αἱ λεγόμεναι ἐξετάσεις εἰς οὐδὲν ἄλλο περιεστρέφοντο εἰμὴ εἰς ἐπιδεικτικὰ *λογίδρια, ᾄσματα, ἐγκώμια, ᾠδὰς*, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ δ' οὐσιωδέστερον πάντων: ἡ ἄπταιστος καὶ ἀδισσολόγητος ἀνάγνωσις, ἔλειπε δυστυχῶς.

§. 26. Πολλοὶ μάλιστα τῶν ἀλληλοδιδασκάλων ἐξαπατῶσι τοὺς ἀκροατὰς διὰ *Ψυχολογιῶν, Ἀνθρωπολογιῶν* καὶ τοσούτων ἄλλων πομπωδῶν μαθημάτων, ἅπερ ψιττακίζουσιν οἱ δυστυχεῖς μαθηταὶ ὑπὸ τὴν ἀνηλεῆ καὶ τρομερὰν τοῦ διδασκάλου φωνήν! μαθήματα, ἅπερ μόλις εἰς τὰ ἐπισημότερα Ἑλληνικὰ σχολεῖα, ὡς γνωστὸν, εἰσὶν εἰσηγμένα, ἅτε ἐπιστημονικὰ ὄντα.

§. 27. Περιοριζόμενοι ἤδη μόνον εἰς τὸ περὶ εἰσακτέων βιβλίων εἰς τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα κεφάλαιον, ἄλλοτε θέλομεν ἀσχοληθῆ καὶ ἐπὶ διαφόρων ἄλλων, ἀπαιτουμένων διὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικά τε σχολεῖα καὶ Ἑλληνικά. Ἐντεῦθεν δ' ἠρξάμεθα, ὡς ἀπὸ κρηπῖδος, ἵνα προβῶμεν θαῤῥαλέοι καὶ ἐπὶ τὰ πρόσω, ἂν, ἐγκριθεισῶν τῶν εὐσεβάστως ὑποβαλλομένων ὑμῖν τούτων ἀληθειῶν, ἐπιταχυνθῇ ἡ πραγματοποίησις αὐτῶν, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῶν τῆς πρωτευούσης σχολείων, καὶ κατόπιν ἐπεκτεινομένης καὶ εἰς τὰ τῶν ἐπαρχιῶν, δι' αὐστηρᾶς ἐπιτηρήσεως καὶ ἐποπτείας διηνεκοῦς ἀνδρῶν γνωστῶν καὶ εἰδημόνων κατ' ἐπάγγελμα τῶν διδασκαλικῶν καθηκόντων.

§. 28. Διὰ τῆς πειθαρχικῆς ταύτης ἐποπτείας καὶ τῆς παραδειγματικῆς ἑνὸς μόνου τυχὸν παραβάτου τιμωρίας θέλομεν ἰδεῖ εὐχαρίστως τὴν κοινωνίαν ἡμῶν βαίνουσαν ἐπὶ ἠθικῶν βάσεων στερεῶν: τῆς ἐπιγνώσεως τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν καθηκόντων, ἐν ᾗ ὑπάρχομεν καὶ ζῶμεν· διότι, ὡς ἤδη βαίνομεν, καὶ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καθήκοντα ἡμῶν παραγνωρίζονται, καὶ οἱ πρὸς τὴν κοινωνίαν ἠθικοὶ δεσμοὶ χαλαροῦνται· διότι δὲν διδάσκεται ἡ ἁπαλὴ νεότης ἐθνικῶς, οὐδ' ἀναλόγως τῆς ἀπαιτουμένης ἠθικῆς προαγωγῆς καὶ βελτιώσεως.

§. 29. Ταῦτα ὑποβάλλοντες εὐσεβάστως, διατελοῦμεν κ. τ. λ.

Β.

Σειρὰ διδακτικῶν βιβλίων,

πρὸς χρῆσιν τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων.

Α'. ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

ΚΛΑΣΙΣ Α'.—Γ'.

1. Ἀλφαβητάριον τῶν παίδων μετὰ πινάκων περίπου 40, ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε 80 (α).
2. Προσευχητάριον τῶν παίδων (β).
3. Ἀναγνωσματάριον τῶν παίδων (γ).
4—5. Ἱερὰ Κατήχησις καὶ ἱερὰ Ἱστορία (δ).
6. Ἀριθμητικὴ (ε).
7. Γεωγραφία (ς).

(α) Ἀντὶ τῶν μέχρι τοῦδε δύο ἀνομοίων Ἀλφαβηταρίων: μικροῦ καὶ μεγάλου, ἀπαιτεῖται ἓν μέτριον, διηρημένον εἰς Συλλαβισματάριον διὰ τοὺς πάντη πρωτοπείρους, καὶ Λεξιλογίαν μετὰ συνδεδεμένης ἀναγνώσεως διὰ τοὺς μᾶλλον προκεχωρηκότας, προβαῖνον ἐκ τῶν ἁπλουστέρων εἰς τὰ συνθετώτερα, ἄνευ ἐπαναλήψεως τῶν αὐτῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τοῖς ἐν χρήσει νῦν Ἀλφαβηταρίοις.

(β) Τὸ Προσευχητάριον, περιλαμβάνον τὰς ἐν τῷ σχολείῳ συντόμους τῶν παίδων προσευχάς, ἐτροποποιήθη συμφώνως πρὸς τὰ ἐκτιθέμενα καὶ ὑπὸ τοῦ κυρίου Σ. Καραθεοδωρῆ ἐν τῷ ἐκδεδομένῳ ὑπ' αὐτοῦ κανονισμῷ τῶν ἐν Νεοχωρίῳ σχολείων τῷ 1859. Τὸ δ' ἀναγκαιότατον πάντων περιλαμβάνεται καὶ εἰς πίνακας, πρὸς εὐχερεστέραν ἐκμάθησιν τῶν προσευχῶν, ἐν μὲν τῷ σχολείῳ, διὰ τῶν πινάκων, ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις, διὰ τοῦ βιβλιαρίου. Ἐκτίθενται δὲ ὁλόκληροι αἱ προσευχαί, ἄνευ παραπομπῶν ἀπὸ σελίδος εἰς σελίδα, ἵνα μὴ, χάριν ἀσημάντου τυπογραφικῆς οἰκονομίας, βασανίζηται ὁ παῖς, προσπαθῶν νὰ εὕρῃ τὸ ζητούμενον ἀλλαχοῦ.

(γ) Ἐν τῷ Ἀναγνωσματαρίῳ προσετέθησαν ἠθικά τινα διηγήματα, γνῶμαι διάφοροι, ἀποφθέγματα ἀστεῖα καὶ ἐκ τῶν νεωτέρων καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων (οἷα τὰ τοῦ Ἱεροκλέους), Αἰσώπειαί τινες μῦθοι, βιογραφίαι σύντομοι ἐνδόξων ἀνδρῶν, διάφορα παραγγέλματα εὐπιθείας, καὶ ὑποταγῆς εἰς τὰ καθεστῶτα κ. τ. λ. καὶ τελευταῖον, τὸ περὶ καθηκόντων καὶ συμπεριφορᾶς τῶν παίδων μάθημα, ὡς λίαν ἀναγκαῖον.

(δ) Κατάλληλοί εἰσιν αἱ μέχρι τοῦδε ἐν χρήσει τῶν σχολείων συνηρμολογημέναι, τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος.

(ε) Ἡ Ἀριθμητικὴ περιλαμβάνει τὴν ἀρίθμησιν μετὰ τῶν τεσσάρων πράξεων, καὶ τοὺς ἀπαιτουμένους δι' ἑκάστην πρᾶξιν πίνακας τῆς προπαιδείας, καὶ οὐδὲν ἕτερον. Ἐπειδὴ γελοῖον τῷ ὄντι ὑπάρχει, ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε Ἀριθμητικὴ τῶν παίδων περιλαμβάνει κλάσματα, ἀναλογίας, ἐξαγωγὴν τετραγωνικῶν καὶ κυβικῶν ῥιζῶν κ. τ. λ. ἐν ᾧ οὐδέποτε ἐμαθόν τι πλέον τῆς διαιρέσεως· εἰς πολλὰ δὲ σχολεῖα οὐδὲ ταύτην γνωρίζουσιν ἀκριβῶς οἱ μαθηταί· πλῆθος ἐν τούτοις πινάκων κοσμεῖ μόνον τοὺς τοίχους τῶν σχολείων, ἄνευ οὐδεμιᾶς χρήσεως· καὶ ὅμως ὑποχρεοῦνται οἱ πτωχοὶ μαθηταὶ νὰ ἀγοράζωσι καὶ Α'. τμῆμα καὶ Β'. καὶ Γ'. τῆς Ἀριθμητικῆς, ἐκτὸς τῶν πολλῶν μὲν, ἀλλ' ἀχρήστων πινάκων.

(ς) Ἡ Γεωγραφία, ἐκτὸς τῶν προεισαγωγικῶν στοιχειωδῶν γνώσεων, περιλαμβάνει κατ' ἔκτασιν ἀνάλογον τὴν Εὐρώπην, πρὸ πάντων δὲ, τὴν Ὀθωμανικὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ ἑπομένως, τὴν Ἑλλάδα, συντομωτάτης μνείας γινομένης περὶ τῶν λοιπῶν Ἠπείρων.

ΚΛΑΣΙΣ Ζ'.—Η'.

Ὑποδιαιρούμεναι εἰς 4 τμήματα ἀνὰ δύο.

8. Ἱερὸν Ἐγκόλπιον, ἤτοι μέγα Προσευχητάριον, ὑποδιαιρούμενον εἰς Α. καὶ Β'. τμῆμα (α).
9. Ταμεῖον ποικίλων κοινωφελῶν γνώσεων, ἤτοι μέγα Ἀναγνωσματάριον (β).
10. Συλλογὴ τῶν κατὰ πᾶσαν κυριακὴν ἀναγινωσκομένων Ἀποστόλων καὶ Εὐαγγελίων μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἑωθινῶν (γ).
11. Συλλογὴ τῶν ἐν ταῖς ἑσπεριναῖς Προφητικῶν Ἀναγνωσμάτων.
12. Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς.

Σημ. Περὶ Καλλιγραφίας θέλει ληφθῇ πρόνοια, ὅπως ἐκτυπωθῇ κομψή τις καὶ προσφυὴς μετὰ προπαιδευτικῆς τινος τῆς τῶν στοιχείων γραφῆς ἐπὶ τὸ ἀρχαιότερον, στρογγύλον καὶ ἁπλούστερον, ὡς ὅλως καὶ τούτων ἀπομακρυνθέντων τοῦ ἀρχαίου αὐτῶν σχηματισμοῦ, καθὰ περὶ τούτου προῦλαβε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ὑπουργεῖον νὰ φροντίσῃ.—Ἀνάλογος δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων Ὁδηγὸς τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου ἐκδοθήσεται μετὰ ταῦτα ἐν καιρῷ εὐθέτῳ.

Β'. ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ (*).

Α'. ἔτος.

1. Ἑλληνικῆς Χρηστομαθείας Ἄτομος, περιέχων τὰ τοῦ ἁ. ἔτους μαθήματα.

(α) Τὸ μὲν Α'. τμῆμα περιέχει τὰ ἐκ τῆς Ὀκτωήχου ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κανοναρχούμενα μετὰ τοῦ Α', καὶ ΙΗ'. καθίσματος τοῦ Ψαλτηρίου· οὗτω δὲ οἰκειούμεθα πρὸς τὰ Ἐκκλησιαστικά, ὧν κατάντησαν ἀδαεῖς οὐ μόνον οἱ μαθηταί, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν διδασκάλων. Τὴν ἔλλειψιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν τούτων βιβλίων καταγνόντες καὶ τὸ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργεῖον τῆς Ἑλλάδος, ἀξιεπαίνως διέταξε τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 11498 Ἐγκυκλίου του· τὴν γνώμην δὲ τοῦ ὑπουργείου ἐπευφήμησαν οἱ ἐμβριθέστεροι τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων. Τὸ δὲ Β'. τμῆμα περιέχει τὸν Ἐξάψαλμον, τὸ μικρὸν Ἀπόδειπνον, τοὺς Οἴκους, τὴν ἀκολουθίαν τῆς Μεταλήψεως, καὶ εἴτι ἄλλο ἀναγκαιότατον εἰς τὰς προσευχὰς τῶν προκεχωρηκότων παίδων, τὰ πάντα διηρημένα εἰς ἀνάλογα μαθήματα.

(β) Τοῦτο περιέχει ποικίλην ὕλην: α'. βιογραφίαν περιληπτικὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν· β'. Ἠθικὴν, ἐν ᾗ καὶ τὰ πρὸς τὸ βασίλειον Κράτος καθήκοντα· γ'. ἁπλουστάτην φυσικὴν Ἱστορίαν· δ'. βιογραφίαν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ σειρὰν τῶν Βυζαντινῶν καὶ Ὀθωμανῶν αὐτοκρατόρων· ε'. ἀνέκδοτά τινα ἱστορικά· ς'. συλλογὴν ποικίλων ἐκθέσεων, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ποικίλα, καὶ ζ'. τέλος, προεισαγωγὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γραμματικήν.

(γ) Τούτου τὸ μὲν α'. τμῆμα θέλει περιέχει μόνον τοὺς Ἀποστόλους, τὸ δὲ β'. τὰ Εὐαγγέλια ἄνευ παραφράσεως, πρὸ πάντων διὰ τὴν συνήθως ὑπὸ τῶν διδασκάλων γινομένην πολλαχοῦ ἀνάπτυξιν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς κυριακῆς.

(*) Τριετὴς διδασκαλία προσδιωρίσθη διὰ τὰ προκαταρκτικὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα, τὰ διατηροῦντα ἕνα μόνον διδάσκαλον· ἐν οἷς δὲ διδάσκουσι πλείονες διδάσκαλοι, εἰς ταῦτα καὶ ἀνώτεραι σχηματίζονται τάξεις, κατ' ἀναλογίαν, παραδιδόμεναι γυμνασιακὰ μαθήματα, ὧν ἡ ἐκλογὴ καὶ διάταξις γίνεται, κατὰ τὸν Κανονισμὸν τῶν γυμνασίων.

2. Τὸ τυπικὸν μέρος τῆς Ἑλληνικῆς Γραμματικῆς μετὰ πίνακος τῶν συνηθεστάτων ἀνωμάλων ῥημάτων (α).
3. Σύνοψις τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας.
4. Πρακτικὴ Ἀριθμητική (β).
5. Στοιχεῖα πολιτικῆς Γεωγραφίας (γ).

Β'. ἔτος.

1. Ἑλληνικῆς Χρηστομαθείας β'. τόμος, περιέχων τὰ τοῦ β'. ἔτους μαθήματα.
2. Τὸ κανονικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς.
3. Σύνοψις τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας.
4. Σύνοψις τῆς Ἑλληνικῆς Μυθολογίας.

Γ'. ἔτος

1. Ἑλληνικῆς Χρηστομαθείας γ'. τόμος, περιέχων τὰ τοῦ γ'. ἔτους μαθήματα.
2. Σύνοψις τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως.
3. Τὸ Ἐτυμολογικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς (δ).
4. Ἐπιτομὴ τοῦ Συντακτικοῦ (ε).
5. Συνέχεια τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας, καὶ Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς καὶ Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.
6. Σύνοψις τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας (ς).

Γ'.

Παναγιώτατε καὶ πανσέβαστε ἡμῖν Δέσποτα!

Διαταχθέντες οἱ ὑποφαινόμενοι, ἵνα ἐγχειρίσωμεν τῇ Ὑμ. Π. ἔκθεσιν τῶν διὰ τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ μόνον σχολεῖα σχεδιασθέντων καὶ συναρμολογηθέντων παρ' ἡμῶν βιβλίων, ἐκπληροῦντες τὴν διαταγὴν Αὐτῆς, ἔγνωμεν ἵνα πλατύτερον ἐκθέσωμεν καὶ τοὺς λόγους, ὑφ' ὧν ὡρμήθημεν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην.

(α) Οὕτως ἀποκεχωρισμένον τὸ τυπικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς καὶ εὐμεθόδως συντεθειμένον, εὐωνότατον καθίσταται, καὶ εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν τύπων εὐκολώτατον.

(β) Αὕτη εὐκρινὴς ἔσται, χάριν τῶν πρωτοπείρων, ὅπως ἡ πολυχρόνιος πεῖρα ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ἡ δὲ διδασκαλία αὐτῆς θέλει διαρκεῖ καὶ εἰς τὸ β'. ἔτος.

(γ) Καὶ τὰ τοιοῦτου εἴδους συγγράμματα ἄλλα ἄλλας ἐλλείψεις ἔχουσι, καὶ τὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους ἐπιτροχάδην διέρχονται. Καὶ ἡ διδασκαλία δὲ ταύτης διαρκεῖ καὶ εἰς τὸ β'. ἔτος.

(δ) Τοῦτο θέλει διδάσκεσθαι κατὰ τὴν χειμερινὴν ἐξαμηνίαν.

(ε) Τὸ Συντακτικὸν θέλει διδάσκεσθαι κατὰ τὴν ἐαρινὴν ἐξαμηνίαν.

(ς) Ἡ Ἀρχαιολογία, ὡς καὶ ἡ Μυθολογία, προσετέθησαν ὡς ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα μαθήματα εἰς τὴν κατάληψιν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ἅμα ἐγκαθιδρυθεὶς εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ὁ προκάτοχος τῆς Ὑμ. Παναγ. κ. Κύριλλος, ἐθεώρησε, φαίνεται, ἓν τῶν σπουδαιοτέρων αὐτοῦ μελημάτων καὶ τὸ περὶ διοργανισμοῦ τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῶν τε καὶ ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων κεφάλαιον· καὶ δὴ, ἐπισκεψάμενος τότε τὴν μεγάλην τοῦ Γένους σχολὴν, ὡς προχρηματίσας ἔφορος αὐτῆς, Ἀμασείας ὤν, συνεκάλεσε τοὺς Ἕλληνας διδασκάλους τῆς σχολῆς ταύτης, καὶ προὔτρεψεν αὐτοὺς εἰς τὴν σύνταξιν Διοργανισμοῦ τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων. Οἱ ἐπιτραπέντες τὴν σύνταξιν τούτου διδάσκαλοι κατ' ἀρχὰς παρεξέτειναν τὴν πραγματοποίησιν τῆς διαταγῆς ταύτης, οὐχὶ ἐξ ἄλλης αἰτίας, εἰ μὴ διότι ὑφωρῶντο μάταιον τὸν κόπον, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ περὶ ὁμοιομόρφου διδασκαλίας συζητηθέντα, ἄνευ πραγματικοῦ ἀποτελέσματος, καθὼς καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ κ. Ἀνθίμου ἐκδοθέντα Κανονισμὸν τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας τοῦ 1846, ὅστις, ἀτυχῶς, οὐδεμίαν ἔχει ἐφαρμογὴν ἐν οὐδενὶ τῶν σχολείων τῆς τε πρωτευούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, βεβαίως δ' οὐδὲν ἄλλο αἴτιον, εἰ μὴ διότι συνετέθη οὐχὶ καταλλήλως ὡς πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς σχολεῖα, ὡς τοῦτο καταδείκνυται ἐκ τῆς ἀναγνώσεως μόνης τοῦ καταλόγου τῶν μαθημάτων, τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὰ σχολεῖα, ὧν ἡ πραγματοποίησις καθίσταται ἀδύνατος ὅλως διὰ τὸ δυσανάλογον καὶ πάντῃ ἄτεχνον, ὡς ἀπεφήναντο περὶ τούτου οἱ ἀπανταχοῦ διδάσκαλοι.

Ἀλλὰ δευτέρα ἐντονωτέρα διαταγὴ τοῦ Πατριάρχου ὑπεχρέωσεν ἡμᾶς ἵνα συντάξωμεν *Κανονισμὸν τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων*, προμηθευθέντες τοὺς τέως ἐκδεδομένους Κανονισμοὺς ἐνταῦθά τε, ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ, οὓς ἅπαντας λαβόντες ὑπ' ὄψιν, συνηρμολογήσαμεν προηγουμένως Κανονισμὸν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μεγ. σχολῆς, ἐπεχούσης, καθ' ἡμᾶς, θέσιν γυμνασίου, ὃν καὶ ἐπεξεργασάμενοι κατ' ἐπανάληψιν, ἐνεχειρίσαμεν τῷ Πατριάρχῃ τῇ κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἐπὶ τοῦ Α. ἔτους τῆς Πατριαρχείας Αὐτοῦ· ὃν οὗτος δεξάμενος εὐμενῶς καὶ φιλοφρόνως, διέταξεν ἵνα παρασκευάσωμεν καὶ τὸν τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων.

Ἔκτοτε, φαίνεται, ἀλλεπάλληλοι ἐπελθοῦσαι περιπέτειαι, ἐθνικαὶ καὶ Ἐκκλησιαστικαὶ, οὐδεμίαν παρέσχον εὐκαιρίαν, ὅπως πραγματοποιηθῇ καὶ ἡ ἀνάγκη αὕτη. Ἰδοὺ πόθεν ἔσχεν ἀφορμὴν, Π. Δέσποτα, ἡ πραγματοποίησις τοῦ παρ' ἡμῶν ἤδη προτεινομένου σχεδίου περὶ ὁμοιομόρφου ἐκπαιδεύσεως.

Παρασιωπῶμεν δὲ, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς Β'. Πατριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ προὐτράπημεν εἰς συναρμολόγησιν τοιούτου Κανονισμοῦ καὶ σχεδίου περὶ ὁμοιομόρφου διδασκαλίας, ὃν καὶ ἐνεχειρίσαμεν τῷ ἀοιδίμῳ τῷ 1853, φεβρουαρίου 10· ἀλλ' ὁ αἰφνιδίως κατόπιν ἐπελθὼν θάνατος αὐτοῦ ἀνέτρεψε τὰ πάντα.

Ὥστε, σεβαστὲ ἡμῖν Πάτερ! ὁ,τιδήποτε καὶ ἂν ἐγράψαμεν περὶ σχολείων καὶ βιβλίων, ἐγράψαμεν καὶ ἐσχεδιάσαμεν ταῦτα ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ διδασκαλικοῦ ἡμῶν ἐπαγγέλματος. Προστεθείσθω δ'ἐν παρόδῳ, ὅτι τὰ συναρμολογηθέντα καὶ σχεδιασθέντα παρ' ἡμῶν περὶ σχολείων καὶ βιβλίων εἰσὶ προϊόντα

ά.) Πολυετοῦς διδασκαλικῆς πείρας ἐν διαφόροις τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους σχολείοις, καὶ πρὸ πάντων, ἐν τῇ μεγάλῃ σχολῇ τοῦ Γένους, εἰς ἣν προσέρχονται φοιτηταὶ πανταχόθεν, καὶ ὅπου αἱ τῶν προκαταρκτικῶν Ἑλληνικῶν σχολείων ἐλλείψεις καταφαίνονται ψηλαφητότερον.

β.) Προσεκτικῆς καὶ ἐπανειλημμένης ἀναδιφήσεως καὶ ἀναγνώσεως ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε ἐν χρήσει διδακτικῶν βιβλίων.

γ.) Συντόνου προσοχῆς καὶ ἐνημέρου ἀναγνώσεως παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς φοιτώσης νεότητος, εἴτε ἐν ἐφημερίσιν, εἴτε ἐν περιοδικοῖς, εἴτε ἐν διαφόροις ἐπ'αὐτῷ τούτῳ ὁπουδήποτε συγγεγραμμένοις βιβλίοις.

δ.) Ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρατηρήσεως τῶν σχολείων παρ' ἡμῶν, εἴτε ἰδιωτικῶς προσκαλουμένων, εἴτε ὡς ἀπεσταλμένων παρὰ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας κατὰ διαφόρους καιροὺς, ἐν ταῖς δημοσίαις αὐτῶν ἐξετάσεσι.

ε.) Συνεννοήσεως ἐπ'αὐτῷ τούτῳ πολλάκις μετὰ τῶν ἀρίστων ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀλληλοδιδασκάλων καὶ Ἑλληνοδιδασκάλων, καὶ

ς.) Ἐκτυπώσεως, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιτυχοῦς μέχρι τοῦδε, διδακτικῶν τινων βιβλίων.

Ἐκ τῶν βοηθημάτων τούτων ἐν γένει ὁρμώμενοι, ἐθεωρήσαμεν κατεπείγουσαν ἀνάγκην τὴν εἰσαγωγὴν ὁμοιομόρρου διδασκαλίας, ἀφοῦ μάλιστα ἐβλέπομεν τὴν περὶ τούτου πρόθεσιν τῆς Ἐκκλησίας, διαταξάσης ἡμᾶς περὶ τούτου· ὅπως παύσῃ ἡ ἐν τοῖς σχολείοις ἐπισώρευσις βιβλίων ἀκαταλλήλων καὶ ἀνουσίων, εἰσαγομένων κατὰ τὰς θελήσεις τῶν διδασκόντων, καὶ ἑπομένως, βελτιωθῇ ἢ, ὡς μὴ ὤφειλε, δυσάρεστος κατάστασις τῶν πλείστων ἐνοριακῶν σχολείων, ἐκτὸς εὐαρίθμων τινῶν ἐξαιρέσεων, διατελούντων ἄνευ ἐπιτηρήσεως, ἄνευ κανονισμοῦ, ἑκάστου ἔχοντος ἴδιον σύστημα καὶ διοργανισμόν· ὥστε ὁ μαθητὴς, καὶ ἀπὸ ἐνορίας εἰς ἐνορίαν μεταβαίνων, ἀναγκάζεται ἵνα μεταβάλλῃ βιβλία, ἀχρήστων ὅλως ὄντων τῶν παρ' ἄλλοις εὐχρήστων, καὶ σύστημα διδασκαλίας.

Ἢ ῥήπως δὲν ἀπέδειξαν τρανώτατα τὴν συγκεχυμένην τῶν σχολείων ἡμῶν κατάστασιν αὐτὰ τὰ προγράμματα, τὰ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐσχάτως σταλέντα, διαταγῇ τῆς Κυβερνήσεως, ἐκ τῶν διαφόρων ἐνοριακῶν σχολείων;

Ὅπως δὲ οἱ φοιτῶντες προάγωνται οὐ μόνον διανοητικῶς, ἀλλὰ καὶ θρησκευτικῶς, ἐπεστήσαμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν μᾶλλον εἰς Ἐκκλησιαστικά τινα πρὸ πάντων βιβλία, ὧν πρὸ πολλοῦ στερεῖται, δυστυχῶς, ἡ νεολαία,

ὡς ἐκ τοῦ καταλόγου ἐμφαίνεται, ὅπου ἐπισυνάπτονται καὶ οἱ λόγοι τῆς τροποποιήσεως ἑνὸς ἑκάστου διὰ τὸ πρόχειρον καὶ εὐσύνοπτον (α).

Οὕτω δὲ πεποιθότες, ὅτι συντελοῦμεν εἰς τὴν ταχυτέραν, ἐθνικωτέραν καὶ θρησκευτικωτέραν τῆς ὁμογενοῦς νεολαίας ἐκπαίδευσιν, διελάβομεν ἐν συντόμῳ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαιοῦντα εἰς τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευσιν βιβλία, προπαρασκευάζοντες οὕτω καὶ τὸν διοργανισμὸν τῶν σχολείων, ὅπως συγκεντρωθῇ τρόπον τινὰ ἡ ὁμοιόμορφος ἐκπαίδευσις ἐν Κ)πόλει, καὶ ἀπ'αὐτῆς διαδοθῇ καὶ εἰς τὰς τοῦ Κράτους ἐπαρχίας (τὰς μὴ ἐχούσας διωργανισμένα ὁμοιομόρφως τὰ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως)· ὥστε εὐχερῶς οἱ φοιτῶντες ἐν τῇ αὐτῇ τάξει ἀπὸ μὲν τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὰ προκαταρκτικὰ Ἑλληνικὰ, ἀπὸ τούτων δὲ εἰς τὰ Γυμνασιακὰ μαθήματα, καθ'ἅπασαν τὴν σχολικὴν περίοδον, ἐνασχολούμενοι εἰς τὰ ἀπολύτως οὐσιώδη καὶ ἀναγκαῖα, καὶ παύσῃ ἡ χρῆσις τῶν ἀλλεπαλλήλων ὕμνων, ᾠδῶν, ἀσμάτων, ἐγκωμίων, λογιδρίων καὶ τῶν τοιούτων, ἅτινα καταναλίσκουσιν ἐν πολλοῖς ἀλληλοδιδακτικοῖς μάλιστα σχολείοις ὅλον τὸν καιρὸν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, ἐνῷ περὶ τῆς ἀπταίστου καὶ ἀδισσολογήτου, ὡς εἰπεῖν, ἀναγνώσεως οὐδεμία φροντίς.

Τὴν ἔκθεσιν ταύτην ὑποβάλλοντες εἰς τὴν ἐμβριθῆ σκέψιν τῆς Ὑμ. Παναγ. μετὰ τοῦ καταλόγου μόνον τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν βιβλίων, κατὰ τὴν προσκυνητὴν ἡμῖν Αὐτῆς διαταγὴν, καίπερ ὄντων προεσχεδιασμένων καὶ τῶν πρὸς χρῆσιν τῶν προκαταρκτικῶν Ἑλληνικῶν σχολείων, πεποίθαμεν ὅτι ἡ Ὑ. Π. θέλει εὐλογήσει τὴν συζητηθεῖσαν ἀκριβῶς ταύτην ἐπιχείρησιν. Διατελοῦμεν δ' εὐσεβάστως κ τ λ.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ περὶ τῆς ἐκθέσεως, τῆς ἀφορώσης τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει· ὅσον δὲ περὶ τῆς μεγ. τοῦ Γένους σχολῆς ἰδίᾳ, καὶ τῆς ἐπισυνημμένης αὐτῇ προκαταρκτικῆς, μετὰ τὴν ἔκδοσιν μάλιστα τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν, τὸ Δ. Ε. Μικτὸν Συμβούλιον, λαβὸν ἀξιεπαίνως πρόνοιαν, συνέστησεν Ἐλεγκτικὴν πενταμελῆ Ἐπιτροπὴν, ἥτις, συζητήσασα τὰ δέοντα, ὑπέβαλεν ἔκθεσιν εἰς τὸ Συμβούλιον, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν ἐφεξῆς Πρακτικῶν, ὧν ἡ λεπτομερὴς δημοσίευσις οὐ τὴν τυχοῦσαν παρέχεται διασάφησιν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς περιπύστου ταύτης σχολῆς.

(α) Ἰδοὺ τί ἔγραφε περὶ τούτων καὶ ὁ ἀξιότιμος Συντάκτης τῆς ψηφιαίας ἐφημερίδος Ἀμαλθείας (Ἀρ. 1174, 1861, 18 αὐγούστου)·

« Τὰ πλεῖστα τῶν ἐξ Ἑλλάδος ἐρχομένων διδακτικῶν βιβλίων ἔχουσι χρείαν πολλῶν διορθώσεων, εἴτε διότι, προϊόντος τοῦ χρόνου, κατέστησαν ἄχρηστα, εἴτε διότι τὰ ἐν αὐτοῖς ἀρχικὰ σφάλματα ἐπολλαπλασιάσθησαν ἐπ' ἄπειρον διὰ πλείστων μετατυπώσεων ».

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

ΤΗΣ

ΠΕΝΤΑΜΕΛΟΥΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΕΠΙ ΤΗΣ

ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Α'.

(23 ἰουλίου, 1862)

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Διαρκοῦς Μικτοῦ Συμβουλίου διορισθεῖσα πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς Μ. τοῦ Γένους σχολῆς *Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ*, συγκειμένη ἐκ τῶν Σ. Σ. Μητροπολιτῶν Δημητριάδος κ. Δωροθέου, τοῦ καὶ προέδρου αὐτῆς, Ῥασκοπρεσρένης κ. Μελετίου, τῶν κ. κ. Ἰωάννου Καλλίου, Γ. Ν. Δοσίου, ἰατρῶν, καὶ τοῦ κ. Β. Νικολαΐδου, μετὰ δύο προκαταρκτικὰς συνεδριάσεις, μὴ θεωρηθείσας πλήρεις, ἕνεκα τῆς μὴ ὁλοσχεροῦς τότε συμπληρώσεως αὐτῆς, συνελθοῦσα τὸ ἀ. σήμερον ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους σχολῇ, παρούσης καὶ τῆς μέχρι τοῦδε τριμελοῦς αὐτῆς Ἐφορίας: ἤτοι τῶν ΣΣ. ἀγ. Χαλκηδόνος κ. Γερασίμου, καὶ Μελενίκου κ. Διονυσίου, τοῦ καὶ ταμίου αὐτῆς, ὡς καὶ τοῦ ἄρχοντος Ποστελνίκου κ. Α. Φωτιάδου, ἔτι δὲ παρόντων τοῦ Διευθυντοῦ τῆς σχολῆς Ἀρχιμανδρίτου κ. Παϊσίου, καὶ τριῶν μόνον Καθηγητῶν: τῶν κκ. Α. Χαριλάου, Β. Δ. Καλλίφρονος καὶ Κ. Ι. Φωτιάδου, κατὰ τὴν ἐπὶ τούτῳ προγενομένην ἀπόφασιν, ὅπως ληφθῶσι παρ' αὐτῶν αἱ ἀναγκαῖαι περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἰδίᾳ πληροφορίαι, ἐθεώρησεν ἐν πρώτοις ἀναγκαίαν, πρὸς εὐχερῆ τῶν κατὰ τὴν σχολὴν ἐξέτασιν, τὴν διαίρεσιν τῶν συζητηθησομένων εἰς τρία ἐν γένει κεφάλαια: Α'. τὸ οἰκονομικὸν τῆς σχολῆς· Β'. τὸ περὶ οἰκοδομήματος μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναγκαιούντων· καὶ Γ'. τὸ περὶ σπουδῶν, τὸ καὶ πάντων οὐσιωδέστερον.

Α'. Καὶ ὅσον μὲν περὶ τοῦ οἰκονομικοῦ, ὅπως ἡ Ἐπιτροπὴ λάβῃ πλήρη καὶ ἀκριβῆ γνῶσιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς σχολῆς, ἐνέκρινεν ὅπως ὁ μέχρι τοῦδε Ἔφορος καὶ ταμίας ἐν τῇ ἐπιούσῃ συνεδριάσει παρουσιάσῃ τοὺς τῆς σχολῆς κώδικας, ἅμα δὲ καὶ περιληπτικὴν ἔκθεσιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων.

Β'. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ οἰκοδομήματος, τοῦτο οὐ μόνον ἐθεωρήθη ἀκατάλληλον καὶ διὰ τὴν σαθρότητα αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν δυσανάλογον διαίρεσιν, καὶ διὰ τὴν μεταξὺ δύο ὁδῶν θορυβωδεστάτην θέσιν, ἀλλὰ καὶ ἀνεπαρκὲς πάντῃ διὰ τὴν πανταχόθεν συρροὴν τῶν σπουδαστῶν, καὶ τὴν οὐσιωδεστάτην ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης ἀναλόγου χωρητικότητος.

Ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο λόγος καὶ περὶ τῆς ἀλλαχοῦ μεταθέσεως τῆς σχολῆς, μετὰ ἐμβριθῆ συζήτησιν, ἐθεωρήθη κεντρικωτάτη ἡ ἐν Φαναρίῳ ἢ ἐν ταῖς παρακειμέναις ὑγιεινοτέραις καὶ μᾶλλον μὲν εὐαέροις, ἧττον δὲ θορυβώδεσι συνοικίαις θέσις, ὅπως ἐξακολουθῶσι φοιτῶντες μαθηταὶ ἐξ ὅλων τῶν ἐν Κων[πόλει συνοικιῶν καθ' ἡμέραν, ὡς τοῦτο διατελεῖ ἀπὸ τοσούτων ἤδη ἐτῶν γινόμενον, καὶ οὕτω προκύπτῃ μείζων ὠφέλεια, ἐνῷ ἡ εἰς ἀπόκεντρον μέρος μετάθεσις τῆς σχολῆς, ἀμοιροῦσα τοῦ πλεονεκτήματος τούτου, συνεπάγεται καὶ ἄλλας δυσκολίας ὡς πρὸς τὴν συνδιαίτησιν τῶν μαθητῶν ἐν συσσιτίῳ, καὶ πλεῖστα ἄλλα.

Περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ σχολῇ ἀναγκαιούντων βιβλίων, Γεωγραφικῶν πινάκων καὶ λοιπῶν ἐπίπλων, παρηγγέλθη ὁ μὲν Διευθυντὴς ὅπως καταστρώσῃ τακτικὸν κατάλογον, ὑποβληθησόμενον τῇ *Ἐπιτροπῇ* ἐν τῇ προσεχεῖ συνεδριάσει, αὐτὸς δ' οὗτος μετὰ τῶν Καθηγητῶν κκ. Α. Χαριλάου καὶ Β. Δ. Καλλίφρονος ἐξετάσωσι τὴν βιβλιοθήκην τῆς σχολῆς, καὶ ἀντιπαραθέσωσι τὰ βιβλία πρὸς τὸν ἐνυπάρχοντα κατάλογον, διορισθῇ δὲ τοῦ λοιποῦ τακτικὸς Βιβλιοθηκάριος, ἀφοῦ ὁρισθῶσιν ἰδίᾳ τὰ κατὰ τὴν βιβλιοθήκην, ὅταν μάλιστα γίνηται κατ' ἔτος προμήθεια τῶν ἀναγκαιούντων πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπόρων μαθητῶν διδακτικῶν βιβλίων: οἷον, Λεξικῶν τῆς Τουρκικῆς γλώσσης καὶ λοιπῶν, καθόσον μάλιστα τὰ ἐνυπάρχοντα ἤδη βιβλία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἐκκλησιαστικά, καὶ ἀνωτέρας ἐν γένει φιλολογικῆς χρήσεως, ἡ ἀναγκαιούσης τοῖς φοιτηταῖς.

Γ'. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ τρίτου κεφαλαίου: τοῦ περὶ σπουδῶν, ἐπεφορτίσθη ὅπως ἕκαστος τῶν Καθηγητῶν, ἀναλόγως τοῦ κλάδου αὐτοῦ, ἐκθέσῃ ἰδίᾳ ὅσα νομίζει συντελεστικὰ εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ προαγωγὴν τοῦ ἀνωτέρου τούτου ἐκπαιδευτηρίου τοῦ Γένους, τὴν ἐν χρήσει μέθοδον, τὰ διδακτικὰ βιβλία, τὰς ἐλλείψεις καὶ εἴτι ἄλλο· ἐκ δὲ τῶν ἐκθέσεων τούτων ὁδηγηθεῖσα ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀποφασίσῃ τὰ δέοντα, καὶ ὑποβάλῃ γενικὴν ἔκθεσιν εἰς τὸ Διαρκὲς Ἐθνικὸν Μ. Συμβούλιον.

Ἐπειδὴ δ' ἐπληροφορήθη ἡ *Ἐπιτροπὴ*, ὅτι ἡ λεγομένη προκαταρκτικὴ ἐν Φαναρίῳ σχολὴ θεωρεῖται παράρτημα τῆς μεγάλης, ἐνεκρίθη ὅπως ληφθῇ ἔγκαιρος φροντὶς περὶ τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἐκπαιδευτηρίων σχέσεων, ὅπως μὴ μάτην κατατρίβηται ὁ χρόνος τῶν σπουδαστῶν, εἴτε διὰ τὸ μὴ εὐκρινὲς καὶ διακεκριμένον τῶν μεταξὺ αὐτῶν σχέσεων, εἴτε διὰ τὸ ἀνομοιόμορφον τῆς διδασκαλίας καὶ εἴτι ἄλλο· ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ μάλιστα ἡ προκαταρκτικὴ αὕτη σχολὴ

ὡς πρότυπον τῆς ὁμοιομόρφου διδασκαλίας, ἥτις ἀνάγκη πλέον νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ὅλα τὰ ἐνοριακὰ σχολεῖα, περὶ οὗ καὶ γενήσεται ἰδία σκέψις. . . . . .

Κατόπιν ἡ Ἐπιτροπὴ προσδιώρισεν ἡμέραν μὲν τακτικὴν συνεδριάσεως τὴν δευτέραν, ὥραν δὲ τὴν πέμπτην μέχρι τῆς ἑβδόμης Τουρκιστὶ, καὶ οὕτω διελύθη ἡ πρώτη αὕτη συνεδρίασις.

Τὰ μέλη τῆς Ἐλεγκτικῆς ἐπὶ τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς Ἐπιτροπῆς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Β'.

(30 ἰουλίου, 1862).

—

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ὑπογραφὴν τῶν Πρακτικῶν τῆς πρώτης συνεδριάσεως, ὁ κ. Δόσιος, ὅσον περὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ περὶ μεταθέσεως τῆς σχολῆς, ὑπέβαλε τὴν παρατήρησιν, ὅτι θεωρεῖ τοῦτο ὡς μὴ τελειωτικῶς ἀποφασισθὲν ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει, ἀλλ' ὡς συζητηθησόμενον αὖθις ἰδία, καὶ ὅτι εἶναι μὲν σύμφωνος περὶ τούτου πρὸς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπιφυλάττεται ὅμως νὰ ἐπιφέρῃ πάλιν τὰς ἐν καιρῷ τῷ δέοντι περὶ τούτου παρατηρήσεις, μὴ παραδεχόμενος ὅτι πρέπει ἡ μετάθεσις νὰ περιορισθῇ εἰς τὸν τοῦ Φαναρίου καὶ τῶν πέριξ συνοικιῶν κύκλον.

Ὁ κ. Καλλίας, ἀπαντῶν πρὸς τὰς παρατηρήσεις ταύτας τοῦ κ. Δοσίου, ἀπεφήνατο ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπανέρχωνται εἰς τὰ αὐτὰ ἀντικείμενα, ἀφοῦ μάλιστα ἅπαξ ἀποφασισθῶσιν, ἐκφράσας τὴν ἀπορίαν του, πῶς ὁ κ. Δόσιος ἐπανῆλθεν εἰς τὸ κοινῇ γνώμῃ καὶ παμψηφεὶ θεωρηθὲν προηγουμένως περὶ μεταθέσεως τῆς σχολῆς κεφάλαιον. Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κ. Καλλίου συνεμερίσθησαν καὶ τὰ λοιπὰ μέλη.

Κατόπιν ἠρωτήθη ὁ Πρόεδρος, ἂν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν τοῦ Σ. Μ. Συμβουλίου ἡ περὶ προσκλήσεως καθηγητοῦ τῆς Φιλοσοφίας ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ δὲ Α. Σ., ὡς καὶ ὁ Σ. ἅγ. Ῥασκοπρεσρένης, ἐβεβαίωσαν τὴν ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου πλήρη παραδοχὴν τῆς προτάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς, καὶ ὅτι ἀνετέθη τῇ Α. Π. ἡ πρόσκλησις τοῦ κ. Βασιάδου, ἥτις καὶ ἀκολούθως ἐπραγματοποιήθη.

Ἑπομένως ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἡ ὑπὸ τοῦ μέχρι τοῦδε ταμίου τῆς σχολῆς Σ. ἀγ. Μελενίκου παρουσιασθεῖσα παρὰ πόδας ἔκθεσις τῶν ἐτησίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς σχολῆς.

Α'. Ἔξοδα.

Ὅσα δαπανῶνται εἰς μηνιαῖα καὶ ἄλλα διάφορα ἔξοδα πρὸς διατήρησιν τῶν δύο σχολῶν Φαναρίου καθ' ἕκαστον μῆνα.

—

Τοῖς διδασκάλοις τῆς μεγάλης σχολῆς.

Τῷ Ι. Φιλαλήθει	Γρ.	2,000
Τῷ Α. Χαριλάῳ	»	1,750
Τῷ Σ. Βιλκίῳ	»	1,750
Τῷ Β. Καλλίφρονι	»	1,500
Τῷ Κ. Κρητὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης	»	1,500
Τῷ Κ. Φωτιάδῃ τῆς Τουρκικῆς	»	1,300
Τῷ Μαθηματικῷ Δ. Βαλασίδῃ	»	1,300
Τῷ Φιλοσόφῳ	»	1,250
Τῷ Κ. Ζαχαριάδῃ (τῶν προκαταρκτ. Γαλλ.)	»	750
	Γρ.	13,100

Τοῖς διδασκάλοις τῆς μικρᾶς σχολῆς.

Τῷ Γ. Ῥαφάνῃ	Γρ.	1,500
Τῷ Α. Χουρμουζιάδῃ	»	1,000
Τῷ Διευθυντῇ Παϊσίῳ	»	800
Τοῖς ὑποτρόφοις μαθηταῖς ἀνὰ 50 καὶ 100	»	2,000
Τοῖς 5 λαμπαδούχοις ἀνὰ 30 μαθητεύουσιν	»	150
Τῇ οἰκογενείᾳ Εὐθυβούλου	»	250
Τῷ παιδονόμῳ τῆς Μ. σχολῆς	»	350
Τῷ καθαριστῇ αὐτῆς	»	350
Τῷ θυρωρῷ	»	300
Εἰς διάφορα ἔξοδα καὶ εἰς ἔλαιον	»	120
Τῷ παιδονόμῳ τῆς μικρᾶς σχολῆς	»	400
Ἔξοδα αὐτῆς καὶ εἰς νερὸν	»	60
	Γρ.	20,380
Ἐπὶ 12 μῆνας πολλαπλασιαζόμενα ταῦτα, συμποσοῦνται εἰς	Γρ.	244,560
Κάρβουνα καὶ ξύλα διὰ τὰς δύο σχολὰς	»	5,500
Ἔξοδα διάφορα κατὰ τὰς ἐξετάσεις καὶ μικρὰς ἐπισκευὰς	»	2,000
Ἐπισκευαὶ τῶν δύο σχολείων μέχρι νῦν	»	5,000
	Γρ.	257,060

Β'. Ἔσοδα.

Ὅσα λαμβάνει τὸ ταμεῖον αὐτῶν.

Ὅσα ἀπὸ δύο ἐξαμηνιῶν ἐξ ἐνοικίου τῶν εἰς Ἰάσιον κτημάτων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου Ἁαρὼν Βόδα ἀνὰ 1,500 Καισαροβασιλικὰ φλωρία: τὸ ὅλον κατ' ἔτος	φλ.	3,000
Ἀφαιροῦνται ὅσα κρατεῖ ἤδη ἐτησίως ὁ ἐνοικιαστὴς δι' ἔγγειον φόρον	»	200
	φλ.	2,800
Ὅσα ἀπὸ ἐμβατοικίου ἐκκλησιῶν Κ[λεως κατ' ἔτος	Γρ.	2,000
Ὅσα ἀπὸ ἀντισπόρου τῶν ἐν Ἐπιβάταις 50 στρεμμάτων χωραφίων κατ' ἔτος	»	2,000
Ὅσα ἀπὸ ἐνοικίου χαβιαραδικοῦ ἐργαστηρίου ἐν Γαλατᾷ	»	272
	Γρ.	4,272

—

Ἔκτακτα.

Ἐξ Ἀρχιερέων, εἰς ἐπαρχίας καθισταμένων, λόγῳ φιλοτίμου.

Ἐκ μὲν τῶν τῆς ά. τάξεως	Γρ.	750
Ἐκ δὲ τῶν τῆς β'.	»	500
Ἐκ δὲ τῶν τῆς γ'.	»	250

Ἀπὸ δὲ τῶν ἀποθνησκόντων Ἀρχιερέων ὅ,τι ἂν ἐγκριθῇ, ἀναλόγως τῆς περιουσίας αὐτῶν.

Τὸ εἰρημένον κτῆμα ἐνοικιάσθη εἰς τὸν Εὐγένιον Ἀλχάζην συνταγματάρχην δι' ἓξ ἔτη, κατὰ τὸ 1857, κατὰ ἰούνιον, δι' ἐγγυήσεως τοῦ ἄρχοντος Μ. Λογοθέτου, μὲ προκαταβολὴν 5,769 φλ. Καισαροβασιλικῶν, καὶ ἐτήσιον 3,000, κατὰ 2 ἑξαμηνίας, ἀνὰ 1,500, ἀρχομένης τῆς πακτώσεως ἀπὸ 1858, ἀπριλίου 23. Ἐλήφθησαν δὲ 9 ἑξαμηνίαι, καὶ 1 ἔτι ἡ β'. ἑξαμηνία τοῦ τελευταίου ἔτους: τοῦ 1863, κατὰ τὴν συμφωνίαν, καὶ μένουσιν ἔτι 2 ἑξαμηνίαι τοῦ τρέχοντος ἔτους: ἡ β'. τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ ἡ ά. τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ 1863 ἔτους· ἀλλ' ἡ προσεχὴς ἑξαμηνία τοῦ ἁγίου Δημητρίου ληφθήσεται μὲ ἔλλειψιν περίπου 800 φλωρίων, μετρηθέντων ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου Ἀλχάζου, κατ' Ἐκκλησιαστικὴν διαταγὴν, εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἱερᾶς ἐκείνης Μονῆς, δι' ἐπιμόνου ἀπαιτήσεως τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὴν μητρόπολιν Μολδοβλαχίας.

—

Γ'. Τὸ ὑπόλοιπον χρέος τῆς σχολῆς.

Τῷ Μακαρ. Πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων δι' ὁμολογίας (ἰουλ. 16, 1860) πρὸς 50 τοῖς 0[0 Καισαροβ. φλ. 1,000		
Σώζονται μετρητὰ εἰς τὸ ταμεῖον	Γρ.	28,688
Ὅσα ἔχει λαμβάνειν παρὰ τοῦ Κοινοῦ διὰ 3 μηνιαῖα, πρὸς τὴν τοῦ Εὐθυβούλου οἰκογένειαν δοθέντα παρὰ τῆς σχολῆς.	»	2,250
	Γρ.	30,938
Ὅσα ὀφείλονται τῆς ἀποδημοῦσι διδασκάλοις διὰ μηνιαῖα αὐγούστου καὶ ἐκπίπτονται	Γρ.	5,550
	Γρ.	25,388

Ἐξ αὐτῶν γενήσονται ἔξοδά τινα κατ' αὐτὰς δι' ἀναγκαίας ἐπισκευὰς τῶν δύο σχολείων. Ἡ δὲ πληρωμὴ τῶν μηνιαίων ἄρχεται ἀπὸ ά. 7βρίου, πληρωθέντων τῶν τοῦ ἰουλίου καὶ αὐγούστου.

—

Ἐπὶ ταύτης ἐγένοντο ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς αἱ ἀνήκουσαι παρατηρήσεις, καὶ μάλιστα μετὰ τὰς γενομένας διασαφήσεις, ὅτι τοῦ λοιποῦ καταργοῦνται, κατὰ τοὺς νέους Κανονισμοὺς, τὰ ἐκ τῶν ἐμβατοικίων, καθὼς καὶ τὰ ἐκ τῶν Ἀρχιερατικῶν διορισμῶν, ἔσοδα. Ὅσον δὲ περὶ τῶν ἐκ τῶν Ἀρχιερατικῶν ἀποβιώσεων προσόδων τῆς σχολῆς, ἡ κατὰ καιροὺς Ἐφορία θέλει συμμορφωθῇ πρὸς τὰ ἐν τοῖς Πρακτικοῖς περὶ κοινωφελῶν καταστημάτων ἰδίᾳ ἐκτιθέμενα. Περὶ δὲ τοῖς ἐνοικιάσεως τοῦ ἐν ταῖς Ἡγεμονίαις κτήματος αὐτῆς, ἐγένετο λόγος ὅτι, κατ' Ἐκκλησιαστικὴν ἀπόφασιν, γενήσεται ἀμέσως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, διὰ διορισμοῦ ἡγουμένου καταλλήλου, πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ εὐπρεπεστέραν, καὶ ἐπωφελεστέραν τῇ σχολῇ χρῆσιν, κατὰ τὴν περὶ τούτου μάλιστα ἀπαίτησιν καὶ τῆς τοπικῆς Ἀρχῆς.

Ὡς παρελθούσης δὲ τῆς ὥρας, ἠναγκάσθη ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἀναβάλῃ τὴν περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς σχολῆς αὖθις σύσκεψιν ἐν τῇ προσεχεῖ συνεδριάσει, ἥτις ἀνεβλήθη, ἕνεκα τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος, κατὰ τὴν 13 αὐγούστου, καὶ οὕτω διελύθη καὶ ἡ Β'. Συνεδρίασις.

Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Γ'.

(13 αὐγούστου)

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ὑπογραφὴν τῶν Πρακτικῶν τῆς δευτέρας συνεδριάσεως, ἐπελήφθη ἡ Ἐπιτροπὴ αὖθις τῆς περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς

σχολῆς ἐξετάσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων της σχολῆς, ἀπεδείχθη ὅτι ὑπάρχει ἔλλειμμα ἀρκετὸν, ὡς πρὸς τὰς ἀπολύτους αὐτῆς ἀνάγκας, καθόσον μάλιστα, ἐκτὸς τῶν ἀπαιτουμένων ἐν τῇ σχολῇ βελτιώσεων, ἐβεβαίωσεν ὁ Σ. πρόεδρος τὴν Ἐπιτροπὴν, ὅτι οὐ μόνον ὁ ἐν τῷ κτήματι τῆς σχολῆς ναὸς χρήζει ἀναποφεύκτου πλέον ἐπισκευῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τὸν ναὸν, ἐδέησεν, ὅπως σκεφθῇ ὡρίμως ἡ Ἐπιτροπὴ περὶ εὑρέσεως πόρων.

Ἐκ τῶν προταθέντων δὲ καὶ συζητηθέντων ἐνεκρίθησαν ὅπως ὑποβληθῶσιν εἰς τὸ Σ. Μικτὸν Συμβούλιον οἱ ἑφεξῆς.

1] Νὰ λαμβάνηται ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀνανεουμένων εἰσιτηρίων τῶν ἐγγραφομένων μαθητῶν ἑκάστης τάξεως, τῆς τε προκαταρκτικῆς σχολῆς καὶ τῆς μεγάλης, ἀνὰ εἷς ἀργυροῦς Μετζιτιές.

2] Ἐκ τῶν ἀπολυτηρίων τῶν τελειοδιδάκτων τῆς Μ. σχολῆς μαθητῶν ἀνὰ μία λίρα Ὀθωμανική.

3] Ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γάμων ἀνὰ δέκα γρόσια.

4] Ἐκ τῆς περιουσίας τῶν ἀποβιούντων ὁμογενῶν ὅ,τι προαιροῦνται οἱ κληρονόμοι.

5] Ἐκ τῶν νεωστὶ ἀρχιερατευόντων, εἴτε ἐκ τῶν, κατὰ τοὺς Κανονισμοὺς, προβιβαζομένων νὰ λαμβάνηται ἔκτακτός τις συνεισφορὰ, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπαρχίας, καὶ

6] Εἰ δυνατὸν, ἐξ ἐράνου τινὸς τῶν ἐμπόρων καὶ συντεχνιῶν ἐν σώματι, κατ' ἰδίαν αὐτῶν σύσκεψιν καὶ ἔγκρισιν.

Ἔχει δὲ πεποίθησιν ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι θέλουσιν αὐθορμήτως συντελέσει πρὸς τοῦτο οἱ ἀξιότιμοι ἔμποροι, καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν συντεχνιῶν, ὅταν μάλιστα ἐπισήμως πληροφορηθῶσι παρ' ὧν δεῖ, ὅτι μεγίστη καταβάλλεται φροντὶς περὶ τῆς δυνατῆς προαγωγῆς καὶ βελτιώσεως τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐν Τουρκίᾳ Ἐθνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, ἐν ᾧ ἐκπαιδεύονται οὐ μόνον οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν συνοικιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως φοιτῶντες παῖδες, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας. Καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Δ'.

(20 αὐγούστου)

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ὑπογραφὴν τῶν Πρακτικῶν τῆς τρίτης συνεδριάσεως, ἡ Ἐπιτροπὴ, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πανιερωτάτου ἀγ. Ῥασκοπρεσρένης κ. Μελετίου, ἀπόντος τοῦ Σ. προέδρου ἀγ. Δημητριάδος, δι' ἔκτακτον Ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν, σκεπτομένη αὖθις περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς σχολῆς, καὶ βλέπουσα ἀφ' ἑνὸς τὸ μέγα ἤδη ἔλλειμμα τῶν προσόδων εἰς τὰς ἀπολύτους δαπάνας αὐτῆς, ὡς ἐκ τῆς ἀναγκαίας

ἐπισκευῆς τοῦ ἐν τῷ κτήματι αὐτῆς ἱεροῦ ναοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς εἰσαχθησομένας ἐν τῷ ἀνωτάτῳ ἡμῶν τούτῳ Ἐκπαιδευτηρίῳ ἀναγκαίας βελτιώσεις, ἐθεώρησεν ἐπάναγκες ὅπως τὸ μόνον προσοδοφόρον τῇ σχολῇ τοῦτο κτῆμα πακτωθῇ τοῦ λοιποῦ, ὡς ἔπεται.

Α. Νὰ διορισθῇ διὰ τοῦ Σ. Μ. Συμβουλίου Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἐν Ἰασίῳ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, φροντίζουσα περὶ τῆς ἐγκαίρου πακτώσεως τοῦ κτήματος, ἐπισκεπτομένη ἐκ διαλειμμάτων τὸ κτῆμα, καὶ διαβιβάζουσα τὰς ἐνδεχομένας ἐλλείψεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Σ. Μ. Συμβούλιον.

Β'. Νὰ διορισθῇ ἱερωμένος τις Ἡγούμενος ἔμμισθος, συμπράττων μὲν μετὰ τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς, ἔχων δὲ ἴδια χρέη τὴν ἐσωτερικὴν Ἐκκλησιαστικὴν διεύθυνσιν καὶ ἀξιοπρεπῆ διατήρησιν τοῦ οἰκοδομήματος.

Ἑπομένως, μετὰ πολλὰς καὶ ἄλλας συσκέψεις, ὡς προσεγγιζούσης τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων, ἐθεώρησεν ἡ Ἐπιτροπὴ πρόσφορον τὴν εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον διαβίβασιν διὰ τοῦ ἀντιπροέδρου τῆς παρὰ πόδας ἐκθέσεως, ἀφορώσης τὴν περὶ εἰσιτηρίων τῶν ἐγγραφομένων μαθητῶν πρότασιν, ὡς καὶ τὴν περὶ καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας.

Πρὸς τὸ Σ. Ἐθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον.

Ἐπειδὴ ἡ ἐπὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ, σκεπτομένη περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς σχολῆς, ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν περὶ αὐξήσεως πόρων σύσκεψιν, εἰς δὲ τῶν προταθέντων καὶ συζητηθέντων πόρων ὑπάρχει ὁ προσδιορισμὸς ἑνὸς ἀργυροῦ Μετζιτιὲ δι' ἕκαστον εἰσιτήριον, λόγῳ ἐγγραφῆς, ἑκάστου τῶν ἐγγραφομένων φοιτητῶν, διὰ τὴν προσεγγίζουσαν ἤδη ἔναρξιν τῶν ἐγγραφῶν, ὑποβάλλει τὴν πρότασιν ταύτην εἰς τὸ Συμβούλιον, ὅπως, λαβὸν τοῦτο πρόνοιαν, ἀναγγείλῃ ἐν καιρῷ τὴν ἀπόφασιν ταύτην εἰς τὴν Ἐφορίαν τῆς σχολῆς, παρ' ἧς νὰ δοθῶσιν αἱ ἀπαιτούμεναι διαταγαὶ πρὸς κανονικὴν εἴσπραξιν τοῦ δικαιώματος τούτου.

Ἐπίσης δὲ, διὰ τὴν προσεγγίζουσαν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων, παρακαλεῖται ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τὸ Σ. Μ. Συμβούλιον, ὅπως εὐαρεστηθῇ ν' ἀναγγείλῃ αὐτῷ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς περὶ καθηγητοῦ τῆς φιλοσοφίας προεκδοθείσης ἐκθέσεως.

Ἐν Φαναρίῳ, 1862, αὐγούστου 20.

Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

† Ο ΡΑΣΚΟΠΡΕΣΡΕΝΗΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ. Ι. ΚΑΛΛΙΑΣ.

Γ. Ν. ΔΟΣΙΟΣ. Β. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ.

Ταύτης δ' ὑπογραφείσης ὑπὸ τῶν παρόντων μελῶν, καὶ ἐπιδοθείσης τῷ Σ. ἀντιπροέδρῳ, διελύθη ἡ συνεδρίασις.

Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ε'.

(27 αὐγούστου)

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Πρακτικῶν τῆς προλαβούσης συνεδριάσεως, ὁ πρόεδρος ἀπεφήνατο, ὅτι καλὸν θεωρεῖ, ὥστε ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅσον τάχιον, ν' ἀποπερατώσῃ τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν δι' ἐκθέσεως, ἀναπτυσσούσης τὰ καθέκαστα τῶν περὶ τῆς μεγάλης ταύτης τοῦ Γένους σχολῆς.

Ἐπομένως, γενομένης σκέψεως περὶ τῶν ἐξόδων τῆς σχολῆς, καθὼς καὶ περὶ τῆς μισθοδοσίας τῶν διδασκόντων, μετὰ διαφόρους προτάσεις τῶν μελῶν συζητηθείσας, ἐθεώρησεν ἡ Ἐπιτροπὴ, ὡς ὑπαγόμενον εἰς τὴν ἁρμοδιότητα αὐτῆς, μόνον τὸ νὰ γνωμοδοτήσῃ ἁπλῶς, ὅτι καλὸν θεωρεῖ τὸ νὰ μισθοδοτῶνται τοῦ λοιποῦ οἱ διδάσκαλοι οὐχὶ ἐπὶ ἰδανικῆς ἀξίας τῶν νομισμάτων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως παραδεδεγμένης κανονικῆς αὐτῶν διατιμήσεως, τῆς περὶ τούτων ὁριστικῆς ἀποφάσεως ὑπαγομένης κυρίως εἰς τὴν ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸ Μ. Συμβούλιον.

Ἐπομένως, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπελήφθη τῆς περὶ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς σχολῆς σκέψεως, ὅτε καὶ ἐκ τῆς ὑποβληθείσης αὐτῇ ἐγγράφου ἐκθέσεως, καὶ ἐκ τῶν προταθέντων κατὰ σειρὰν ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν κεφαλαίων ἔγνω, ὅτι ἡ σχολὴ, δυστυχῶς, ὑπόκειται, κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε πορείαν αὐτῆς, εἰς μυρίας ὅσας δυσχερείας καὶ ἀνωμαλίας.

Καὶ Α. ἐνῷ ὁπωσδήποτε ὑπάρχουσι Κανονισμοὶ τῆς σχολῆς, οὗτοι διατελοῦσιν ἐν διηνεκεῖ σχεδὸν ἀχρηστίᾳ, διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν ἐφαρμογῆς.

Β'. Ἐνῷ ἡ σχολὴ ὠφελεῖται πολλαχῶς, ἐπισκεπτομένη ὑπὸ τῆς Ἐφορίας, δυστυχῶς καὶ τούτου στερεῖται (δὶς μόνον, π. χ. ἐν τῷ λήξαντι σχολειακῷ ἔτι τῆς μέχρι τοῦδε Ἐφορίας ἐπισκεψαμένης ἐπισήμως αὐτήν· ἀ. ἐν τῇ συστάσει αὐτῆς, καὶ β'. ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων).

Γ'. Ἡ ἔλλειψις καταλλήλων παιδονόμων ἐπιφέρει κατὰ μέγα μέρος τὴν ἐντὸς τῆς σχολῆς ἐπιπολάζουσαν ἀταξίαν τῶν μαθητῶν, ἑνὶ μόνῳ παιδονόμῳ οὔσης ἐπιτετραμμένης τῆς ἐπιστασίας 250 περίπου μαθητῶν, φύρδην μίγδην διεσπαρμένων ἐν δυσαναλόγοις οἰκήμασιν, ἄνω καὶ κάτω τῆς σχολῆς.

Δ'. Ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν σχολὴν ἀνικάνων μαθητῶν καὶ ἀκαταλλήλου ἡλικίας, ὁ ἀνάξιος προβιβασμὸς ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν δι' ἐπεμβάσεων πολλάκις ἐξωτερικῶν, ἡ ὑπ' αὐτῶν ἄνευ λόγου παράβλεψις μαθημάτων τινῶν, καίτοι ὑποχρεωτικῶν, ἐπιφέρουσι μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν τῆς σχολῆς προαγωγήν.

Ε. Ἡ διατήρησις ὑποτρόφων ἀναξίων οὐ μόνον ἐκ τῶν νενομισμένων τάξεων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μικροτέρων, καὶ ἔστιν ὅτε, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς προκαταρκτικῆς σχολῆς, θεωρεῖται καὶ αὕτη καταστρεπτικὴ, ὡς ἀδικοῦσα μὲν τοὺς φιλοτίμους καὶ ἀξίους συνδρομῆς μαθητὰς, ὑποθάλπουσα δὲ τὴν ἀμέλειαν ἀναγώγων τινῶν.

Ϛ'. Ἡ μέχρι τοῦδε χρῆσις ἀπολυτηρίων διπλωμάτων διὰ τοὺς ἀποφοιτῶντας μαθητὰς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τύπου καὶ βαθμοῦ θεωρεῖται καὶ αὕτη παράλογος.

Ζ'. Ἡ εἰσαγωγὴ φοιτητῶν εἰς τὴν σχολὴν ἄνευ ἀποδείξεως τοῦ διδασκάλου, παρ' ᾧ ἐφοίτησαν μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς των, ἐπίσης θεωρεῖται ἀπρόσφορος.

Η. Τὸ ἀνομοιόμορφον ἐν γένει τῶν ἑνοριακῶν καὶ λοιπῶν σχολείων ἐπιφέρει μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν πρόοδον καὶ βελτίωσιν τοῦ ἀνωτέρου τούτου ἐκπαιδευτηρίου.

Ἐφ' ὅλων δὲ τούτων σκεψαμένη ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀπεφήνατο τάδε.

Α. Ὅτι ἐξ ὅλων τῶν Κανονισμῶν πρέπει νὰ συντεθῇ γενικός τις Κανονισμὸς τῆς σχολῆς, ὅστις, ἐκτυπωθεὶς, νὰ ἐφαρμόζηται ἀνεξαιρέτως, μηδεμιᾶς ἐπιτρεπομένης ἐπεμβάσεως.

Β'. Ὅτι συντελεστικώτατον πολλαχῶς ὑπάρχει εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς σχολῆς ἡ συνεχὴς ἐποπτεία τῆς Ἐφορίας.

Γ'. Ὅτι ἀπαιτεῖται προσθήκη παιδονόμων ἀναμφιβόλως πρὸς διατήρησιν τῆς εὐταξίας.

Δ'. Ὅτι ἐξεταστικὸς σύλλογος ἐκ τῶν ἁρμοδίων Καθηγητῶν καὶ τοῦ Διευθυντοῦ ὀφείλει νὰ ἐξετάζῃ αὐστηρῶς τοὺς εἰσαγομένους μαθητὰς, καθὼς καὶ τοὺς προβιβαζομένους ἐκ τάξεως εἰς τάξιν. Προγυμνασταὶ δὲν συγχωροῦνται διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α'. τάξεως, ὀφείλοντας ἀναμφισβητήτως νὰ ἔχωσι τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα πρὸς εἰσαγωγὴν ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ.

Ε. Ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ἔρευνα καὶ τῶν μέχρι τοῦδε ὑποτρόφων, καὶ νὰ ἀντικατασταθῶσιν οἱ τυχὸν ἀνάξιοι διὰ τῶν ἀξίων.

Ϛ'. Ὅτι τὰ διπλώματα πρέπει νὰ ἐκτυποῖ ἡ σχολὴ, ἐν ἐγκεκριμένῳ τινὶ τύπῳ, καὶ νὰ σημειοῦται χειρογράφως ὁ βαθμὸς ἑκάστου.

Ζ'. Ὅτι οἱ εἰσαγόμενοι ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωνται μὲ ἔγγραφον ἀπόδειξιν τοῦ διδασκάλου, παρ' ᾧ ἐφοίτησαν.

Η. Οτι πρέπει νὰ ληφθῇ σύντονος πλέον φροντὶς περὶ τοῦ τῆς διδασκαλίας ὁμοιομόρφου.

Πρὸς τοῖς εἰρημένοις, ἡ Ἐπιτροπὴ θεωρεῖ ἀναγκαίαν καὶ τὴν σύστασιν ἕδρας τινὸς πρὸς διδασκαλίαν ἰδίᾳ τῶν ἱερῶν μαθημάτων, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀοιδίμου Σχολάρχου Σαμουὴλ, ὅστις ἐξηκολούθει παραδίδων ἱερὰν Κατήχησιν, ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ στοιχειώδη Δογματικὴν Θεολογίαν.

Ὅπως δὲ προβαίνῃ εὐστοχώτερον, νομίζει ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι πρέπει νὰ ληφθῇ ἡ δέουσα πρόνοια καὶ διάκρισις τῶν μεταξὺ προκαταρκτικῆς σχολῆς καὶ μεγάλης σχέσεων· ἐπίσης δὲ νὰ ληφθῇ πρόνοια καὶ περὶ

τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς σχολῆς, ἐξ ἧς εἰσάγονται μαθηταὶ εἰς τὴν προκαταρκτικὴν, καὶ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν μεγάλην, καθὼς καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἐνοριακῶν σχολείων, ὁμοιομόρφων τε καὶ ἀνομοιομόρφων· καθόσον μάλιςα ἐκ βασίμων πληροφοριῶν πληροφορεῖται ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι ἡ ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δυστροπίας τοῦ κατὰ καιρὸν *Καψιμάλη* λεγομένου τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ, συνήθως ἐκλεγομένου ἐκ τοῦ συστήματος τῶν παντοπωλῶν, καὶ ὅτι ὁ διδάσκαλος αὐτῆς ὑφίσταται μαρτύρια διὰ τὰς ἰδιοτροπίας τούτου, κατατρυχόμενος καὶ καταπιεζόμενος ἀφορήτως, ἐνῷ ἐν τῇ περιπύστῳ συνοικίᾳ τοῦ Φαναρίου ὑπάρχουσι κτηματίαι, καὶ ἔμποροι, καὶ λόγιοι εἰδικοὶ, καὶ τραπεζῖται καὶ λοιποὶ, ἀνωτέρας τε καὶ κατωτέρας περιωπῆς, δυνάμενοι ἐπωφελῶς νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς Ἔφοροι αὐτῆς, συνεπῶς πρὸς τὴν Ἐφορίαν τῆς μεγάλης τοῦ Γ. σχολῆς.

Ἔτι δὲ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξέφρασε τὴν ἀπορίαν της, πῶς ἡ ἐνορία τοῦ Φαναρίου δὲν διατηρεῖ Ἑλληνικὴν σχολὴν, καθὼς καὶ αἱ λοιπαὶ τῆς πρωτευούσης συνοικίαι, ἐνῷ ἡ προκαταρκτικὴ λεγομένη σχολὴ πρό τινων ἤδη ἐτῶν διετηρεῖτο ὡς ἐνοριακὴ, καὶ ὅτι εἰς τοῦτο πρέπει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχήν του τὸ Μ. Συμβούλιον, ἐπιφέρον ῥιζικὴν θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων.

Μετὰ τὰς σκέψεις ταύτας, ἀπεφάσισεν ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἑτοιμάσῃ τὴν πρὸς τὸ Μ. Συμβούλιον ἔκθεσιν αὐτῆς, ὑποβάλλουσα ἐν ἐπιτομῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μέχρι τοῦδε συνδιασκέψεων αὐτῆς, καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ ΣΤ'.

(29 8βρίου)

Ἐν τῇ συνεδριάσει ταύτῃ, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Πρακτικῶν τῆς προηγουμένης, ἡ Ἐπιτροπὴ, ἀσχοληθεῖσα εἰς τὸ *περὶ σπουδῶν* κεφάλαιον, ἐθεώρησε πρόσφορον τὴν πρότασιν τοῦ νὰ συγκροτηθῇ ἕκτη ἀνωτάτη τάξις ἐν τῇ σχολῇ πρὸς παράδοσιν ἐπιστημονικῶν μαθημάτων καὶ ἐξάσκησιν τῶν ἀπολυομένων εἰς Ῥητορικὰς ἐκθέσεις καὶ Γυμνάσματα, καὶ μάλιστα τῶν μελλόντων νὰ ἀναλάβωσι διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, καὶ νὰ ἐφοδιασθῶσι διὰ διδακτορικοῦ διπλώματος, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ληφθῇ πρόνοια περὶ τῶν ἀναγκαιοτέρων πειραμάτων πρὸς ἐπιτυχῆ διδασκαλίαν τῆς *Φυσικῆς*, καὶ ὅτι ἡ διορισθησομένη Ἐφορία πρέπει νὰ συσκεφθῇ ἐμβριθῶς μετὰ τοῦ Συλλόγου τῶν Καθηγητῶν περὶ τῶν εἰσακτέων μεταῤῥυθμίσεων, καθὼς καὶ περὶ τῆς προσφορωτέρας οἰκονομίας τοῦ πολυπληθοῦς τῶν μαθητῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἐφέτος ἐγγεγραμμένων.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Ζ'.

(5 9βρίου)

Ἐν τῇ συνεδριάσει ταύτῃ, γενομένῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σ. προέδρου ἀγ. Δημητριάδος, συνεζητήθη ἐν γένει ἡ ἔκθεσις, ἡ πρὸς τὸ Δ. Μικτὸν Συμβούλιον δοθησομένη, μετὰ δὲ τὴν λῆξιν τῆς συνεδριάσεως, δύο μέλη ἐπεσκέψαντο τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν σχολὴν, κοινῇ τῆς Ἐπιτροπῆς ἀποφάσει.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Η'.

(8 9βρίου)

Καὶ αὖθις συνελθοῦσα ἡ Ἐπιτροπὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Σ. ἀγ. Δημητριάδος, ἀνέγνω μετὰ προσοχῆς τὴν ἔκθεσιν· καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν αὐτῇ τροποποιήσεις τινὲς, ἀνεβλήθη διὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἡ ὑπογραφὴ αὐτῆς. Συγχρόνως δὲ τὰ δύο μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, τὰ ἐπισκεφθέντα τὴν ἀλληλοδιδακτικὴν σχολὴν, παρέστησαν τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τῆς σχολῆς ταύτης, καὶ τὴν δυστυχῆ καὶ δυσάρεστον θέσιν τοῦ διδάσκοντος, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως προσφόρου Ἐφορίας, καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνεδρίασις.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Θ'.

(9 9βρίου)

Συνελθόντα τὰ μέλη τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Γ. σχολῇ, καὶ ἀναγνόντα τὴν πρὸς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον παρὰ πόδας ἔκθεσιν, ὑπέγραψαν αὐτὴν, καὶ οὕτως ἐν σώματι παρουσιασθέντα εἰς τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, ἐπέδωκαν αὐτὴν, ἀποπερατώσαντα τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτοῖς ἐντολήν.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ

ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

Πρὸς τὸ σεβαστὸν Διαρκὲς Μικτὸν Συμβούλιον.

Ἡ κατ' ἐντολὴν τοῦ σεβαστοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου διορισθεῖσα πενταμελὴς *Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ*, πρὸς ἐξέτασιν κυρίως τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, ἀναλαβοῦσα τὸ ἄλλως δυσχερὲς τοῦτο καθῆκον, μετ' ἀλλεπαλλήλους συνεδριάσεις, ἰδίᾳ τε γενομένας, καὶ πολλάκις καὶ μετὰ τῆς μέχρι τοῦδε αὐτῆς Ἐφορίας καὶ τῶν Καθηγητῶν, ὅπως ληφθῶσιν αἱ ἀναγκαῖαι περὶ ἑνὸς ἑκάστου ἀντικειμένου ἰδίᾳ πληροφορίαι, ἀποπερατώσασα τὸ ἐπιβληθὲν

αὐτῇ καθῆκον, ὑποβάλλει τὸ ἀποτέλεσμα τῶν διασκέψεων αὐτῆς διὰ τῆς παρούσης ἐπιτόμου ἐκθέσεως πρὸς τὸ Σ. Ἐθνικὸν τοῦτο Συμβούλιον, εἰς ὃ ἔχουσιν ἐστραμμένα τὰ βλέμματα πάντες οἱ εἰλικρινῶς ἐπιποθοῦντες τὴν βελτίωσιν πρὸ πάντων τῶν δημοσίων Ἐθνικῶν καταστημάτων, ἐν οἷς προεξάρχουσι τὰ ἐκπαιδευτήρια, προωρισμένα εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν μόρφωσιν τῆς ὁμογενοῦς νεολαίας, κατ' ἐξοχὴν δὲ πάντων, ἡ μεγάλη αὕτη τοῦ Γένους σχολή.

Ἱστορικὸν τῆς σχολῆς.

Καίτοι περιττὴν θεωρεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν διὰ μακρῶν λόγων περὶ τοῦ ἀνωτάτου τούτου ἐν Τουρκίᾳ ἐκπαιδευτηρίου ἱστορικὴν ἔκθεσιν, οὐχ ἧττον ὀφείλει ἵνα ἀναφέρῃ διὰ βραχέων τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς εὔκλειαν, διὰ τοὺς κατὰ καιρὸν διαπρέψαντας ἐν αὐτῇ Διευθυντὰς, Σχολάρχας, Καθηγητὰς καὶ διδασκάλους, ἄνδρας ἐπισήμους ἐπ' ἀρετῇ τε καὶ παιδείᾳ ἔκ τε τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν Ξηροκρήνειος (*Κουρουτσέσμειος*) σχολὴ, καὶ διὰ τοὺς κατὰ διαφόρους ἐποχὰς παραχθέντας ἐξ αὐτοῦ ἀγλαοὺς καρποὺς, ἐπωφελεῖς καὶ χρησίμους ἀναφανέντας πανταχοῦ τε τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, καὶ πολλαχοῦ καὶ αὐτῆς τῆς ἀλλοδαπῆς.

Κεφάλαια τῶν διασκέψεων.

Ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ, πρὸς εὐχέρειαν τῶν διασκέψεων αὐτῆς, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διεῖλε τὰς συζητήσεις αὐτῆς εἰς τρία κεφάλαια.

Α'. *Τὸ οἰκονομικὸν τῆς σχολῆς.*

Β'. *Τὸ περὶ οἰκοδομήματος, καὶ*

Γ'. *Τὸ περὶ σπουδῶν.*

—

Α'. Οἰκονομικὸν τῆς σχολῆς.

Ἔξοδα.

Ἐκ τῆς ὑποβληθείσης αὐτῇ ὑπὸ τοῦ μέχρι τοῦδε ταμίου τῆς Ἐφορίας τῆς σχολῆς ἐκθέσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων, ἔγνω ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι διὰ τὰς ἐτησίους δαπάνας τῆς μεγάλης σχολῆς, καὶ τῆς λεγομένης προκαταρκτικῆς, ἀπητοῦντο μέχρι τοῦδε γρόσια περίπου 260,000, ἐξ ὧν αἱ μὲν 238,000 διὰ τοὺς μισθοὺς τῶν ἐν αὐτῇ διδασκόντων καὶ λοιπῶν ὑπαλλήλων, ὡς καὶ τῶν ὑποτρόφων μαθητῶν, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰς διάφορα ἄλλα ἔξοδα τῶν σχολείων: οἷον, προμήθειαν ἀνθράκων κλπ.

Ἔσοδα.

Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐκθέσεως ἐξάγεται, ὅτι τὸ κύριον καὶ σταθερὸν εἰσόδημα τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς λαμβάνεται ἐκ τῶν ἐν Ἰασίῳ κτημάτων τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου Ἀαρὼν Βοεβόδα, ἐνοικιαζομένων συνήθως καθ' ἑξαετίαν, ἀνὰ 4,000 Καισαροβασιλικὰ φλωρία κατ' ἔτος. Τὸ ποσὸν τοῦτο διὰ

τὴν ὑπερτίμησιν τῶν νομισμάτων ἐξήρκει μὲν μέχρι τοῦδε εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς σχολῆς· ἤδη ὅμως, διά τε τὴν ἔκπτωσιν τῶν νομισμάτων εἰς τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν, καὶ πρὸ πάντων, ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπαιτοῦνται 800 φλωρία διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ἐν αὐτῷ ἱεροῦ ναοῦ, ἐκτὸς τῶν ἀπαιτουμένων δι' ἔγγειον φόρον 14 τοῖς 0[0· ἔτι δὲ ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς Ἐθνικοὺς Κανονισμοὺς, καταργοῦνται τὰ μέχρι τοῦδε ἐκ τῶν ἐμβατοικίων καὶ τῶν διορισμῶν Ἀρχιερέων μικρὰ τῆς σχολῆς ἔσοδα· δι' ὅλα ταῦτα προκύπτει ἔλλειμμα ἱκανὸν διά τε τὸ ἔτος τοῦτο καὶ διὰ τὸ προσεχὲς, μέχρι τῆς νεωτέρας ἐνοικιάσεως τοῦ κτήματος, ἐνῷ ὁ ἀριθμὸς τῶν μέχρι τοῦδε ἐξόδων ὑπάρχει ὁ αὐτός.

Πρότασις νέων προσόδων.

Ἡ Ἐπιτροπὴ, θέλουσα ὅπως ἐν μέρει καλυφθῇ τὸ τῆς σχολῆς ἔλλειμμα, ἐθεώρησεν ἀναγκαίαν τὴν περὶ ἐκτάκτων τινῶν ἐσόδων γνωμοδότησιν, ἣν καὶ ὑποβάλλει εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Σ. Μικτοῦ Συμβουλίου.

1] *Ἐκ τῶν κατ' ἔτος ἀναγεουμένων εἰσιτηρίων τῶν μαθητῶν τὰ λαμβάνηται εἷς ἀργυροῦς Μεδζιτιές.*

2] *Ἐκ τῶν ἀπολυτηρίων τῶν τελειοδιδάκτων μία λίρα Ὀθωμανική.*

3] *Ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει γάμων ἀνὰ δέκα γρόσια.*

4] *Ἐκ τῆς περιουσίας τῶν ἀποβιούντων ὁμογενῶν ὅτι προαιροῦνται οἱ κληρονόμοι.*

5] *Ἐκ τῶν νεωστὶ ἀρχιερατευόντων ἔκτακτός τις συνεισφορὰ, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπαρχίας.*

6] *Ἐξ ἐράνου τινὸς τῶν φιλογενῶν ἐμπόρων καὶ συντεχνιῶν τὸ κατὰ προαίρεσιν, ὅταν μάλιστα οὗτοι πληροφορηθῶσιν, ὅτι μεγίστη καὶ σύντονος πλέον φροντὶς καταβάλλεται πρὸς βελτίωσιν τοῦ ἀνωτέρου τούτου ἐκπαιδευτηρίου, εἰς ὃ φοιτῶσιν οὐ μόνον οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν συνοικιῶν τῆς πρωτευούσης νέοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας.*

Ἐνοικίασις τοῦ κτήματος.

Περὶ τῆς προσφορωτέρας ἐνοικιάσεως τοῦ μόνου προσοδοφόρου τῇ σχολῇ κτήματος, ἂν καὶ ἡ περὶ τούτου φροντὶς ἀνήκει κυρίως εἴς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον, οὐχ ἧττον ὅμως καὶ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε καθῆκόν της, ὅπως συσκεφθῇ ἐμβριθῶς, καὶ καθυποβάλῃ τὰ ἐσκεμμένα εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Συμβουλίου· ἐνέκρινε δὲ τὰ ἑφεξῆς δύο:

1] *Νὰ διορισθῇ διὰ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ἐν Ἰασίῳ ἀξιοπίστων ἀνδρῶν, φροντίζουσα περὶ τῆς ἐγκαίρου πακτώσεως τοῦ κτήματος, καὶ διαβιβάζουσα τὰς ἐνδεχομένας ἐλλείψεις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον.*

2] *Νὰ διορισθῇ ἱερωμένος τις Ἡγούμενος ἔμμισθος, συμπράττων μὲν μετὰ τῆς εἰρημένης Ἐπιτροπῆς, ἔχων δὲ ἴδια χρέη τὴν ἐσωτερικὴν Ἐκκλησιαστικὴν διεύθυνσιν, καὶ τὴν ἀξιοπρεπῆ διατήρησιν τοῦ οἰκοδομήματος. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου, οὐ μόνον αἱ παροῦσαι τῆς σχολῆς ἀνάγκαι ἐκπληροῦνται, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀναπόφευκτοι εἰσακτέαι εἰς τὴν σχολὴν μεταῤῥυθμίσεις, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς.*

—

Β'. Οἰκοδόμημα τῆς σχολῆς.

Τὸ ὑπάρχον ἤδη οἰκοδόμημα τῆς σχολῆς ἐθεωρήθη ὅλως ἀκατάλληλον, διά τε τὸ ἑτοιμόῤῥοπον αὐτοῦ, διὰ τὸ μὴ ὑγιεινὸν τῆς θέσεως καὶ τὸ μεταξὺ δύο ὁδῶν θορυβῶδες, καὶ διὰ τὴν οὐσιωδεστάτην ἔλλειψιν τῆς ἀπαιτουμένης ἀναλόγου χωρητικότητος, ἐξ ἧς προκύπτουσιν ἐξ ἀνάγκης ἀναπόφευκτοι δυσκολίαι καὶ ἀταξίαι, καὶ μάλιστα ἐφέτος, διὰ τὴν πανταχόθεν μεγίστην συῤῥοὴν τῶν σπουδαστῶν.

Μετάθεσις τῆς σχολῆς.

Ὅσον δὲ περὶ τῆς ἀλλαχοῦ μεταθέσεως τῆς σχολῆς, μετὰ ἐμβριθῆ συζήτησιν, ἐθεωρήθη κεντρικωτέρα ἡ ἐν Φαναρίῳ θέσις, ἢ κἂν ἐν ταῖς παρακειμέναις ὑγιεινοτέραις καὶ μᾶλλον μὲν εὐαέροις, ἧττον δὲ θορυβώδεσι συνοικίαις, ὅπως ἐξακολουθῶσι φοιτῶντες μαθηταὶ ἐξ ὅλων τῶν τῆς πρωτευούσης συνοικιῶν καθ' ἡμέραν, ὡς τοῦτο διατελεῖ ἀπὸ τοσούτων ἤδη ἐτῶν γινόμενον, καὶ οὕτω προκύπτῃ μείζων ὠφέλεια, ἐνῷ ἡ εἰς ἀπόκεντρόν τι μέρος μετάθεσις αὐτῆς, ἀμοιροῦσα τοῦ πλεονεκτήματος τούτου, καὶ πλείστας ἄλλας συνεπάγεται δυσχερείας, καὶ ὡς πρὸς τὴν συνδιαίτησιν τῶν μαθητῶν ἐν συσσιτίοις, καὶ πρὸς πλεῖστα ἄλλα, ἐκ πείρας ἄλλως τοῖς πᾶσι γνωστά.

Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῆς οἰκοδομῆς ἀναλόγου Ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, προβάλλει ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν ἐκποίησιν τοῦ ἐν Ξηροκρήνῃ γηπέδου, καὶ παντὸς ἄλλου ἀχρήστου Ἐθνικοῦ οἰκοπέδου, δυναμένου νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὰς δαπάνας τῆς οἰκοδομῆς νέου Ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος.

—

Γ'. Περὶ σπουδῶν.

Μεταβαίνουσα ἤδη ἡ Ἐπιτροπὴ εἰς τὸ Γ'. κεφάλαιον: ἤτοι τὸ περὶ σπουδῶν, παρακαλεῖ τὸ Σ. Συμβούλιον, ὅπως συντονωτέραν δῷ ἀκρόασιν εἰς ταῦτα, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ.

Ἕδρα Θεολογίας.

Καὶ πρῶτον, προτείνει τὴν ἐν αὐτῇ σύστασιν ἕδρας ἰδίᾳ θεολόγου, διδάσκοντος τὴν ἱερὰν Κατήχησιν, στοιχειώδη καὶ δογματικὴν Θεολογίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀοιδίμου Σαμουὴλ, ὅτε οἱ ἀπολυόμενοι μαθηταὶ κατηρτίζοντο καὶ μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων στοιχειωδῶν χριστιανικῶν τε καὶ θεολογικῶν γνώσεων.

Ἕδρα Χημείας καὶ Ζωολογίας.

Ἐπομένως θεωρεῖται ἀναγκαία ἡ εἰς τὴν μεγάλην σχολὴν τῶν μαθημάτων τῆς Χημείας καὶ Ζωολογίας εἰσαγωγὴ ἐν ἐπιτομῇ, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀνωτέραν τάξιν, καθόσον μάλιστα τῶν ὁμογενῶν τις ἀναδέχεται τὴν διδασκαλίαν τούτων (οὗτινος καὶ τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐπιδοθεῖσαν ἀναφορὰν διαβιβάζει ἡ Ἐπιτροπὴ εἰς τὸ Σ. Συμβούλιον), ὑπισχνούμενος ὅτι τὰ πλείω τῶν πρὸς ἀπόδειξιν παραδιδομένων πειραμάτων, καὶ τὰς ἀναγκαίας εἰκόνας τῶν διδασκομένων, ἐξ ἰδίων θέλει προμηθεύεσθαι, πρὸς ἐπωφελῆ χρῆσιν τῶν σπουδαστῶν.

Ἕδρα Σλαβικῆς γλώσσης.

Καὶ τὴν τῆς Σλαβικῆς γλώσσης εἰσαγωγὴν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τούτῳ Ἐθνικῷ Ἐκπαιδευτηρίῳ θεωρεῖ ἡ Ἐπιτροπὴ οὐχ ἧττον πρόσφορον, ἀνατιθεῖσα τὴν περὶ τούτου ἀπόφασιν εἰς τὸ Σ. Συμβούλιον.

Ἕκτη τάξις.

Ἐκτὸς τούτων, θεωρεῖ ἐπάναγκες ἡ Ἐπιτροπὴ, ἵνα καὶ ἕκτη ἀνωτάτη προστεθῇ τάξις, ἀκροωμένη ἐπιστημονικῶν μαθημάτων, καὶ ἐξασκουμένη εἰς ῥητορικὰς ἐκθέσεις καὶ γυμνάσματα, καὶ εἴτι ἄλλο μάθημα ἀνωτέρας περιωπῆς, ἅμα δὲ γυμνάζωνται οἱ μέλλοντες ν' ἀναλάβωσι διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ὑποτρόφων, εἰς τὴν ἐντὸς τῆς σχολῆς διδασκαλίαν τῶν προκαταρκτικῶν μαθημάτων: Γαλλικῶν, Λατινικῶν καὶ Τουρκικῶν, καὶ εἴ τινος ἄλλου, ὡς μὴ ἐπαρκούντων τῶν μέχρι τοῦδε Καθηγητῶν, διὰ τὸ παμπληθὲς τῶν φοιτητῶν ἑκάστης τάξεως (ἡ Ἀ. π. χ. τάξις συνίσταται ἐκ μαθητῶν 95, ἡ Β'. ἐξ 80, καὶ οὕτως ἑφεξῆς)· καὶ τότε οἱ τοιοῦτοι μόνον μαθηταὶ νὰ λαμβάνωσι διδακτορικὸν δίπλωμα.

Ἐλλείψεις τῆς σχολῆς.

Ἐπειδὴ ἡ Ἐπιτροπὴ ἐνόμισε καθῆκον αὐτῆς τὸ νὰ ἐξετάσῃ καλῶς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς σχολῆς, ἐπελήφθη τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ ὁδηγουμένη ἔκ τε τῶν προφορικῶν καὶ γραπτῶν ἐκθέσεων τῶν Καθηγητῶν, ἔγνω ὅτι, δυστυχῶς, ὑπόκειται αὕτη, κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε πορείαν αὐτῆς, εἰς πλείστας δυσχερείας καὶ ἀνωμαλίας, ὑπαγομένας εἰς τὰ ἑφεξῆς ὀκτὼ ἄρθρα.

Ἀ. *Οἱ ἐν τῇ σχολῇ Κανονισμοὶ (οὓς βλέπει πᾶς τις τῶν εἰσερχομένων ἐπιδεικτικῶς πως κρεμαμένους ἐπὶ τῶν τοίχων) διατετελοῦσιν ἐν παντελεῖ ἀχρησίᾳ ἀνενέργητοι καὶ ἀνεφάρμοστοι.*

Β'. *Ἡ Ἐφορία σπανίως ἐπισκέπτεται τὴν σχολὴν (ἡ μέχρι τοῦδε Ἐφορία δὶς ἐπεσκέφθη αὐτὴν· πρῶτον, ἐν τῷ διορισμῷ αὐτῆς, καὶ δεύτερον, ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσιν).*

Γ'. *Ἡ ἔλλειψις παιδονόμων ἐπιφέρει τὴν ἐντὸς τῆς σχολῆς ἐπικρατοῦσαν ἀταξίαν, ἐνὶ μόνῳ παιδονόμῳ οὔσης ἐπιτετραμμένης*

τῆς ἐπιστασίας τριακοσίων περίπου μαθητῶν, φύρδην μίγδην διεσπαρμένων ἐν δυσαναλόγοις στενοῖς οἰκήμασιν, ἄνω καὶ κάτω τῆς σχολῆς.

Δ'. Ἡ εἰσαγωγὴ εἰς τὴν σχολὴν ἀναξίων μαθητῶν, ὁ ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν ἀνάξιος προβιβασμὸς δι' ἐξωτερικῶν ἐπεμβάσεων, ἡ κατὰ τὴν θέλησιν ἑκάστου τῶν μαθητῶν, ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου, παράβλεψις μαθημάτων τινῶν, ἄλλως ὑποχρεωτικῶν ὄντων, μέγα φέρουσι πρόσκομμα εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς σχολῆς.

Ε'. Ἡ διατήρησις ὑποτρόφων ἀναξίων καὶ ἐξ αὐτῆς εἰσέτι τῆς προκαταρκτικῆς σχολῆς ὑποθάλπει μὲν τὴν ἀμέλειαν ἀναγώγων τινῶν, ἀδικεῖ δὲ τοὺς ἀξίους συνδρομῆς πτωχοὺς μὲν, ἀλλὰ φιλοτίμους καὶ ἐπιμελεῖς μαθητάς.

ΣΤ'. Ἡ μέχρι τοῦδε χρῆσις ἀπολυτηρίων ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ διὰ τοὺς ἀποφοιτῶντας μαθητὰς θεωρεῖται ἄδικος καὶ παράλογος.

Ζ'. Ἡ εἰσαγωγὴ μαθητῶν εἰς τὴν σχολὴν ἄνευ εἰσιτηρίου, καὶ ἐνδεικτικοῦ τοῦ διδασκάλου, παρ' ᾧ ἐφοίτησαν, μέχρι τῆς εἰς αὐτὴν εἰσαγωγῆς των, ἐπίσης θεωρεῖται ἀπρόσφορος.

Η'. Τὸ ἀνομοιόμορφον ἐν γένει τῶν ἐνοριακῶν καὶ λοιπῶν σχολείων ἐπιφέρει μέγα πρόσκομμα εἰς τὴν πρόοδον καὶ βελτίωσιν καὶ τοῦ ἀνωτέρου τούτου ἐκπαιδευτηρίου.

Θεραπεῖαι τῶν ἐλλείψεων.

Μετὰ ἐμβριθῆ σκέψιν, ἡ Ἐπιτροπὴ προτείνει τὰς ἑξῆς ἀναποφεύκτους θεραπείας τῶν προεκτεθειμένων τῆς σχολῆς ἐλλείψεων.

Α'. Ἐξ ὅλων τῶν Κανονισμῶν τῆς σχολῆς νὰ συντεθῇ γενικός τις Κανονισμὸς, ὅστις ἐκτυπωθεὶς νὰ ἐφαρμόζηται ἀνεξαιρέτως, μηδεμιᾶς ἐπιτρεπομένης ἰσχυρᾶς δῆθεν ἐπεμβάσεως.

Β'. Ἡ Ἐφορία συνεχῶς νὰ ἐποπτεύῃ καὶ ἐπισκέπτηται τὴν σχολὴν, ἐνῷ μάλιστα, ὡς γνωστὸν, ἐπ' αὐτῷ μετετέθη ἐκ Ξηροκρήνης εἰς Φανάριον, ὅπως ᾖ ὑπ' ὄψιν τῆς Ἐκκλησίας.

Γ'. Νὰ προστεθῶσιν ἀνάλογοι παιδονόμοι πρὸς διατήρησιν τῆς εὐταξίας.

Δ'. Ἐξεταστικὸς Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν νὰ ἐξετάζῃ αὐστηρῶς τοὺς παρουσιαζομένους μαθητὰς, καθὼς καὶ τοὺς ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν προβιβαζομένους, μὴ ἐπιτρεπομένων προγυμναστῶν διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Α'. τάξεως· τὰ δὲ μαθήματα νὰ ὦσιν ὑποχρεωτικὰ, ἐκτὸς ἀσθενείας. Ἐν περιπτώσει δὲ ἐναντίᾳ, ἡ ψῆφος καὶ ἐνὸς τῶν Καθηγητῶν νὰ καθιστᾷ τὸν μαθητὴν μὴ προβιβάσιμον.

Ε'. Νὰ γίνῃ ἔρευνα τῶν μέχρι τοῦδε ὑποτρόφων, καὶ νὰ ἀντικατασταθῶσιν οἱ ἀνάξιοι διὰ τῶν ἀξίων.

ΣΤ'. Τὰ διπλώματα νὰ ἐκτυποῖ ἡ σχολὴ, ἐν τύπῳ τινὶ ἐγκεκριμένῳ, καὶ νὰ σημειοῦται χειρογράφως ὁ βαθμὸς ἑκάστου.

Ζ'. Οἱ εἰσαγόμενοι νὰ συνοδεύωνται μὲ εἰσιτήριον τῆς Ἐφορίας, καὶ μὲ ἔγγραφον ἀπόδειξιν τοῦ διδασκάλου, παρ' ᾧ ἐφοίτησαν.

Η'. Νὰ ληφθῇ πλέον περὶ τοῦ ὁμοιομόρφου τῆς διδασκαλίας σύντονος φροντίς.

Ὁμοιόμορφος διδασκαλία.

Εἰς τὸ περὶ ὁμοιομόρφου διδασκαλίας ὀφείλει νὰ ἐπιστήσῃ ἰδίᾳ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ τὸ Σ. Μ. Συμβούλιον, διορίζον ἐγκαίρως Ἐπιτροπήν τινα ἐκ λογίων καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος διδασκάλων ἐμπείρων, ὅπως, συσκεφθεῖσα αὕτη ἐμβριθῶς περὶ τοῦ οὐσιώδους τούτου ἀντικειμένου, καθὼς καὶ ἐν γένει περὶ τοῦ τῶν διδασκάλων συστήματος, τοῦ μόνου ὄντως ἀνεπιτηρήτου, ὑποβάλῃ τὰς παρατηρήσεις αὐτῆς εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ Συμβουλίου, καὶ οὕτως ἀρθῇ ἐκ μέσου τὸ μέγα τοῦτο ὡς πρὸς τὴν πρόοδον ἁπάντων ἐν γένει τῶν σχολείων, οὐχ ἧκιστα δὲ καὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς πρόσκομμα.

Πειράματα καὶ Γεωγραφικοὶ πίνακες.

Ὅσον περὶ τῶν ἀναγκαιούντων ἐν τῇ σχολῇ πειραμάτων καὶ Γεωγραφικῶν πινάκων, διαβεβαιοῖ ἡ Ἐπιτροπὴ τὸ Σ. Μ. Συμβούλιον, ὅτι ἡ σχολὴ στερεῖται πάμπαν οὐ μόνον τῶν ἀναγκαιοτέρων κἂν πειραμάτων πρὸς ἐπωφελεστέραν διδασκαλίαν τῆς ἐν αὐτῇ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου διδασκομένης Φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν διὰ τὴν Γεωγραφίαν καὶ Ἱστορίαν ἅμα ἀναγκαιούντων ἀκριβεστάτων Γεωγραφικῶν πινάκων.

Βιβλιοθήκη.

Τί δ' ἂν εἴποι ἡ Ἐπιτροπὴ καὶ περὶ τῆς βιβλιοθήκης, ἥτις κατήντησεν ὅλως ἄχρηστος, ἄνευ μὲν οὖσα βιβλιοθηκαρίου, περιέχουσα δὲ βιβλία ἀπηρχαιωμένα, ἐκτὸς ὀλιγίστων τινῶν, καὶ οὐδαμῶς σχεδὸν χρήσιμα τοῖς φοιτηταῖς; Δὲν δύναται δὲ νὰ ἀποσιωπήσῃ ἡ Ἐπιτροπὴ τὴν λύπην αὐτῆς διὰ τὴν μέχρι τοῦδε ἀσύγγνωστον καὶ περὶ τούτου ἀδιαφορίαν, ἐν ᾧ χίλια, π. χάριν, γρ. μόνον κατ' ἔτος ἀφιερούμενα εἰς τὴν προμήθειαν τῶν ἀναγκαιούντων διδακτικῶν πρὸ πάντων βιβλίων, ἤθελον ἀποτελέσει μέχρι τῆς σήμερον λαμπρὰν βιβλιοθήκην, ἀναλόγως κἂν ὡς πρὸς τὰ ἡμέτερα, σμικρὰ ἀείποτε ὄντα καὶ ἐλάχιστα. Πολλάκις δὲ, πρὸ τοῦ σχηματισμοῦ μάλιστα τοῦ τελευταίου καταλόγου, καὶ πολλὰ βιβλία ἀνάρπαστα ἐγένοντο, ὁσάκις πρὸ πάντων, ἄνευ τινὸς ἐλέγχου, μετέβαινεν ἡ διεύθυνσις τῆς σχολῆς ἀφ' ἑνὸς εἰς ἕτερον πρόσωπον, ἐνῷ ἠδύνατο ἡ βιβλιοθήκη νὰ ὠφελῆται καὶ ἐκ τῆς φιλοτίμου προσφορᾶς τῶν ἀπαντα-χοῦ ἐκδοτῶν, ἂν τακτικῶς συνενοεῖτο πρὸς αὐτούς, ὧν τὰ ὀνόματα νὰ ἀναφέρωνται μετ' ἐπαίνου ἐν τῇ λογοδοσίᾳ τῶν ἐτησίων ἐξετάσεων, καὶ νὰ δημοσιεύωνται ἐπομένως διὰ τοῦ τύπου, πρὸς εὐγενῆ ἅμιλλαν καὶ ἄλλων.

Μετὰ λύπης προσέτι προστίθησιν ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι οἱ πτωχοὶ σπουδασταὶ τῆς Ὀθωμανικῆς πρὸ πάντων καὶ Γαλλικῆς διαλέκτου στεροῦνται τῶν ἀπαιτουμένων Λεξικῶν καὶ λοιπῶν βιβλίων, κατὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ γενομένας ἐκθέσεις τῶν εἰδικῶν καθηγητῶν, ἅτινα δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι γενικῶς δι' ἑκάστην τάξιν, ἐξ οὗ προκύπτει ἀνυπολόγιστος ζημία εἰς τὴν πρόοδον τῶν μαθητῶν, καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς σχολῆς.

Διεύθυνσις τῆς σχολῆς.

Ὅτι ἡ κατάλληλος διεύθυνσις τῆς σχολῆς μέγα συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν καὶ εὐταξίαν τῶν μαθητῶν, ὡς ἐκ τῆς ἀτομικῆς βαρύτητος καὶ ἱκανότητος τοῦ διευθύνοντος, περὶ τούτου οὐδεμία βεβαίως ὑπάρχει ἀμφιβολία. Διὸ πρέπει νὰ ληφθῇ σύντονος καὶ περὶ αὐτοῦ φροντίς.

Σύστασις Ἐφορίας.

Πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι μεταῤῥυθμίσεις δυνατὸν ἵνα εἰσαχθῶσιν ἐν τῇ σχολῇ, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς, περὶ ὧν ὀφείλει ἡ διορισθησομένη νέα Ἐφορία (τὴν σύστασιν τῆς ὁποίας πρέπει νὰ ἐπισπεύσῃ ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Σ. Μ. Συμβούλιον) νὰ σκεφθῇ, ὡς καὶ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα τῆς διδασκαλίας, ἅμα **δὲ ἐπιτηρῇ τὴν καλὴν διεύθυνσιν τῆς σχολῆς, τὴν ἐν ταῖς ὡρισμέναις ὥραις τακτικὴν παράδοσιν τῶν καθηγητῶν, καὶ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς βελτίωσιν τῆς σχολῆς.**

Καὶ περὶ μὲν τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς ταῦτα, κατ' ἐντολὴν τοῦ Μ. Συμβουλίου, ἐμβριθῶς σκεψαμένη ἡ Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ, ὑποβάλλει εἰς τὴν **ἔγκρισιν τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου συλλόγου, πρὸς πλήρη ἐφαρμογήν.**

Προκαταρκτικὴ σχολή.

Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς εἶναι συνδεδεμένη καὶ ἡ προκαταρκτικὴ λεγομένη σχολὴ, θεωρουμένη ὡς παράρτημα αὐτῆς, ἡ Ἐπιτροπὴ, ἐξετάσασα καὶ τὰ περὶ αὐτῆς, ἔγνω ὅτι ὀφείλει νὰ χρησιμεύσῃ αὕτη ὡς πρότυπον τῆς ὁμοιομόρφου διδασκαλίας, ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ ἐνοριακὰ τῆς πρωτευούσης σχολεῖα, καὶ ὅτι πρέπει νὰ διακριθῇ καλῶς ἡ μεταξὺ τῶν δύω τούτων ἐκπαιδευτηρίων σχέσις, ὅπως μὴ κατατρίβηται μάτην ὁ πολύτιμος χρόνος τῶν σπουδαστῶν, εἴτε διὰ τὸ μὴ εὐκρινῶς διακεκριμένον τῶν μεταξὺ αὐτῶν σχέσεων, εἴτε διὰ τὸ ἀνομοιόμορφον τῆς διδασκαλίας, καὶ εἴτι ἄλλο.

Ἐκ τῶν γενομένων δὲ παρατηρήσεων ἐξάγει ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι ἡ προκαταρκτικὴ σχολὴ ὀφείλει μὲν νὰ ἐπεκταθῇ ὡς πρὸς τοὺς διδασκάλους διὰ τὴν πληθὺν τῶν μαθητῶν καὶ τὰ λοιπὰ βοηθητικὰ λεγόμενα μαθήματα, νὰ ἐλαττωθῇ ὅμως κατὰ μίαν τάξιν, ὡς ἐπαρκουσῶν τριῶν προκαταρκτικῶν τάξεων, ἅμα μάλιστα βελτιωθῶσι τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα, ἐξ ὧν δύναται ὁ μαθητὴς νὰ ἐξέλθῃ, εὐκρινῶς ἀναγινώσκων, γράφων καὶ ἀριθμῶν, καὶ ἂν προσέτι εἰσαχθῇ ἕκτη ἀνωτάτη τάξις ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. σχολῇ, κατὰ τὰ προεκτεθειμένα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ προκαταρκτικῆς σχολῆς, λαμβάνει τὸ ἐνδόσιμον ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ γνωμοδοτήσῃ, ὅτι ἡ σχολὴ αὕτη ὤφειλε νὰ διατηρῆται ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ, ὡς ἐνοριακὴ, καθὼς ἅπασαι αἱ ἐνορίαι διατηροῦσιν ἀλληλοδιδακτικὴν καὶ Ἑλληνικὴν σχολήν. **Πέποιθε μάλιστα ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι τὸ ἄλλως περίπυστον Φανάριον θέλει φιλοτιμηθῆ νὰ διατηρῇ ἰδίαν σχολὴν, μὴ καταδεχόμενον νὰ λογίζηται κατώτερον τῶν συνοικιῶν Ἐδιρνεκαπίου καὶ Τοπκαπίου, καὶ ἄλλων μικρῶν τῆς πρωτευούσης συνοικιῶν, οὐδεμίαν πρὸς αὐτὸ ἐχουσῶν ἀναλογίαν· ἐνῷ μάλιστα,** ὡς πληροφορεῖται ἡ Ἐπιτροπὴ, ἔκπαλαι ὡς ἐνοριακὴ διετηρεῖτο ἡ σχολὴ αὕτη, ἐσχάτως δὲ, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν ἐκ Ξηροκρήνης μετάθεσιν τῆς Μ. σχολῆς, συνεχωνεύθησαν αἱ δαπάναι αὐτῆς μετὰ τῶν τῆς Ξηροκρηνείου σχολῆς ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ταμείῳ, ἐν ᾧ τοσούτων ἐλλείψεων τὴν ἀναπλήρωσιν ἀπεκδέχεται ἡ Μ. σχολὴ ἐκ τοῦ μόνου σταθεροῦ αὐτῆς εἰσοδήματος.

Ἀλληλοδιδακτικὴ σχολή.

Ὅπως δὲ πλήρης καταστῇ ἡ ἔκθεσις αὕτη, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησε πρόσφορον, ἵνα περιλάβῃ ἐν μέρει τινὰ καὶ περὶ τῆς ἐν Φαναρίῳ ἀλληλοδιδακτικῆς σχολῆς.

Ἄνευ προοιμίων, ἀποφαίνεται ἡ Ἐπιτροπὴ, ὅτι ἡ ἐν Φαναρίῳ ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ ὑπάρχει πραγματικῶς ἡ χειροτέρα πασῶν τῶν λοιπῶν ἐνοριακῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολῶν καθ' ὅλα· ἀρκεῖ μόνον, ὅτι διαβεβαιοῦται τὸ Σ. Μ. Συμβούλιον, ὅτι ἐξαρτᾶται αὕτη ἐκ τοῦ κατὰ καιρὸν *καψιμάλου* τοῦ Πατριαρχικοῦ ναοῦ, συνήθως ἐκλεγομένου ἐκ τῆς συντεχνίας τῶν παντοπωλῶν, καὶ ὅτι ὁ διδάσκαλος αὐτῆς ὑφίσταται μαρτυρικῶς τὰς δυστροπίας τοῦ τοιούτου, ἐν ᾧ ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ ὑπάρχουσι κάτοικοι κτηματίαι, ἔμποροι, λόγιοι, τραπεζῖται καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ἀνωτέρας τε καὶ κατωτέρας περιωπῆς· ὥστε εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Συμβουλίου ἀνατίθεται καὶ ἡ περὶ ταύτης φροντὶς, διοριζομένων συνεφόρων ταύτης τε καὶ τῆς προκαταρκτικῆς ἐκ τῶν λογιωτέρων ἐνοριτῶν ἰδίᾳ, ὅπως συσκέπτωνται μὲν περὶ τῶν ἀναγκαίων μεταῤῥυθμίσεων, καὶ ἐπιτηρῶσιν αὐτὰς, συνεννοῶνται δὲ μετὰ τῆς Ἐφορίας τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, πρὸς αὐτὸ τὸ Ἐθνικὸν Μ. Συμβούλιον ἀναφερομένης.

Διὰ τῆς τοιαύτης ἀμοιβαίας καὶ ἱεραρχικῆς, ὡς εἰπεῖν, συνεννοήσεως προσδοκᾶται ἡ ἐπὶ τοῦ παρόντος δυνατὴ καὶ ἐφικτὴ βελτίωσις τῶν Ἐθνικῶν τούτων ἐκπαιδευτηρίων.

Ὑποβάλλουσα τὰς παρατηρήσεις ταύτας εἰς τὸ σεβαστὸν Διαρκὲς Μ. Συμβούλιον ἡ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ συστᾶσα Ἐλεγκτικὴ ἐπὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς Ἐπιτροπὴ, διατελεῖ εὐσεβάστως.

Ἐν Φαναρίῳ, 9 νοεμβρίου 1862.

† Ὁ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ. † Ὁ ΡΑΣΚΟΠΡΕΣΡΕΝΗΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ.
Β. ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ. ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΑΣ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΣΙΟΣ.

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΙΣ Γ'. καὶ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ.

Συνελθόντα τελευταῖον τὰ μέλη τῆς ἀποπερατωσάσης τὴν ἐντολὴν αὐτῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῇ Μ. τοῦ Γ. σχολῇ, ὑπέγραψαν τὰ πρακτικὰ τῆς συνεδριάσεως αὐτῆς, ὅπως καὶ ταῦτα ἐπιδώσωσιν εἰς τὸ Μ. Συμβούλιον. Ἀκολούθως ἐξέφρασεν ἡ Ἐπιτροπὴ τὰς πρὸς τὸν κ. Β. Δ. Καλλίφρονα εὐχαριστήσεις αὐτῆς, ὡς Γραμματέα, καὶ συντελέσαντα πολυειδῶς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας.

Τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπὶ τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς, γενομένην ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐκτεθειμένων πρακτικῶν, λαβὸν ὑπ' ὄψιν τὸ Μ. Συμβούλιον, καὶ εὐαρεστηθὲν τὰ μέγιστα, ἐνέκρινεν ὅπως αὐτὴ ἡ πενταμελὴς Ἐλεγκτικὴ Ἐπιτροπὴ διορισθῇ τακτικὴ Ἐφορία τῆς αὐτῆς σχολῆς· ὅπερ καὶ ἐγένετο, ἐγκρίσει τῆς Α. Π. τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου· ἀλλ' οὐδὲν, δυστυχῶς, οὐσιῶδες ἐκ τῶν σχεδιασθέντων ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς σχολῆς ἐπραγματοποιήθη, ἐλλείψει προσόδων, οὔτε ὑπ' αὐτῆς, οὔτε ὑπὸ τῶν διαδεξαμένων αὐτὴν, ἐπειδὴ, ὡς τοῖς πᾶσιν ὑπάρχει γνωστὸν, ἡ σχολὴ τοῦ Γένους ἐστερήθη τῶν ἐκ Ῥουμουνίας προσόδων αὐτῆς, ληστευθέντων, σὺν τοῖς λοιποῖς Μοναστηριακοῖς, ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος Κούζα, ὃν ἡ θεία δίκη ἐν τούτοις ἐπαίδευσεν αὐστηρῶς καὶ παραδειγματικῶς. Ἔκτοτε δὲ ἡ μεγαλώνυμος αὕτη τοῦ Γένους σχολὴ ἀναξιοπαθεῖ, τῶν καθηγητῶν αὐτῆς καὶ διδασκάλων οὔτε τακτικῶς οὔτε ἐπαρκῶς μισθοδοτουμένων, μολονότι ἐν τῇ δυστυχίᾳ αὐτῆς εὗρεν ἡ σχολὴ ἀνέλπιστον εὐτύχημα: τὸν νέον αὐτῆς ἰθύντορα καὶ σχολάρχην, τὸν ἀρχιμανδρίτην Εὐστάθιον Κλεόβουλον, ἄνδρα διαπρέποντα ἐπὶ πολλοῖς πλεονεκτήμασι μεταξὺ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἀνατολικοῦ Κλήρου.

Ἰδοὺ δὲ ἐν συντόμῳ τί κατωρθώθη ἐπὶ τῆς σχολαρχίας αὐτοῦ, ὡς αὐτὸ τοῦτο δεικνύουσι τρανώτατα καὶ αἱ κατ' ἔτος ἀπαγγελλόμεναι καὶ ἐκδιδόμεναι Λογοδοσίαι, μαρτύρια ἀψευδῆ τῆς ἀκαμάτου ἐνεργείας καὶ δραστηριότητος τοῦ ἀνδρός.

1864—1865.

Ἅμα τῇ ἐπισήμῳ αὐτοῦ ἐγκαταστάσει, μετὰ τὴν εἰς τὸν τῆς Νεοκαισαρείας θρόνον προαγωγὴν τοῦ προκατόχου, γενομένῃ, ἐγκρίσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τῆς ἱερᾶς Συνόδου καὶ

τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, τῇ ά. δεκεμβρίου, ἐνεκρίθη, ὅπως πρὸς ἀσφάλειαν τῆς ἐσωτερικῆς διοικήσεως τῆς σχολῆς, καὶ πρὸς συναντίληψιν τῆς σχολαρχίας, διορισθῶσιν ἐκ τῶν καθηγητῶν δύο μὲν Κοσμήτορες, εἷς δὲ Γραμματεύς, ά) ἐπὶ τῷ ἀντιπροσωπεύειν τὸν σχολάρχην ἀπόντα, β') ἐπὶ τῷ ἐποπτεύειν ἀείποτε τὰ τῆς πειθαρχίας, καὶ γ') ἐπὶ τῷ συσκέπτεσθαι καὶ συνεργάζεσθαι μετὰ τοῦ σχολάρχου, ὅταν παραστῇ τοιαύτη ἀνάγκη. Ὡς τοιοῦτοι δὲ ἐνεκρίθησαν ὁμοφώνως οἱ μὲν Ι. Φιλαλήθης καὶ Σ. Βίλκιος Κοσμήτορες, ὁ δὲ Β. Δ. Καλλίφρων Γραμματεύς.

Παρεκλήθη ἡ Ἐφορία, ὅπως δι' ἐπισήμου προσκλήσεως προτραπῶσιν οἱ ἁπανταχοῦ ὁμογενεῖς συγγραφεῖς ἢ ἐκδόται βιβλίων περιοδικῶν καὶ ἐφημερίδων, ἵνα προσφέρωσιν ἕκαστος εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς ἀνὰ ἓν ἀντίτυπον τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένων, πρὸς πλουτισμὸν κατὰ μικρὸν αὐτῆς. Βιβλιοθηκάριος δὲ διωρίσθη ὁ Κ. Ζαχαριάδης.

Συνέστη, ὡς ἐπέτειος εἰδικὴ ἑορτὴ τῆς σχολῆς, ἡ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν μνήμη (30 ἰανουαρ.), καθ' ἣν ὡρίσθη, ὅπως Πατριαρχικὴ μὲν καὶ Συνοδικὴ ἐπιτελῆται λειτουργία ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ναῷ μετὰ μνημοσύνου ὑπὲρ τῶν ἱδρυτῶν, εὐεργετῶν, συνδρομητῶν, ἐφόρων, διδασκάλων καὶ μαθητῶν τῆς μεγάλης τοῦ Γ. σχολῆς, ζώντων τε καὶ τεθνεώτων· τελετὴ δὲ σύντομος ἐν τῇ σχολῇ.

Κατηργήθησαν μὲν αἱ ἄλλοτε δι' ὑφηγητῶν γινόμεναι μαθημάτων τινῶν διδασκαλίαι, ἑκάστῳ τῶν εἰδικῶν καθηγητῶν ἀνατεθείσης τῆς ἀνελλιποῦς διδασκαλίας ἑκάστου εἴδους τῶν μαθημάτων, εἰσήχθησαν δὲ τὰ μαθήματα τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Μυθολογίας, καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἐπηνέχθησαν ἀνάλογοι βελτιώσεις περὶ τὴν διδασκαλίαν ἐν ἀμφοτέραις ταῖς σχολαῖς, τῇ τε μεγάλῃ καὶ τῇ ἐπισυνημμένῃ αὐτῇ προκαταρκτικῇ.

Ἐξησφαλίσθησαν 300 περίπου μαθηταὶ καὶ διδάσκαλοι διὰ τῆς γενομένης ἀρκούντως στερεᾶς ἐπισκευῆς τοῦ οἰκοδομήματος τῆς σχολῆς, σχεδὸν ἑτοιμορρόπου ὄντος πολλαχοῦ, κατὰ τὴν γνώμην δοκίμων ἀρχιτεκτόνων.

Ἐπλουτίσθη ἡ βιβλιοθήκη διὰ διαφόρων φιλογενῶς προσενεχθέντων βιβλίων.

Ὡρίσθη ὁ τύπος τοῦ τῶν ἀπολυομένων φοιτητῶν διπλώματος κ. τ. λ.

1865—1866.

Ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἀδελφότητος.

Δύο τῶν φιλογενεστάτων ὁμογενῶν: ὁ Γ. Ζαρίφης καὶ Χ. Γ. Κωνσταντινίδης ἀνεδέξαντο ἕνα, ἐν ὀνόματι τῆς σχολῆς, ἐκπαιδεύσωσιν εἰδικῶς ἐν Ἀθήναις καὶ Γερμανίᾳ ἐπὶ πενταετίαν δύο ἐκ τῶν τελειοφοίτων τῆς σχολῆς, ὁ μὲν Α΄. τὸν Γ. Μ. Κλιντηρόπουλον εἰς τὴν Λατινικὴν φιλολογίαν, ὁ δὲ Β΄. τὸν Ἰάκωβον Θεοδωρίδην εἰς τὴν φιλοσοφίαν, ἐπὶ ὑποσχέσει, ὅτι ἀμφότεροι ἐπανακάμψαντες, διδάξουσιν ἐν τῇ αὐτῇ σχολῇ, ἐπ᾽ ὡρισμένῳ τινὶ μισθῷ μετά τινος πρὸς ὄφελος τοῦ τῆς σχολῆς ταμείου συγκαταβάσεως, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα.

Ὁ ἐκ Μαδύτου ὁρμώμενος φιλογενέστατος Χ. Στεφανῆς Γαϊτανάκης ἐδωρήσατο τῇ σχολῇ κατὰ πρῶτον μὲν Ἠλεκτρικὴν μηχανὴν καὶ διάφορα ἄλλα ὄργανα τῆς πειραματικῆς Φυσικῆς, ἀκολούθως δὲ Ἀεραντλίαν, ἐπὶ τῷ φιλοπάτριδι ὅρῳ, ὅπως ἡ σχολὴ αὕτη διατηρῇ ὑπότροφον, κατὰ τὰ νενομισμένα, ἕνα τῶν Μαδυτινῶν νέων, ἑκάστοτε κατὰ διαδοχὴν, τὸν μᾶλλον φιλομαθῆ καὶ φιλότιμον.

Διωρίσθη καὶ αὖθις καθηγητὴς τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ὁ ὁμογενὴς Κ. Κρής.

Ἐκανονίσθησαν δεόντως τὰ περὶ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, τὰ περὶ προβιβασμοῦ τῶν φοιτητῶν, αἱ βαθμολογίαι τῶν τελειοδιδάκτων κτλ.

Λίραι Ὀθωμανικαὶ 20 προσηνέχθησαν πρὸς χρῆσιν τῆς βιβλιοθήκης παρὰ τοῦ ἐκ Βουκουρεστίου κόμητος Σ. Ῥωσσέττου, μεγ. ῥήτορος τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐπισκεψαμένου τὴν σχολὴν, καὶ ἐκφράσαντος τὴν ἄκραν αὐτοῦ εὐχαρίστησιν, προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως. Καὶ ἄλλαι δὲ μικραὶ πρόσοδοι ἐξευρέθησαν πρὸς πλουτισμὸν τῆς βιβλιοθήκης καὶ δυνατὴν τακτοποίησιν.

1866—1867.

Ὁ γηραιὸς καθηγητὴς Σ. Βίλκιος, ἕνεκα γήρως, ὠνομάσθη συνταξιοῦχος ἀπόμαχος καὶ ἐπίτιμος καθηγητὴς, προσεκλήθη δὲ ἐξ Ἀθηνῶν ὁ Αἰμίλιος Νοννότης, ὡς καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας καὶ τῶν Λατινικῶν μαθημάτων.

Ἐνεκρίθη ἵνα γένηται ἡ τελετὴ τῆς εἰκοσιπενταετηρίδος τοῦ ἀρχαιοτέρου τῶν καθηγητῶν Ἰ. Φιλαλήθους, ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅτι, οὗτος δεχόμενος τὴν τιμὴν ταύτην, προπαρασκευάσει τὴν σύνταξιν τῆς προταθείσης αὐτῷ πραγματείας.

Ἐπιμελείᾳ τῆς σχολαρχίας, ἐκτήσατο ἡ σχολὴ ἀντίγραφον ἐπίσημον περὶ τοῦ ἐν Μολδαβίᾳ ἀδιαφιλονεικήτου αὐτῆς κτήματος, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐν ὑποσημειώσει (*) ἐπισυνημμένον Χρυσόβουλον τοῦ πρίγκιπος Μιχαὴλ Στούρζα, ἐκδοθὲν κατὰ τὸ 1849, ὅπερ ἀναφέρει ῥητῶς, ἀ.] ὅτι ἐγένετο Ἐκκλησιαστικῶς ἡ παραχώρησις εἰς τὴν Μ. ταύτην σχολὴν τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐν

(*) ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ

Ἡμεῖς

ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΤΟΥΡΖΑΣ ΒΒΔ. *Ἡγεμὼν Μολδαβίας.*

Καθ᾽ ὑψηλὴν διαταγὴν, γενομένης ἀποφάσεως νὰ λαμβάνηται ἐτησίως παρὰ τῆς διοικήσεως χρηματική τις ποσότης ἐκ τῶν κατ᾽ ἔτος προσόδων τῶν ἐν Μολδαβίᾳ ἱερῶν Μοναστηρίων προσκυνουμένων εἰς τὰ κάτω ἱερὰ καταστήματα, κατελέχθη ἐν τῇ γεγονυίᾳ ἀναλόγῳ τακτοποιήσει τῶν εἰρημένων εἰσοδημάτων καὶ τὸ ἱερὸν Μοναστήριον Ἀαρὼν-Βόδα, ἀφιερωμένον τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ, πρὸς διατήρησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐκεῖ σχολῆς· ἀλλ᾽ἐπειδὴ, ληφθείσης τῆς ἀναλόγου ποσότητος καὶ ἐκ τῶν τοῦ ῥηθέντος Μοναστηρίου εἰσοδημάτων, ἐλάβομεν παρὰ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας διὰ γραφῆς δίκαια παράπονα, πιστοποιοῦντα, ὅτι ἡ τοιαύτη μικρὰ καὶ εὐτελὴς τοῦ Μοναστηρίου ἐτήσιος πρόσοδος εἰς ἀπάντησιν τῶν τῆς σχολῆς χρειωδῶν εἶναι τὸ κεφαλαιωδέστερον καὶ τὸ μόνον μέσον πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς σχολῆς, ἂν ἐλαττωθῇ, θέλει ἀποτελέσει τὰς ἀνάγκας της καὶ δυσχερείας μεγαλειτέρας· διὰ τοῦτο Ἡμεῖς, ἐμβλέψαντες, ταῖς ἡγεμονικαῖς Ἡμῶν ἰδίαις παρατηρήσεσιν, εἰς τὰ διαλαμβανόμενα τοῦ Οἰκ. θρόνου παράπονα, καὶ εὑρόντες αὐτὰ ὀρθὰ, ὡς ἀφορῶντα τὸ κοινὸν ὄφελος καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῶν ἀοιδίμων κτιτόρων, εὐσπλαγχνισθέντες, ἀπηλλάξαμεν τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον, ἐπιτάξαντες ἡγεμονικῶς, ὅπως, μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς ληφθείσης ποσότητος, τοῦ λοιποῦ τὸ ἱερὸν τοῦτο Μοναστήριον μένῃ ἀνεπηρέαστον ὑπὸ οἱασδήποτε ἀπαιτήσεως τῆς διοικήσεως· ἐφ᾽ᾧ καὶ ἀπολύοντες τὸ παρὸν Ἡμῶν ἡγεμονικὸν Χρυσόβουλον, ἐπιτάττομεν ἵνα τὸ ἱερὸν Μοναστήριον Ἀαρὼν-Βόδα, ἐν ᾧ ἑορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Νικολάου, κείμενον εἰς τὴν Τσάριναν τῆς πόλεως Ἰασίου, μένῃ εἰς τὸ ἑξῆς ἀνεπηρέαστον καὶ ἀκαταζήτητον ἀπὸ πάσης οἱασδήποτε ἀπαιτήσεως καὶ δόσεως, αἵτινες ἤθελον τεθῶσιν εἰς τὰ λοιπὰ προσκυνημένα Μοναστήρια ὑπὸ ὁποιονδήποτε λόγον ἢ περίστασιν, πρὸς ἐπάρκεσιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰρημένης σχολῆς, τοιούτου δηλ. εὐλογωτάτου καὶ μεγάλου πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καλοῦ. Ὅθεν, προστάττοντες τὸν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματέα τὴν ἀπαράλλακτον ἐξακολούθησιν, διατάττομεν τὸ διοικητικόν μας συμβούλιον, ὅπως ἐγκαταγράψῃ τὸ παρὸν εἰς τὰ τῆς διοικήσεως ἀρχεῖα. Ἐγράφη τὸ παρὸν Ἡμῶν ἡγεμονικὸν Χρυσόβουλον ἐν Ἰασίῳ, ὅπου ὁ ἡγεμονικὸς θρόνος ἐστὶ, τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἔτει τῆς Ἡγεμονείας Ἡμῶν, κατὰ τὸ σωτήριον ἔτος

Μολδαβίᾳ καὶ Βασσαραβίᾳ κειμένων καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀαρὼν-

1849, ἐν μηνὶ μαΐῳ, καὶ ἐπεκυρώθη τῇ Ἡμετέρᾳ ἡγεμονικῇ ὑπογραφῇ καὶ σφραγῖδι.

(ὑπογρ.) ΜΙΧΑΗΛ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΣΤΟΥΡΖΑΣ ΒΒΔ. [Τ. Σ.]

Ἀρ. 238.

(ὑπογρ.) ΜΙΛΛΟΣ Γραμματεὺς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν.

Ὁ Τμηματάρχης

(ὑπογρ.) Τ. ΔΟΥΛΤΣΕΣΚΟΣ.

Τμῆμα Α'. τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας. Ἀριθμ. 1298.

1849, μαΐου 6, Ἰάσιον.

Ἐν ὀνόματι τῆς Α. Υ. τοῦ Ἡγεμόνος τῶν Ἡνωμένων Ἡγεμονιῶν Ῥουμούνων

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ Α.

Πολιτικὸν δικαστήριον τοῦ Ἰασίου. Τμῆμα ά.

Τὸ παρὸν ἀντίγραφον, ὃν ἴσον τῷ πρωτοτύπῳ, ἐπικυροῦται παρὰ τοῦ κριτηρίου μόνου ὡς πρὸς τοῦτο.

(ὑπογρ.) ΙΑΚΩΒ—ΤΖΙΟΥΡΗΣ—Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Δ. Τμηματάρχης ΠΑΝΤΑΖΙΟΥ.

[Τ. Σ.]

Ὑποτμηματάρχης ΤΖΟΥΡΚΑΝΙΑΝΟΣ.

Γραφεῖον Γ'.

Ἀριθμ. 2,028.

1863, μαΐου 7.

———

Ἐκ τοῦ ἐκτεθειμένου Χρυσοβούλου δηλοῦται ὅτι ἡ μεγάλη τοῦ Γένους σχολὴ διατελεῖ μὲν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἔχει δὲ ἀείποτε ὕπαρξιν ἰδίαν, καθὸ παρά τε τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Ἔθνους ἀναγνωρισμένη ὡς αὐτοτελὲς ἠθικὸν πρόσωπον. Ἡ ὕπαρξις δὲ τοῦ ἠθικοῦ τούτου προσώπου ἀποδεικνύεται οὐχὶ μόνον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτοῦ διοργανισμοῦ, τῶν ἐξωτερικῶν αὐτοῦ σχέσεων καὶ τῆς χρηματικῆς αὐτοῦ διαχειρίσεως, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐπισήμων ἐγγράφων: οἷον, τοῦ φιρμανίου τοῦ Σουλτάνου Σελὶμ τοῦ Γ'. (κατὰ Μουχαρέμ, 1,228), τῶν ἐγγράφων τῆς ἰδιοκτησίας τοῦ τόπου τοῦ Κουρούτσεσμε κτλ. ὡς τοιαύτη δὲ ἡ σχολὴ ὑπέστη τὰς δημεύσεις τοῦ 1821, καὶ πάλιν ἀποκατέστη ἐν ταῖς ἰδιοκτησίαις αὐτῆς διὰ φιρμανίου μεταγενεστέρου. Ἄρα ὁ περὶ ἐκλαϊκεύσεως νόμος τοῦ Καΐζα δὲν εὗρε, κατὰ τὰς ἐπὶ τούτῳ γενομένας ὀρθοτάτας παρατηρήσεις, κατεχομένην ὑπὸ Κληρικῶν, εἰ μὴ μόνον τὴν ἰδιοκτησίαν, ἢ μᾶλλον, τὸ δικαίωμα τῆς ψιλῆς ἰδιοκτησίας· καθόσον δὲ ἀφορᾷ τὸ εἰσόδημα, δι' ἐπισήμων πράξεων ἀποδεικνύεται ἀδιαφιλονεικήτως, ὅτι τοῦτο εὑρίσκετο ἤδη ἐκλελαϊκευμένον πρὸς ὄφελος τρίτου, ἤτοι τῆς σχολῆς· διὸ καὶ νομίμως δὲν ὑποπίπτει σήμερον τὸ εἰσόδημα τοῦτο εἰς τὸν περὶ ἐκλαϊκεύσεως νόμον, ἐκτὸς μόνον ἐὰν ἡ ἀρνηθῇ τις τὴν ὕπαρξιν τῆς σχολῆς, ὡς αὐτοτελοῦς ἐκπαιδευτικοῦ καταστήματος, ἢ ἀρνηθῇ τὴν ἐπισημότητα τοῦ Χρυσοβούλου τοῦ 1849, ἤ, τέλος, ἐκλάβῃ τὸν Κουζικὸν νόμον ὡς διατάσσοντα τὴν δήμευσιν παντὸς ὅ,τι ἱερὸν καὶ ὅσιον.

Ὥστε, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν λόγων τούτων, καταδείκνυται σαφῶς, ὅτι ἡ σχολὴ ἐγένετο θῦμα ἁπλῆς ἁπάτης ἢ παρεννοήσεως.

Βόδα συνήθως γνωστῶν γαιῶν· δ'.] ὅτι ἡ Μολδαβικὴ Κυβέρνησις ἀνεγνώρισε τὴν παραχώρησιν ταύτην τοὐλάχιστον ἀπὸ τοῦ 1849· γ'.] ὅτι, συνεπείᾳ τούτου, ἐχαρίσθη ἐσαεὶ εἰς τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος γαίας ἀσυδοσία οὐχὶ μόνον τοῦ ἐπὶ τῶν Μοναστηριακῶν γαιῶν ἐπιβληθέντος, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου φόρου.

Οὐ μόνον δὲ τὰ ἀνωτέρω ἐπιτροχάδην καὶ ἐν περιλήψει ἐκτεθειμένα, ἀλλὰ καὶ πλεῖστα ἄλλα, λίαν συντελεστικὰ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ Ἐθνικοῦ τούτου ἀνωτέρου ἐκπαιδευτηρίου, ἐγένοντο κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ὡς δηλοῦται λεπτομερέστατα καὶ ἐκ τῶν τακτικῶς ἤδη διατηρουμένων πρακτικῶν· ἀλλ' ὅ,τι τὰ μάλιστα ἀναπτεροῖ τὰς ἐλπίδας παντὸς φιλογενοῦς καὶ φιλοτίμου, ὑπάρχει ἡ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους δευτέρα ἐπὶ τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον ἀνάβασις τοῦ ἤδη εὐκλεῶς πατριαρχεύοντος γεραροῦ καὶ σεβασμίου ἀνδρὸς ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τοῦ Ϛ'. ἐκ τῆς διακεκριμένης καὶ βαθείας συνέσεως τοῦ ὁποίου ἀπεκδέχονται οἱ πάντες τὴν βελτίωσιν ἁπάντων τῶν ὁπωσδήποτε κακῶς ἐχόντων, ἐν οἷς, δυστυχῶς, συγκαταριθμοῦνται ἀπό τινων ἤδη ἐτῶν καὶ τὰ Ἐθνικὰ ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια.

Καὶ ταῦτα μὲν ἱκανὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς (*) πρὸς εὐκρινῆ διασάφησιν τῶν κατ' αὐτήν.

(*) Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐγγράφων τῆς σχολῆς, δι' ὧν ἐξασφαλίζονται αἱ ἐν Ῥουμουνίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει κτήσεις αὐτῆς, ἀριθμοῦνται

6 Χρυσόβουλα: 1] τοῦ Ἀαρὼν Βοεβόδα Μολδαβίας ἀφιερωτικόν, ἐκδεδομέναν τῷ 1595. 2] ὅμ. Ἀλεξάνδρου Ῥάδου Βοεβόδα. 3] ὅμ. Μωϋσῆ Μογούλα Βοεβόδα. 4] ὅμ. ταῦ Μιρὲν, Τουροσβόκλη Μογούλα Βοεβόδα, ἀφιερωτικὸν τοῦ Μοναστηρίου Ἀαρὼν Βοεβόδα πρὸς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μοναστήριον ταῦ Προδρόμου, 5] ὅμ. ταῦ αὐτοῦ, δι' οὗ ἀπομακρύνει τοῦ ὑποστατικοῦ τοὺς Μολδαβοὺς ἱερομονάχους, καὶ ἀποκαθιστᾷ τοὺς Γραικοὺς ἱερομονάχους. 6] ὅμ. Γρηγορίου Γκίκα ἡγεμόνος Μολδαβλαχίας, διὰ τὰ δίδωνται εἰς τὴν σχολὴν, λόγῳ συνδρομῆς, ἐκ τῶν αὐθεντικῶν εἰσφορημάτων ἀνὰ γρ. 500 κατ' ἔτος.

1 τεμεσοῦτι (τοῦ Σουλτὰν Βαγιαζὶτ βακουφίου) τῶν ἐν Ἐπιβάταις 28 τμημάτων χωραφίων (κοιλῶν 304), ἐπιγεγραμμένων ἐπ' ὀνόματι Μιχαὴλ Χρήστου, καὶ κατὰ τὸ 1249 μεταγραφέντων ἐπ' ὀνόματι Νικολάου Χάνα Φάχρη, μεθ' ἑνὸς σουρετίου αὐτοῦ καὶ δύο καταγραφῶν τῶν αὐτῶν χωραφίων.

1 σενέτι τοῦ ἐν Γαλατᾷ χαβιαραδικοῦ ἐργαστηρίου ἐπ' ὀνόματι Εὐφροσύνης Ἰορδανάκη.

1 μουλκναμὲς βασιλικὸς, δι' οὗ περιῆλθεν αὖθις ἡ σχολὴ Κουρούτσεσμε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἔθνους κατὰ τὸ 1248, δημευθεῖσα κατὰ τὸ 1821.

Ἤδη δὲ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ θεωροῦμεν ἵνα ἐπισυνάψωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τοῦ ἐν Τσιβαλίῳ Παρθεναγωγείου, ἐν ᾧ ὁ τὰς ὀλίγας ταύτας χαράξας γραμμὰς ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη διετέλεσε διδάσκων. Προτιμοτέραν δὲ πάσης ἄλλης ἐκθέσεως νομίζομεν τὴν δημοσίευσιν τῶν κατ' ἔτος ἐκφωνουμένων ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσιν αὐτοσχεδίων προσφωνήσεων, ἐξ ὧν καταδηλοῦται τρανῶς ἡ πραγματικὴ κατάστασις τοῦ ἐν λόγῳ Παρθεναγωγείου, οὗτινος προτάττομεν τὸν Κανονισμόν.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΤΣΙΒΑΛΙΩ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Γενικαί τινες διατάξεις.

Α. Τὸ ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Τσιβαλίου ἱδρυμένον Παρθεναγωγεῖον εἰς δύο διήρηται τμήματα: ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ Ἑλληνικόν.

Β. Τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος αἱ δύο ἀνώτεραι τάξεις παραδίδονται ὑπὸ ἰδίου Ἑλληνοδιδασκάλου τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων τεχνολογικῶν, ἐτυμολογικῶν καὶ συντακτικῶν ἐξασκήσεων, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν βοηθητικῶν μαθημάτων: οἷον, ἱερᾶς Κατηχήσεως καὶ Ἱστορίας, Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογίας καὶ Ἱστορίας, Γεωγραφίας καὶ Ἀριθμητικῆς κτλ.

Γ. Αἱ κατώτεραι τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος παραδίδονται ὑπὸ τῆς διδασκαλίσσης, τῆς καὶ Διευθυντρίας τοῦ Παρθεναγωγείου, εἰς ἣν ὑπάγεται καὶ ὅλον τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν τμῆμα.

Δ. Ἐκτὸς τῆς Διευθυντρίας καὶ τοῦ Ἑλληνοδιδασκάλου, ὑπάρχει ἰδίᾳ διωρισμένος καὶ Γαλλοδιδάσκαλος ὑπὸ τῆς Ἐφορίας, πρὸς διδασκαλίαν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης διὰ τὰς μᾶλλον προωδευμένας τῶν μαθητριῶν.

---

1 ἀντίγραφον φιρμανίου διὰ τὴν ἐν Κουρούτσεσμε σχολὴν, ἐκδεδομένου κατὰ τὸ 1855.

1 χοτζέτι τῆς σχολῆς διὰ τὸν ἀγορασθέντα ὀλίγον τόπον παρ' Ὀθωμανῶν γειτόνων.

Διάφορα σενέτια τοῦ βακουφίου Γαζαμφέραγα, δυνάμει τῶν ὁποίων ἐξουσιάζει ἡ σχολὴ 2 τσουβαλτίζας νεροῦ ποσίμου.

Παλαιὰ σενέτια, ἴσα τοῦ βακουφίου Σουλιμὰν πασᾶ, καὶ νέα ἐπίσης, ἐνδεικτικὰ ὅτι ἐγένετο ἡ σχολὴ μουκατᾶς μὲ 45 γρ. ἰτζαρὲν κατ' ἔτος κτλ.

1 χοτσέτιον τῆς ἐν Φαναρίῳ ἀγορασθείσης οἰκίας τῆς Ἐμφιετζίδενας, ἐπ' ὀνόματι τοῦ μεγ. Ποστελνίκου Α. Φωτιάδου, ἐν ᾗ ἤδη ὑπάρχει μετατεθειμένη ἡ Ξηροκρήνειος σχολή.

Διάφορα κατὰ καιροὺς συμφωνητήρια πακτωτικὰ τοῦ Μοναστηρίου Ἀαρὼν Βόδα κ.τ.λ.

Ε. Ἐξετάσεις γενικαὶ γίνονται κατ' ἔτος πρὸ τοῦ Πάσχα ἔν τινι τῶν τελευταίων κυριακῶν τῆς τεσσαρακονθημέρου νηστείας, ἢ τῇ ἑορτῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Ϛ. Διακοπαὶ γίνονται συνήθως κατὰ τὸν μῆνα αὔγουστον.

Ζ. Ἑορταὶ φυλάττονται αἱ κοινῶς παραδεδεγμέναι καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως σχολείοις: ἤτοι αἱ Δεσποτικαὶ καὶ Θεομητορικαί, καθὼς καὶ αἱ τῶν ἐπισημοτέρων Ἁγίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Καθήκοντα τῶν μαθητριῶν.

Α. Οὐδεμία μαθήτρια εἰσάγεται εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον ἄνευ εἰσιτηρίου τῆς Ἐφορίας.

Β. Ἡ κατὰ πρῶτον εἰσαγομένη μαθήτρια ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἀνάλογον πρὸς τὸ διδάσκεσθαι ἡλικίαν.

Γ. Ἡ ἐγγραφεῖσα ὑπὸ τῆς διευθυντρίας ἐν τῷ γενικῷ μαθηματολογίῳ μαθήτρια ὀφείλει

1] νὰ φοιτᾷ τακτικῶς εἰς τὴν σχολὴν, πρὸ μεσημβρίας τε καὶ μετὰ μεσημβρίαν, ἐπιμελουμένη τῶν ἀναλόγων τῇ τάξει αὐτῆς μαθημάτων μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ ἀκριβείας.

2] νὰ προμηθεύηται ἐγκαίρως πᾶν ὅ,τι ἀπολύτως χρησιμεύει αὐτῇ, εἴτε διὰ τὰ μαθήματα, εἴτε διὰ τὰ χειροτεχνήματα, ἵνα μὴ ὡς ἐκ τῆς τῶν τοιούτων ἐλλείψεως ὀπισθοδρομῇ.

3] νὰ διάγῃ ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τῆς σχολῆς μετὰ πάσης κοσμιότητος, σεμνότητος καὶ αἰδοῦς, ὑπείκουσα ἀπαρεγκλίτως εἰς τὰς νουθεσίας τῶν διδασκάλων, γονέων καὶ προστατῶν αὐτῆς, ὡς ἀφορώσας εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν ἅμα μόρφωσιν αὐτῆς.

4] νὰ μελετᾷ κατ' οἶκον τὰ μαθήματα αὐτῆς, προπαρασκευαζομένη οὕτως εἰς τὴν ἐν τῇ σχολῇ ἐνώπιον τοῦ ἁρμοδίου διδασκάλου ἀπαγγελίαν αὐτῶν.

5] νὰ φυλάττῃ μεγίστην καθαριότητα καὶ ἐφ' ἑαυτῆς καὶ ἐπὶ τῶν βιβλίων, χειροτεχνημάτων καὶ ἐνδυμάτων αὐτῆς, ὡς καὶ τῶν τῆς σχολῆς πραγμάτων.

Δ. Ὅθεν ἀπαγορεύεται πᾶσα ἀδικαιολόγητος ἐκ τῆς σχολῆς ἀπουσία τῶν μαθητριῶν ἐν ἐργασίμῳ ἡμέρᾳ τε καὶ ὥρᾳ.

Ε. Εἰς τὰς τυχὸν ἀμελούσας ἢ καὶ ἀτακτούσας, μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν, ἐπιβάλλονται ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἀνάλογοι ποιναί: οἷον, στέρησις γεύματος, ὀρθοστασία, ἐπίπληξις ἐνώπιον τῆς Ἐφορίας, ὑποχρεωτικὴ ἔκτακτος ἐργασία καὶ τὰ τοιαῦτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Καθήκοντα τῶν διδασκάλων.

Α'. Κατὰ τὴν ἀρχὴν ἑκάστου σχολικοῦ ἔτους ὀφείλουσι νὰ συντάττωσιν ἕκαστος τῶν διδασκάλων τὸ πρόγραμμα τῶν ὑπ' αὐτῶν διδαχθησομένων μαθημάτων.

Β'. Ὀφείλουσι νὰ παρευρίσκωνται ἀκριβῶς εἰς τὰς τεταγμένας ὥρας τῶν παραδόσεων, φροντίζοντες περὶ τῆς ἀνελλιποῦς καὶ καρποφόρου διδασκαλίας τῶν μαθημάτων αὐτῶν.

Γ'. Ὀφείλουσι προσέτι, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ, νὰ χρησιμεύωσιν ὡς παράδειγμα καὶ τύπος χρηστοηθείας, διεγείροντες τὸ φιλότιμον τῶν μαθητριῶν.

Δ'. Ὀφείλουσι νὰ συντάττωσι τὸ πρόγραμμα τῶν ἐξεταστέων μαθημάτων ἐν ταῖς δημοσίαις κατ' ἔτος ἐξετάσεσιν.

Ε'. Ἡ διδασκάλισσα ὀφείλει, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, νὰ κρατῇ γενικὸν μαθητολόγιον, ἐποπτεύουσα καὶ ἐπιτηροῦσα τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν τῷ παρόντι Κανονισμῷ ἐκτεθειμένων, καὶ ἐνισχύουσα τὸ φιλότιμον τῶν πρωτοπείρων μαθητριῶν, διὰ τῆς βραβεύσεως αὐτῶν δι' ἀναλόγων εὐσήμων κτλ.

Ϛ'. Ὀφείλει, τελευταῖον, ἕκαστος τῶν διδασκάλων, ἐν περιπτώσει παραιτήσεως αὐτοῦ ἐκ τῆς σχολῆς, νὰ προειδοποιῇ τὴν Ἐφορίαν, τοὐλάχιστον πρὸ ἑνὸς μηνός, διὰ νὰ ληφθῇ πρόνοια καὶ φροντὶς περὶ ἐκλογῆς καταλλήλου διδασκάλου, ἐγνωσμένης ἱκανότητος καὶ ἀνεπιλήπτου διαγωγῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Καθήκοντα τῆς Ἐφορίας.

Α'. Ἡ κατὰ καιρὸν Ἐφορία ὀφείλει νὰ ἐπισκέπτηται συνεχῶς τὴν σχολὴν, ἐν καιρῷ τῆς παραδόσεως τῶν μαθημάτων.

Β'. Ὀφείλει, ἀκούουσα τὰς προφορικὰς τῶν διδασκάλων παρατηρήσεις, πρὸς μὲν τὰς ἐπιμελεῖς μαθητρίας νὰ ἀπονέμῃ τὸν δίκαιον ἔπαινον, τὰς δὲ ἀμελεῖς καὶ ἀτάκτους, ὡς διαγούσας ἐναντίον τοῦ Κανονισμοῦ, ἐπὶ ἰδίᾳ αὐτῶν βλάβῃ, νὰ νουθετῇ καὶ ἐλέγχῃ.

Γ'. Ὀφείλει νὰ ἐνισχύῃ τὴν πρὸς τοὺς διδάσκοντας ὀφειλομένην τιμὴν οὐ μόνον ἐκ μέρους τῶν μαθητριῶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους ἐν γένει τῆς κοινότητος, ἀποσοβοῦσα, παντὶ τρόπῳ, πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ χαλαρώσῃ ταύτην ὁπωσδήποτε.

Δ'. Ὀφείλει νὰ φροντίζῃ περὶ παντὸς ὅ,τι συντελεῖ εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς σχολῆς, ἀπομακρύνουσα πᾶν τὸ φέρον πρόσκομμα εἰς τὴν διανοητικὴν καὶ ἠθικὴν πρόοδον τῶν μαθητριῶν, συσκεπτομένη, ὅτε δεῖ, καὶ μετὰ τῶν διδασκάλων.

Ε'. Ὀφείλει νὰ μισθοδοτῇ εὐχαρίστως τὸν τεταγμένον μηνιαῖον μισθὸν τῶν διδασκάλων, καὶ ἐγκαίρως, ὅπως καὶ ἡ διδασκαλία γίνηται μετ' ἴσης εὐχαριστήσεως καὶ καρποφορίας.

Ϛ'. Ὀφείλει ἵνα κρατῇ μαθητολόγιον ὅμοιον τῷ τῆς διευθύνσεως, ἐν ᾧ πρέπει νὰ σημειῶνται οὐ μόνον αἱ ἐγγραφόμεναι νέαι μαθήτριαι, ἀλλὰ καὶ αἱ ἀπομακρυνόμεναι τῆς σχολῆς, πρὸς ἀμοιβαίαν συνεννόησιν τῆς Ἐφορίας καὶ τῆς Διευθυντρίας.

Ζ'. Ὀφείλει ἵνα, ἐν καιρῷ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων, ἀνταμείβῃ τὰς ἀξίας ἀμοιβῆς μαθητρίας δι' ἀναλόγων βιβλιαρίων καὶ ἀποδείξεων ἐντύπων τῆς ἀναλόγου περὶ τὰ μαθήματα ἱκανότητος αὐτῶν (μετρίως, καλῶς, ἄριστα), ὡς καὶ τῆς ἀρίστης αὐτῶν διαγωγῆς.

Η'. Ἐν περιπτώσει ἀλλαγῆς τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων, ὀφείλει ἡ Ἐφορία νὰ συνεννοῆται μετὰ τῶν προϋχόντων τῆς συνοικίας περὶ ἑλλόγου ἀντικαταστάσεως αὐτῶν, ἐκτιθεμένων τῶν ἀποχρώντων λόγων τῆς ἀναποφεύκτου ταύτης μεταλλαγῆς καὶ τροποποιήσεως, καὶ προειδοποιουμένου τοῦ ἁρμοδίου διδασκάλου, τοὐλάχιστον πρὸ ἑνὸς μηνός.

Θ'. Ὀφείλει προσέτι ἡ Ἐφορία νὰ διατηρῇ καθαριστὴν τοῦ Παρθεναγωγείου, φροντίζοντα περὶ τῆς καθημερινῆς καθαριότητος τοῦ καταστήματος.

Ι'. Ὀφείλει, τελευταῖον, ἡ Ἐφορία νὰ εἰσπράττῃ παρὰ τῶν γονέων τῶν μαθητριῶν τὰ κατ' ἀναλογίαν νενομισμένα διδακτρα· ὧν ἀπαλλάττονται τὰ ἄπορα κοράσια, καθὼς καὶ τὰ τῶν ὑπαλλήλων, τῆς τε ἐκκλησίας καὶ τῶν σχολείων τῆς συνοικίας ταύτης.

Ἐν Τσιβαλίῳ, τῇ 20 *μαρτίου* **1861.**

Πανιερώτατε Ἱεράρχα, καὶ λοιπὴ ἔντιμος ὁμήγυρις!

Ἐπὶ ἓν καὶ ἥμισυ περίπου ἔτος διδασκομένη ὑπ' ἐμοῦ ἡ ἀνωτέρα τάξις τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου Παρθεναγωγείου, διήκουσεν ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τὸν Κέβητος τοῦ Θηβαίου Πίνακα, ἐκ τῆς τοῦ Ξενοφῶντος Κύρου Παιδείας, καὶ ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων Σωκράτους ἱκανὰ κεφάλαια, τὸ τυπικὸν μέρος τῆς Γραμματικῆς, καὶ μέρος τοῦ κανονικοῦ μετὰ τῆς συνήθους τεχνολογίας καὶ ἐξασκήσεως εἰς τὸ ὀρθογραφικόν.

Ἐκ τῶν λοιπῶν βοηθητικῶν μαθημάτων ὅλην τὴν ἱερὰν Κατήχησιν, ὅλην τὴν παλαιὰν ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ μέρος τῆς καινῆς, τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τῆς ἐν Σικελίᾳ ἥττης τῶν Ἀθηναίων ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, τὴν πολιτικὴν Γεωγραφίαν ὅλην μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων προκαταρκτικῶν τῆς Μαθηματικῆς γνώσεων, ὅλην τὴν Ἀριθμητικήν. Τὰ πάντα ὅμως, ἐννοητέον, ἐν συνόψει καὶ ἐπιτομῇ, καθόσον μάλιστα ἁρμόζει εἰς τὸ γυναικεῖον φῦλον.

Συγκειμένη δ' ἡ κλάσις αὕτη τὸ κατ' ἀρχὰς ἐξ 7 μαθητριῶν, ἤδη ἀποτελεῖται ἐκ μόνον 4, μιᾶς μὲν τῆς Ἀθηνᾶς Θωμαΐδου, μεταβάσης πρὸ πολλοῦ εἰς Ἑλλάδα πρὸς τελειοτέραν ἐκπαίδευσιν, ἑτέρας δὲ, τῆς Αἰκατερίνης Γαβριὴλ, ἀποσυρθείσης ἐν μέσῳ τῶν μαθημάτων, ὡς προϋπ-

σης δῆθεν τῆς ἡλικίας αὐτῆς, ἄλλης δὲ, τῆς Φωτεινῆς . . . ἀναχωρησάσης ἐσχάτως, διὰ τὴν ἐντεῦθεν εἰς ἄλλην ἐνορίαν μετάβασιν τῆς οἰκογενείας αὐτῆς.

Ἐξετασθήσονται δὲ, σὺν Θεῷ, σήμερον ὑπ' ἐμοῦ εἰς ὅλον τὸ Β'. μέρος τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως: τὸ περὶ Εὐαγγελικῆς πίστεως, ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν εἰς τὰ Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα Σωκράτους, εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν σποράδην, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, εἰς διάφορα κεφάλαια ἀναμὶξ τῆς ἱερᾶς Ἱστορίας τῆς τε Π. καὶ Ν. Διαθήκης, εἰς τὴν πολιτικὴν Γεωγραφίαν τῆς Ἀμερικῆς καὶ Πολυνησίας μετά τινων προκαταρκτικῶν γνώσεων, καὶ εἰς τῆς Ἀριθμητικῆς τὰ δεκαδικὰ κλάσματα, τοὺς συμμιγεῖς ἀριθμοὺς καὶ τὰς ἀναλογίας.

Χαρίσατε λοιπὸν, παρακαλῶ, τὴν εὐμενῆ πρὸς ἡμᾶς ἀκρόασιν μετ' ἐπιεικείας καὶ συγκαταβάσεως, ἀναλογιζόμενοι καὶ τὴν πρωτοπειρίαν τῶν ἐξεταζομένων νεανίδων, καὶ τὰ ἐπισυμβάντα ἀνυπέρβλητα κωλύματα ἐν τῷ διαστήματι τῆς διδασκαλίας.

Ἐπειδὴ δὲ *ἐκ Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι δεῖ*, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, ἐπικαλεσάμενοι ἀρωγὸν τὴν χάριν τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἀρξώμεθα, ξὺν Θεῷ ἀντιλήπτορι, τῶν ἐξετάσεων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως.

1859, μαρτίου 25.

Ἔντιμος ὁμήγυρις!

Εἰς τὸ παρὸν σχολειακὸν ἔτος, προστεθείσης καὶ δευτέρας τάξεως τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων ἐν τῷ Ἑλληνικῷ τούτῳ Παρθεναγωγείῳ, διήκουσεν ἡ μὲν Α. τάξις ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων μέρος τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ Ξενοφῶντος, τὸν περὶ παίδων ἀγωγῆς ἠθικὸν λόγον τοῦ Πλουτάρχου καὶ τὸν τοῦ Πλάτωνος Κρίτωνα, τὸ κανονικὸν μέρος τοῦ Τεχνολογικοῦ μετ' ἀσκήσεων ὀρθογραφικῶν καὶ ἀρχὰς τοῦ στοιχειώδους Συντακτικοῦ.

Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν βοηθητικῶν μαθημάτων ὅλην τὴν μεγαλειτέραν ἱερὰν Κατήχησιν, ὅλην τὴν ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς Ν. Διαθήκης, τὴν στοιχειώδη Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου μέχρι τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἐκ τῆς φυσικῆς Γεωγραφίας κεφάλαιά τινα, ἐν οἷς καὶ τὸ περὶ ἀτμοσφαίρας, καὶ ἐκ τῆς Ἀριθμητικῆς Βάφα τὸ περὶ ὀνοματολογίας τῶν ἀριθμῶν κτλ. τὸ περὶ λόγου καὶ ἀναλόγων ἀριθμῶν, καὶ τὸ περὶ κοινοῦ καὶ μεγίστου διαιρέτου.

Ἡ δὲ Β'. τάξις ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων διήκουσε μέρος τῆς Κύρου παιδείας ἐκ τῶν τοῦ Ξενοφῶντος, καὶ τὸν τοῦ Προδίκου μῦθον ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων, μετὰ τοῦ τυπικοῦ μέρους τοῦ Τεχνολογικοῦ καὶ ἐξασκήσεων ὀρθογραφικῶν.

Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν βοηθητικῶν μαθημάτων ὅλην τὴν μικρὰν ἱερὰν Κατήχησιν, ὅλην τὴν Ἱστορίαν τῆς Ν. Διαθήκης, στοιχειώδη πολιτικὴν Γεωγραφίαν καὶ ἐκ τῆς ἀνωτέρας πολιτικῆς Γεωγραφίας προκαταρκτικάς τινας γνώσεις περὶ κατοίκων, γλωσσῶν, θρησκειῶν καὶ πολιτευμάτων, καὶ, ἐν ἐκτάσει, τὰς Βρετανικὰς νήσους, ἐκ δὲ τῆς στοιχειώδους Ἀριθμητικῆς τὸ περὶ κλασματικῶν καὶ συμμιγῶν ἀριθμῶν.

Ἐξετασθήσονται δὲ, ἐκτὸς τῶν προεκτεθειμένων μαθημάτων, ἀμφότεραι αἱ τάξεις καὶ εἰς τὰ Γαλλικὰ, παραδιδόμενα ὑπὸ τοῦ συναδέλφου κ. Κωνσταντίνου, καθηγητοῦ τῆς τοῦ Γ. σχολῆς, ὡς τοῦτο δηλοῦται καὶ ἐκ τοῦ προκειμένου προγράμματος.

Εὐέλπιδες ὅτι εὐμενεῖς καὶ ἐπιεικεῖς θέλομεν ἔχει ἀκροατὰς, ἀρχόμεθα, ξὺν Θεῷ ἀντιλήπτορι, τῆς ἐξετάσεως ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως.

1860, μαρτίου 13.

Πανιερώτατε Ἱεράρχα καὶ λοιπὴ ἔντιμος ὁμήγυρις!

Αἱ δύο ἀνώτεραι τάξεις τοῦ Παρθεναγωγείου τούτου, κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ παρόντος σχολειακοῦ ἔτους, συνέκειντο ἐκ 13 μαθητριῶν· ἐξ ὧν, κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸ πάντων ἔθος, ἐν μέσῳ τοῦ ἔτους ἐκ διαλειμμάτων ἀπεμακρύνθησαν τῆς σχολῆς ἡ Κωνσταντία καὶ Εὐδοκία Ἀδοσίδου, ἡ Ἐριφίλη καὶ Μαρία Θεοδοσίου, ἡ Ἀγλαΐα Πέτρου, ἡ Ἀγγελικὴ Ἀλατοπούλου καὶ ἡ Ἰουλία Ἀναστασίου· προσετέθη δὲ τελευταῖον, ἐπ' ἐσχάτων, εἰς τὴν δευτέραν τάξιν ἡ Αἰκατερίνα Ἰακωβίδου.

Διὰ δὲ τὸ ἄνισον καὶ δυσανάλογον τῶν διανοητικῶν δυνάμεων τῶν τὴν Α. ἀποτελουσῶν τάξιν μαθητριῶν, εἶχον διαιρέσει αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης εἰς δύο τμήματα· ἀλλ' ἐκ τοῦ α. τμήματος ἔμεινεν ἤδη μόνον ἡ σταθερὰ καὶ διηνεκὴς μαθήτρια Κλεάνθη Μαυρογεωργίου, ἐκ δὲ τοῦ β'. τμήματος μόνον δύο: ἡ Εὐφροσύνη Γαβριὴλ καὶ Μαρία Λαμπίκη.

Ἐδιδάχθη δ' ἡ τάξις αὕτη ἐν τῷ παρόντι ἔτει ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τὸν τοῦ Πλάτωνος Κρίτωνα καὶ τὸν Γ'. τοῦ Δημοσθένους Ὀλυνθιακὸν καὶ τὸ κανονικὸν τοῦ Τεχνολογικοῦ μέρος μετ' ἀσκήσεων ὀρθογραφικῶν γραπτῶν, καὶ μέρος τοῦ Συντακτικοῦ.

Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν βοηθητικῶν μαθημάτων τὸ α. καὶ β'. τμῆμα τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως, ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς Π. Διαθήκης, μέχρι τῆς τοῦ Σολομῶντος βασιλείας, Ἑλληνικὴν Ἀρχαιολογίαν, Γεωγραφίας, φυσικῆς τε καὶ πολιτικῆς, μέρος, Ἀριθμητικῆς Βάφα τὰ μέχρι τῶν συμμιγῶν.

Ἡ δὲ Β'. τάξις διήκουσεν ἐκ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων ἱκανὰ κεφάλαια ἐκ τῆς Κύρου Παιδείας τοῦ Ξενοφῶντος, καθὼς καὶ μέρος τῶν Ἀπομνημονευμάτων, τὸ τυπικὸν τοῦ Τεχνολογικοῦ μέρος, ἱερὰν Κατήχησιν καὶ Ἱστορίαν ὡσαύτως, Ἑλληνικὴν Ἀρχαιολογίαν καὶ Ἀριθμητικὴν στοιχειώδη.

Ἐξετασθήσονται δ' ἀμφότεραι αἱ τάξεις ἐν τοῖς μαθήμασι, τοῖς ἐκτεθειμένοις ἐν τῷ τῶν ἐξετάσεων Προγράμματι. Ἀλλ' ἐπειδὴ, δυστυχῶς! ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ εἴθισται ἵνα γίνωνται αἱ ἐξετάσεις τοῦ παρόντος Παρθεναγωγείου, διὰ τοῦτο αἱ ἐρωτήσεις γενήσονται, ἀναλόγως τοῦ καιροῦ, ὅσον τὸ δυνατόν, σύντομοι, ὅπως προφθάσωσιν ἵνα ἐξετασθῶσιν ἀμφότερα τὰ τμήματα: τό τε Ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικὸν, εἰς ἃ διήρηται τὸ τῆς συνοικίας ταύτης Παρθεναγωγεῖον, καὶ οὕτως ἱκανοποιηθῶσι καὶ αἱ κοπιάσασαι τῶν μαθητριῶν, καὶ εὐχαριστηθῶσιν ἀνεξαιρέτως ἅπαντες οἱ γονεῖς, συγγενεῖς καὶ προστάται αὐτῶν.

Ἀγνωμοσύνης δ' ἐν τούτοις ὑπαίτιοι βεβαίως ἠθέλαμεν κριθῆ, ἂν δημοσίᾳ δὲν προσηνέγκομεν καὶ τὸν προσήκοντα ἔπαινον εἰς τὴν ἀξιότιμον Ἐφορίαν, τὴν οὐδενὸς μέσου φειδομένην εἰς τὴν δυνατὴν προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου ἐκπαιδευτηρίου.

Ταῦτα διὰ βραχέων πρὸς πληροφορίαν ὑμῶν ἁπάντων, ἀξιότιμοι κύριοι! Εὐέλπιδες δὲ ὅτι θέλομεν ἔχει ἀναμφιβόλως εὐμενεῖς ἀκροατὰς, ἀρχόμεθα, σὺν Θεῷ ἀντιλήπτορι, τῶν ἐξετάσεων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς Κατηχήσεως.

Ὑμεῖς δὲ, φίλαι μαθήτριαι! μετὰ θάρρους ἄρα καὶ περισκέψεως ἀποκρινόμεναι εὐστόχως εἰς τὰς προτεινομένας ὑμῖν ἐρωτήσεις, δικαιώσατε καὶ τοὺς τῶν διδασκόντων κόπους, καὶ τὰς φιλοτίμους δαπάνας τῶν γονέων καὶ προστατῶν ὑμῶν, ἅμα δὲ καὶ τὰς περὶ ὑμῶν ἀγαθὰς αὐτῶν προσδοκίας.

1861, μαρτίου 26.

Ἔντιμος ὁμήγυρις!

Πάντῃ περιττὴν θεωρῶν τὴν ἐπανάληψιν καὶ ἐφέτος τῶν κατ' ἔτος λεγομένων στερεοτύπως περὶ τῆς ἀκαίρου μαθητριῶν τινων ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν ἀποφοιτήσεως, περὶ τῆς ἐξ ἀνάγκης συγχωνεύσεως τῶν τάξεων, περὶ τῶν συνήθων ἀπουσιῶν, καὶ παντὸς ἄλλου ἐπισυμβαίνοντος ἐν τοῖς σχολείοις κωλύματος, καὶ μάλιστα τοῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἑπομένως, τὸ δύσκολον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ ἐξετασθῶσιν ἐν τρισὶν ἢ τέσσαρσιν ὥραις ἅπασαι αἱ παριστάμεναι μαθήτριαι τοῦ τε Ἀλληλοδιδακτικοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος, ὡς τοῦτο πρὸ χρόνων ἐξακολουθεῖ γινόμενον, ἐξ οὗ καὶ ἀναγκαζόμεθα καὶ τὰς ἐρωτήσεις ἵνα συντέμωμεν, καὶ τὰ προβλήματα ἀνάλογα τοῦ καιροῦ καταστήσωμεν, ὅπως πᾶσαι, εἰ δυνατὸν, ἐξετασθῶσι, καὶ πάντων τῶν γονέων, προστατῶν καὶ συγγενῶν οἱ πόθοι ἐκπληρωθῶσιν. Ἐπίσης περιττὴν θεωρῶν καὶ τὴν συνήθη ἐπανάληψιν τοῦ νὰ παρακαλέσω τοὺς φιλογενεῖς ἀκροατὰς, ἵνα ὥσι συγκαταβατικοὶ εἰς τὰς τῶν μαθητριῶν ἐλλείψεις, ταῦτα πάντα, λέγω, θεωρῶν περιττὰ εἰς ἐπανάληψιν, ὡς ὁμολογούμενα, καθὼς ἐπίσης ἐκ τῶν ὁμολογουμένων ὑπάρχει καὶ ὁ ἄοκνος καὶ φιλοτιμότατος τῆς

ἐντίμου Ἐφορίας ζῆλος, περιορίζομαι σήμερον μετὰ τῆς δυνατῆς συντομίας εἰς ἓν καὶ μόνον, ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἐπίσης ὁμολογουμένης καὶ ἀδιαφιλονεικήτου φιλογενείας καὶ φιλοτιμίας τῶν ἐπὶ πολλοῖς πλεονεκτήμασι σεμνυνομένων προϋχόντων τῆς ἀξιολόγου ταύτης συνοικίας.

Βλέπετε, ἀξιότιμοι κύριοι! πόσον ἀπανταχοῦ ὀργᾷ τὸ Ἔθνος, κατὰ διαφόρους συνοικίας, ἐπαρχίας καὶ πόλεις, μερικώτερον εἰς ἀνέγερσιν ἐκπαιδευτηρίων, φροντιστηρίων, συλλόγων, ἀδελφοτήτων, καὶ ἐν γένει, κοινωφελῶν καθιδρυμάτων. Καὶ τῷ ὄντι! Μερικῶς μὲν γίνονται θαύματα, οὕτως εἰπεῖν, γενικῶς ὅμως τὸ δυστυχὲς καὶ πολυπαθὲς Ἔθνος, ἐν αὐτῇ τῇ ἕδρᾳ τοῦ χριστιανισμοῦ, οὐδέποτε ἀνέκυψεν ἐκ τῶν μέχρι τῆς σήμερον διαπληκτισμῶν, ῥαδιουργιῶν, ἐκ συστήματος καταδρομῶν, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐθνοκτόνων καὶ ἀντευαγγελικῶν πράξεων. Βούλγαροι χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι κατὰ Γραικῶν ὀρθοδόξων, λαϊκοὶ κατὰ Κληρικῶν, Κληρικοὶ κατὰ λαϊκῶν, Κληρικοὶ κατόπιν κατὰ Κληρικῶν, πάλη τοῦ ἀρχαίου συστήματος κατὰ τοῦ νεωτέρου, συγχώνευσις ἀλλοπρόσαλλος τῶν δύο ἀντιθέτων συστημάτων, ἀνατροπὴ καὶ τῶν ἱερωτέρων καὶ κανονικωτέρων, ἔλλειψις σεβασμοῦ εἰς τὰς πνευματικὰς Ἀρχάς· ἰδοὺ μία συντομωτάτη περιγραφὴ καὶ πιστὴ εἰκὼν τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως, εἰς ἣν ἀπό τινων ἤδη χρόνων κυλίεται τὸ Ἔθνος. Οἱ πάντες φίλοι τῶν μεταῤῥυθμίσεων, καὶ οὐδεὶς, ἐν τούτοις, ἐνεργεῖ εὐσυνειδότως, πλήν τινων εὐαρίθμων ἐξαιρέσεων, καὶ τούτων, ἐν μέσῳ τῆς ἠθικῆς ταύτης θυέλλης, μόλις ἀναφαινομένων.

Ἰδοὺ, τέλος πάντων, κύριοι! ἐπέστη καὶ ἡ κοσμοσωτήριος τοῦ θείου Εὐαγγελισμοῦ ἑορτὴ, καθιερωθεῖσα καὶ διὰ τὴν νέαν ταύτην ἀναγέννησιν τοῦ Ἔθνους διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν λαοσωτηρίων πρακτικῶν, τῶν πολυπαθῶν τούτων πρακτικῶν, ὑπὲρ ὧν τινες μικροῦ δεῖν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἀπώλεσαν. Παρασιωπῶ τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ταύτῃ θυέλλῃ καταδρομὰς, ἐξορίας, συκοφαντίας, παρεξηγήσεις, καθαιρέσεις, ἐξομόσεις, ἐκσφενδονισμοὺς ὕβρεων, ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, διὰ θεμιτῶν τε καὶ ἀθεμίτων μέσων. Ἀρά γε ἡ λαμπρὰ αὕτη ἡμέρα προοιωνίζεται αἰσιόν τι μέλλον;—Ναὶ, μάλιστα· ἀλλὰ πότε; ὅταν, ἀφέντες τὰς ἰδιοτελείας, συνασπισθῶσι μετ' αὐταπαρνήσεως οἱ λογάδες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους κατὰ τῶν ἐσωτερικῶν τε καὶ ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν. Ἡ συνηνωμένη ἰσχὺς καὶ ὁμόνοια πάντως καταστρέψει τὴν πονηρίαν καὶ ἐθελοκακίαν τῶν ὀλίγων, καὶ τότε, τότε ἴσως θέλει ἀναφανῆ ἡ ἡὼς τοῦ χρυσοῦ ἐκείνου αἰῶνος.

Ἀλλὰ τί λέγω; ὁ χρυσοῦς οὗτος αἰὼν μήπως εἶναι ἀπατηλόν τι ὄνειρον, ἴνδαλμα φαντασίας, φάσμα πρόσκαιρον, πλανῶν ἡμᾶς ἐν πάσῃ περιστάσει; Ἔλθετε, φίλτατοι κάτοικοι καὶ προϋχοντες τῆς συνοικίας ταύτης, συνενωθέντες (καὶ ἰδοὺ ὁ σκοπὸς τοῦ λόγου μου), πράξατε ὑμεῖς αὐτοὶ ἐν τῇ συνοικίᾳ ὑμῶν πᾶν ὅ,τι γενναῖον καὶ ἐθνωφελὲς, καθιδρύοντες

σχολεῖα ἀνάλογα, προικίζοντες αὐτὰ διὰ σταθερῶν πόρων, καὶ ἔστε βέβαιοι, ὅτι θέλετε ἐφελκύσει τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν γενικὸν ἔπαινον ἁπάντων ἀνεξαιρέτως.

Μὴ διστάζετε! Μία μόνον γενναία ἀπόφασις ὑμῶν ἀπαιτεῖται, καὶ τὰ πάντα θέλουσιν εἶσθαι τετελεσμένα· διότι « ἀρχὴ ἥμισυ παντὸς », ἔλεγον καὶ οἱ πρόγονοι ἡμῶν. Ἡ ὑπόληψις ὑμῶν, ἡ ἐπιῤῥοὴ, καὶ τόσα ἄλλα προσόντα, εἶναι ἱκανὰ ἐχέγγυα τοῦ ὅτι θέλετε κατορθώσει καὶ ἐπέκεινα τῶν προσδοκιῶν ἁπάντων.

Καὶ λοιπὸν ἡ Ἐκκλησία, τὸ Ἔθνος δὲν θέλει κατορθώσει τίποτε, δύναταί τις νὰ μοὶ εἴπῃ, μετὰ τοσαύτας περιπετείας, μετὰ τοσαύτας θυσίας;—Ναὶ, ναὶ, σᾶς ἐπαναλέγω, τίποτε, τίποτε δὲν θέλει κατορθωθῆ, ἐνόσῳ δὲν ὑπάρχει αὐταπάρνησις, ἀλλὰ, τοὐναντίον, βασιλεύει ἰδιοτελὴς ἐγωϊσμὸς, πλεονεξία, κακεντρέχεια, καταδρομαὶ καὶ μέχρι θανάτου, παραβάσεις νόμων, καὶ πᾶν ὅ,τι τοιοῦτον. Ἐνόσῳ διαρκοῦσι τὰ ἐπάρατα ταῦτα πάθη, πολλὰ πρόβατα τῆς λογικῆς τοῦ Χριστοῦ ποίμνης θέλουσιν ἀποπλανᾶσθαι. Ἀχ, ἀδελφοί! καὶ πῶς θέλομεν νὰ μὴ συμβαίνωσι τὰ τοιαῦτα, ἐνῷ στερούμεθα ἀναλόγων σχολείων, ἱεροκηρύκων, ἀγωγῆς καὶ ἀγαθῶν παραδειγμάτων; Ἐλπίζεταί τι ἀγαθὸν ἐκ τῆς τοιαύτης πορείας; οὐχὶ βέβαια, ἀλλὰ, τοὐναντίον, ἀπώλεια καὶ αὐτῶν τῶν τιμαλφεστέρων· ἀλλὰ τί πρῶτον, τί δ' ὕστατον εἴπω;

Ἐξαιτοῦμαι, ἐν τούτοις, τὴν ὑμετέραν συγγνώμην, ὅτι παρεξετράπην ἐν μέρει ἴσως τοῦ προκειμένου. Ναὶ, θέλετε μοὶ συγχωρήσει· διότι οὐδεὶς, ζηλωτὴς τῶν πατρικῶν αὐτοῦ παραδόσεων, δύναται νὰ μένῃ τοῦ λοιποῦ ἀπαθὴς θεατὴς τῶν διαδραματιζομένων. Παύομαι ἐν τούτοις λέγων, διὰ τὸ κατεπεῖγον τοῦ καιροῦ.

Ὑμεῖς δὲ, φίλταταί μοι μαθήτριαι! μὴ πτοηθεῖσαι διόλου, ἀποκρίνεσθε πρὸς τὰ ἐρωτώμενα εὐστόχως, μετὰ θάῤῥους ἅμα καὶ περισκέψεως· διότι ἐπιεικέστατοι εἶναι οἱ παρεστῶτες ἀκροαταὶ, καὶ δικαιώσατε τοὺς πόνους καὶ πόθους ἁπάντων ἡμῶν.

1862, μαρτίου 25.

Παντιερώτατε Ἱεράρχα, καὶ λοιπὴ φιλόμουσος καὶ φιλόκαλος ὁμήγυρις!

Αἶνον καὶ δόξαν ὀφείλομεν καὶ σήμερον ὅπως ἀναπέμψωμεν τῷ χορηγῷ παντὸς ἀγαθοῦ καὶ πατρὶ τῶν φώτων, καταξιώσαντι ἡμᾶς ἵνα καὶ αὖθις, ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ τῶν Μουσῶν περιβόλῳ συνελθόντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ, δῶμεν λόγον τῶν διανοητικῶν ἡμῶν ἐργασιῶν, ἐνώπιον νοήμονος ἀκροατηρίου, οἷοι πρὸ πάντων διακρίνονται οἱ κάτοικοι τῆς συνοικίας ταύτης, εὐμοιρούσης οὐκ ἐλαχίστων πλεονεκτημάτων, συντελεστικῶν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ βελτίωσιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν αὐτῆς καταστημάτων.

Καίτοι ἀμφιβολία δὲν ὑπάρχει ὅτι, ὡς ἐκ τῆς ἐπικρατούσης, δυστυχῶς! γενικῆς καχεξίας τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν πραγμάτων, ἀναντιῤῥήτως καὶ τὰ μερικὰ οὐκ ἐν εὐαρέστῳ, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν, εὑρίσκονται καταστάσει, μόλα ταῦτα ἡ φιλοτιμία, ἡ φιλογένεια καὶ ὁ κατὰ Θεὸν ζῆλος τῶν κατοίκων τῆς συνοικίας ταύτης κατώρθωσεν, ὥστε αὕτη, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις πλεονεκτήμασι, νὰ ἀνιδρύσῃ, καὶ ἐπομένως νὰ διατηρῇ ἐν οὐκ εὐκαταφρονήτῳ καταστάσει, τὸ Παρθεναγωγεῖον τοῦτο, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται ἡ μέλλουσα θῆλυς γενεὰ, ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους καὶ εὐκλείᾳ τῆς πατρίδος.

Θεωρῶν σήμερον τὰς στιγμὰς ἡμῶν πολυτίμους, καὶ μὴ θέλων ἵνα ἀπασχολήσω ὑμᾶς διὰ τῶν συνήθων ἴσως ἄλλοις ἐκτεταμένων ἐναρκτηρίων λόγων καὶ τῶν στερεοτύπων περὶ παιδείας ἐγκωμίων, καθόσον μάλιστα ἔχομεν πολλὴν καὶ μεγίστην ἀνάγκην τοῦ σμικροῦ ἡμῖν ὑπολειπομένου χρόνου, πρὸς ἐξέτασιν, εἰ δυνατὸν, ἁπασῶν τῶν τάξεων, καὶ πρὸς εὐχαριστησιν ἁπάντων τῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σήμερον συνελθόντων, ἄλλως τε γνωρίζων ἐκ πείρας τὸν ἔμφυτον περὶ τὰ καλὰ ζῆλον τῶν ἀξιοτίμων ἐνοριτῶν, περιορίζομαι μόνον εἰς τὴν ἐν περιλήψει ἔκθεσιν τῶν διδαχθέντων μαθημάτων κατὰ τὸ λῆξαν τοῦτο σχολικὸν ἔτος.

Ἐν μὲν τῇ Α. τάξει, ἀξιότιμος ὁμήγυρις! ἐξηκολούθησα τὸν Ἐπιτάφιον τοῦ Λυσίου, ἐκ τῶν παραλλήλων τοῦ Πλουτάρχου βίων τὸν τοῦ Θεμιστοκλέους, τὸν περὶ Στεφάνου τοῦ Δημοσθένους, παρέδωκα τὴν Πλάτ. Ἀπολογίαν Σωκράτους, καὶ μέρος ἐκ τῶν προοιμίων τοῦ Θουκυδίδου μετὰ τῶν συνήθων ἀναπτύξεων, Συντακτικοῦ α. τμῆμα, Τεχνολογικοῦ κανονικὸν, Ἐπιστολογραφίαν καὶ Θεματογραφίαν ἐναλλὰξ, Γεωγραφίας φυσικῆς τὸ περὶ ὑδάτων, ἀνέμων, προϊόντων κτλ. Ἀρχαιολογίας Ἑλληνικῆς τὸ περὶ Σπαρτιατικῆς ἀγωγῆς, τὸ περὶ θρησκείας τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ περὶ στρατιωτικῶν, καὶ ἐξακολούθησιν Ἀριθμητικῆς· τελευταῖον δὲ, γενικῆς Ἱστορίας τὸ περὶ ἀρχαίων Ἐθνῶν.

Ἐν δὲ τῇ Β'. τάξει ἐκ τῶν τοῦ Ξενοφῶντος Κύρου παιδείας καὶ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ αὐτοῦ μέρος, Τεχνολογικοῦ τυπικὸν, ἱερᾶς Κατηχήσεως τὸ περὶ Θείου νόμου, ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς Π. Διαθήκης μέχρι τοῦ Ἰωσὴφ, Γεωγραφίαν τῆς Ἀμερικῆς καὶ Πολυνησίας, καὶ πρακτικὴν Ἀριθμητικήν.

Ἐξετασθήσονται δὲ, κατὰ τὸ Πρόγραμμα, εἰς τὰ ἑφεξῆς μαθήματα.

. . . . . .

Πέποιθα δὲ, ὅτι τὸ ἀκροατήριον ἡμῶν θέλει εἶναι ἐπιεικὲς, ἀναλογιζόμενον καὶ τὰς ἀπαιτουμένας συνήθως ἐν τῇ διδασκαλικῇ πορείᾳ δυσχερείας, εἴτε ὡς ἐκ τῆς κατὰ καιροὺς συγχωνεύσεως τῶν τάξεων ἐξ ἀνάγκης, εἴτε ὡς ἐκ τῶν ἀπουσιῶν καὶ τινων ἄλλων ἀνυπερβλήτων, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον, κωλυμάτων. 1863, μαρτ. 25.

Παν. Δ. καὶ λοιπὴ ἀξιότιμος ὁμήγυρις!

Φειδόμενος τοῦ χρόνου, τοῦ πολυτιμοτέρου σήμερον, εἴπερ ἄλλοτέ ποτε, τοὐλάχιστον εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ὀφείλομεν ἵνα δῶμεν λόγον τῶν ἐτησίων ἡμῶν σχολειακῶν πράξεων, ἐν ὥραις τισὶ μιᾶς καὶ μόνης ἡμέρας, ἀφεὶς κατὰ μέρος πᾶσαν οἱανδήποτε παρέκβασιν τοῦ προκειμένου σκοποῦ, συνήθως γενομένην, μᾶλλον, φαίνεται, πρὸς ἐπίδειξιν λόγων ἐν ταῖς δημοσίαις ἐξετάσεσιν ἢ πρὸς κοινωφελές τι τέλος, ἐκτὸς ἂν ᾖ τις ἐν περιβόλῳ Γυμνασίου ἢ Πανεπιστημίου, ἔνθα ἔξεστι χρῆσθαι καὶ τοῖς τοιούτοις, πολλαχῶς ἀποβαίνουσιν ὠφελίμοις, περιορίζομαι εἰς τὴν ξηρὰν, οὕτως εἰπεῖν, ἔκθεσιν τῶν δεδιδαγμένων ἐν τῷ λήξαντι ἤδη σχολειακῷ ἔτει, κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἐπικρατῆσαν ἔθος ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις τῆς συνοικίας ταύτης.

Διαλυθείσης, ἀξιότιμος ὁμήγυρις, τῆς πέρυσιν ἐν πολλῷ ἀνωτέροις μαθήμασιν ἐξετασθείσης Α. τάξεως, ἐσχηματίσθησαν δύο ἄλλαι ἐκ τῶν κατωτέρων κλάσεων, αἵτινες καὶ παρουσιάζονται σήμερον πρὸς ἐξέτασιν. Καὶ ἡ μὲν Α., συγκειμένη ἤδη ἐκ πέντε μαθητριῶν, ἐδιδάχθη ἐκ μὲν τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων τεμάχια τῶν Σωκρατικῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Ξενοφῶντος, ἐκ τῶν Οἰκονομικῶν τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν πρὸς Δημόνικον παραίνεσιν τοῦ Ἰσοκράτους μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων ἀναπτύξεων, ἀρχὰς Συντακτικοῦ, καὶ Τεχνολογικὸν μετὰ ὀρθογραφικῶν ἐξασκήσεων· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν βοηθητικῶν μαθημάτων ἱερὰν Ἱστορίαν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, Ἑλληνικὴν Ἀρχαιολογίαν, Γεωγραφίαν φυσικομαθηματικὴν, καὶ μέρος τῆς Ἀριθμητικῆς.

Ἡ δὲ Β., συγκειμένη ἤδη ἐκ μαθητριῶν ἓξ, ἐδιδάχθη ἐκ μὲν τῶν Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων μέρος τῶν τοῦ Λουκιανοῦ καὶ τὸν εἰς τὴν τοῦ Ἀσώτου παραβολὴν τοῦ Χρυσοστόμου μετὰ Τεχνολογικοῦ· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν μαθημάτων ἱερὰν Κατήχησιν, Γεωγραφίαν (Ἀφρικῆς, Ἀμερικῆς καὶ Ὠκεανίας), καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἀριθμητικῆς.

Ἐξετασθήσονται δὲ, ἀναλόγως τοῦ προσδιωρισμένου καιροῦ, κατὰ τὸ παρὸν πρόγραμμα, εἰς τὸν πρὸς Δημόνικον τοῦ Ἰσοκράτους, εἰς τὴν τοῦ Χρυσοστόμου παραβολὴν τοῦ Ἀσώτου, εἰς τὴν Γεωγραφίαν, τὴν ἱερὰν Κατήχησιν, ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Ἀρχαιολογίαν.

Εἴθε ἡ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα θεία χάρις φωτίσειε καὶ τὴν θήλειαν ταύτην νεότητα, ὅπως ἀναφανῇ ἀξία τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν προσδοκιῶν. Εἴθε!

1864, ἀπριλίου 12.

(Ἐξεφωνήθη ὑπό τινος τῶν μαθητριῶν).

Πανιερώτατε Δέσποτα, καὶ λοιπὴ σεβαστὴ ὁμήγυρις!

Καὶ αὖθις αἶνον καὶ δόξαν δημοτελῆ ὀφείλομεν ἵνα ἀναπέμψωμεν σήμερον πρὸς τὸν πατέρα τῶν φώτων, τὸν καταξιώσαντα ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἐφέτος παρασταθῶμεν ἐνώπιον τῶν σεβαστῶν ἡμῖν Ἐφόρων, προστατῶν, κηδεμόνων καὶ πατέρων, καὶ δῶμεν λόγον τῆς ἐτησίου διανοητικῆς ἡμῶν ταύτης συγκομιδῆς.

Περιττὸν πάντῃ θεωροῦμεν τὸ νὰ ὑποδείξωμεν διὰ τῶν παιδικῶν ψελλισμάτων, ὁποίαν εὐγνωμοσύνην ὀφείλομεν ἰδίᾳ εἰς τὴν ἄοκνον προστασίαν τῶν ἀξιοτίμων Ἐφόρων καὶ λοιπῶν ἀξιοσεβάστων ἐνθρητῶν, οἵτινες, ἐν τῇ πατρικῇ αὐτῶν ἀξιεπαίνῳ μερίμνῃ, ἐνέκριναν, ἀπὸ τοσούτων ἤδη ἐτῶν, νὰ ἱδρύσωσιν ἐν τῇ ἐπιζήλῳ ταύτῃ συνοικίᾳ καὶ τὸ ἱερὸν τοῦτο Παρθεναγωγεῖον, ἐν ᾧ διδάσκεται ἡ θῆλυς νεολαία τὰ ἱερὰ μαθήματα, τὴν πάτριον γλῶσσαν, καὶ ἄλλα βοηθητικὰ καὶ λίαν ἀναγκαῖα εἰς τὴν κοινωνίαν μαθήματα, μετὰ τῶν ἀπαραιτήτων παντοίου εἴδους χειροτεχνημάτων.

Αἱ πράξεις ὑμῶν εἶναι παντὸς ἐπαίνου ὑπέρτεραι. Ταύτας δύναται νὰ ἀνταμείψῃ ἐπαξίως μόνος ὁ δικαιοκρίτης Θεὸς, ὁ πατὴρ τῶν φώτων καὶ δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ.

Εὐέλπιδες δ' ἐσμὲν ὅτι, ὡς προνοεῖτε περὶ ἡμῶν πατρικῶς, πατρικὴν καὶ σήμερον θέλετε δείξει συγκατάβασιν εἰς τὰς ἀπαραιτήτους ἡμῶν ἐλλείψεις. Εἴθε αἱ εὐχαὶ τοῦ σεβασμίου Ἱεράρχου καὶ ἁπάντων τῶν εἰλικρινῶν φίλων τῆς ἀληθοῦς παιδείας νὰ ἐνδυναμώσωσιν ἡμᾶς, ὥστε νὰ φανῶμεν ἀντάξιαι τῶν προσδοκιῶν ὑμῶν, καὶ νὰ συντελέσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν μέρει εἰς τὴν ὁσημέραι ἐπιδιωκομένην ἀνάπτυξιν καὶ ἀναγέννησιν, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἡμετέρου Ἔθνους, ὅπερ, καλῶς κατανοῆσαν, *τί δύναται ἡ παιδεία*, βαίνει σταθερῷ καὶ ἀνενδότῳ βήματι εἰς τὴν προαγωγὴν αὐτῆς, δι' ἀνεγέρσεως παντοίων ἐκπαιδευτηρίων, πρὸς μόρφωσιν τῆς κοινωνίας.

Ναὶ, ἐκ τῶν σχολείων μορφοῦνται, σεβαστὴ ὁμήγυρις! αἱ κοινωνίαι· ὅσον πολλαπλασιάζονται τὰ σχολεῖα, ὅσον προάγεται ἡ ἀληθὴς παιδεία, ἡνωμένη μετὰ τοῦ χριστιανικοῦ βίου, τοσοῦτον βελτιοῦνται καὶ εὐημεροῦσιν αἱ κοινωνίαι. Περισσότερα τούτων θεωροῦμεν πάντῃ περιττὰ, ἀποτεινόμεναι μάλιστα πρὸς εἰδότας.

Καιρὸς, φίλταται μαθήτριαι! νὰ ἀποδυθῶμεν εἰς τὸ προκείμενον στάδιον. Οἱ μὲν ἀγωνοθέται εἰσὶ λίαν ἐπιεικεῖς, ἡ δὲ δύναμις, κατὰ τὸ ἀψευδὲς λόγιον, « ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται ».

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ.

Ἐπισυνάπτομεν ἤδη χρονολογικῶς τὰ ἀπὸ τοῦ 1861 μέχρι τῆς 31 δεκεμβρίου 1866 δημοσιευθέντα περὶ διαφόρων σχολείων τῆς τε πρωτευούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, εἴτε ἐπισήμως εἴτε ἰδιωτικῶς.

1861.

Κατάλογος συνοπτικὸς, περιέχων τὰ ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ (ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ῥωμυλίᾳ [Ῥούμελῃ] καὶ Ἀνατολῇ, Ἀραβίᾳ καὶ ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους) σχολεῖα, τὰ εἴδη τῶν μαθημάτων, τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς μαθητὰς καὶ μαθητρίας αὐτῶν, ἐξηγμένος ἐκ τοῦ γραφείου τοῦ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Αὐτοκρατορικοῦ ὑπουργείου.

Α'. ΟΘΩΜΑΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

1] *Ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς περιχώροις.*

Σχολεῖα ἀνοικτὰ	289
κλειστὰ καὶ παρημελημένα	209
Διδάσκαλοι	289
Μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι	16,757

2] *Ἐν Ῥωμυλίᾳ καὶ ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους.*

Σχολεῖα ἀνοικτὰ	4,109
κλειστὰ καὶ παρημελημένα	214
Διδάσκαλοι	4,202
Μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι	123,356

3] *Ἐν Ἀνατολῇ καὶ Ἀραβίᾳ.*

Σχολεῖα ἀνοικτὰ	8,080
κλειστὰ καὶ παρημελημένα	297
Διδάσκαλοι	8,255
Μαθηταὶ	227,816

Τὸ ὅλον τῶν Ὀθωμανικῶν σχολείων.

Σχολεῖα ἐν ἐνεργείᾳ	12,478
Διδάσκαλοι	12,745
Μαθηταὶ	367,929

Β'. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ.

1] *Ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς περιχώροις.*

Σχολεῖα ἐν ἐνεργείᾳ	144

Διδάσκαλοι	472
Μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι	16,217

2] *Ἐν Ῥωμυλίᾳ καὶ ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους.*

Σχολεῖα ἐν ἐνεργείᾳ	1,692
Διδάσκαλοι	1,747
Μαθηταὶ	87,231

3] *Ἐν Ἀνατολῇ καὶ Ἀραβίᾳ.*

Σχολεῖα ἐν ἐνεργείᾳ	726
κεκλεισμένα	3
Διδάσκαλοι	903
Μαθηταὶ	34,939

Τὸ ὅλον τῶν χριστιανικῶν σχολείων.

Σχολεῖα ἐν ἐνεργείᾳ	2,562
Διδάσκαλοι	3,122
Μαθηταὶ	138,387

ΟΛΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ.

Σχολεῖα	15,040
Διδάσκαλοι	15,868
Μαθηταὶ	506,316

Κατ' ἄλλον ἐπίσημον ἐπίσης πίνακα, στατιστικὸν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ τοῖς προαστείοις ἰδίως εὑρισκομένων σχολείων, ὑπάρχουσιν

Ὀθωμανικὰ 279—μαθηταὶ 16,752, ὧν 6,782 κοράσια.
Γραικικὰ 77—μαθηταὶ 6,477.
Ἀρμενικὰ 37—μαθηταὶ 6,528.
Καθολικὰ 8—μαθηταὶ 509
Ἰουδαϊκὰ 44—μαθηταὶ 2552.
Διαμαρτυρόμενα 5—μαθηταὶ 82, ὧν 31 κοράσια.
Καραϊτικὰ 3—μαθηταὶ 100.

Τὸ ὅλον τῶν μαθητῶν, Ὀθωμανῶν τε καὶ Χριστιανῶν, ἀναβαίνει εἰς 33,005.

Ἐνοριακὰ σχολεῖα τῆς πρωτευούσης.

Α'. ΕΛΛΗΝΙΚΑ.

ά. Ἡ ἐν Φαναρίῳ προκαταρκτικὴ τοῦ Γένους σχολή. β'. Σταυροδρομίου. γ'. Ταταούλων. δ'. Ἁγ. Κυριακῆς κατὰ τὸ Κοντοσκάλιον. ε. Ὑψωμαθείων κατὰ τὴν συνοικίαν τοῦ ἁγ. Κωνσταντίνου. ς'. Βλάγκας.

ζ'. Τσιβαλίου. ή. Πικριδίων (Χάσκιοϊ). θ'. Ἁγιοταφιτικοῦ Μετοχίου. ί. Ξυλοπόρτης. ιά. Ἐδιρνεκαπίου. ιϐ'. Ἐξ Μαρμάρων. ιγ'. Γαλατᾶ. ιδ'. Διπλοκιονίου. ιε'. Ὀρτάκιοϊ. ις'. Μεγ. Ῥεύματος. ιζ'. Ἐμιργιανίου. ιή. Νεοχωρίου. ιθ'. Θεραπείων. κ'. Βουγιούκδερε. κα'. Γενὶ μαχαλᾶ. κϐ'. Χρυσουπόλεως. κγ'. Τσεγκέλκιοϊ. κδ'. Χάλκης. κε'. Πριγκίπου.

Β.' ΑΛΛΗΛΟΔΙΔΑΚΤΙΚΑ.

ά. Φαναρίου. ϐ'. Τσιβαλίου. γ'. Βαλατᾶ (Ταξιαρχῶν). δ'. Ξυλοπόρτης. ε'. Μουχλίου. ς'. Ἐδρινεκαπίου. ζ'. Ἐγρικαπίου. ή. Σαρμασικίου. θ'. Σαλματομβρουκίου. ί. Τεκφοὺρ Σεραΐου. ιά. Τοπκαπίου. ιϐ'. Ὑψ. (ἁγ. Κωνσταντίνου). ιγ'. ὁμ. (ἁγ. Γεωργίου). ιδ'. ὁμ. (Ἀναλήψεως). ιέ. Βλάγκας. ις'. Ἐξ Μαρμάρων. ιζ'. Κοντοσκαλίου (Ἐλπίδος). ιή. ὁμ. (ἁγ. Κυριακῆς). ιθ'. Χάσκιοϊ. κ'. Ταταούλων. κά. Σταυροδρομίου (Εἰσοδίων). κϐ'. Εὐαγγελιστρίας. κγ'. Γαλατᾶ. κδ'. Διπλοκιονίου. κέ. Ὀρτάκιοϊ. κς'. Ξηροκρήνης. κζ'. Μεγ. Ῥεύματος. κή. Βεϐεκίου. κθ'. Ἐμιργιανίου. λ'. Στένης. λά. Νεοχωρίου. λϐ'. Θεραπείων. λγ'. Βουγιούκδερε. λδ. Γενὶ μαχαλᾶ. λέ. Φαναρακίου. λς'. Βεϊκοζ. λζ'. Κανδιλί. λή. Πασάκιοϊ. λθ'. Τσεγκέλκιοϊ. μ'. Κουσγουντζουκίου. μά. Χρυσουπόλεως. μϐ'. Χαλκηδόνος. μγ'. Ἀντιγόνου. μδ'. Χάλκης καὶ μέ. Πριγκίπου.

1861—1862.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ 9, μαθηταὶ 210 (ὧν 30 ὑπότροφοι καὶ 5 ἀκροαταὶ), διηρημένοι εἰς 5 τάξεις— Ἀποφοιτήσαντες 10, ὧν 6 μὲν Κωνσταντινουπολῖται, 3 δὲ Μικρασιανοὶ, καὶ 1 Σερραῖος.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Μαθηταὶ 156, διηρημένοι εἰς 4 τάξεις, διδάσκαλοι 2.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Ἀπελύθησαν 4, ὧν 2 Ἱεροδιάκονοι, καὶ 2 ἄλλοι, μήπω εἰσέτι ἱερωθέντες.

ΕΛΛΗΝΟΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Φοιτῶσι μαθηταὶ 140, ὧν ἀπελύθησαν 8.

ΒΛΑΓΚΑ. Ἑλληνικοῦ σχολείου μαθηταὶ 40, ἀλληλοδιδακτικοῦ 120.

ΕΞ ΜΑΡΜΑΡΑ. Ἑλληνικοῦ σχολείου καὶ ἀλληλοδιδακτικοῦ μαθηταὶ περίπου 200.

ΠΑΓΚΑΛΟΧΩΡΙΟΝ (ΒΑΚΑΛΚΙΟΪ). Φοιτῶσιν 120 μαθηταὶ, ἐξ ὧν 8 ἀποτελοῦσι τὴν προκαταρκτικὴν Ἑλληνικὴν τάξιν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διδασκάλου Β. Χερουβιμίδου.

ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΤΣΙΒΑΛΙΟΥ. Διδάσκαλοι μετὰ τῆς Διευθυντρίας τρεῖς, μαθήτριαι 65, διηρημέναι εἰς 4 τάξεις Ἑλληνικοῦ τμήματος καὶ 5 κλάσεις ἀλληλοδιδακτικοῦ.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ.

ΣΜΥΡΝΗ. Ἡ ἐν Σμύρνῃ Ἑλληνικὴ Κοινότης, κατὰ τὴν ἐν τῇ *Ἀμαλθείᾳ* δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν, ἔχει 4 ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα καὶ 3 παρθεναγωγεῖα (ἐκτὸς ἄλλων ἰδιοσυντηρήτων), φιλολογικὰ δὲ, ἐκτὸς τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς, γυμνασίου καλῶς διευθυνομένου, συστηθέντος ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ὑπάρχουσι 2 μὲν κοινοσυντήρητα, 3 δὲ ἰδιαίτερα τῶν ἀῤῥένων (τὰ γνωστότερα) καὶ 1 μόνον τῶν κορασίων, τὸ τοῦ Μεθοδίου Ἀρώνη, εἰς ὃ φοιτῶσιν 65 κοράσια, διδασκόμενα τὴν πάτριον αὐτῶν γλῶσσαν, διάφορα μαθήματα Ἐγκυκλοπαιδικὰ, θρησκευτικὴν διδασκαλίαν, ἐκ τῶν ξένων γλωσσῶν τὴν Γαλλικὴν καὶ Ἀγγλικὴν, ἔτι δὲ μουσικὴν, ἰχνογραφίαν καὶ χειροτεχνήματα. Ἡ Εὐαγγελικὴ σχολὴ, περιέχουσα ἤδη 7 τάξεις (3 σχολείου καὶ 4 γυμνασίου), ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 326 μαθητὰς, ἐκτὸς τῶν τριῶν ἀλληλοδιδακτικῶν σχολείων, ἀριθμούντων ὑπὲρ τοὺς 600 μαθητάς.

ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ. Ἐντὸς τοῦ Ἡρακλείου ὑπάρχουσι τὰ ἑξῆς σχολεῖα.

Α'.] Ἑλληνικὴ σχολὴ τῶν ἀῤῥένων, συγκροτουμένη ἐκ 4 τάξεων, ὧν ἡ ἀνωτέρα ἀντιστοιχεῖ πρὸς ά. τάξιν Γυμνασίου.

Β'.] Ἑλληνικὴ σχολὴ τῶν κορασίων, ἀπαρτιζομένη ἐκ 2 τάξεων.

Γ'.] Ἀλληλοδιδακτικὴ τῶν ἀῤῥένων.

Δ'.] Ἀλληλοδιδακτικὴ τῶν κορασίων.

Ἑ.] Ἰδιωτικὸν γραμματοδιδασκαλεῖον τῶν ἀῤῥένων 1.

Διδάσκαλοι ἐν ἅπασι τούτοις τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις διδάσκουσι 14, μαθηταὶ φοιτῶσιν ἐν τοῖς ὑπὸ τῆς Κοινότητος συντηρουμένοις σχολείοις 447, μαθήτριαι δὲ 363, ἐν δὲ τῷ γραμματοδιδασκαλείῳ 50.

Μαθήματα παραδίδονται ἐν μὲν τοῖς ἀλληλοδιδακτικοῖς σχολείοις τὰ ὑπὸ τοῦ *Ὁδηγοῦ* ὁριζόμενα, ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ σχολῇ τῶν ἀῤῥένων, Ἑλληνικὰ, Λατινικὰ, Γαλλικὰ, Τουρκικὰ, Μαθηματικὰ, γεν. Ἱστορία, Γεωγραφία, ἱερὰ Ἱστορία καὶ Κατήχησις, Φιλοσοφία, Ἀρχαιολογία καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσική. Ἐν τῇ τῶν κορασίων Ἑλληνικῇ σχολῇ παραδίδονται τὰ ἐν ταῖς δυσὶ πρώταις τάξεσι τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων διδασκόμενα μαθήματα, ἡ Γαλλικὴ γλῶσσα καὶ τὰ χειροτεχνήματα.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ τμήματος Ἡρακλείου ὑπάρχουσιν ἐν ὅλοις σχολεῖα ἀλληλοδιδακτικὰ 13, ἤτοι ἐν Κιθαρίδι (ἐπαρχία Μαλεβυζίου), ἐν τῇ Μονῇ Ἀγκαράθου, ἐν Καζελίῳ καὶ ἐν Αὐδοῦ (ἐπαρχία Χερρονήσου), ἐν Μονῇ Κρυσταλένιας (ἐπαρχία Λασιθίου), ἐν Κριτσᾷ, ἐν τῇ Μονῇ Κρεμαστῶν καὶ ἐν Νέῳ χωρίῳ (ἐπ. Μεραμπέλλου), ἐν Ἱεραπέτρᾳ (ἐπ. Ἱεραπέτρου), ἐν Πεύκοις καὶ ἐν Πισκοκεφάλῳ (ἐπ. Σιτείας), ἐν Πομπηΐᾳ (ἐπ. Καινουρίου), ἐν Ἀρχάναις (ἐπ. Τεμένους).

Ἀνεγείρονται ἐκ βάθρων ἀλληλοδ. σχολεῖα εἰς χωρίον Φουρνὴ καὶ Χουμεριάκιον τῆς ἐπαρχ. Μεραμπέλλου, εἰς Ἐπισκοπὴν καὶ Ἀνώπολιν (χωρία Χερρονήσου), καὶ εἰς ἅγ. Μύρωνα (χωρίον Μαλεβυζίου).

Γραμματοδιδασκαλεῖα ὑπάρχουσιν εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ χωρία, ἐκτελούντων τὸ τοῦ γραμματοδιδασκάλου ἐπάγγελμα τῶν ἱερέων· ἐν ἑκάστῳ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἀλληλοδ. σχολείων καὶ γραμματοδιδασκαλείων ὑπάρχει ἀνὰ 1 διδάσκαλος.

Τὰ ἐν Ἡρακλείῳ σχολεῖα διατηροῦνται ταῖς ἐτησίαις συνδρομαῖς τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν ἱερ. Μονῶν, πρὸς δὲ τῇ μηνιαίᾳ ἐπιχορηγήσει τῆς Κυβερνήσεως (ἐκ 3,000 γρ.) καὶ τῇ συνδρομῇ τῶν πολιτῶν. Τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις συντηροῦνται τὰ μὲν ὑπὸ τῶν Μονῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν Κοινοτήτων τῶν χωρίων, ἓν δὲ· τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λασιθέου, διατηρεῖται ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις συμπολίτου Α. Φ. Παππαδάκη.

Ἐφορία πενταμελὴς, προεδρευομένη ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης, προΐσταται ἐφ' ὅλων τῶν ἐν τῷ τμήματι τούτῳ σχολείων. Ὁ Μητροπολίτης, λίαν φιλομούσως καὶ φιλοτίμως, παρεχώρησεν εἰς τὰ ἐν Ἡρακλείῳ σχολεῖα κτῆμα, ἀνῆκον εἰς τὸν θρόνον τῆς μητροπόλεως μέχρι τοῦδε.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Ἐν σχολεῖον Ἑλληνικὸν, ἔχον 1 σχολάρχην καὶ 3 ἄλλους καθηγητάς—φοιτῶσιν εἰς αὐτὸ μαθηταὶ 122, διαιρούμενοι εἰς τάξεις 4 (3 μὲν σχολείου, 1 δὲ γυμνασίου)—Τὰ ἐν αὐτῷ διδασκόμενα μαθήματά εἰσι τὰ ἀκόλουθα: ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ Λατινικὴ, ἡ Γαλλικὴ, Γεωμετρία, Ἄλγεβρα, Ἀριθμητικὴ (πρακτικὴ καὶ θεωρητικὴ), ἱερὰ Ἱστορία, Κατήχησις, Γεωγραφία (μαθηματικὴ καὶ πολιτικὴ), γενικὴ Ἱστορία, Ἑλληνικὴ Ἱστορία, Ἑλληνικὴ Μυθολογία, Χρονολογία καὶ Ἀνθρωπολογία.

Ἐν Παρθεναγωγεῖον Ἑλληνικὸν, ἀπαρτιζόμενον ἐκ 5 διδασκαλισσῶν —φοιτῶσιν εἰς αὐτὸ 350 περίπου κοράσια, ὧν τὰ μὲν 290 ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀλληλοδιδ. σχολεῖον, ὑποδιαιρούμενον εἰς 8 τάξεις, τὰ δὲ 60 εἰς τὸ συνδιδακτικὸν τμῆμα, ὑποδιαιρούμενον καὶ τοῦτο εἰς 4 τάξεις. Τὰ ἐν τῷ ἀλληλοδιδακτικῷ τμήματι διδασκόμενα μαθήματά εἰσι χριστιανικὴ διδασκαλία, γραφὴ, ἀνάγνωσις, Ἀριθμητικὴ, ἀρχαὶ Γραμματικῆς καὶ χειροτεχνήματα· τὰ ἐν τῷ συνδιδακτικῷ Ἑλληνικὰ μετὰ τεχνολογικοῦ, Γραμματικῆς τὸ Β'. τμῆμα κατὰ θεωρίαν καὶ ἐφαρμογὴν, ἱερὰ Κατήχησις, ἱερὰ Ἱστορία, Γεωγραφία, Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ, Ἑλληνικὴ Ἱστορία, Μυθολογία, ὀρθογραφικὰ γυμνάσματα, Καλλιγραφία, καὶ ἐργόχειρα.

Δύο σχολεῖα ἀλληλοδιδακτικὰ, ἀπαρτιζόμενα τὸ μὲν ἐκ δύο διδασκάλων, τὸ δὲ ἐξ ἑνός, εἰς ἃ φοιτῶσι 400 περίπου μαθηταὶ, διδασκόμενοι ὡσαύτως τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὁριζόμενα μαθήματα, ὡς καὶ ἀρχὰς Γραμματικῆς.

Ἐκτὸς δὲ τούτων, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἰδιαίτερα δημοτικὰ σχολεῖα. Τὸ ὅλον δὲ τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις σπουδαζόντων μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς ἰδιαιτέροις, ἀναβαίνει περίπου εἰς 900.

ΧΙΟΣ. Κατὰ τὴν ἐκ Χίου δημοσιευθεῖσαν ἐν τῇ *Ἀμαλθείᾳ* ἔκθεσιν, ἡ μὲν Ἑλληνικὴ σχολὴ αὐτῆς ἀριθμεῖ μαθητὰς 120, τὰ δὲ ἀλληλοδιδακτικὰ ὑπὲρ τοὺς 950 (ὧν τὰ μὲν 3 παρθεναγωγεῖα περὶ τὰ 400 κοράσια, τὰ δὲ λοιπὰ 3 περὶ τὰ 356 ἄρρενα).

ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ. Ἡ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Τιμίου Προδρόμου συστᾶσα πρὸ καιροῦ ὑπὸ τοῦ γηραιοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας Ἱερατικὴ σχολὴ ἀριθμεῖ 22 μὲν μαθητὰς ἐνοίκους, διῃρημένους εἰς τρεῖς τάξεις, τρεῖς δὲ ἕδρας διδασκαλικάς.

ΣΥΝΑΣΟΣ. Ἡ ἐν Συνασῷ τῆς Καππαδοκίας Ἑλληνικὴ σχολὴ, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Σεραφεὶμ τοῦ Ῥυσίου, περιέχει 4 τάξεις· ἡ δὲ ἀλληλοδιδακτικὴ ἀριθμεῖ περὶ τοὺς 200 μαθητάς.

ΚΑΣΤΡΟΝ (ΟΥΡΚΟΥΠΙΟΝ). Τὸ ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ, ἀπεχούσῃ τῆς μὲν Συνασοῦ $1\frac{1}{2}$ ὥραν, τῆς δὲ Νεαπόλεως 3 ὥρας, Ἑλληνικὸν σχολεῖον περιέχει 65 μαθητὰς, διῃρημένους εἰς 4 τάξεις.

ΑΜΑΣΕΙΑ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τῆς ἐν τῇ κωμοπόλει Ἀμασείᾳ ἀλληλοδιδακτικῆς σχολῆς ηὔξησεν εἰς 83, ἐν οἷς καὶ εἷς Ἀρμένιος καὶ 10 κοράσια· ἐσχηματίσθη δὲ καὶ μία τάξις πρὸς ἀκρόασιν Ἑλληνικῶν μαθημάτων.

Τὸ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον τοῦ ΤΣΑΡΣΑΜΠΑ, καθιδρυμένον ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως, περιέχει 93 μαθητὰς, ὧν 11 κοράσια, διδασκομένους, ἐκτὸς τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν καὶ λοιπῶν συμπληρωτικῶν μαθημάτων, καὶ ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.

ΑΓΧΙΑΛΟΣ. Ἑλληνικοῦ σχολείου μαθηταὶ (ἀ. Β'. γ'. τάξεως) 25, ἀλληλοδιδακτικοῦ 100.

Εἰς δὲ τὸ ἐν ΠΥΡΓΩ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον φοιτῶσιν 120 ἄρρενες παῖδες καὶ 20 κοράσια.

ΒΟΔΕΝΑ. Ἑλληνικῆς σχολῆς μαθηταὶ 50, ἀλληλοδιδακτικῆς 300.

Σημ. Ἀξιεπαίνῳ προνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Βοδενῶν ᾠκοδομήθη νέα σχολὴ λιθόκτιστος, διώροφος, ἄνω μὲν Ἑλληνικὴ, κάτω δὲ ἀλληλοδιδακτικὴ, καθὼς εἰς Γενιτζὲ συνέστη ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον.

ΚΟΡΥΤΣΑ. Τὸ ἐνταῦθα παρθεναγωγεῖον ἀριθμεῖ 40 περίπου κοράσια.

ΒΛΑΧΙΑ. Ἡ Ῥουμουνικὴ Κυβέρνησις περιώρισε τὸν ἀριθμὸν τῶν προκαταρκτικῶν σχολείων ἀπὸ 2,262 εἰς 450.

ΓΑΛΑΖΙΟΝ. Τὸ αὐτόθι Ἑλληνικὸν ἐκπαιδευτήριον περιέχει διδασκάλους μὲν 15, μαθητὰς δὲ 131 (ὧν 87 Ἕλληνες, 19 Ῥουμοῦνοι, 16 Βούλγαροι, 4 Ἰσραηλῖται, 4 Γερμανοὶ καὶ 1 Ἄγγλος).

Ε Λ Λ Α Σ.

ΑΘΗΝΑΙ. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ πρώην πρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Α. Πάλλη, κατὰ τὸ ἔτος 1860—1861 ἐφοίτησαν εἰς τὸ Πανεπι-

στήμιον μαθηταὶ 696, ὧν οἱ μὲν 455 ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οἱ δὲ 241 ἀλλαχόθεν. Τούτων δὲ εἰς μὲν τὴν Θεολογικὴν σχολὴν ἐφοίτησαν 27, εἰς δὲ τὴν Νομικὴν 386, εἰς τὴν Ἰατρικὴν 161, εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν 110, καὶ εἰς τὸ Φαρμακευτικὸν σχολεῖον 12.

Κατὰ δὲ τὴν λογοδοσίαν τοῦ πρυτάνεως, κατὰ τὸ ἔτος 1861—1862 ἐφοίτησαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον 676 φοιτηταὶ, ὧν 478 ἐκ τῶν ἐντὸς ὁμογενῶν καὶ 198 ἐκ τῶν ἐκτός. Ἐκ τούτων κατετάχθησαν εἰς τὴν Θεολογικὴν σχολὴν 25, εἰς τὴν Νομικὴν 376, εἰς τὴν Ἰατρικὴν 150, εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν 115, καὶ εἰς τὸ Φαρμακευτικὸν σχολεῖον 10 —Ἀνηγορεύθησαν διδάκτορες τῆς μὲν Νομικῆς 43, τῆς δὲ Ἰατρικῆς 8, καὶ τῆς Φιλοσοφικῆς 2. Τελειοδίδακτοι δὲ ἐγένοντο 7, καὶ 1 ἔλαβε τὸ τοῦ διδασκάλου τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων δίπλωμα, φαρμακοποιοῦ δὲ πτυχίον ἔλαβον 7.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνεγράφησαν ἐν τῷ Ἀθήνησι γυμνασίῳ μαθηταὶ 842, ἐξ αὐτῶν δὲ 112 εἶναι ἐκ τοῦ νομοῦ, 106 ἐκ τῶν παρεπιδημούντων καὶ 124 ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν. Ἐκ τῶν ἀλλοδαπῶν δὲ τούτων εἰσὶν 7 ἐκ τῆς Ἠπείρου, 19 ἐκ τῆς Θεσσαλίας, 17 ἐκ τῆς Μακεδονίας, 9 ἐκ τῆς Θράκης, 5 ἐκ τῶν Ἡγεμονιῶν, 9 ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, 2 ἐξ Ἴμβρου, 9 ἐκ Λέσβου, 4 ἐκ Χίου, 4 ἐκ Σάμου, 1 ἐκ Σύρας, 1 ἐκ Ῥόδου, 1 ἐκ Κῶ, 6 ἐκ Κύπρου, 11 ἐκ Καλύμνου, 10 ἐκ Κρήτης καὶ 9 ἐκ τῆς Ἑπτανήσου.

ΑΡΣΑΚΕΙΟΝ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι μαθήτριαι 539, ὧν 130 ἐσωτερικαί· ἀνεγνωρίσθη δὲ ὡς διδασκαλεῖον πρὸς μόρφωσιν διδασκαλισσῶν.

Στατιστικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι γυμνασίων.

Α'. Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

1) Γυμνάσιον Ἀθηνῶν Α'. Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ γυμνασιάρχου 13, ὧν εἷς τῆς Γαλλικῆς, εἷς τῆς Ἀγγλικῆς, εἷς τῆς Γερμανικῆς, καὶ εἷς τῆς Γυμναστικῆς. Π. Εὐστρατιάδης γυμνασιάρχης.

2) Γυμνάσιον Ἀθηνῶν Β'. Καθηγηταὶ 9. Γυμνασιάρχης Σ. Φιντικλῆς.

3) Γυμνάσιον Πειραιῶς. Καθηγηταὶ 9, ὧν εἷς ἀναπληρωτὴς καθηγητοῦ, εἷς τῆς Γαλλικῆς, εἷς τῆς Ἀγγλικῆς καὶ εἷς τῆς Ἰχνογραφίας. Γυμνασιάρχης Γ. Σουρίας.

Β'. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

4) Γυμνάσιον Ναυπλίας. Καθηγηταὶ 9. Β. Δελάκης Γυμνασιάρχης.

Γ'. Νομὸς Ἀρκαδίας.

5) Γυμνάσιον Τριπόλεως. Καθηγηταὶ 8. Γυμνασιάρχης Π. Κουπητόρης.

Δ'. Νομὸς Μεσσηνίας.

6) Γυμνάσιον Καλαμῶν. Καθηγηταὶ 8. Γυμνασιάρχης Α. Κυπριανός.

Ε'. Νομὸς Λακωνίας.

7) Γυμνάσιον Σπάρτης. Καθηγηταὶ 7. Γυμνασιάρχης Β. Βοζίκης.

ΣΤ'. Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος.

8) Γυμνάσιον Πατρῶν. Καθηγηταὶ 9, ὧν εἷς τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου. Γυμνασιάρχης Γ. Γεράκης.

Ζ'. Νομὸς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας.

9) Γυμνάσιον Μεσολογγίου. Καθηγηταὶ 7. Γυμνασιάρχης Ν. Γ. Νικοκλῆς.

Η'. Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος.

10) Γυμνάσιον Λαμίας. Καθηγηταὶ 8. Γυμνασιάρχης Ἰωάννης Κ. Παντούρης.

Θ'. Νομὸς Εὐβοίας.

11) Γυμνάσιον Χαλκίδος. Καθηγηταὶ 8. Γυμνασιάρχης Ι. Γκινάκας.

Ι'. Νομὸς Κυκλάδων.

12) Γυμνάσιον Σύρου. Καθηγηταὶ 10, ὧν εἷς τοῦ Ἐμπορικοῦ Δικαίου καὶ εἷς τῆς Διπλογραφίας.

Στατιστικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι σχολαρχείων.

Α'. Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

1—4)	Σχολαρχεῖα ἐν τῷ Α'. Β'. Γ'. καὶ Δ'. τμήματι Ἀθηνῶν. Διδάσκαλοι	18
5)	Σχολαρχεῖον Πειραιῶς. Διδάσκαλοι	4
6)	Λεβαδείας. Διδάσκαλοι	3
7)	Θηβῶν. Διδάσκαλοι	3

Β'. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

8)	Σχολαρχεῖον Ναυπλίας. Διδάσκαλοι	4
9)	Ἄργους. Διδάσκαλοι	3
10)	Νέας Κορίνθου. Διδάσκαλοι	3
11)	Σπετσῶν. Διδάσκαλοι	3
12)	Ὕδρας. Διδάσκαλοι	3

Γ'. Νομὸς Ἀρκαδίας.

13)	Σχολαρχεῖον Τριπόλεως. Διδάσκαλοι	5
14)	Δημητσάνης. Διδάσκαλοι	3

Δ'. Νομὸς Μεσσηνίας.

15)	Σχολαρχεῖον Καλαμῶν. Διδάσκαλοι	4
16)	Νησίου. Διδάσκαλοι	3
17)	Ἀνδριτσαίνης. Διδάσκαλοι	3

Ε'. Νομὸς Λακωνίας.

18) Σχολαρχεῖον Σπάρτης. Διδάσκαλοι 4
19) Γυθείου. Διδάσκαλοι 3

ΣΤ'. Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος.

20) Σχολαρχεῖον Πατρῶν. Διδάσκαλοι 5
21) Αἰγίου. Διδάσκαλοι 4
22) Καλαβρύτων. Διδάσκαλοι 3
23) Πύργου. Διδάσκαλοι 3

Ζ'. Νομὸς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας.

24) Σχολαρχεῖον Μεσολογγίου. Διδάσκαλοι 4
25) Ναυπάκτου. Διδάσκαλοι 3

Η'. Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος.

26) Σχολαρχεῖον Δαμίας. Διδάσκαλοι 5
27) Ἀμφίσσης. Διδάσκαλοι 3

Θ'. Νομὸς Εὐβοίας.

28) Σχολαρχεῖον Χαλκίδος. Διδάσκαλοι 4
29) Κύμης. Διδάσκαλοι 3

Ι'. Νομὸς Κυκλάδων.

30) Σχολαρχεῖον Σύρου. Διδάσκαλοι 5
31) Θήρας. Διδάσκαλοι 3
32) Σίφνου. Διδάσκαλοι 3

Τὸ ὅλον σχολαρχεῖα 32, σχολάρχαι, Ἑλληνοδιδάσκαλοι ἀ. β'. γ'. τάξεως καὶ βοηθοὶ 117.

Στατιστικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἑλληνικῶν σχολείων.

Α'. Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας.

1) Σχολεῖον Μεγάρων. Διδάσκαλοι 2
2) Αἰγίνης. 3

Β'. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας.

3) Σχολεῖον Κιάτου. Διδάσκαλος 1
4) Ζαχόλης. 2
5) Τρικάλων. 2
6) Κρανιδίου. 1
7) Πόρου. 2

Γ'. Νομὸς Ἀρκαδίας.

8) Σχολεῖον Ἁγίου Πέτρου. Διδάσκαλος 1
9) Λεωνιδίου. 2
10) Βυζικίου. 1
11) Ζατούνης. 1
12) Στεμνίτσης. 2
13) Καρυταίνης. 2
14) Λαγκαδίων. 1
15) Νυμφασίας. 1
16) Ἄστρους. 1
17) Μεγαλουπόλεως. 1

Δ'. Νομὸς Μεσσηνίας.

18) Σχολεῖον Τσερνίτσης. Διδάσκαλος 1
19) Πύλου. 1
20) Κορώνης. 1
21) Κυπαρισσίας. 3
22) Ἐράνης. 1

Ε'. Νομὸς Λακωνίας.

23) Σχολεῖον Οἰνοῦντος. Διδάσκαλοι 2
24) Κάμπου Ἀβίας. 1
25) Ἀρεοπόλεως. 1
26) Μονεμβασίας. 2

ΣΤ'. Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος.

27) Σχολεῖον Σωποτοῦ. Διδάσκαλος 1
28) Λειβαρτζίου. 1
29) Μαζεϊκων. 1
30) Δίβρης. 1
31) Λεχαινῶν. 1

Ζ'. Νομὸς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας.

32) Σχολεῖον Ἀγρινίου. Διδάσκαλοι 3
33) Κεφαλοβρύσου. 1
34) Καρπενησίου. 1
35) Κερασσόβου. 1
36) Φουρνᾶ. 1
37) Πρωσσοῦ. 1
38) Πλατάνου. 1
39) Βονίτσης. 1
40) Αἰτωλικοῦ. 1

Η'. Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος.

41) Σχολεῖον Ἀμαλιοπόλεως. Διδάσκαλος 1
42) Στυλίτιδος. 1
43) Ὑπάτης. 1
44) Γαλαξιδίου. 2
45) Λοιδορικίου. 2
46) Ἀταλάντης. 2
47) Δραχμανίου. 1

Θ'. Νομὸς Εὐβοίας.

48) Σχολεῖον Λίμνης. Διδάσκαλος 1
49) Ξηροχωρίου. 2
50) Καρύστου. 2
51) Σκοπέλου. 2
52) Σκιάθου. 2
53) Σκύρου. 2

Ι'. Νομὸς Κυκλάδων.

54) Σχολεῖον Μυκόνου. Διδάσκαλος 1
55) Κέας. 2
56) Κύθνου. 1
57) Σερίφου. 1
58) Ἄνδρου. 2
59) Κορθίου Ἄνδρου. 1
60) Τήνου. 2
61) Πανόρμου Τήνου. 1
62) Νάξου. 2
63) Πάρου. 2
64) Καλλίστης. 1
65) Ἴου. 1
66) Ἀμοργοῦ. 1
67) Μήλου. 2
68) Φολεγάνδρου. 1

Τὸ ὅλον σχολεῖα 68—Ἑλληνοδιδάσκαλοι ἀ. β'. γ'. τάξεως καὶ βοηθοὶ 97.

Ἐκ τῶν δημοσιευθέντων ἤδη καταλόγων ἐξάγεται, ὅτι καθ' ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ὑπάρχουσι γυμνάσια, σχολαρχεῖα καὶ σχολεῖα Ἑλληνικὰ 112· καθηγηταὶ, σχολάρχαι καὶ Ἑλληνοδιδάσκαλοι 319, ἐξαιρουμένων τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων, τῶν Ἱερατικῶν, τῆς Ῥιζαρείου σχολῆς, τῶν Εὐελπίδων, τῆς Γεωργικῆς, τῶν Ὀρφανοτροφείων, τοῦ Πολυτεχνικοῦ σχολείου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου.

Τῇ 8 ὀκτωβρίου 1861 συνέστη παρθεναγωγεῖον ἐν Μεγάλῳ Ῥεύματι, ἐφορευόντων τῶν Γ. Χρηστίδου, Κελαϊδίτου Σταύρου, καὶ Γ. Καλλιουπολίτου.

Κατὰ δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους μόλις συνέστη Ἑλληνικὸν σχολεῖον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἱεροδιδασκάλου Ἀμβροσίου ἐν Χαλκηδόνι (Καδικιοϊ), φιλογενείᾳ ἀξιεπαίνῳ ὀλίγων τινῶν ἐκ τῶν κατοίκων.

Ἠνοίχθη ἐκ νέου ἡ ἐν Κουσγουντσουκίῳ Ἑλληνικὴ σχολή.

Ἐν Θεραπείοις ἀνηγέρθη, δαπάνῃ τῆς Ἐλισάβετ Θ. Βαλτατζῆ, παρθεναγωγεῖον, τὸ καὶ Ἐλισαβέτειον ἐπικληθὲν παρά τινων, εἰς ὃ φοιτῶσι περὶ τὰ 130 κοράσια.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀνηγέρθη ἐν Ἀργυροκάστρῳ παρθεναγωγεῖον, ἐνῷ συνδιδάσκονται 150 κοράσια Ὀθωμανῶν τε καὶ χριστιανῶν.

Εἰς Λῆμνον προσεκλήθησαν Ἑλληνοδιδάσκαλος, ἀλληλοδιδάσκαλος καὶ διδασκάλισσα· πρὸς δὲ καὶ διδάσκαλος ξένων διαλέκτων, καὶ ἰδίᾳ τῆς Γαλλικῆς.

Εἰς Φλώριναν, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Μογλινῶν, ἀνηγέρθη ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ, ἐν ᾗ ἐσχηματίσθη καὶ μία Ἑλληνικὴ τάξις. Μέχρι τοῦδε ὑπῆρχεν ἁπλοῦν γραμματοδιδασκαλεῖον.

Ἐν τῇ κωμοπόλει Καπησόβου τῆς ἐπαρχίας Ζαγορίου ᾠκοδομήθη λαμπρὸν σχολεῖον, δαπάνῃ τῶν ἀειμνήστων Πασχαλατῶν, τῶν ἐκ τῆς κωμοπόλεως ταύτης καταγομένων καὶ ἐν Μόσχᾳ ἀποθανόντων.

Τὸ ἐν Ἰντσέσου τῆς Καππαδοκίας Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐκλείσθη ἐπὶ προφάσει ἀνεχείας, ἐνῷ ἡ κωμόπολις αὕτη κατοικεῖται ὑπὸ 900 περίπου χριστιανικῶν οἰκογενειῶν.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κασσανδρείας, προνοίᾳ τοῦ μητροπολίτου (νῦν Δέρκων), συνέστησαν 5 ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα.

1862—1863.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΓΕΝΟΥΣ ΣΧΟΛΗ. Καθηγηταὶ 10 μετὰ τοῦ σχολάρχου (Ἀλ. Λασκάρεως). Μαθήματα: Ἐκκλησιαστικὰ (Δογματικὴ Θεολογία—Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία—ἱερὰ Κατήχησις). Ἑλληνικὴ Φιλολογία (Πίνδαρος—Ὅμηρος—Θεόκριτος—Αἰσχύλος—Θουκυδίδης—Ἡρόδοτος—Πλάτων—Δημοσθένης). Μαθηματικὰ (Ἀριθμητικὴ—Ἄλγεβρα—Γεωμε-

τρία). Φιλοσοφία (Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Φιλοσοφίαν). Γενικὴ Ἱστορία. Ῥητορικὴ. Γλῶσσαι ξέναι (Λατινικὴ—Τουρκικὴ καὶ Γαλλική).

Ἀπολυθέντες τελειόφοιτοι μαθηταὶ 5:

Ἰωάννης Θ. Πολυζάκης Κρής.
Ἰωάννης Π. Βατσίδης Φιλιππουπολίτης.
Δημήτριος Π. Δημητριάδης Βυζάντιος.
Νικόλαος Μ. Ἀληθινὸς Βυζάντιος.
Ἰωάννης Π. Βιθυνός.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Διδάσκαλοι 2—Τάξεις 4—Μαθήματα: ἱερὰ Ἱστορία καὶ Κατήχησις, Ἑλληνικὰ (Μ. Βασίλειος, Ἰ. Χρυσόστομος, Ξενοφῶν, Ἰσοκράτης, Λυσίας, Λουκιανὸς), Μυθολογία, Γεωγραφία (πολιτικὴ) καὶ Ἀριθμητική.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Ἀνηγορεύθησαν διδάκτορες τῆς Θεολογίας 10, ἐξ ὧν (πλὴνένὸς: τοῦ Ὀδυσσέως Παπαδοπούλου, λαϊκοῦ ὄντος εἰσέτι) οἱ ἐφεξῆς ἐννέα ἔλαβον διδακτορικὸν δίπλωμα:

Γερμανὸς ἱεροδ. Καβακόπουλος.
Γρηγόριος ἱεροδ. Χιλιανδαρινὸς.
Γρηγόριος ἱεροδ. Ζυγαδηνὸς.
Εὐγένιος Νικηφορίδης Ἰκονιεύς.
Ἰγνάτιος ἱεροδ. Οἰκονομίδης.
Καλλίνικος ἱεροδ. Φωτιάδης.
Καλλίνικος ἱεροδ. Τρικκαίος.
Κύριλλος ἱεροδ. Σάμιος.
Καλλίνικος ἱεροδ. Λέσβιος.

ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΙΩΝ ΕΝ ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΩ. Ἀπελύθησαν 3 μαθηταὶ, ἠρίστευσαν δὲ καὶ ἐβραβεύθησαν 33 ἐκ τῶν διαφόρων τάξεων (Α΄.—Ε΄.) ἐντίμου δὲ μνείας ἄξιοι ἐκρίθησαν ὁμ. 33, εὐταξίας δὲ καὶ χρηστοηθείας βραβεῖα ἔλαβον 5.

ΣΧΟΛΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΡΙΑΣ. Ἡ ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ τῆς Εὐαγγελιστρίας περιέχει περὶ τοὺς 150 μαθητάς.

ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΙΣ. Μαθηταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου 30, διηρημένοι εἰς τάξεις 3—Διδάσκαλοι μετὰ τοῦ σχολάρχου (Χ. Παπαδοπούλου) 2—Μαθήματα: Ἑλληνικὴ καὶ Γαλλικὴ γλῶσσα, Γεωγραφία, Ἀριθμητικὴ, γεν. Ἱστορία, Κατήχησις καὶ ἱερὰ Ἱστορία.

ΤΣΕΓΚΕΛΚΙΟΙ. Οἱ τοῦ ἐνταῦθα Ἑλλην. σχολείου μαθηταὶ διήρηνται εἰς 3 τάξεις—Μαθήματα: Δημοσθένης, Ξενοφῶν, Ἀριθμητικὴ καὶ Γεωγραφία.

ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ. Τὸ ἐν αὐτῷ Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἔχει 3 διδασκάλους: τὸν σχολάρχην Α. Γρηγοριάδην, τὸν Ἑλληνοδιδ. Γ. Δημητριάδην καὶ τὸν Γαλλοδιδάσκαλον Θ. Χασάπην.

ΟΡΤΑΚΙΟΙ. Ἑλληνικὴ σχολὴ, περιέχουσα δύο τάξεις, καὶ διευθυνομένη ὑπὸ Ἰ. Παλαιολόγου, τοῦ ἐκ τῶν τελειοδιδάκτων τῆς ἐν Ξηροκρήνῃ Μ. τοῦ Γένους σχολῆς. Μαθήματα: Ἑλληνικὰ, ἀρχαὶ Γαλλικῆς, ἱερὰ Κατήχησις, γεν. Ἱστορία, Γεωγραφία καὶ Ἀριθμητική.

Τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς σχολῆς, τῆς διευθυνομένης ὑπὸ Β. Ἀντωνιάδου, ἠρίστευσαν οἱ τῆς Ἡ. κλάσεως εἴκοσι καὶ εἷς τὸν ἀριθμὸν μαθηταὶ, καὶ ἐνεκρίθησαν προβιβάσιμοι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν σχολήν.

Μ. ΡΕΥΜΑ. Ἔχει Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον. Τοῦ Ἑλλ. σχολείου μαθηταὶ περὶ τοὺς 50—Διδάσκαλοι 3—Μαθήματα: τὰ ἐγκύκλια, ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Γαλλικὴ γλῶσσα.

Ἐκ τοῦ ἀλληλοδιδακτικοῦ περὶ τοὺς 30 μετέβησαν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν —Διδάσκαλοι 2.

Παρθεναγωγεῖον: διδασκάλισσαι 2, διδάσκαλοι 2, μαθήτριαι περὶ τὰς 150. Μαθήματα: ἀλληλοδιδακτικὰ, Ἑλληνικὰ καὶ Γαλλικά.

ΒΕΒΕΚΙΟΝ. Τὸ ἐν αὐτῷ σχολεῖον, μικτὸν ὂν ἐξ ἀλληλοδιδακτικοῦ καὶ Ἑλληνικοῦ, περιλαμβάνει καὶ ἄρρενα καὶ κοράσια, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἱεροδιακ. Γρηγορίου Νικολαΐδου.

ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΤΣΙΒΑΔΙΟΥ. Διδάσκαλοι μετὰ τῆς διευθυντρίας (Χαριτίνης) 3—Τάξεις 9 (τρεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος καὶ ἓξ τοῦ ἀλληλοδιδακτικοῦ), περιλαμβάνουσαι 55 μαθητρίας.

ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΟΝ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ. Μαθήτριαι περὶ τὰς πεντήκοντα, διδάσκαλοι μετὰ τῆς διευθυντρίας τρεῖς.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ.

ΧΙΟΣ. Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι ἐν τῷ γυμνασίῳ 12, τάξεις ἓξ, ὧν τρεῖς τοῦ γυμνασίου καὶ τρεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου.

ΚΑΣΤΑΜΟΝΗ. Καίτοι περιέχουσα ἑκατὸν πεντήκοντα μόνον χριστιανικὰς οἰκίας, διατηρεῖ Ἑλληνικὸν σχολεῖον, διευθυνόμενον ὑπὸ ἀρίστου Ἑλληνοδιδασκάλου, καὶ ἀλληλοδιδακτικόν.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ. Ἐν Ἰόππῃ ὑπάρχει Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον, ἐν ᾧ καὶ διδασκάλισσα τῶν Ἀραβικῶν, προνοίᾳ ἀξιεπαίνῳ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων.

Εἰς τὸ ἐν Ναζαρὲτ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον φοιτῶσι τριακόσιοι περίπου ὀρθόδοξοι παῖδες.

ΣΜΥΡΝΗ. Ἀπελύθησαν τέσσαρες μαθηταὶ τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν 4 καὶ ἀνωτάτην τάξιν. Ἐβραβεύθησαν δὲ, ἐκτὸς τούτων, εἴκοσι μαθηταὶ τῶν διαφόρων τάξεων, καὶ ἐπηνέθησαν 48.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Ἑλληνικοῦ σχολείου μαθηταὶ 130, διηρημένοι εἰς τέσσαρας τάξεις, ὧν ἡ μία γυμνασιακή. Μαθήματα: Ἑλληνικὰ, Λατινικὰ, Γαλλικὰ, Ἀριθμητικὴ καὶ Ἄλγεβρα, Μυθολογία, Γεωγραφία, γεν. Ἱστορία, ἱερὰ Κατήχησις καὶ Ἱστορία. Διδάσκαλοι μετὰ τοῦ σχολάρχου τέσσαρες.

ΑΜΙΣΟΣ. Ἡ πρὸ 8 μόλις μηνῶν συστᾶσα ἐν Ἀμισῷ ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ περιέχει 45 μαθητὰς, περιλαμβάνοντας καὶ ἀνώτατον τμῆμα Ἑλληνικῶν μαθημάτων.

ΣΑΜΟΣ. Οἱ εἰς τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς Σάμου φοιτήσαντες κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀναβαίνουσιν εἰς 2.196, ὧν εἰς μὲν τὸ γυμνάσιον, ἐκ τριῶν ἐπὶ τοῦ παρόντος συγκειμένων τάξεων, 58, εἰς δὲ τὰ τέσσαρα σχολαρχεῖα 261, εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα 1547, καὶ εἰς τὰ ἀρτισύστατα 4 παρθεναγωγεῖα τριακόσιαι μαθήτριαι.

ΕΠΙΒΑΤΑΙ. Ἐν τῷ Θρακικῷ τούτῳ παραλίῳ χωρίῳ, συνισταμένῳ ἐξ οἰκογενειῶν, μόνον χριστιανικῶν, τριακοσίων σχεδὸν, ὑπάρχει ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον καὶ Ἑλληνικὸν, διατηρούμενα ὑπὸ τῶν κατοίκων.

Ἐγκαλλώπισμα δὲ τῶν Ἐπιβατῶν τὸ Ἀρχιγένειόν ἐστι παρθεναγωγεῖον, ἀπὸ τεσσάρων ἤδη ἐτῶν λαμπρὸν ἀνεγερθὲν καὶ ἄριστα διατηρούμενον, δαπάνῃ τοῦ ἐξογ. ἐν ἰατροῖς Σ. Ἀρχιγένους, καὶ ἐφ' ῥείᾳ καὶ ἐποπτείᾳ τῆς ἀξιοτίμου Ἑλένης Ἀρχιγένους. Ἐν αὐτῷ διδάσκονται περὶ τὰ 200 κοράσια, διδασκόμενα τὰ μὲν τοῦ ἀλληλοδιδακτικοῦ σχολείου μαθήματα καὶ τὰ χειροτεχνήματα ὑπὸ μιᾶς διδασκαλίσσης καὶ τριῶν βοηθῶν, τὰ δ' Ἑλληνικὰ ὑφ' ἑνὸς ἱεροδιδασκάλου.

ΣΗΛΥΜΒΡΙΑ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ταύτῃ παραλίῳ πόλει ὑπάρχει ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον καὶ Ἑλληνικὸν, ἄριστα διατηρούμενα· ἀνηγέρθη δὲ καὶ παρθεναγωγεῖον, διὰ φιλοτίμου συνεισφορᾶς τῶν πολιτῶν διατηρούμενον. Φοιτῶσι δὲ εἰς μὲν τὸ Ἑλληνικὸν μαθηταὶ περὶ τοὺς 40, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἑλληνοδιδασκάλου Ἰ. Ἡρακλέους Βασιάδου, εἰς δὲ τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν περὶ τοὺς 150, εἰς δὲ τὸ παρθεναγωγεῖον περὶ τὰ ἑκατὸν κοράσια.

ΜΕΤΡΑΙ. Ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ, τῇ περιεχούσῃ περὶ τὰς 300 οἰκογενείας (200 χριστιανικὰς καὶ 100 Ὀθωμανικὰς), διατηρεῖται Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον.

ΠΕΤΡΟΧΩΡΙΟΝ (ΤΣΑΚΙΔΙ) Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἀπέχοντι ἡμίσειαν ὥραν τῶν Μετρῶν, ὑπάρχει παιδαγωγεῖον.

ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ. Ἐν τῇ φυσικῶς ὡραίᾳ ταύτῃ κώμῃ, ἕνεκα διχονοιῶν, δὲν συνέστη εἰσέτι Ἑλληνικὸν σχολεῖον, καίτοι τὸ ταμεῖον τῆς ἐκκλησίας εὐπορεῖ· ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπάρχον ἀλληλοδιδακτ. πολλάκις κυμαίνεται ἐκ τῆς συνεχοῦς μεταβολῆς τῶν διδασκάλων, καὶ οὐδένα ἀντάξιον ἐπιφέρει καρπόν.

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὑπάρχουσιν ἤδη σχολεῖα Ἑλληνικὰ καὶ ἀλληλοδιδακτικὰ 26, ἐξ ὧν 2 ἐν Καισαρείᾳ: Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν—1 ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Προδρόμου Ἑλληνικὸν, ἐν ᾧ διδάσκαλοι τρεῖς—2 ἐν Ζιντζιτερε: ἓν Ἑλληνικὸν καὶ ἓν ἀλληλοδιδακτικὸν (μετὰ 2 διδασκάλων)—3 ἐν Ἀνδρονικίῳ: ἓν Ἑλληνικὸν καὶ δύο ἀλληλοδιδακτικά—2 ἐν Ταλασίῳ (Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν)—2 ἐν Κερμίρᾳ (ὁμ.)—2 ἐν Ταυλουσουνίῳ (Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτ.)

—1 ἐν Ἐσκελετίῳ ἀλληλοδιδακτικὸν—2 ἐν Ἰντσέσου (Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν)—1 ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ταξιαρχῶν Ἑλληνικὸν—2 ἓν Προκοπίῳ (Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν)—2 ἐν Συνασῷ (Ἑλληνικ. καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν)—1 ἐν Ζαλέλᾳ Ἑλληνικὸν—3 ἐν Νεαπόλει: ἓν Ἑλληνικὸν, ἐν ᾧ διδάσκουσι διδάσκαλοι 4. ἀλληλοδιδακτικὰ δὲ δύο.

ΓΑΛΑΖΙΟΝ. Τὸ ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς φιλολογίας Χ. Μητροπούλου διευθυνόμενον Ἑλληνικὸν ἐν Γαλαζίῳ ἐκπαιδευτήριον ἀριθμεῖ ἐπὶ τοῦ παρόντος μαθητὰς μὲν 120, οἰκοτρόφους καὶ μή, ἐν οἷς καὶ εἴκοσιν ἄποροι, δωρεὰν ἐκπαιδευόμενοι, καθηγηταὶ δὲ καὶ διδάσκαλοι 14, ἐξ ὧν 2 διὰ τὰ Γαλλικὰ, 5 διὰ τὰ Ἑλληνικὰ καὶ λοιπὰ στοιχειώδη μαθήματα, 2 διὰ τὰ Μολδαβικὰ, 1 διὰ τὰ Γερμανικὰ, 1 διὰ τὰ Ἰταλικὰ, 1 διὰ τὰ Σλαβικὰ, καὶ 1 ἱερεὺς διὰ τὰ ἱερὰ μαθήματα καὶ τὴν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων ἐκτέλεσιν. Ὁ διευθυντὴς διδάσκει τὴν ἀνωτάτην τάξιν Ἑλληνικὰ, Λατινικὰ καὶ στοιχειώδη Φυσικήν. Ἔχει καὶ 2 ἰατροὺς τὸ Λύκειον, ὧν ὁ ἕτερος, ὁ Α. Λύτσικας, διδάσκει τὴν Ἀνθρωπολογίαν.

ΕΛΛΑΣ.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο φοιτηταὶ ἐνεγράφησαν εἰς τὸ πανεπιστήμιον 300, καὶ ἀνενέωσαν τὰ εἰσιτήρια 605· ἐν ὅλοις ἐφοίτησαν 905.

Ἐξητάσθησαν τὰς διδακτορικὰς ἐξετάσεις, καὶ ἠξιώθησαν τοῦ βαθμοῦ τοῦ διδάκτορος ἐν τῇ Θεολογικῇ σχολῇ 1, ἐν τῇ Νομικῇ 49, ἐν τῇ Ἰατρικῇ 13, ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ 2, καὶ ἐν τῷ Φαρμακευτικῷ σχολείῳ 9. Πεντήκοντα δὲ καὶ εἷς ἐξητάσθησαν ὑπὸ τῆς Ἰατρικῆς σχολῆς τὰς πρακτικὰς ἐξετάσεις, γινομένας ἄλλοτε ἐνώπιον τοῦ ἰατροσυνεδρίου, καὶ ἔλαβον τὴν ἄδειαν τοῦ ἐξασκεῖν τὸ τοῦ ἰατροῦ ἐπάγγελμα.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην προσετέθησαν ἐξ ἀγορᾶς καὶ δωρημάτων τόμοι 1604.

Ἐκ τῶν εἰσοδημάτων αὐτοῦ τὰ μὲν κτηματικὰ συμποσοῦνται εἰς δραχμὰς 16,600, τὰ δὲ χρηματικὰ εἰς 34.184· ἐν ὅλοις, εἰς δραχμὰς 50,784· ἀλλὰ καὶ ὀφείλει τὸ πανεπιστήμιον εἰς τὴν Ἐθνικὴν τράπεζαν καὶ εἰς ἰδιώτας δραχμὰς περὶ τὰς 141,000.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνέστη ἐν Πικριδίοις (Χάσκιοϊ) παρθεναγωγεῖον, καθὼς καὶ ἐν Τσεγκέλκιοϊ.

Ὁ ἱεροδιδ. Φιλ. Βρυέννιος, εἷς τῶν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ σχολῇ καθηγητῶν, διωρίσθη διευθυντὴς αὐτῆς, ἀντὶ τοῦ γηραιοῦ Κ. Τυπάλδου, διαμείναντος ὡς σχολάρχου.

Συνέστη ἐν Χαλκηδόνι παρθεναγωγεῖον, φιλογενεῖ προνοίᾳ τῆς νεοσυστάτου Ἐλεήμονος Ἀδελφότητος, ἐγκαινιασθὲν τῇ κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς. Τῇ δὲ 3 ἰουνίου ἐξελέγη δι' ἐποπτείαν αὐτοῦ ἐννεαμελὴς ἐπιτροπὴ, συγκειμένη ἐκ τῶν

ἀξιοτίμων κυριῶν: Ἑλ. Κιουπεδζόγλου, Χαρικλείας Μισιρλόγλου, Εὐφροσύνης Ζαχάρωφ, Ἀθηνᾶς Σωτηριάδου, Ἀγγ. Ῥάλλη, Πηνελόπης Βλαστοῦ, Ἑλένης Πετρίδου, Ἐριφίλης Κάρταλη καὶ Μ. Ἀλ. Ζερβουδάκη.

Σχολάρχης τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου κατὰ τὸν Παλατᾶν Βουλγαρικῆς σχολῆς διωρίσθη ὁ ἐκ τῶν τελειοδιδάκτων τῆς Θεολογικῆς σχολῆς Γρ. ἱεροδιάκονος Χιλιανδαρινός.

Συνέστη, φιλοκάλῳ προνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Πισσιδείας, τῆς δημογεροντίας καὶ τῶν ἐφόρων, ἐν Σπάρτῃ, ἐκτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ ἀλληλοδιδακτικοῦ, καὶ παρθεναγωγεῖον, ἐγκαινιασθὲν τῇ 20 ὀκτωβρίου.

Προσεκλήθη αὖθις ἐκ Σάμου εἰς Σμύρνην ἡ Σαπφὼ Λεοντιὰς, ὡς διευθύντρια τοῦ παρθεναγωγείου τῆς ἁγ. Φωτεινῆς.

Ἀξιεπαίνῳ προνοίᾳ καὶ φιλομούσῳ προαιρέσει τοῦ Μητροπολίτου Χαλεπίου, ἀνηγέρθησαν ἐν Χαλεπίῳ 2 σχολεῖα ἀλληλοδιδακτικὰ, ἀῤῥένων καὶ θηλέων.

Συνέστη ἐντὸς τῆς ἐν Κρήτῃ ἱερᾶς Μονῆς τῆς Ἁγ. Τριάδος σχολεῖον ἱερατικὸν, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἱεροδιακόνου, σπουδάσαντος ἐν τῇ Ῥιζαρείῳ σχολῇ, εἰς ὃ φοιτῶσιν ἅπαντες οἱ ἐν τῇ Μονῇ διαιτώμενοι: ἤτοι ἱερομόναχοι, ἱεροδιάκονοι, ἀναγνῶσται καὶ λοιποὶ, ὡς καὶ ἐκ τῶν πλησιοχώρων πολλοὶ, μέλλοντες ἱερατεύσειν.

Ἐπάνθη ὁ ἐν Ἰωαννίνοις γυμνασιάρχης Ἀν. Σακελλάριος.

Μετὰ ἑπτάμηνον παῦσιν τὸ ἐν Ἀγχιάλῳ Ἑλληνικὸν σχολεῖον ἤρξατο τῶν παραδόσεων τῇ 2 δεκεμβρίου 1863, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διδασκάλου Χριστοφ. Σοφιανοπούλου.

Κατὰ τὴν Τεργεσταίαν Κλειὼ, ἡ ἐν Ἰσμαηλίῳ Ἑλληνικὴ σχολὴ κατεστράφη, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς κόρακες πένθιμον ᾄδουσιν ᾆσμα.

Τὸ Ἑλληνικὸν ὑπουργεῖον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις πανεπιστημιακὸς σύλλογος ἀνεγνώρισαν καὶ τὸ ἐν Χίῳ γυμνάσιον ἰσοβάθμιον τοῖς ἐν Ἑλλάδι, καὶ συνεπείᾳ τούτου, οἱ φέροντες τακτικὸν ἀπολυτήριον τοῦ ἐν λόγῳ γυμνασίου γίνονται ἀνεξετάστως δεκτοὶ εἰς τὸ πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Ἐνηργήθη δὲ τοῦτο, μετὰ τὸν διορισμὸν τοῦ Γ. Σουρία, ὡς γυμνασιάρχου.

1863—1864.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Μαθηταὶ 227, διηρημένοι εἰς 5 τάξεις, ὧν ἡ μὲν Ε'. καὶ τελευταία περιέχει φοιτητὰς 75, ἡ δὲ Δ'. 58, ἡ Γ'. 48, ἡ Β'. 32 καὶ ἡ Α. εἴτε ἀνωτάτη, 14. Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, μετὰ 2 ὑφηγητῶν, 12 (*).

Ἀπελύθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο οἱ ἑξῆς 12.

Ἀλέξανδρος Κ. Ἰσμυρίδης Βυζάντιος.
Ἀλέξανδρος Δ. Πασπαλᾶς Βυζάντιος.
Βλάσιος Βλασιάδης Νικαεύς.
Γεώργιος Τοσκόπουλος Βυζάντιος.
Ἰωάννης Ἀνδρεάδης Νεοκαισαρεύς.
Θεμιστοκλῆς Ἀγγελίδης Βυζάντιος.
Θεόδωρος Λαμπρίδης Ἴμβριος.
Ἰορδάνης Νικολαΐδης Ἐφέσιος.
Κυριακὸς Ε. Κυριακοῦ Βυζάντιος.
Μιχαὴλ Ζαχαριάδης Περιστασινός.
Παρασκευᾶς Ἰωάννου Ἰκονιεύς.
Χρυσόστομος Κωνσταντίνου Σινωπεύς.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Διδάσκαλοι 2, μαθηταὶ 174, διηρημένοι εἰς 3 τάξεις, ὧν ἡ μὲν γ'. καὶ τελευταία περιέχει 72, ἡ δὲ β'. 67, καὶ ἡ α. 35.

Μαθήματα: Ἑλλην. γλῶσσα, ἱερὰ Κατήχησις καὶ Ἱστορία, Πολιτικὴ Γεωγραφία, πρακτικὴ Ἀριθμητικὴ, Μυθολογία, Ἑλληνικὴ Ἀρχαιολογία, ἐκθέσεις ἰδεῶν.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Οἱ ἀναγορευθέντες κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διδάκτορες τῆς Θεολογίας εἰσὶν 11 τὸν ἀριθμόν.

ΤΣΙΒΑΛΙΟΝ. Τὸ ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ Ἑλλ. σχολεῖον σύγκειται ἐκ 40 μαθητῶν, διηρημένων εἰς δύο τάξεις, ὧν ἡ μὲν α. καὶ ἀνωτέρα περιέχει 17, ἡ δὲ β'. 23. Διευθύνεται ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοδιδ. Ἰορδάνου Θεοδωρίδου. Μαθήματα: Ἑλληνικὰ, Γαλλικὰ, ἱερὰ Κατήχησις καὶ Ἱστορία, Γεωγραφία καὶ Ἀριθμητική. Τοῦ δὲ παρθεναγωγείου διδάσκαλοι μετὰ τῆς διευθυντρίας (Αἰκατερίνης Πρασᾶ) 3, μαθήτριαι 50.

(*) 1] Ὁ σχολάρχης καὶ καθηγητὴς τῶν ἱερῶν μαθημάτων (Σισανίου Ἀλέξανδρος). 2—4] τρεῖς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. 5] εἷς τῆς Φιλοσοφίας. 6] εἷς τῶν Μαθηματικῶν. 7] εἷς τῆς Τουρκικῆς. 8] εἷς τῆς Γ. Ἱστορίας καὶ τῆς Λατινικῆς. 9] εἷς τῆς Γαλλικῆς. 10] εἷς διδάσκαλος τῶν προκαταρκτικῶν τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἱστορίας. 11] εἷς ὑφηγητὴς τῆς Ἀριθμητικῆς καὶ 12] εἷς ὁμ. τῆς Τουρκικῆς.

ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΝ. Ταχτικοὶ φοιτηταὶ τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλληνικῆς σχολῆς τῆς Παναγίας 210. διηρημένοι εἰς 5 τάξεις, ὧν ἡ μὲν Ἑ. καὶ τελευταία περιέχει 65, ἡ δὲ δ'. 62, ἡ γ'. 48, ἡ β'. 20, καὶ ἡ ἀ. εἴτε ἀνωτάτη, 15.

Οἱ δ' ἐν αὐτῷ καθηγηταί εἰσιν ἑπτὰ: 1) ὁ σχολάρχης καὶ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. 2) ὁ τῶν ἱερῶν μαθημάτων. 3) ὁ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τῆς Ἱστορίας. 4) ὁ τῶν Μαθηματικῶν. 5) ὁ τῶν Γαλλικῶν καὶ 6-7) δύο τῶν Ὀθωμανικῶν.

Μαθήματα: ἱερὰ (Κατήχησις, ἱερὰ Ἱστορία, ἑρμηνεία τοῦ Εὐαγγελίου), Ἑλληνικά, Τουρκικά, Γαλλικά, Μαθηματικὰ (Ἀριθμητικὴ—Γεωμετρία—Ἄλγεβρα—Κοσμογραφία), Μυθολογία. Ἑλλην. Ἀρχαιολογία, γενικὴ Ἱστορία, Μετεωρ. διάφορα γυμνάσματα, Διπλογραφία καὶ Καλλιγραφία.

ΚΟΝΤΟΣΚΑΛΙΟΝ. Ἡ Ἑλληνικὴ σχολὴ Κοντοσκαλίου, διατρουμένη ὑπὸ τῶν 2 συνοικιῶν τῆς ἁγ. Κυριακῆς καὶ Ἐλπίδος, περιέχει 36 μαθητὰς, διηρημένους εἰς 3 τάξεις, ὧν ἡ μὲν ἀ. ἐξ 1 καὶ μόνου σύγκειται μαθητοῦ, ἡ δὲ β'. ἐκ 16 καὶ ἡ γ'. ἐκ 19. Διδάσκαλοι 2: ὁ ἱεροδιδ. Εὐγένιος Νικηφορίδης καὶ ὁ Χρ. Κοκκινάκης.

Μαθήματα: Ἑλληνικὰ (Πλάτων, Ξενοφῶν κτλ.)—ἱερὰ Ἱστορία καὶ Κατήχησις—Ἑλληνικὴ Ἱστορία—Γεωγραφία καὶ Ἀριθμητική.

ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ. Μαθηταὶ τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς 82, διηρημένοι εἰς 4 τάξεις, ὧν ἡ μὲν ἀ. καὶ τελευταία περιέχει μαθητὰς 26, ἡ δὲ β'. 25, ἡ γ'. 21, καὶ ἡ δ'. εἴτε ἀνωτάτη, 10.

Μαθήματα: ἱερὰ Ἱστορία καὶ Κατήχησις, Ἑλληνικὰ (Δημοσθένης, Λυκοῦργος, Πλούταρχος, Ἰσοκράτης, Ξενοφῶν κλπ.), Μαθηματικὰ (Ἀριθμητικὴ πρακτικὴ καὶ θεωρητικὴ, Γεωμετρία), Ἑλληνικὴ Μυθολογία καὶ Ἀρχαιολογία, γενικὴ Ἱστορία, Γεωγραφία, Γαλλικὰ καὶ διάφορα ὀρθογραφικὰ καὶ θεματογραφικὰ γυμνάσματα μετὰ συνθέσεων ἐν τῇ καθομιλουμένῃ.

ΕΔΙΡΝΕΚΑΠΙ. Ἡ Ἑλληνικὴ σχολὴ Ἐδιρνεκαπίου, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοδιδ. Σ. Βουτυρᾶ, περιέχει μαθητὰς 22, διαιρουμένους εἰς 3 τάξεις, ὧν ἡ μὲν ἀ. περιέχει 4, ἡ δὲ β'. 5, καὶ ἡ γ'. 13.

Μαθήματα: Ἕλληνες συγγραφεῖς (Δημοσθένης. Λυσίας. Ἰσοκράτης, Πλούταρχος, Θεόφραστος, Λουκιανὸς. Χρυσόστομος, Αἴσωπος, Στοβαῖος) μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων συντακτικῶν, ὀρθογραφικῶν καὶ τεχνολογικῶν ἀσκήσεων, Ἀριθμητικὴ (πρακτικὴ καὶ θεωρητικὴ), Γεωγραφία, Ἱστορία ἀρχαία καὶ Ἑλληνικὴ, Μυθολογία, Κατήχησις, ἱερὰ Ἱστορία καὶ ἀνάπτυξις ἐκ τοῦ Ἱ. Εὐαγγελίου, Γαλλικὰ καὶ ἐκθέσεις ἰδεῶν εἰς τὴν νεωτέραν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν.

ΤΣΕΓΓΕΛ-ΚΙΟΪ. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, ἀριθμοῦντι σήμερον περὶ τὰς 160 οἰκίας, κατοίκους δὲ περὶ τοὺς 1000, διατηροῦνται ἀπὸ 25 ἤδη ἐτῶν Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον, ἀριθμοῦντα ἀμφότερα

περὶ τοὺς 100 μαθητάς. Τὸ δὲ νεοσύστατον παρθεναγωγεῖον, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς διδασκαλίσσης Ἐριφίλης Βαρούχα, ἀριθμεῖ 50 μαθητρίας, ἐν αἷς καὶ 2 τάξεις Ἑλληνικῶν μαθημάτων.

ΞΥΛΟΠΟΡΤΑ. Περιέχει ἡ Ἑλληνικὴ σχολὴ 69 μαθητὰς, ἐξ ὧν 11 κοράσια καὶ 1 Ὀθωμανὸς, διηρημένους εἰς 3 τάξεις, ὧν ἡ μὲν ἀ. περιέχει 12 μαθητὰς, ὧν 5 κοράσια, ἡ δὲ β'. 16, ὧν 2 κοράσια, καὶ ἡ γ'. 41, ὧν 4 κοράσια. Διδάσκαλος 1, ὁ ἐκ τῶν τροφίμων τῆς Μ. τοῦ Γ. σχολῆς Γ. Κωνσταντινίδης.

Μαθήματα: Ἑλληνικὰ (Ἰσοκράτης, Πλούταρχος, Δημοσθένης, Χρυσόστομος, Θεόφραστος, Ξενοφῶν κτλ.) ἱερὰ Κατήχησις, Ἱστορία, Μυθολογία, Γεωγραφία, Ἀριθμητικὴ, Ἑλλην. Ἱστορία καὶ Γαλλικά.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ.

ΣΜΥΡΝΗ. Οἱ μαθηταὶ τῶν τε σχολικῶν καὶ τῶν γυμνασιακῶν τάξεων τῆς Εὐαγγελικῆς σχολῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἦσαν 352. ἐξ αὐτῶν οἱ ἐγγραφέντες νέοι μαθηταὶ ἦσαν 134. ὧν 38 ξένης πατρίδος: ἤτοι 9 ἐκ Θεσσαλίας, 6 ἐκ Καισαρείας καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ τῶν πέριξ νήσων καὶ κωμοπόλεων· εἰς δὲ τὰ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα τῆς αὐτῆς σχολῆς ἐφοίτησαν παῖδες περὶ τοὺς 700. Τὸ Ἑλλην. σχολεῖον τῆς ἄνω συνοικίας, παράρτημα τῆς Εὐαγγ. σχολῆς, ἀριθμεῖ 22 μαθητάς.

Τὸ παρθεναγωγεῖον τῆς ἁγ. Φωτεινῆς, διευθυνόμενον ὑπὸ τῆς Σαπφοῦς Λεοντιάδος, περιλαμβάνει τρία τμήματα: τὸ νηπιακὸν, τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο τμῆμα περιλαμβάνει 100 μαθητρίας, διηρημένας εἰς 3 τάξεις. Κατὰ τοὺς τελευταίους 8 μῆνας ἐνεγράφησαν 465 μαθήτριαι.

ΧΙΟΣ. Τὸ ἐν Χίῳ γυμνάσιον ἀριθμεῖ 80 μαθητὰς, τὸ δ' Ἑλληνικὸν σχολεῖον 135, αἱ ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ Ἑλληνικαὶ τάξεις. 28, τὸ ἐν Κάμπῳ Ἑλληνικὸν, 12, τὰ δύο ἀλληλοδιδακτικὰ τῶν ἀρρένων, 580, τὰ δὲ τῶν κορασίων τῆς πόλεως, 200. Ἐκ δὲ τῶν ἐν Κάμπῳ ἀλληλοδιδακτικῶν τὸ μὲν τῶν ἀρρένων ἀριθμεῖ μαθητὰς 200, τὸ δὲ τῶν θηλέων μαθητρίας 80· ὥστε ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῆς φοιτώσης εἰς τὰ ἀμέσως ἀπὸ τῆς κεντρικῆς Ἐφορίας ἐξηρτημένα ἐκπαιδευτήρια νεολαίας ἑκατέρου τοῦ φύλου εἶναι ὑπὲρ τοὺς 1100, ἐκτὸς τῶν ἐν τοῖς διαφόροις χωρίοις σπουδαζόντων.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ. Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις δημοσία Ἑλληνικὴ σχολὴ, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου Σ. Μανάρη, περιέχει 7 τάξεις: 3 σχολειακὰς καὶ 4 γυμνασιακὰς, διδασκομένας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὴν Λατινικὴν, τὴν Τουρκικὴν, τὴν Γαλλικὴν καὶ Ἰταλικὴν, τὴν Φιλοσοφίαν, τὰ Μαθηματικὰ καὶ Κοσμογραφίαν, τὰ ἱερὰ μαθήματα κλπ. Μαθηταὶ 350—Καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι 10.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι τρεῖς ἀλληλοδιδακτικαὶ σχολαί: ἡ Νικοδήμειος, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Β. Σλούση, ἡ Γκιουμουσγκερδάνειος, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ διδασκ. Δ. Διαούτση, καὶ ἡ τῆς ἁγ. Παρασκευῆς, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ διδασκ. Ἀντ. Ἀντύπα. Τὸ δὲ παρθεναγωγεῖον τῆς *Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν* ἀριθμεῖ 97 κοράσια. Ἐν τοῖς τρισὶ δὲ ἀλληλοδιδακτικοῖς σχολείοις, ἐν τῇ κεντρικῇ Ἑλληνικῇ σχολῇ, καὶ ἐν τοῖς δυσὶ παρθεναγωγείοις φοιτῶσι περὶ τοὺς 1000 μαθητὰς καὶ μαθητρίας.

ΔΕΝΕΪ. Ἐν τῷ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν Ἰκονίου τούτῳ χωρίῳ, τῷ ὑπὸ μόλις μὲν 300 χριστιανικῶν μόνον οἰκογενειῶν κατοικουμένῳ, ἡμίσειαν δὲ ὥραν ἀπέχοντι τῆς Νίγδης, ἀξιεπαίνῳ προνοίᾳ τῶν ἀδελφῶν Μ. Πορτογαλιδῶν, διατηρεῖται καὶ Ἑλληνικὸν σχολεῖον.

ΦΕΡΤΕΚΙΟΝ. Κατὰ τὸ εὐγενὲς τούτων παράδειγμα συνέστη καὶ ἐν Φερτεκίῳ Ἑλληνικὴ σχολή, προνοίᾳ καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐκ τῶν κατοίκων Μηνιάτου Κούρδογλου.

ΒΟΔΕΝΑ. Μαθηταὶ τοῦ μὲν Ἑλληνικοῦ σχολείου 60, τοῦ δ' ἀλληλοδιδακτικοῦ ὑπὲρ τοὺς 250. Διδάσκαλοι 3—Τοῦ δ' ἀρτισυστάτου παρθεναγωγείου μαθήτριαι 70, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς διδασκαλίσσης Μ. Κασανδρείας.

ΕΛΛΑΣ.

Ἡ κατάστασις τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἔχει ὡς ἑξῆς.

Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, 47 καθηγηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ (Θεολογικὴ σχολή, 3 καθηγηταί. Νομικὴ, 12. Ἰατρικὴ, 13 καθηγηταὶ καὶ 3 ὑφηγηταί. Φιλοσοφικὴ, 16 καθηγηταὶ, 1 ὑφηγητὴς καὶ 1 διδάσκαλος τῆς Τουρκικῆς) —Φοιτηταὶ 500-600 (66 τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς, 20 τῆς Θεολογικῆς, 100 τῆς Νομικῆς, 275 τῆς Ἰατρικῆς καὶ 37 τοῦ Φαρμακευτικοῦ σχολείου). Πλέον τοῦ ἡμίσεως τῶν φοιτητῶν ἀνήκει εἰς τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον— Τὰ ἔξοδα τῆς συντηρήσεως τοῦ καταστήματος τούτου, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν συλλογῶν, φθάνουσιν εἰς 158,780 δραχμάς.

Γυμνάσια 8, καθηγηταὶ 50 καὶ μαθηταὶ 1124—Ἑλλην. σχολεῖα 80, διδάσκαλοι 142, μαθηταὶ 5,342—Ἱερατικὰ σχολεῖα 4, καθηγηταὶ 4 καὶ μαθηταὶ 184—Ἐκκλησιαστικὴ Ῥιζάρειος σχολὴ 1, καθηγηταὶ 10 καὶ μαθηταὶ 36.

Ἰδιωτικὰ σχολεῖα τῶν ἀῤῥένων, διδάσκαλοι 58, μαθηταὶ 718—Ἑλληνικὰ σχολεῖα τῶν κορασίων, 900 μαθήτριαι—Διδασκαλεῖον, 8 καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, 145 μαθηταὶ—Δημοτικὰ σχολεῖα τῶν ἀῤῥένων καὶ τῶν κορασίων, 454 διδάσκαλοι, 76 διδασκάλισσαι, 42, 353 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι.

Ἰδιωτικὰ ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα τῶν ἀῤῥένων καὶ κορασίων, 42 διδασκαλοι καὶ διδασκάλισσαι, 2,880 μαθηταὶ καὶ μαθήτριαι· 300 σχολεῖα ἄτακτα τῆς κατωτάτης ἐκπαιδεύσεως, 10,000 μαθηταί.

Οὕτως οὖν, ἐν πληθυσμῷ 1,067,216, ἀριθμοῦνται 500 περίπου καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, καὶ 64,061 μαθηταὶ, ὧν 6,250 περίπου θήλεις. Ἐν τούτοις δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ στρατιωτικὴ σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, τὸ ἀγρονομικὸν (γεωργικὸν) σχολεῖον τῆς Τίρυνθος καὶ τὸ Στουρνάρειον σχολεῖον τῶν τεχνῶν.

Οἱ δ' ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τῆς Γερμανίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας σπουδάζοντες Ἑλληνόπαιδες ὑπολογίζονται περὶ τοὺς 350—400.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο διωρίσθη ἐν Πατριαρχείοις ἐπταμελὴς Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως (ἄνευ ἐν τούτοις ἀποτελέσματος), συνισταμένη ἐκ τῶν Μ. Πρωτοσυγκέλου καὶ Ἀρχιδιακόνου, Σ. Καραθεοδωρῆ, Ἰ. Μουσούρου, Σ. Μαυρογένους καὶ Χ. Γ. Κωνσταντινίδου, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς προέδρου.

Ὁ γηραιὸς διευθυντὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θ. σχολῆς Κ. Τυπάλδος (Σταυρουπόλεως) μετέβη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Κεφαλληνίαν, παραιτηθεὶς ἕνεκα γήρως καὶ τῆς, ὡς μὴ ὤφειλεν, ἐπισυμβάσης αὐτῷ στερήσεως τῆς ὁράσεως.

Εἰς τὸ ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικὸν ἐκπαιδευτήριον προσεκλήθη διευθυντὴς ὁ Ἀναστ. Σακκελάριος.

Ἀπεβίωσε τῇ 15 7βρίου (1864) ὁ διευθυντὴς τῶν ἐν Ἑλλάδι δημοτικῶν σχολείων Ι. Κοκώνης.

Ὁ ἐπὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸς τῆς Μολδοβλαχίας, ἰδὼν τὸ μέχρι τοῦδε γινόμενον ἄτοπον, ὥρισεν ἐν τοῖς τοῦ Κράτους γυμνασίοις 4 ἕδρας διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ 2 διὰ τὴν τῆς νεοελληνικῆς ἐν ταῖς ἐμπορικαῖς σχολαῖς Βουκουρεστίου καὶ Γαλαζίου· ὡρίσθη πρὸς τούτοις καὶ ἕδρα φιλολογίας καὶ Ἱστορίας τῆς Ἑλλην. Φιλολογίας ἐν τῷ ἀνωτάτῳ διδακτηρίῳ τοῦ Βουκουρεστίου.

Συνετελέσθη ἐν Φιλιππουπόλει ἡ Νικοδήμειος ἀλληλοδιδακτικὴ σχολή, διὰ τοῦ ἀξιεπαίνου ζήλου τοῦ εὐγεν. Μ. Γκιουμουσγερδάνη καὶ τῆς προθυμίας τῶν ἐφόρων, εἰς ἣν φοιτῶσιν ἤδη μαθηταὶ ὑπὲρ τοὺς 130.

Προβαίνει δὲ κατ' εὐχὴν καὶ τὸ πρὸ 1 ἔτους μόλις συσταθὲν Β'. παρθεναγωγεῖον, διατηρούμενον τῇ συνδρομῇ τῶν φιλομούσων κυριῶν τῆς πόλεως, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τῆς ἀξιοτίμου Μ. Μ. Γκιουμους-γερδάνη.

Ἐν Ζηρνόβῳ, χωρίῳ τῆς Νευροκόπης, ἐνεργείᾳ τοῦ Μητροπολίτου Δράμας, ᾠκοδομήθη σχολὴ λαμπρά.

Ἀπεβίωσεν ὁ ἀρχαῖος ἐν Ἑλλάδι καθηγητὴς Ν. Χορτάκης (30 Ὀκτωβρίου, 1864), ἐτῶν 64.

1864—1865.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Καθηγηταὶ μετὰ τοῦ σχολάρχου (Ε. Κλεοβούλου) 10 τὸν ἀριθμὸν (μεθ' ἑνὸς ὑφηγητοῦ)—Ἀπολυθέντες τελειόφοιτοι 15, λαβόντες ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν βαθμὸν ἄριστα, τῆς βαθμιαίας διαφορᾶς ἐμφαινομένης δι' ἀριθμῶν, ὡς ἐφεξῆς.

ά. Ἰάκωβος Θεοδώρου	$8\frac{1}{16}$
β'. Ἀναστάσιος Νικολάου	$7\frac{6}{7}$
γ'. Κωνσταντῖνος Δημητρίου	$7\frac{6}{7}$
δ'. Γεώργιος Μιχαὴλ	$7\frac{6}{7}$
έ. Κωνσταντῖνος Ἰσμυρίδης	$7\frac{4}{5}$
ς'. Συμεὼν Ἀναστασίου	$7\frac{2}{3}$
ζ'. Βασίλειος Θεοδοσίου	$7\frac{1}{4}$
ή. Κωνσταντῖνος Νικολάου	7
θ'. Νικόλαος Β. Κυριακίδης	7
ί. Μιχαὴλ Γρηγορίου	$6\frac{6}{7}$
ια'. Μιχαὴλ Κοσμίδης	$6\frac{2}{3}$
ιβ'. Νικόλαος Μιχαὴλ	$6\frac{2}{3}$
ιγ'. Κωνσταντῖνος Ἀντωνίου	$6\frac{3}{5}$
ιδ'. Δημήτριος Πέτρου	$6\frac{1}{2}$
ιέ. Ἰωάννης Κωνσταντίνου.	$6\frac{1}{2}$

Φοιτηταὶ 246, ὧν 108 ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνοικιῶν, οἱ δ' 138 ἐπαρχιακοί.

ΕΛΛΗΝΟΕΜΠΟΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Ἀπελύθησαν ἐκ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνοεμπορικῆς σχολῆς τελειόφοιτοι 8.

ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΝ. Μαθηταὶ 15, διανύσαντες τὸν ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ διαγραφόμενον κύκλον τῶν μαθημάτων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ σχολῇ τῆς Παναγίας, ἀπελύθησαν. Κατὰ δὲ τὸν δημοσιευθέντα κατάλογον, ἠρίστευσαν καὶ ἐβραβεύθησαν ἐξ ὅλων τῶν μαθητῶν 58, ἐντίμου δὲ μνείας ἄξιοι ἐκρίθησαν 96.

Το δ' ἐν Σταυροδρομίῳ σχολεῖον τῶν ἀπόρων κορασίων περιλαμβάνει 410 κοράσια, ὧν 173 ἀνήκουσιν εἰς τὸ νηπιακὸν τμῆμα, 180 εἰς τὸ ἀλληλοδιδακτικόν, 32 εἰς τὴν γ'. τάξιν καὶ 25 εἰς τὰς δύο ἀνωτέρας.

Σημ. Τὰ ἐτήσια ἔξοδα τοῦ σχολείου τούτου συμποσοῦνται περίπου εἰς γρ. 68,360, αἱ δὲ πρόσοδοι εἰς 73 χιλ. ἐξ ὧν 45 χιλ. ἐκ τοῦ δωρήματος τῆς Ῥωσσίδος αὐτοκρατορίσσης.

ΔΙΠΛΟΚΙΟΝΙΟΝ. Τὸ ἐν Διπλοκιονίῳ παρθεναγωγεῖον, διευθυνόμενον ὑπὸ τῆς Καλλιόπης Περιφανάκη, διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα: ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ Ἑλληνικόν. Περιέχει μαθητρίας 129, ἐξ ὧν 5 ἀποτελοῦσι τὸ Ἑλληνικὸν τμῆμα, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑπάγονται εἰς τὸ ἀλληλοδιδακτικόν.

Μαθήματα: τοῦ μὲν Ἑλληνικοῦ τμήματος ἱερὰ Ἱστορία, Ἑλληνικά, Γαλλικά, Γεωγραφία. Ἀριθμητικὴ καὶ Ἑλληνικὴ Ἱστορία· τοῦ δ' ἀλληλοδιδακτικοῦ αἱ μὲν δύο ἀνώτεραι κλάσεις, αἱ συνδιδακτικαὶ λεγόμεναι, διδάσκονται ἀνάγνωσιν, ἱερὰν Ἱστορίαν, Γραμματικὴν, Ἑλλην. Ἱστορίαν, Γεωγραφίαν καὶ Ἀριθμητικήν· αἱ δὲ λοιπαὶ ἓξ, ἀνάγνωσιν, γραφὴν, Ἀριθμητικὴν καὶ ἱερ. Ἱστορίαν· ἐργόχειρα δὲ κοινῶς ὅλαι αἱ κλάσεις.

ΒΟΥΓΙΟΥΚΔΕΡΕΣ. Οἱ μαθηταὶ τῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς Βαθυρρύακος (Βουγιούκδερε). ὑπαγομένου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Μητροπολίτου Δέρκων. ἀριθμοῦνται εἰς 16, διηρημένοι εἰς δύο τάξεις, καὶ σπουδάζουσιν Ἑλληνικὴν καὶ Γαλλικὴν γλῶσσαν, Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, Κατήχησιν, Γεωγραφίαν καὶ Ἀριθμητικήν.

ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΙΣ. Διδάσκαλοι τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου 2—τάξεις μαθητῶν 3. ἐν αἷς καὶ 3 κοράσια.

Μ. ΡΕΥΜΑ. Σχολεῖον Ἑλληνικὸν, ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ παρθεναγωγεῖον. Διδάσκαλοι 10.

ΤΣΙΒΑΛΙΟΝ. Εἰς τὸ ἐν Τσιβαλίῳ Παρθεναγωγεῖον διδάσκουσι διδάσκαλοι μετὰ τῆς διευθυντρίας (Αἰκατερίνης Πρασᾶ) 3. Μαθήματα: ἱερὰ (Κατήχησις καὶ Ἱστορία), Ἑλληνικὰ, Γαλλικὰ, γεν. Ἱστορία, Γεωγραφία καὶ Ἑλλ. Ἀρχαιολογία μετὰ τῶν ἀλληλοδιδακτικῶν.

ΞΥΛΟΠΟΡΤΑ. Ἑλληνικοῦ σχολείου μαθηταὶ 63, ὧν 5 κοράσια, διηρημένοι εἰς ταξεις 3. Διδάσκαλος 1—Ἀλληλοδιδακτικοῦ 90 μαθηταί.

ΤΟΠΚΑΠΙ. Εἰς τὴν ἐν Τοπκαπίῳ ἀλληλοδιδακτικὴν σχολὴν φοιτῶσι 45—50 μαθηταί.

ΦΩΤΙΗΡΑΣ. Μαθηταὶ 70, ὧν οἱ μὲν 12, διηρημένοι εἰς 2 τάξεις, ἀνήκουσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν τμῆμα, 58 δὲ (διηρημένοι εἰς 6 τάξεις) εἰς τὸ ἀλληλοδιδακτικόν.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΙΣ

ΠΑΛΑΤΑΣ. Ἡ ἐν τῇ συνοικίᾳ τῶν Ταξιαρχῶν (Παλατᾶ) ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ ἔχει μαθητὰς καὶ μαθητρίας περὶ τοὺς 120.

Σημ. Τῆς σχολῆς ταύτης ἱδρυτὴς ὑπάρχει ὁ ἐν Πατριάρχαις ἀοίδιμος Γερμανός.

ΕΓΡΙΚΑΠΙ. Σχολεῖον ἀλληλοδιδακτικ. μαθηταὶ 120, ἐξ ὧν κοράσια 30.

ΣΑΡΜΑΣΙΚΙΟΝ. Σχολεῖον ἀλληλοδιδακτικὸν, μαθηταὶ 51.

ΚΟΝΤΟΣΚΑΛΙΟΝ. Ἡ ἐν τῇ ἁγ. Κυριακῇ κατὰ τὸ Κοντοσκάλιον ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ περιέχει μαθητὰς 97.

ΠΑΓΚΑΛΟΧΩΡΙΟΝ (ΒΑΚΑΛΚΙΟΪ). Ἡ ἐν μεγάλῳ Παγκαλοχωρίῳ (Βακάλκιοϊ) ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ (ἐπαρχία Χαλκηδόνος), περιέχουσα 100 μαθητὰς, διαιρεῖται εἰς 2 τμήματα: Ἑλληνικὸν (3 μαθηταὶ), καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν (97), διῃρημένα εἰς 8 κλάσεις.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ. Ἡ κεντρικὴ Ἑλληνικὴ σχολὴ Φιλιππουπόλεως περιέχει μαθητὰς 92, διῃρημένους εἰς τάξεις 5, ἐν αἷς ὑπὸ 4 διδασκάλων διδάσκονται τὰ ἑξῆς μαθήματα.

Ἐν τάξει Ἀ. ἤτοι κατωτάτῃ, Ἑλληνικὰ (Μῦθοι Αἰσώπου, Λουκιανὸς) μετὰ τοῦ τυπικοῦ τῆς Γραμματικῆς, ἱερᾶς Ἱστορίας ἡ Π. Διαθήκη, πολιτικὴ Γεωγραφία, Ἀριθμητικὴ πρακτική.

Τάξει Β'. Ἑλληνικὰ ἐκ τοῦ Ξενοφῶντος μετὰ τεχνολογικοῦ, ἱερᾶς Ἱστορίας ἡ Ν. Διαθήκη, πολιτικὴ Γεωγραφία, Ἑλλ. Ἱστορία, Ἀριθμητικὴ, ὀρθογραφικὰ γυμνάσματα.

Τάξει Γ'. Ἑλληνικὰ ἐκ τοῦ Ἰσοκράτους καὶ Πλουτάρχου μετὰ τοῦ ἐτυμολογικοῦ καὶ πρακτικῆς συντάξεως, Κατήχησις, Ῥωμαϊκὴ Ἱστορία, Γεωγραφία (Μαθηματικὴ καὶ Φυσικὴ), Ἀριθμητικὴ θεωρητικὴ, ἀρχαὶ τῆς Γαλλικῆς, ἀρχαὶ τῆς Τουρκικῆς, ὀρθογραφικὰ γυμνάσματα.

Τάξει Δ'. Ἑλληνικὰ ἐκ τοῦ Λυσίου καὶ Δημοσθένους μετὰ συντάξεως καὶ καθολικῆς ἐφαρμογῆς τῆς Γραμματικῆς, γεν. Ἱστορία, Σωματολογία, Γεωμετρία, Γαλλικὰ, Ὀθωμανικὰ, ἀσκήσεις εἰς ὀρθογραφίαν καὶ ἔκθεσιν ἰδεῶν.

Τάξει Ε. Ἑλληνικὰ ἐκ τοῦ Ἡροδότου, Θουκυδίδου, Ὁμήρου μετὰ συντάξεως καὶ ἐφαρμογῆς εἰς τὸ ἔπος, Ψυχολογία, Φυσικὴ, Γαλλικὰ, Ὀθωμανικὰ, θεματογραφία καὶ γυμνάσματα συγγραφικά.

Σχολάρχης Βλ. Γ. Σκορδέλης, διδάσκαλοι Ν. Λούσης, Γ. Νικολαΐδης καὶ Μουσταφᾶ ἐφέντης.

ΚΑΣΤΑΜΟΝΗ. Οἱ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ σχολῇ Κασταμονῆς (ἐπαρχίας Νεοκαισαρείας) φοιτῶντες τακτικῶς μαθηταὶ συμποσοῦνται ἤδη εἰς 28 τὸν ἀριθμὸν, διῃρημένοι εἰς 3 τάξεις, ὧν αἱ μὲν 2 ἀνώτεραι διδάσκονται ὑπὸ τοῦ Ἑλληνοδιδασκάλου Τριανταφύλλου Ἀναστασιάδου, ἡ δὲ ὑπὸ 3 ἱκανωτέρων μαθητῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως.

Μαθήματα: Ἑλληνικὰ, Γαλλικὰ, Κατήχησις, Ἀριθμητικὴ, Γεωγραφία, Γεωμετρία, Ἑλληνικὴ Ἱστορία, Μυθολογία, ὀρθογραφικὰ γυμνάσματα καὶ θεματογραφία.

Ἡ ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ περιέχει 70 μαθητὰς καὶ μαθητρίας, κατατεταγμένους εἰς κλάσεις 8.

ΒΟΔΕΝΑ. Ἑλληνικοῦ σχολείου μαθηταὶ 45, διῃρημένοι εἰς 4 κλάσεις. Διδάσκαλοι 2—Ἀλληλοδιδακτικοῦ μαθηταὶ 255—Παρθεναγωγείου 70 μαθήτριαι.

ΚΥΔΩΝΙΑΙ. Τὰ ἐν Κυδωνίαις δημοτικὰ τῶν ἀῤῥένων σχολεῖα, τρία ὄντα τὸν ἀριθμὸν, περιέχουσι περὶ τοὺς 750 μαθητάς. Διευθύνεται δ' ἕκαστον ὑφ' ἑνὸς διδασκάλου καὶ ἑνὸς βοηθοῦ, εἰς δύο διαιρούμενον τμήματα: συνδιδακτικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικόν.

Παρθεναγωγεῖα 2, ὧν τὸ μὲν ἀνώτερον περιέχει 300 μαθητρίας Ἑλληνικοῦ καὶ ἀλληλοδιδακτικοῦ σχολείου (διδάσκαλοι 2 μετὰ τῆς διευθυντρίας)· τοῦ δ' ἀλληλοδιδακτικοῦ ἐπίσης 300, ὑπὸ 1 διευθύντριαν μετὰ 2 βοηθῶν.

Ἑλληνικοῦ σχολείου μαθηταὶ 130, διαιρούμενοι εἰς 4 τάξεις. Διδάσκαλοι μετὰ τοῦ διευθυντοῦ 6—Μαθήματα: Ἑλληνικὰ, Γαλλικὰ, Τουρκικὰ, ἱερὰ μαθήματα, Μαθηματικὰ, γεν. Ἱστορία κλπ.

ΚΕΡΑΣΟΥΣ. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τοῦ Πόντου, 450 ἀριθμούσῃ Ἑλληνικὰς οἰκογενείας, ὑπάρχει Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον, ὧν τὸ μὲν ἀ. ἀριθμοῦν ὑπὲρ τοὺς 250 μαθητὰς, ἔχει, ἐκτὸς τοῦ σχολάρχου (Περικλέους Τριανταφυλλίδου) καὶ 2 ἄλλους βοηθούς· τὸ δὲ δ'., τρεῖς ἔχον ἐπίσης διδασκάλους, ἀριθμεῖ 80 μαθητάς.

ΣΤΕΝΗΜΑΧΟΣ. Τὸ ἐν Στενημάχῳ Ἑλληνικ. σχολεῖον περιέχει μαθητὰς 36, διῃρημένους εἰς 3 τάξεις, ἐξ ὧν ἡ Γ'. (ἀνωτέρα) ἔχει μαθητὰς 14, ἡ Β'. 14 καὶ ἡ Α. 8—Διδάσκαλος 1—Μαθήματα: Ἑλληνικὰ, ἀρχαὶ Γαλλικῆς, Ἀριθμητικὴ, Γεωγραφία, Κατήχησις καὶ ἱερὰ Ἱστορία, Ἑλλην. Ἱστορία, Σωματολογία.

ΣΙΛΙΣΤΡΙΑ. Ἡ μὲν Ἑλληνικὴ σχολὴ περιέχει 22 μαθητὰς, εἰς 3 διῃρημένους τάξεις, ὧν ἡ μὲν Α. σύγκειται ἐκ 5 Ἑλληνοπαίδων, ἡ δὲ Β'. ἐκ 10 μαθητῶν (ὧν 7 Ἑλληνόπαιδες, 1 Βουλγαρόπαις καὶ 2 κοράσια Ἑλλήνων), καὶ ἡ Γ'. ἐξ 7 (ὧν 4 κοράσια Ἑλλήνων, 1 Βουλγάρου καὶ 2 Ἑλληνόπαιδες). Καὶ τὰ μὲν μαθήματα διδάσκονται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Εὐαγγέλου Γ. Κλεινίου, ἡ δὲ καταστιχογραφία ὑπὸ τοῦ ἐφόρου Ξενοφ. Δ. Ζύγουρα, τὰ δὲ χειροτεχνήματα τῶν κορασίων παρὰ τῶν ἐκεῖ φιλογενῶν καὶ φιλομούσων Ἑλληνίδων.

Ἡ δὲ ἀλληλοδιδακτικὴ, διευθυνομένη ὑπὸ τοῦ Ἰ. Ῥίζου, περιέχει 57 μαθητὰς (ὧν 26 Ἑλληνόπαιδες, 8 Βουλγαρόπαιδες, 10 Βλαχόπαιδες, 4 κοράσια Ἑλλήνων, 4 Βουλγάρων καὶ 5 Βλάχων), κατατεταγμένους εἰς 8 κλάσεις.

ΒΑΛΟΥΚΕΣΕΡΙΟΝ. Οἱ φοιτῶντες εἰς τὸ ἐνταῦθα νεόδμητον ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον μαθηταί εἰσιν 80. διηρημένοι εἰς 8 τάξεις. Οἱ διδασκόμενοι τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης 12.

ΛΟΥΛΕ ΒΟΥΡΓΑΖ. Ἡ ἐν Λουλὲ Βουργαζίῳ (τῆς ἐπαρχίας Ἀδριανουπόλεως) Γραικικὴ κοινότης, εἰς 500 ἀριθμουμένη οἰκίας. διατηρεῖ δι'ἰδίας αὐτῆς δαπάνης 2 σχολεῖα: Ἑλληνικὸν καὶ ἀλληλοδιδακτικόν. Καὶ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ διδ. Ἀδαμαντίου Ἀντωνιάδου, περιέχει 32 μαθητὰς, τρεῖς ἀπαρτιζοντας τάξεις· τὸ δ'ἀλληλοδιδακτικὸν, διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐστ. Φιλαλήθους, περιέχει 170 μαθητὰς, διδασκομένους ἀπὸ τῶν ἀλφαβητικῶν στοιχείων μέχρι τῆς ἐλευθέρας ἀναγνώσεως, μετὰ Καλλιγραφίας, Ἀριθμητικῆς τῶν 4 παθῶν, Γεωγραφίας καὶ στοιχειωδεστάτων ἀρχῶν τῆς Γραμματικῆς.

ΠΡΟΥΣΑ. Μαθηταὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου 32, τάξεις 4, ὧν ἡ μὲν Δ'. ἐκ 3 σύγκειται μαθητῶν, ἡ δὲ Γ'. 6, ἡ Β'. 10, καὶ ἡ Α. 13— Ἑλληνοδιδ. Στυλιανὸς Γ. Βυζάντιος—Ἑπτὰ μαθηταὶ τῶν ἀνωτέρων τάξ. διδάσκονται καὶ Τουρκικὰ ὑπὸ τοῦ Μουσταφᾶ ἐφέντη.

ΣΑΜΟΣ. Σχολεῖα. δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ, ἀρρένων τε καὶ κοράσιων 34, ἐν οἷς διδάσκαλοι μὲν 49, μαθηταὶ δὲ 2149, ὧν 319 κοράσια.

ΔΕΝΕΪ (τῆς ἐπαρχίας Ἰκονίου). Ἑλληνικῆς σχολῆς μαθηταὶ 34. διηρημένοι εἰς 3 τάξεις. Ἀλληλοδιδακτικῆς 110, διδασκόμενοι κατὰ τὴν συνδιδακτικὴν μέθοδον.

Μαθήματα Ἑλληνικοῦ σχολείου: Ἑλληνικὰ (μεχρι Θουκυδίδου καὶ Ἡροδότου). Γαλλικὰ, γ. Ἱστορία, Γεωγραφία. Κατήχησις. Ἀριθμητικὴ, γυμνάσματα ὀρθογραφικὰ, θεματογραφικὰ, καὶ διάλογοι Ἑλληνοτουρκικοὶ πρὸς ἄσκησιν τῶν μαθητῶν ἐν τῇ καθομιλουμένῃ.

ΑΜΑΣΕΙΑ. Οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀμασείᾳ σπουδάζοντες μαθηταί εἰσιν 66 τὸν ἀριθμὸν, ὧν οἱ μὲν 8 εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἀνάγονται τμῆμα, οἱ δὲ 58 εἰς τὸ ἀλληλοδιδακτικόν.

ΣΙΝΩΠΗ. Ἐν Σινώπῃ ὑπάρχουσι καλῶς κατηρτισμένα ἀμφότερα τὰ σχολεῖα: τό τε Ἑλληνικὸν καὶ τὸ ἀλληλ διδακτικὸν, ὀφείλοντα τὴν σύστασίν των εἰς τὸν πρ. Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιον. Συνέστη δὲ ἤδη καὶ παρθεναγωγεῖον, εἰς ὃ φοιτῶσι περὶ τὰ 60 κοράσια. Ἐπίσης καὶ εἰς τὰ πέριξ τῆς Σινώπης χωρία ἐσυστήθησαν σχολεῖα, χρήζοντα καὶ δευτέρας ἀρχιερατικῆς ἐπιθεωρήσεως.

Εἰς τὸ ΑΔΑΤΖΑΜ τὸ ὑπάρχον σχολεῖον εἶναι Ἑλληνο-αλληλοδιδακτικόν.

ΑΜΙΣΟΣ. Ἰδοὺ ὁ δημοσιευθεὶς κατάλογος τῶν ἐν τῷ τμήματι τῆς Ἀμισοῦ δημοτικῶν σχολείων.

ΧΩΡΙΑ.	ΜΑΘΗΤΑΙ.	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ.
1 Γιορμαλῆ Γιατὰκ	16	Ἀναστάσιος Χαραλάμπους
2 Τσιναράλι	34	Γεώργιος Βασιλείου
3 Τὲβ Κερισὴ	21	Νικόλαος Ξαντίνογλους
4 Σερνίτς Δαγὴ	35	Ἐλευθέριος Ἰωσήφογλους
5 Γιαγπασὰν	33	
6 Τεκνὲ Πουνὰρ	33	Παπᾶ Δημήτριος
7 Δουβετζὴκ	46	Νικόλαος Λιγκούργλους
8 Ταφλάνκιοϊ	20	Κωνσαντῖνος Κιβράκογλους
9 Ἀνδρέα Μαχαλεσὶ	39	Κωνστ. Μουράτογλους
10 Ὄξε	36	Ἀντώνιος Παπάζογλους
11 Καραπερτσὶν	64	Ἰωάννης Δαμιανοῦ
12 Καρλὴκ	15	Ἀλέξιος Μωϋσόγλους
13 Κουροὺ Κιοκτζὲ	54	Θεόκλητος
14 Σαρῆ Κλῆσε	37	
15 Ἀρατζὰκ	33	Πρ. Μιχαήλ
16 Κιοτεκλὴ	30	Πρ. Θεόδωρος
17 Τζιραχμὰν	43	Ἰωάννης Κωνσταντίνου
18 Κιοβτζὲ Πουνὰρ	41	Σάββας Παπάζογλους
19 Ἀσαγκὴ Τζιγνὴκ	20	Δαμιανός
20 Ἀλῆ Βέη	29	Λάζαρος Γαροφαλίδης
21 Κιὸλ Πηλὲν	26	Πρ. Γεώργιος
22 Σαρῆ Γιοὺρτ	25	Χαράλαμπος Καισαρεύς
23 Σαμλόγλου	15	Ἀναγνώστης Ἐλευθερίου
24 Τζαμαλὰν	17	Νικόλαος Ἀναγνώστης
25 Σαμροὺκ	50	Ἠλίας Καδίκιοβλους
26 Πίλμετζε	44	Πρ. Θεόδωρος
27 Τσατὰλ Τεπὲ	14	Χρῆστος Χαραλάμπους
28 Χαγιὰτ Δερὲ	42	Ἰωάννης Πρ. Παύλου
29 Ἀσάραγατς	33	Τσακὴρ Ἀντώνογλους
30 Καζαντζιλοῦ	16	Παντελῆς Κεσίσογλους
31 Τογκαρλῆ Γιατὰκ	18	Παπ. Παῦλος
32 Σινάμαδα	30	Ἰωάννης Σεϊζάνογλους
33 Τζὰλ	33	Γεώργιος Παναγιώτου
34 Ἀτάτεπε	35	Ἐλευθέριος Ἀγαθαγγέλου
35 Γιοκαρῆ Τσιγνὴκ	23	Λάζαρος Δαμιανοῦ
36 Τσιγγὴρ	38	Πέτρος Καδίκιοβλους
37 Κιβοὺρ Γιατὰκ	27	Ἀλέξιος Καραγιαννίδης
38 Γιαϊλὲ Κερισὴ	39	Παναγιώτ. Σωτήρογλους
39 Τσαλίκαλου	25	Ἀλέξανδρος Μωϋσόγλους
40 Τερετζὴκ	26	Ἰωάννης Πρ. Ἠλία

ΧΩΡΙΑ.	ΜΑΘΗΤΑΙ.	ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ.
41 Καράκοβουκ	29	Ἠλίας Χ. Κωνσταντίνου
42 Κλησετζίκ	54	Ἡρακλῆς Ταταρίδης
43 Ἀμάραντος Οὐσαγί	18	Σάββας Παναγιώτου
44 Ἀδά	29	Βασίλειος Γεωργίου
45 Δούσκιοϊ	44	Παῦλος Γαροφαλίδης
46 Καρὰ Τουζλᾶ	20	Ἰωάννης Χαραλάμπους
47 Τοπὰλ Οὐσαγί	28	Γεώργιος Χ. Μιχαήλ
48 Καγνὴ Γιοὺρτ	11	Παπ. Παρασκευᾶς
49 Σερνίτς Πουναρὴ	16	Ἐλευθέριος Κουρπαλόγλους
50 Καραδὰγ Ὀϊμάγη	39	Ἰωάννης Πάνου
51 Τσαρδὰκ Κερίση	20	Δημήτρ. Καραμάνογλους
52 Τούζερεν	40	Χρυσόστομος Ἰωάννου
53 Κὲλ Καγιὰ	29	Σάββας Χ. Χαραλάμπους
54 Ἰλιμὰ Τζικούρ	27	Ἰωάννης Σταύρου
55 Τσαρσὶ Γερὶ	12	Δημήτρ. Τσαμλουκλόγλους
56 Ἰντζὲ Πὲλ	19	Ἀναστάσιος Χρήστου
57 Κεστανὲ Σαϊβανὴ	16	Παῦλος Χ. Ἰωάννου
58 Ποχτσὰ Ἀρμοὺτ	19	Βασίλειος Κιπριτόγλου
59 Ἐρικλῆ	24	Δημήτριος Σάββα
60 Ἀσαρτζίκ	20	Ἰωάννης Ἀνδρέου
61 Τεστιπὲκ	23	Σπύρος Καλαϊτζόγλους
62 Καράσογκουρ	26	Ππ. Ἐλευθέριος
63 Καγιὰ Κιννέγη	26	Βασίλ. δελῆ Ααζάρου
64 Κιζὴλ Ὀλὰκ	16	Ἀναστάσιος Κοστούρογλους
65 Ἄνω Ἀμισοῦ	100	Κωνστ. Σινωπεύς
66 Κάτω Ἀμισοῦ	30	Κωνστ. Γεωργιάδης
	——	Οἱ τελευταῖοι 2 παραδίδουσι καὶ Ἑλληνικά.
	1893	

Ἡτοιμάσθησαν δὲ καὶ διὰ τὰ ἀκόλουθα χωρία σχολεῖα, ὧν οἱ μαθηταὶ κατεγράφησαν, ὡς ἐφεξῆς:

Σουγκοὺτ 14—Πεκλὴκ 12—Κερπιτσλῆ 16—Κλήμεντος 14—Παχὶρ Πουνὰρ 24—Πελίτογλου 31—Καρὰ Κιὸλ 48—Τεπετζὶκ 45—Κεσερλῆ 16—Γέλλιτζα 31—Ἀβδὰν 40—Ἐλλὲζ Κιοϊ 19—Καμσῆ 9—Ὁμάρκιολου 31—Οὐλοὺ Κιὸλ 22—Σαρῆ Κλῆσε 37. Τὸ ὅλον μαθηταὶ 379.

ΕΛΛΑΣ.

Ὁ καθ' ὅλον τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἀριθμὸς τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀναβαίνει εἰς 684 δημόσια, ἐξ ὧν ἀῤῥένων μέν εἰσι 579, θηλέων δὲ 105, καὶ εἰς ἰδιωτικὰ, ἀῤῥένων καὶ θηλέων ἄνευ διακρίσεως, 93. Καὶ διδάσκουσι μὲν ἐν αὐτοῖς 620 διδάσκαλοι καὶ 119 διδασκάλισσαι, διδάσκονται δὲ ἄῤῥενα μὲν 40,083, θήλεα δὲ 8,079.

Δαπανᾶται δὲ κατ' ἔτος χρηματικὸν ποσὸν 185 χιλ. δραχμ. διὰ τὴν διατήρησιν τούτων, διαιρουμένων εἰς τρεῖς τάξεις.

Ἑλληνικὰ σχολεῖα ὑπάρχουσι νῦν ἐν Ἑλλάδι 103 καὶ 12 γυμνάσια, ἐν οἷς διδάσκουσι 87 καθηγηταὶ καὶ 231 διδάσκαλοι. Φοιτῶσι δὲ εἰς μὲν τὰ γυμνάσια 1,775 μαθηταὶ, εἰς δὲ τὰ σχολεῖα 6,249.

Δαπανῶνται δὲ ὑπὲρ αὐτῶν κατ' ἔτος περίπου 600 χιλ. δραχμαί.

Ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια ὑπάρχουσιν 20, ἐξ ὧν 9 τῶν θηλέων, ἐν οἷς διδάσκονται 370 ἄῤῥενα, καὶ 520 θήλεα.

Πρὸς συντήρησιν τοῦ πανεπιστημίου δαπανῶνται κατ' ἔτος 200 χιλ. δρ. περίπου. Ὑπάρχουσι δὲ νῦν ἐν αὐτῷ 49 καθηγηταὶ, ἐξ ὧν τακτικοὶ μὲν 36, ἔκτακτοι δὲ 10 καὶ ἐπίτιμοι 3.

Συνήθης ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν τοῦ πανεπιστημίου εἶναι περίπου 600.

Συνεπείᾳ τῶν δυσαρέστων ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ σχολῇ συμβάντων, ἡ ἱερὰ Σύνοδος, ὡρίμως σκεψαμένη, τοὺς μὲν 5 μαθητὰς τῆς ἀνωτάτης τάξεως ἐκήρυξεν ὅλως ἀπαραδέκτους ἐν τῇ σχολῇ, καθὼς καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν τοὺς ἐνεργὸν λαβόντας μέρος εἰς τὴν ἀντιπειθαρχικὴν αὐτῶν πρᾶξιν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων τάξεων ἐθεώρησε δεκτοὺς ἐκείνους μόνον, ὅσοι, μεταμεληθέντες, ἐξῃτήσαντο τὴν ἐπιείκειαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ ῥητῇ διαβεβαιώσει, ὅτι συμμορφωθήσονται τοῦ λοιποῦ ἀκριβῶς πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Κανονισμοῦ τῆς σχολῆς—Οἱ παραιτηθέντες καθηγηταὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των, γενομένης τῆς ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν ἀπαιτουμένης μετ' ἀταραξίας ψυχῆς συνεννοήσεως—Ἡ δὲ Μ. Ἐκκλησία, διὰ Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς ἐπιστολῆς, ὑπὸ ἡμερομηνίαν κά. αὐγούστου, σταλείσης πρὸς τοὺς ἐκτὸς τῆς πρωτευούσης Ἀρχιερεῖς, προὔτρεψεν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἀποστολὴν, ὅσον τάχος, μαθητῶν, φερόντων τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα (ἡλικίαν 18—22 ἐτῶν, ἀποδείξεις χρηστοηθείας καὶ τὰς προαπαιτουμένας προκαταρκτικὰς γνώσεις: Τεχνολογικὸν, Ἐτυμολογικὸν, ἀρχὰς Συντακτικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, πρακτικὴν Ἀριθμητικὴν, πολιτ. Γεωγραφίαν, ἱερὰν Ἱστορίαν καὶ Κατήχησιν συνοπτικὴν κτλ.)—Ὁ τέως σχολάρχης ἀρχιμανδρίτης Ν. Γλυκᾶς, παραιτηθεὶς τῆς σχολαρχίας, ἔμεινεν ὡς καθηγητής—Προσετέθη καὶ ἄλλος καθηγητὴς τῶν Θεολογικῶν μαθημάτων ὁ ἀρχιμανδρίτης Γερμ. Γρηγορᾶς. Διευθυντὴς δὲ διωρίσθη ὁ Μητροπολίτης Πρεσλάβας Ἄνθιμος, ἀναλαβὼν φιλοτίμως καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Βουλγαρικῆς καὶ Σλαβονικῆς γλώσσης. Ἐνεκρίθη δὲ ἵνα οἱ ἕνεκα τῶν τελευ-

ταίων ταραχῶν μὴ ὑποστάντες ἀπολυτηρίους ἐξετάσεις μαθηταὶ τῆς ἀνωτάτης τάξεως, ἐξετασθέντες, λάβωσι τὰ ἀπολυτήριά των, οἱ δὲ τῶν λοιπῶν τάξεων λάβωσιν ἀποδείξεις, δηλωτικὰς τῶν μαθημάτων, ἃ ἤκουσαν καθ' ὅλην τὴν ἐν τῇ σχολῇ διαμονήν των.

Ἀξιεπαίνῳ προνοίᾳ τοῦ Μητροπολίτου Ἀμασείας, διωργανίσθησαν τὰ ἐν τῷ τμήματι τῆς Ἀμισοῦ δημοτικὰ σχολεῖα. Εἰς ἕκαστον σχολεῖον συνέστη ἐπιτροπὴ καὶ ταμίας, ὅπως ἐφορεύῃ καὶ εἰσπράττῃ τὰ κατὰ τὸν γενόμενον κανονισμὸν προσδιορισθέντα δικαιώματα.

Ἀπεβίωσεν ἐν Παρισίοις ὁ ὁμογενὴς Νικόλαος Πίκκολος, διακεκριμένος Ἑλληνιστὴς, γεννηθεὶς τῷ 1792 ἐν Τυρνόβῳ τῆς Βουλγαρίας.

Συνέστη ἐν Σερβίᾳ Φιλολογικὸς Σύλλογος, προτιθέμενος πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν εἰς τὸ Σερβικὸν ἰδίωμα μεταγλώττισιν τῶν Παραλλήλων τοῦ Πλουτάρχου βίων.

1865—1866.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

Μ. ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Ἀπολυθέντες 19, ὧν 10 μὲν ἠξιώθησαν τοῦ βαθμοῦ ἄριστα, 5 δὲ πάνυ καλῶς, καὶ 4 καλῶς, κατὰ τὸν ἑφεξῆς κατάλογον.

1. Γ. Ἀκεστορίδης Χρυσουπολίτης.
2. Κωνσταντῖνος Ἀρσενίου Μετρηνός.
3. Ἀναστάσιος Ἀγγελίδης Ναζιανζηνός.
4. Ἀθανάσιος Οἰκονομίδης Ἰωαννίτης.
5. Βλάσιος Γαβριὴλ Βυζάντιος.
6. Γεώργιος Λαζάρου Βυζάντιος.
7. Νικόλαος Κανέλλος Βυζάντιος.
8. Παναγιώτης Θωμᾶ Ἀθυρίτης.
9. Ἀνανίας Παρασκευᾶ Καισαρεύς.
10. Μιχαὴλ Ἐμμανουὴλ Σηλυμβριανός.
11. Γεώργιος Ι. Κυριακίδης Καισαρεύς.
12. Σπυρίδων Ἀθανασίου Χρυσουπολίτης.
13. Ἰωάννης Π. Καραμάνος.
14. Νικόλαος Ἀθηναγόρας Ῥαιδεστηνός.
15. Νικήτας Ε. Παρμενίδης Ἰκονιεύς.
16. Ἀναστάσιος Α. Βαφείδης Χαρταλιμίτης.
17. Ἀργύριος Ἀγαθοκλῆς Ἑλλησπόντιος.
18. Ἰορδάνης Βασιλείου Ἰκονιεύς.
19. Εὐθύμιος Πάνου Ἠπειρώτης.

Μαθηταὶ 180, ὧν ἐπαρχιῶται μὲν 115, ἐκ τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲ συνοικιῶν, 65.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΤΟΥ Γ. ΣΧΟΛΗ. Διδάσκαλοι 3, μαθηταὶ 117, ὧν οἱ μὲν τῆς Α. τάξεως 42, οἱ δὲ τῆς Β'. 38, καὶ οἱ τῆς Γ'. 30, πλὴν 7 ἀκροατῶν.

Μαθήματα: Ἑλληνικὰ, Γαλλικὰ, ἱερὰ Κατήχησις καὶ Ἱστορία, φυσικὴ καὶ πολιτικὴ Γεωγραφία, Ἀριθμητικὴ καὶ Ἑλληνικὴ Ἱστορία.

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ. Τελειοδίδακτοι 4, ὧν 2 μὲν ἔλαβον τὸν βαθμὸν ἄριστα, 2 δὲ καλῶς.

ΧΑΛΚΗΔΩΝ. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐν Χαλκηδόνι σχολὴ σύγκειται ἐκ 35 μαθητῶν, διῃρημένων εἰς 3 κλάσεις, ὧν ἡ ἀνωτάτη μετέβη εἰς τὴν Μ. τοῦ Γ. σχολὴν, λίαν εὐδοκίμως κατηρτισμένη.

ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΝ. Τῆς Ἑλλην. σχολῆς τῆς Παναγίας μαθηταὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 385—Ἀπολυθέντες 11.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ.

ΣΜΥΡΝΗ. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς Σ. Λεοντιάδου, ἐν τῷ ὑπ' αὐτῆς διευθυνομένῳ Σμυρναϊκῷ παρθεναγωγείῳ ἐφοίτησαν μαθήτριαι 658, ὧν 288 κατετάχθησαν εἰς τὸ νηπιακὸν, 210 εἰς τὸ ἀλληλοδιδακτικὸν τμῆμα καὶ 160 εἰς τὸ Ἑλληνικόν.

Ἐκ δὲ τῆς δημοσιευθείσης λογοδοσίας τῆς ἐφορείας τῆς ἐν Σμύρνῃ *Εὐαγγελικῆς σχολῆς* καταδείκνυται, ὅτι οἱ ἐν τοῖς μητρῴοις τῆς σχολῆς ταύτης ἐγγεγραμμένοι ἑφέτος μαθηταὶ ὑπερβαίνουσι τοὺς 1600 (τάξεις 7: ἤτοι 3 σχολείου καὶ 4 γυμνασίου), ὅτι προσηρτημέναι εἰσὶ μετὰ τοῦ γυμνασίου δύο Ἑλληνικαὶ σχολαὶ καὶ 5 ἀλληλοδιδακτικαὶ, καὶ ὅτι τὰ 2]3 τῶν ἐκπαιδευομένων μαθητῶν ἐπροβιβάσθησαν, μετ' αὐστηρὰν ἐξέτασιν, διὰ τῶν βαθμῶν ἄριστα, πάνυ καλῶς καὶ καλῶς.

Ὡς πρὸς τὰς προσόδους καὶ δαπάνας, ἡ Εὐαγγελικὴ σχολὴ ἐπροικοδοτήθη δι' ἐτησίας προικὸς 675 Ὀθ. λίρας.

Ὁ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν δίσκος ἀνέβη εἰς 350—450 Ὀθ. Λ.—Τὰ παρὰ τῶν εὐπόρων λαμβανόμενα ἐτήσια εἰσιτήρια ὑπολογίζονται εἰς λίρας 200—Δώρημα Σπάρταλη 116.

Ταῦτα πάντα, προστιθέμενα εἰς τόκους τινὰς χρηματικῆς περιουσίας, εὑρισκομένης παρὰ τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τοῦ ἁγ. Γεωργίου, μετὰ τῶν ἀπὸ ἐνοικίων λαμβανομένων εἰσοδημάτων ἐκ τῆς ἀκινήτου κτηματικῆς περιουσίας τοῦ καθιδρύματος, ἀποτελοῦσιν ἓν σύνολον σχεδὸν τοῦ εἰσοδήματος, ὑπερβαίνοντος τὰς 1700 Λ. Ὀθ. ὥστε οὕτω πως 300 μόνον λίραι εἶναι τὸ ἔλλειμμα εἰς τοὺς τῆς σχολῆς προϋπολογισμοὺς, ἀναπληρούμενον ἐκ τῆς γενναιότητος τῶν ἐφόρων, ἐκ τῶν τυχαίων κληροδοτημάτων καὶ γενναίων προσφορῶν τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διαμενόντων ὁμογενῶν.

Ἐπίσης ἥ τε βιβλιοθήκη καὶ ἡ ὀργανοθήκη, διὰ γενναίων προσφορῶν, καὶ προσκτήσεως τῶν ἀναγκαιούντων, ηὐξήθησαν καὶ ἐμεγαλύνθησαν.

Δύο δὲ τῶν ἐφόρων: Κλάδος καὶ Βενάρδος ἐδίδαξαν ἀμισθὶ, ὁ μὲν τὴν Ἀνθρωπολογίαν καὶ Βοτανικὴν, ὁ δὲ τὰ ἀνώτερα Μαθηματικά.

Φροντὶς δὲ καὶ εὐγενὴς μέριμνα καταβάλλεται, ὅπως ἡ Εὐαγγελικὴ σχολὴ προαχθῇ εἰς τὴν δυνατὴν ἐντέλειαν, καθισταμένη καλλίκαρπον φυτώριον διδασκάλων καὶ Κλήρου πεφωτισμένου, καὶ λυχνία, φωτίζουσα πᾶσαν ἐν γένει τὴν Ἀνατολὴν, δι' αὐξήσεως τῆς βιβλιοθήκης, διὰ προσαρτήσεως τυπογραφείου πρὸς ἐκτύπωσιν βιβλίων διδακτικῶν κ.τ.λ.

ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΙΣ. Μαθηταὶ τῆς κεντρικῆς Ἑλληνικῆς σχολῆς 80, διηρημένοι εἰς τάξεις 5. Μαθήματα: Ἑλληνικὰ (Ὅμηρος, Πλάτων, Θουκυδίδης, Δημοσθένης, Λεωκράτης, Ξενοφῶν, Ἰσοκράτης, Ἀστεῖα Ἱεροκλέους κτλ.) Γαλλικὰ, Ὀθωμανικὰ, Ψυχολογία, Φυσικὴ, Ἀνθρωπολογία, Γεωγραφία, Μαθηματικὰ (Ἀριθμητικὴ, Γεωμετρία), γενικὴ Ἱστορία, ἱερὰ Κατήχησις καὶ Ἱστορία, φυσικὴ Ἱστορία, πρακτικὴ Ἠθικὴ κτλ.

Παρθεναγωγεῖα 2—Ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα 3.

ΒΑΡΝΑ. Κατά τινα δημοσιευθεῖσαν περιγραφὴν, ἐν Βάρνῃ συντηροῦνται 6 σχολεῖα, ὧν 4 δημόσια καὶ 2 ἰδιωτικὰ, περιλαμβάνοντα περὶ τοὺς 1000 μαθητὰς καὶ μαθητρίας μετὰ 10 διδασκάλων.

ΕΛΛΑΣ.

ΤΟ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ. Κατὰ τὴν λογοδοσίαν τοῦ πρώην πρυτάνεως τοῦ πανεπιστημίου Κ. Μιτσοπούλου, παραδίδοντος τὴν πρυτανείαν τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Μ. Βενιζέλῳ, ὁ κατὰ τὸ λῆξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος ἀριθμὸς τῶν ἐγγραφέντων φοιτητῶν ἔφθασε μέχρι τῶν 1098, δηλ. ὑπερέβη ἐκεῖνον τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ 20. Τούτων οἱ μὲν 879 ἦσαν ἐγγεγραμμένοι προηγουμένως, νέοι δὲ ἐνεγράφησαν οἱ λοιποὶ 219.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐγγραφέντων τούτων φοιτητῶν 216 ἦσαν ἀλλοδαποὶ, 495 Πελοποννήσιοι, 220 Στερεοελλαδῖται, 136 ἀνῆκον εἰς τὴν Εὔβοιαν καὶ λοιπὰς τοῦ Αἰγαίου νήσους, τριάκοντα δὲ καὶ εἷς εἰς τὴν ἤδη ἡνωμένην Ἑπτάνησον.

Τούτων εἰς μὲν τὴν Θεολογικὴν σχολὴν ἐνεγράφησαν 33, εἰς δὲ τὴν Νομικὴν 632, εἰς τὴν Ἰατρικὴν 215, εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν 182 καὶ εἰς τὴν Φαρμακευτικὴν 36.

Ὁ ἀριθμὸς ὅλων τῶν ὑποτρόφων φθάνει εἰς 97, ἐξ ὧν 37 εἰσὶν ὑπότροφοι τῆς Νομικῆς, 20 τῆς Ἰατρικῆς, 34 τῆς Φιλοσοφίας καὶ 2 τῆς Φαρμακευτικῆς, 4 δὲ καὶ μόνοι τῆς Θεολογίας.

Ἐν τῇ αὐτῇ λογοδοσίᾳ εὑρίσκομεν, ὅτι κατὰ τὸ παρελθὸν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 84 φοιτηταὶ ἐξητάσθησαν, ὧν 7 δὲν ἐνεκρίθησαν. Ἐκ τῶν ἐγκριθέντων πάλιν 35 ἀνηγορεύθησαν διδάκτορες τῆς Νομικῆς, καὶ 9 ἔλαβον

τελειοδιδάκτου πτυχία· 26 ἀνηγορεύθησαν ὁμοίως τῆς Ἰατρικῆς, εἷς τῆς Φιλοσοφικῆς καὶ 2 ἔλαβον τελειοδιδάκτου πτυχίον· δύο δὲ τῆς Φαρμακευτικῆς σχολῆς ἔλαβον δίπλωμα.

Κατὰ δὲ τὸν καταστατικὸν πίνακα τῆς ἐν Ἑλλάδι δημοτικῆς ἢ προκαταρκτικῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸν ἐσχάτως δημοσιευθέντα, ὑπάρχουσι καθ' ὅλον τὸ Κράτος 974 σχολεῖα, ὧν 809 μὲν ἀῤῥένων, 165 δὲ κορασίων. Τούτων δὲ πάλιν 80 εἰσὶν ἰδιωτικὰ (39 ἀῤῥένων καὶ 41 κορασίων)—Διδάσκαλοι 1,060 (ἀῤῥ. 885 καὶ κορασ. 175), ὧν 92 ἰδιωτ. (39 ἀῤῥ. καὶ 53 κορασ.)—Μαθηταὶ 56,805, ὧν 4,222 φοιτῶσιν εἰς ἰδιωτικὰ (ἀῤῥ. 1,140, κορ. 3, 082), ὧν ἄῤῥ. μὲν 44,102, κορ. 8,481—Δαπανῶνται δὲ κατ' ἔτος δρ. 738,251: ἤτοι 551, 791 ἀπὸ τῶν δήμων, καὶ 186, 460 ἀπὸ τοῦ δημοσίου· ἀλλ' ἐσχάτως ἡ ἀπὸ τοῦ δημοσίου βοήθεια ηὐξήθη κατὰ 22,000 δραχμάς.

Ἐπειδὴ δὲ, ἐκτὸς τῶν ἀνεγνωρισμένων δημοδιδασκάλων, διδάσκουσιν ἐν τοῖς χωρίοις καὶ γραμματοδιδάσκαλοι, παρ' οἷς φοιτῶσι περὶ τὰς 15 χιλ. παιδία ἀμφοτέρων τῶν φύλων, τὸ σύνολον τῶν διδασκομένων τὰ πρῶτα γράμματα Ἑλληνοπαίδων ὑπερβαίνει τὰς 70,000.

Μερικώτερον δὲ, ὁ νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας περιέχει σχολεῖα 119, διδασκάλους 140 καὶ μαθητὰς 7, 095—ὁ τῆς Εὐβοίας, 48 σχολ. 49 διδασ. καὶ 3, 504 μαθητ.—ὁ τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, 85 σχολ. 91 διδ. καὶ 4,213 μαθ.—ὁ τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, 69 σχολ. 89 διδ. καὶ 3,750 μαθητ.—ὁ τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἤλιδος, 92 σχολ. 101 διδασκ. καὶ 5,965 μαθ.—ὁ τῆς Μεσσηνίας, 66 σχολ. 71. διδασκ. καὶ 4,522 μαθ.—ὁ τῆς Λακωνίας, 93 σχολ. 95 διδασκ. καὶ 3,521 μαθ.—ὁ τῆς Ἀρκαδίας, 89 σχολ. 94 διδ. καὶ 6,119 μαθ.—ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, 74 σχολεῖα, 79 διδασκ. καὶ 6,388 μαθ.—ὁ τῶν Κυκλάδων, 95 σχολεῖα, 113 διδασκ. καὶ 7,100 μαθ.—ὁ τῆς Κερκύρας, 73 σχολεῖα, 73 διδασκ. καὶ 2,144 μαθ.—ὁ τῆς Κεφαλληνίας, 53 σχολ. 53 διδασκ. καὶ 1,864 μαθ.—ὁ τῆς Ζακύνθου, ἐν ᾧ συμπεριελήφθησαν καὶ τὰ Κύθηρα, 23 σχολ. 23 διδ. καὶ 620 μαθητάς.

Γενομένης δὲ τῆς ἀρμοιώσεως τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως πρὸς τὴν ἐν τῷ λοιπῷ Κράτει νενομοθετημένην, συνέστησαν ἐκεῖ γυμνάσια 4 καὶ Ἑλληνικὰ σχολεῖα ἐπὶ τοῦ παρόντος 7.

1) Γυμνάσιον Κερκύρας μὲ καθηγητὰς 9.
2) Γυμνάσιον Κεφαλληνίας, μὲ 6 καθηγητάς.
3) Γυμνάσιον Ζακύνθου, ὁμοίως.
4) Γυμνάσιον Λευκάδος, ὁμοίως.

Ἑλληνικὰ σχολεῖα.

α) Κερκύρας, μὲ 3 διδασκάλους. β) Κεφαλληνίας, ὁμοίως. γ) Ζακύνθου, ὁμ. δ) Λευκάδος, ὁμ. ε) Παξῶν, ὁμ. ς) Ἰθάκης, μὲ 2. ζ) Κυθήρων, μὲ 3.

Τὸ Ἁγιοταφικὸν παρθεναγωγεῖον προβαίνει κατ' εὐχήν, διευθυνόμενον ἐπιτυχῶς ὑπὸ τῆς διευθυντρίας Χρυσούλας Παπαγγελῆ, ἐν ᾧ διδάσκει τὰς 3 Ἑλληνικὰς τάξεις λίαν εὐδοκίμως ὁ ἱεροδιδ. Βενέδικτος Ἀρχιμανδρίτης.

Συνέστη ἐν Μουχλίῳ Ἑλληνικὴ σχολὴ, ἧς ἱδρυταὶ μέν εἰσιν οἱ ἀδελφοὶ Δ. καὶ Π. Τσόλα, ἔφοροι δὲ διὰ σιγγιλιώδους γράμματος οἱ φιλόμουσοι καὶ φιλογενεῖς Ἰ. Ἀναστασιάδης, Ἰ. Φιλαλήθης καὶ Ν. Πασπαλῆς, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ σχολάρχου Α. Ξάνθου.

Συνέστη ἐν Φαναρίῳ, κατὰ 8βριον τοῦ 1866, σχολὴ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἐντὸς τοῦ λεγομένου Ἁγίου Ἀθανασίου κατὰ τὸ Πετρίον.

Ὁ Μητροπολίτης Δημητριάδος Δωρόθεος φιλοτίμως ἀνέλαβε τὴν διατήρησιν παρθεναγωγείου ἐν Πορταρίᾳ, ὅπου καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν χωρίων φοιτῶσι δωρεὰν κοράσια—Ἐγκριθείσης δὲ τῆς συστάσεως ἐν Βώλῳ κεντρικοῦ σχολείου ἐν εἴδει γυμνασίου, κατέβαλεν ἡ Α. Π. διὰ τὴν οἰκοδομὴν 15,000 γρ. ὑποσχόμενος κατ' ἔτος καὶ 2000. Ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι συνέστησεν ἀλληλοδιδακτικὸν σχολεῖον, διατηρῶν αὐτὸ ἐξ ἰδίων διὰ 3 χιλ. γροσίων κατ' ἔτος, ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Τῇ 9 μαΐου 1866 ἐγένετο ἡ ἔναρξις τῆς ἐν Βαρδαρίῳ ἀλληλοδιδ. σχολῆς, πρὸ ἑνὸς ἔτους πυρποληθείσης καὶ δαπάνῃ τῶν φιλογενῶν Πολυξένης Θεαγένους καὶ Ἰ. Χαρίση ἀνεγερθείσης.

Ἀπεβίωσεν ὁ καθηγητὴς τῆς φιλολογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ πανεπιστημίῳ Δ. Μαυροφρύδης ἐν Μεσολογγίῳ, ὅπου εἶχε μεταβῆ, χάριν ἀλλαγῆς ἀέρος.

Τῇ 16]28 ἰουνίου (1866) ἀπεβίωσεν ἐν Γλεϊχεμβέργῃ τῆς Αὐστρίας, πλήρης ἡμερῶν, ὁ ὁμογενὴς Ζηνόβιος Πὼπ, μαθητὴς Λάμπρου τοῦ Φωτιάδου καὶ συγγραφεὺς τῆς τῷ 1803 ἐν Βιέννῃ ἐκδοθείσης Μ ε τ ρ ι κ ῆ ς.

1866—1867.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ.

ΣΤΑΥΡΟΔΡΟΜΙΟΝ. Ἑλληνικοῦ σχολείου (τῆς Παναγίας) μαθηταὶ 397, προσερχόμενοι 22 μὲν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Γαλατᾶ, 52 δὲ ἀπὸ Ταταούλων, 8 ἀπὸ Διπλοκιονίου, 10 ἀπὸ Ὀρτάκιοϊ, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ Σταυροδρομίου—Τάξεις 5, Ἀπολυθέντες 27.

Ἀλληλοδιδακτικὰ σχολεῖα 2—Μαθηταὶ ἀμφοτέρων 480.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ.

ΤΣΑΡΣΑΜΠΑΣ (Ἐπαρχία Ἀμασείας). Ἑλληνοαλληλοδιδακτικοῦ σχολείου μαθηταὶ 78, ὧν 8 τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος, διῃρημένοι εἰς τάξεις 2—Νεοσυστάτου παρθεναγωγείου μαθήτριαι 45.

ΣΕΡΒΙΑ. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπίσημον ἔκθεσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ τῆς Σερβίας, ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ ταύτῃ ὑπάρχουσι 372 δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς ἃ φοιτῶσι μὲν 9,349 παῖδες, διδάσκουσι δὲ 337 ἀλληλοδιδάσκαλοι, καὶ 27 παρθεναγωγεῖα μετὰ 1378 μαθητριῶν.

Προσέτι ἐν Σερβίᾳ ὑπάρχουσι, κατ' ἄλλην στατιστικὴν, 2 σχολεῖα τῆς Νομικῆς, 1 τῆς Θεολογίας, 2 ἐμπορικὰ, 1 κεντρικὸν γυμνάσιον ἐν Βελιγραδίῳ, 5 ἄλλα γυμνάσια ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, μουσεῖον ἀρχαιοτήτων ἐν Βελιγραδίῳ καὶ συλλογὴ νομισμάτων κτλ. Ἡ διδασκαλία γίνεται δωρεὰν καθ' ὅλα ταῦτα τὰ διδακτήρια. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν, κατ' αὐτὴν, ἀναβαίνει εἰς 16,318 καὶ ὁ τῶν διδασκάλων εἰς 408—Ἡ Ἐθνικὴ Σερβικὴ βιβλιοθήκη σύγκειται ἐκ 15,574 τόμων.

ΕΛΛΑΣ.

Κατὰ τὰς τελευταίας ἐπισήμους ἐκθέσεις τοῦ ἔτους 1866		ὑπάρχουσι
Πανεπιστήμιον	1 μαθηταὶ	1182
Γυμνάσια	16	1908
Ἑλλην. σχολεῖα.	126	1675
Ῥιζάρειος σχολὴ	1	702
Ἱερατικὰ σχολεῖα	3	45
Δημοτικὰ ἀῤῥένων σχολεῖα	942	44102
Δημοτικὰ κορασίων	125	8481
Ὀρφανοτροφεῖα τῶν ἀῤῥένων	2	78
» κορασίων	1	80
Ἰδιωτικὰ μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀῤῥ.	6	350
» κορασίων	7	680
Ἀλληλοδιδακτικὰ ἀῤῥένων	39	2440
» κορασίων	41	2802
	1310	

Σημ. Ὑπάρχουσι καὶ γραμματοδιδασκαλεῖα ἰδιωτικὰ πολλαχοῦ, ἀλλὰ ταῦτα ἐκλείπουσι, καθόσον συνιστῶνται νέα δημοτικὰ σχολεῖα· ὑπολογίζεται δὲ, ὅτι φοιτῶσι καὶ εἰς ταῦτα ἕως 8000 μαθηταὶ· ὥστε τὸ ὅλον τῶν ἐν Ἑλλάδι μαθητῶν ἀνέρχεται εἰς σχεδὸν 72,000.

—

Τὸ Αἰγυπτιακὸν Κοινοβούλιον, τῇ ἀντιλήψει τοῦ Ἀντιβασιλέως, συνέστησεν ἀνὰ 1 σχολεῖον δημοτικὸν ἐν ἑκάστῃ τῶν μουδιριῶν τῆς Αἰγύπτου, ὅπως διδάσκωνται τὰ τέκνα τῶν ἐντοπίων δωρεὰν, οἱουδήποτε καὶ ἂν ὦσι θρησκεύματος. Ὁ δὲ Ἀντιβασιλεὺς ἔθεσεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας τὰς προσόδους 33,000 Αἰγυπτιακῶν πλέθρων ἀγροσίμου γῆς, πρὸς συντήρησιν τῶν ἐν λόγῳ σχολείων. Ἐκτὸς δὲ τῶν 2 σχολῶν, ἃς συνέστησε, τῆς Νομικῆς καὶ τῆς Ναυτικῆς, διέταξε τὴν σύστασιν σχολείων καὶ ὑποτροφείων διὰ τὰ κοράσια, διηρημένων εἰς τρεῖς τάξεις· ὧν ἡ μὲν, προωρισμένη διὰ τὰς πριγκιπίσσας, περιλαμβάνει 150 νεάνιδας, ἡ δὲ Β΄. ἐπίσης 150, καὶ ἡ Γ΄. 300.

Τοιαύτη ἐν γένει ἡ κατάστασις τῆς ἐν Τουρκίᾳ καὶ Ἑλλάδι, κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Ὅσον μάλιστα περὶ τῶν ἐν Τουρκίᾳ ἰδίᾳ ἐκπαιδευτηρίων, εὐχῆς ἔργον ἦν, ἂν συνελέγοντο ἀκριβέστεραι καὶ ἀνελλιπεῖς, ὡς οἷόν τε, πληροφορίαι, περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σχολείων, μαθητῶν, διδασκάλων κλπ. ἔργον, ὅπερ μόναι, τὸ καθ' ἡμᾶς, αἱ πολιτικαὶ καὶ Ἐκκλησιαστικαὶ Ἀρχαὶ δύνανται νὰ πραγματοποιήσωσι δεόντως.

Πληρέστερα τῶν ἐν τῷ πονήματι τούτῳ συνειλεγμένων ἠδύναντο καὶ ἤδη ἵνα δημοσιευθῶσιν, ἂν καὶ οἱ ἁπανταχοῦ διδάσκοντες, συναισθανόμενοι ἐπαξίως τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν, συνετέλουν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, συμμορφούμενοι πληρέστατα πρὸς τὴν ἀλλεπαλλήλως ἐν τῷ Ἀνατολικῷ Ἀστέρι ἐπαναληφθεῖσαν αἴτησιν καὶ παράκλησιν, ὅπως πέμψωσιν οἱ κατὰ τόπους σχολάρχαι, διευθυνταὶ, διδάσκαλοι κλπ. ἀκριβεῖς, ὅσον τὸ δυνατὸν, ἐκθέσεις τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ἐκπαιδευτηρίων· ἀλλὰ, δυστυχῶς, πολλὰ ὀλίγοι, ὡς καὶ ἐκ τῶν προεκτεθειμένων τρανῶς καταφαίνεται, ἔπραξαν τοῦτο, συνειδότες καὶ τὴν ἱερὰν αὐτῶν ἀποστολὴν, καὶ συντελοῦντες οὕτως εἰς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πραγματοποίησιν ἀκριβοῦς τινος καὶ λεπτομεροῦς Στατιστικῆς Ἐκθέσεως τῶν καθ' ὅλον τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος ἐκπαιδευτηρίων, λίαν χρησίμου καὶ εἰς τὴν τῶν Γραμμάτων ἐν γένει Ἱστορίαν.

Εἴθε δεξιαὶ χεῖρες ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐξυφάνωσι τοιοῦτο καλλιτέχνημα· ἐγὼ ἔπραξα καὶ πράξω τὸ κατὰ δύναμιν, « ἕως περ ἂν ζῶ καὶ οἷός τε ὦ ». Ἄλλοις μελέτω περὶ τῶν κρειττόνων.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΝ ΤΟΙΣ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

	Σελ.
Σκοπὸς τῆς Ἐκδόσεως	1
Πρόλογος Τεχνολογικοῦ	2
Ἐπικρίσεις	5—6
Ἔγκρισις	6
Πρόλογος τοῦ Ἐγχειριδίου	7
Γερμανὸς Πατριάρχης	14
Οἱ διάδοχοι Πατριάρχαι	17
Ἔγκρισις Κατηχήσεως	—
Πρόλογος	18
Ἐπικρίσεις	20
Μ. τοῦ Γ. σχολὴ	21
Κύριλλος Πατριάρχης	—
Κανονισμὸς τῶν ὀρθοδόξων Ἑλληνικῶν σχολείων	22
Κεφ. Α΄. Περὶ διδασκάλων	23
Κεφ. Β΄. Περὶ Ἐκπαιδευτηρίων	—
Κεφ. Γ΄. Περὶ μαθημάτων	24
Κεφ. Δ΄. Καθήκοντα καὶ δικαιώματα τῶν διδασκάλων	27
Κεφ. Ε΄. Περὶ μαθητῶν	28
Κεφ. Ϛ΄. Περὶ Ἐφορίας	30
Κεφ. Ζ΄. Περὶ τῆς ἐκ μέρους τῆς Μ. Ἐκκλησίας γενικῆς ἐποπτείας	31
Κεφ. Η΄. Τελευταῖα ἄρθρα	32
Κατάλογος τῶν ἑορτῶν καὶ διακοπῶν	33
Διατριβαὶ περὶ τῶν ἐν Κ[Π. ἐκπαιδευτηρίων	34
Μ. τοῦ Γ. σχολὴ	—
Θεολογικὴ σχολὴ	38
Προκαταρκτικὴ τοῦ Γ. σχολὴ	40
Ὀρφανοτροφεῖον	41
Ἐνοριακὰ σχολεῖα	43
Πρωτοβάθμια Ἑλλ. σχολεῖα	—
Δευτεροβάθμια	—
Ἀλληλοδιδακτικὰ	44
Γενικαί τινες παρατηρήσεις	45
Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν πρωτοβαθμίων Ἑλληνικῶν σχολείων	46
Σταυροδρομίου—Ταταούλων—Ἁγ. Κυριακῆς—Ὑψωμαθείων—Χρυσουπόλεως—Διπλοκιονίου—Μ. Ῥεύματος	—
Παρατηρήσεις τινὲς ἐπὶ τῶν δευτεροβαθμίων Ἑλληνικῶν σχολείων	47
Τσιβαλίου—Ἁγιοτ. Μετοχίου—Μουχλίου—Χάσκιοϊ—Ταξιαρχῶν—Ἐδρινέκαπι—Βλάγκας—Ἐξ Μαρμάρων—Γαλατᾶ—Ὀρτάκιοϊ—Ἐμιργιανίου—Νεοχωρίου—Τὰ ὑπὸ τοὺς Μητροπολίτας Χαλκηδόνος καὶ Δέρκων	—
Ἔκθεσις περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως	50
Σειρὰ διδακτικῶν βιβλίων, πρὸς χρῆσιν τῶν καθ' ἡμᾶς σχολείων	58
Α΄. Ἀλληλ. σχολεῖα (Κλάσ. ἀ—ϛ΄.)	—
Κλάσις Ζ΄—ἡ.	59
Β΄. Ἑλληνικὰ προκαταρκτικὰ σχολεῖα	—
Α΄. ἔτος	60
Β΄. καὶ Γ΄.	—
Ἀναφορὰ εἰς τὸν Πατρ. Ἰωακεὶμ	—
Πρακτικὰ τῆς πενταμελοῦς Ἐλεγκτικῆς ἐπὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γεν. σχολῆς Ἐπιτροπῆς.	64
Συνεδρίασις Α΄.	66
Συνεδρίασις Β΄.	67
Α΄. ἔξοδα τῆς Μ. σχολῆς.	
Β΄. ἔσοδα	68
Γ΄. Χρέη	69
Συνεδρίασις Γ΄.	—
Συνεδρίασις Δ΄.	70
Συνεδρίασις Ε΄.	72
Συνεδρίασις Ϛ΄.	74
Συνεδρίασις Ζ΄—Θ΄.	75
Ἔκθεσις τῆς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς τὸ Μ. Συμβούλιον	—
Ἱστορικὸν τῆς σχολῆς	76
Κεφάλαια τῶν διασκέψεων	—
Α΄. Οἰκονομικὸν τῆς σχολῆς	—
Ἔξοδα—Ἔσοδα—	—
Πρόσοδοι νέων προσόδων	77
Ἐνοικίασις τοῦ κτήματος	—
Β΄. Οἰκοδόμημα τῆς σχολῆς	78
Μετάθεσις τῆς σχολῆς	—

	Σελ.
Γ'. Περὶ σπουδῶν	78
Ἕβδα Θεολογίας	—
Χημείας καὶ Ζωολογίας—Σλαβικῆς γλώσσης	79
Ἕκτη τάξις	—
Ἐλλείψεις τῆς σχολῆς	—
Θεραπεῖαι τῶν ἐλλείψεων	80
Ὁμοιόμορφος διδασκαλία	81
Πειράματα καὶ Γεωγρ. πίνακες	—
Βιβλιοθήκη	—
Διεύθυνσις	82
Σύστασις Ἐφορίας	—
Προκαταρκτικὴ σχολὴ	—
Ἀλληλοδιδακτικὴ σχολὴ	83

	Σελ.
Συνεδρ. ί. καὶ τελευταία	84
Εὐστ. Κλεόβουλος	—
1864—1865	—
» 65— » 66	85
» 66— » 67	—
Χρυσόβουλον κλπ.	87
Γρηγόριος Πατριάρχης	89
Κανονισμὸς τοῦ ἐν Τσιβαλίῳ Παρθεναγ.	90
Κεφ. Α'. Γενικαί τινες διατάξεις	—
Κεφ. Β'. Καθήκοντα μαθητριῶν	91
Κεφ. Γ'. Καθήκοντα διδασκάλων	92
Κεφ. Δ'. Καθήκοντα Ἐφορίας	—
Αὐτοσχέδιοι προσφωνήσεις ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐξετάσεων	93

	Σελ.
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ. 1861. ά. Ὀθωμανικὰ σχολεῖα. β'. Χριστιανικά.	102
Πίναξ στατιστικός.	103
Ἐνοριακὰ σχολεῖα πρωτευούσης. ά. Ἑλληνικά. β'. ἀλληλοδιδακτικά.	104

1861—1862.

Κωνσταντινούπολις.

Μ. τοῦ Γ. σχολή-Προκαταρκτική-Θεολογική-Ἑλληνοεμπορική-Βλάγκα-Ἓξ Μάρμαρα-Παγκαλοχώριον (Βακάλκιοϊ)-Παρθεναγωγεῖον Τσιβαλίου.	—

Ἐπαρχίαι.

Σμύρνη-Ἡράκλειον Κρήτης	105
Χίος-Καισάρεια-Συνασός-Κάστρον (Οὐρκούπιον)-Ἀμάσεια-Τσαρσαμπᾶς-Ἀγχίαλος-Πύργος-Βοδενά-Κορυτσά-Βλαχία-Γαλάζιον.	107—8

Ἑλλάς.

Ἀθῆναι-Ἀρσάκειον παρθεναγωγεῖον	108
Στατιστικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι γυμνασίων	—
Στατιστικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι σχολαρχείων	109
Στατιστικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἑλληνικῶν σχολείων.	110—112
Διάφοροι παρατηρήσεις.	113

1862—1863.

Κωνσταντινούπολις.

Μ. τοῦ Γ. σχολή-Προκαταρκτική-Θεολογική- Σχολὴ τῶν Εἰσοδίων ἐν Σταυροδρομίῳ-Εὐαγγελιστρίας-Χρυσούπολις-Τσεγκέλκιοϊ-Διπλοκιόνιον-Ὀρτάκιοϊ-Μέγ. Ῥεῦμα-Βεβέκιον-Παρθεναγωγ. Τσιβαλίου-Παρθεναγ. Χαλκηδόνος.	113—5

Ἐπαρχίαι.

Χίος-Κασταμονή-Παλαιστίνη-Σμύρνη-Θεσσαλονίκη-Ἀμισός-Σάμος-Ἐπιβάται-Σηλυμβρία-Μέτραι-Πετροχώριον-Καλλικράτεια-Καππαδοκία-Γαλάζιον.	116—7
ΕΛΛΑΣ.	117
Διάφοροι παρατηρήσεις.	117—8

1863—1864.

Κωνσταντινούπολις.

Μ. τοῦ Γ. σχολή-Προκαταρκτική-Θεολογική-Τσιβαλίου-Σταυροδρόμιον-Κονταρκάλιον-Διπλοκιόνιον-Ἐδιρνέκαπι-Τσεγκέλκιοϊ-Ξυλόπορτα.	119—121

	Σελ.
Ἐπαρχίαι.	
Σμύρνη-Χίος-Ἰωάννινα	121
Φιλιππούπολις-Δένεϊ-Φερτέκιον-Βοδενά.	122
ΕΛΛΑΣ.	122—3
Διάφοροι παρατηρήσεις.	123—4

1864—1865.

Κωνσταντινούπολις.

Μεγ. τοῦ Γ. σχολή-Ἑλληνοεμπορική	124
Σταυροδρόμιον-Διπλοκιόνιον-Βουγιούκδερες-Χρυσούπολις-Μ. Ῥεῦμα-Τσιβαλίον-Ξυλόπορτα-Τόπκαπι-Φωτηρᾶς	125
Παλατᾶς-Ἐγρίκαπι-Σαρμασίκιον-Κοντοσκάλιον-Παγκαλοχώριον.	126

Ἐπαρχίαι.

Φιλιππούπολις-Κασταμονή-Βοδενά-Κυδωνίαι-Κερασοῦς-Στενήμαχος-Σιλιστρία-Βουκουρέστιον-Λουλὲ Βουργάζ-Προῦσα-Σάμος-Δένεϊ-Ἀμάσεια-Σινώπη-Ἀμισός.	128—30
ΕΛΛΑΣ.	130—1
Διάφοροι παρατηρήσεις.	131—2

1865—1866.

Κωνσταντινούπολις.

Μ. τοῦ Γ. σχολή.	132—3
Προκαταρκτική-Θεολογική-Χαλκηδών-Σταυροδρόμιον.	133

Ἐπαρχίαι.

Σμύρνη-Φιλιππούπολις-Βάρνα.	133—4
ΕΛΛΑΣ.	134—5
Διάφοροι παρατηρήσεις.	136

1866—1867.

Κωνσταντινούπολις.

Σταυροδρόμιον.	136

Ἐπαρχίαι.

Τσαρσαμπᾶς-Σερβία.	137
ΕΛΛΑΣ.	—
Διάφοροι παρατηρήσεις.	138
Ἐπίλογος.	—

